BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
23 B
28
3 : D . 35.
3 . L . 24.
Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Matt. Ogier Sculp.

LUGDUNI

Sumpt. PETRI GUILLIMIN, & ANT. BEAUJOLIN,
in Vico Bellæ-Corderiæ Cum privil. Regis M. DC. LXXX.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

8.23 B 28

ORATIO MANASSÆ
NECNON
LIBRI DUO,

Qui ſub libri Tertij & Quarti Eſdræ nomine circumferuntur, hoc in loco, extra ſcilicet ſeriem Canonicorum Librorum, quos ſancta Tridentina Synodus ſuſcepit, & pro Canonicis ſuſcipiendos decrevit, ſepoſiti ſunt, ne prorſus interirent, quippe qui à nonnullis ſanctis Patribus interdum citantur, & in aliquibus Bibliis Latinis tam manuſcriptis quàm impreſſis reperiuntur.

ORATIO MANASSÆ
REGIS JUDA
CUM CAPTUS TENERETUR
IN BABYLONE.

DOmine omnipotens, Deus patrum noſtrorum, Abraham, & Iſaac, & Jacob & ſeminis eorum juſti, qui feciſti cælum & terram cum omni ornatu eorum, qui ligaſti mare verbo præcepti tui, qui concluſiſti abyſſum, & ſignaſti eam terribili & laudabili

nomine tuo:quem omnia pavent, & tremunt à vultu virtutis tuæ, quia importabilis eſt magnificentia gloriæ tuæ, & inſuſtentabilis ira comminationis tuæ ſuper peccatores:immenſa verò & inveſtigabilis miſericordia promiſſionis tuę: quoniam tu es Dominus ltiſſimus, benignus, longanimis, & multi miſericors, & penitens ſuper malitias homin..n. Tu Domine, ſecundùm multitudinem bonitatis tuę, promiſiſti pœnitentiam & remiſſionem iis, qui peccaverunt tibi, & multitudine miſerationum tuarum decreviſti œnitentiam peccatoribus, in ſalutem. Tu i tur Domine Deus juſtorum, non poſuiſti œnitentiam uſtis, Abraham, & Iſaac, & Jacob, iis qui ti non peccaverunt: ſed poſuiſti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccavi ſuper numerum arenę maris: multiplicatę ſunt iniquitates meę Domine, multiplicatæ ſunt iniquitates meę, & non ſum dignus intueri, & aſpicere altitudinem cęli, prę multitudine iniquitatum mearum. Incurvatus ſum multo vinculo ferreo, ut non poſſim attollere caput meum, & non eſt reſpiratio mihi: quia excitavi iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non cuſtodivi: ſtatui abominationes, & multiplicavi offenſiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans à te bonitatem. Peccavi Domine, peccavi, & iniquitates meas agnoſco. Quare peto rogans te, remitte mihi, Domine, remitte mihi, & ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in ęternum, iratus, reſerves mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus inquam,

pœnitentium: & in me oſtendes omnem bonitatem, tuam, quia indignum ſalvabis me ſecundùm magnam miſericordiam tuam, & laudabo te ſemper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi eſt gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

LIBER ESDRÆ TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Magnificum Phaſe, quod Ioſias immolavit, celebrando ſeptem diebus feſtum Azymorum, cui ſucceſſerunt in regno Iudæ Iechonias, Ioacim, Ioachin, & Sedecias: eorúmque ac populi captivitas propter ſua ſcelera, urbiſque ſubverſio deſcribuntur.

1 ET fecit Joſias Paſcha in Jeroſolymis Domino, & immolavit Phaſe quarta decima luna primi menſis:
2 Statuens ſacerdotes per vices dierum ſtolis amictos in templo Domini.
3 Et dixit Levitis ſacris ſervis Iſraël ut ſanctificarent ſe Domino in poſitione ſanctæ arcæ Domini, in Domo, quam ædificavit Salomon filius David rex.
4 Non erit vobis tollere ſuper humeros eam. Et nunc deſervite Domino veſtro, & curam agite gentis illius Iſraël ex parte ſecundùm pagos & tribus veſtras,
5 Secundùm ſcripturam David regis Iſraël & ſecundum magnificentiam Salomonis filij ejus, omnes in templo, & ſecundùm particulam principatus paternam veſtram, eorum qui ſtant in conſpectu fratrum filiorum Iſraël.

6 Immolate Paſcha,& ſacrificia parate fratribus veſtris, & facite ſecundùm præceptum Domini quod datum eſt Moyſi.

7 Et donavit Joſias in plebem quæ inventa eſt, ovium, agnorum, & hœdorum, & caprarum triginta millia, vitulos tria milli[illegible]

8 Hæc de regalibus data ſunt ſecundùm promiſſionem populo: & ſacerd[illegible]ibus in Paſcha, oves numero duo millia, ac vituli centum:

9 Et Jechonias, & Semeias, & Nathanaël fratres, & Haſabias, & Oziel, & Coraba, in Phaſe, oves quinque millia, vitulos quingentos.

10 Et hæc cùm fierent eleganter, ſteterunt ſacerdotes & Levitæ habentes azyma per tribus.

11 Et ſecundùm partes principatus patrum, in conſpectu populi offerebant Domino, ſecundùm ea quæ in libro Moyſi ſcripta ſunt:

12 Et aſſaverunt Phaſe igni prout oportebat, & hoſtias coxerunt in emolis, & in ollis cum benevolentia:

13 Et attulerunt omnibus qui erant ex plebe: & poſt hæc paraverunt ſibi & ſacerdotibus:

14 Sacerdotes enim offerebant adipes, uſque dum finita eſſet hora: & Levitæ paraverunt ſibi, & fratribus ſuis filiis Aaron.

15 Et ſacri cantores filij Aſaph erant per ordinem, ſecundùm præceptum David & Aſaph, & Zacharias, & Jeddimus, qui erat à rege.

16 Et oſtiarij per ſingulas januas, ita ut non prævaricaretur unuſquiſque ſuam: fratres enim illorum paraverunt illis.

17 Et conſummata ſunt quæ pertinebant ad ſacrificium Domini.

18 In illa die egerunt Phaſe, & offerebant hoſtias ſuper Domini ſacrificium, ſecundùm

præceptum regis Joſiæ.
19 Et egerunt filij Iſraël, qui inventi ſunt
in tempore illo, Phaſe: & diem feſtum azy-
morum per dies ſeptem:
20 Et non eſt celebratum Phaſe tale in Iſ-
raël, à temporibus Samuëlis Prophetæ:
21 Et omnes reges Iſraël non celebrave-
runt tale Paſcha quale egit Joſias, & Sacer-
dotes, & Levitæ, & Judæi, & omnis Iſraël, qui
inventi ſunt in commoratione Jeroſolymis.
22 Octavo decimo anno, regnante Joſia ce-
lebratum eſt Phaſe.
23 Et directa ſunt opera Joſiæ in conſpe-
ctu Domini ſui in corde pleno metuentis:
24 Et quæ circa illum quidem conſcripta
ſunt, in priſtinis temporibus, de eis qui pec-
caverunt, quiſque irreligioſi fuerunt in Do-
minum præ omni gente, & qui non quæſie-
runt verba Domini ſuper Iſraël.
25 Et poſt omnem actum hunc Joſiæ, aſ-
cendit Pharao rex Ægypti, veniens in Car-
chamis ab itinere ſuper Euphratem, & exiit
obviam illi Joſias.
26 Et miſit rex Ægypti ad Joſiam, dicens:
Quid mihi & tibi eſt rex Judæ?
27 Non ſum miſſus à Domino ut pugnem
contra te: ſuper Euphratem enim bellum
meum eſt, feſtinans deſcende.
28 Et non eſt reverſus Joſias ſuper currum:
ſed expugnare eum conabatur, non attendens
verbum prophetæ ex ore Domini:
29 Sed conſtituit ad eum bellum in campo
Mageddo. Et deſcenderunt principes ad re-
gem Joſiam.
30 Et dixit rex pueris ſuis, Amovete me à

prælio, infirmatus ſum enim valdè. Et ſtatim
amoverunt eum pueri ipſius de acie.
31 Et aſcendit ſuper currum ſecundarium
ſuum: & perveniens Jeroſolymam, vita functus
eſt, & ſepultus eſt in paterno ſepulchro.
32 Et in tota Judæa lugebant Joſiam: & qui
præſidebant, cum uxoribus lamentabant eum,
uſque in hunc diem. Et datum eſt hoc fieri
ſemper in omne genus Iſraël.
33 Hæc autem præſcripta ſunt in libro hiſtoriarum
regum Judæ: & ſingula geſta actus
Joſiæ, & ejus gloria & intellectus ejus in lege
Domini: quæque geſta ſunt ab eo, & quæ non
ſcripta ſunt in libro regum Iſraël & Judæ.
34 Et aſſumentes, qui erant ex gente, Jechoniam
filium Joſiæ, conſtituerunt regem
pro Joſia patre ſuo, cùm eſſet annorum trigintatrium.
35 Et regnavit ſuper Iſraël menſibus tribus.
Et amovit eum rex Ægypti, ne regnaret
in Jeroſolymis:
36 Et mulctavit gentem argenti talenta
centum, & auri talentum unum.
37 Et conſtituit rex Ægypti Joacim fratrem
ipſius, regem Judæ & Jeruſalem:
38 Et alligavit magiſtratus Joacim, & Zaracelem
fratrem ſuum, & apprehendens reduxit
in Ægyptum.
39 Annorum erat Joacim vigintiquinque,
cùm regnare cœpiſſet in terra Juda & Jeruſalem:
& fecit malum in conſpectu Domini.
40 Poſt hunc autem aſcendit Nabuchodonoſor
rex Babylonis, & alligans eum in æreo
vinculo, perduxit in Babyloniam:
41 Et ſacra vaſa Domini accepit Nabu-

chodonoſor, & tulit & conſecravit in templo ſuo in Babylonia.

42 Nam de immunditia illius & irreligioſitate ſcriptum eſt in libro temporum regum.

43 Et regnavit Joachin filius ejus pro eo. Cùm autem conſtitutus eſſet rex, erat annorum decem & octo.

44 Regnavit autem menſes tres & dies decem in Jeruſalem, & fecit malum in conſpectu Domini:

45 Et poſt annum mittens Nabuchodonoſor, tranſmigravit eum in Babyloniam ſimul cum ſacris vaſis Domini.

46 Et conſtituit Sedeciam regem Juda & Jeruſalem, cùm eſſet annorum viginti unius: regnavit autem annis undecim.

47 Et fecit malum in conſpectu Domini, & non eſt veritus à verbis quæ dicta ſunt ab Jeremia propheta ex ore Domini:

48 Et adjuratus à rege Nabuchodonoſor, perjurans diſceſſit, & indurata cervice ſua, & corde ſuo, tranſgreſſus eſt legitima Domini Dei Iſraël.

49 Et duces populi Domini multa iniquè geſſerunt, & impiè egerunt ſuper omnes immunditias gentium: & polluerunt templum Domini quod ſanctum erat in Jeroſolymis.

50 Et miſit Deus patrum ipſorum per angelum ſuum revocare eos, propter quod parceret illis, & tabernaculo ſuo.

51 Ipſi verò ſubſannabant in angelis ſuis: & qua die locutus eſt Dominus, erant illudentes prophetis ejus.

52 Qui uſque ad iracundiam concitatus eſt ſuper gentem ſuam, propter irreligioſitatem

ſuá,& præcepit aſcendere reges Chaldæorum.
53 Hi occiderunt juvenes eorum in gladio,
in circuitu ſancti templi eorum, & non pe-
percerunt juveni, & ſeni, & virgini, & ado-
leſcenti:
54 Sed omnes traditi ſunt in manus ipſo-
rum: & omnia ſacra vaſa Domini, & regales
apothecas reſumentes, tulerunt in Babyloniam,
55 Et incenderunt domum Domini, & de-
molierunt muros Jeruſalem: & turres ejus
incenderunt igne,
56 Et conſummaverunt omnia honorifica
ejus, & ad nihilum redegerunt: & reliquos à
gladio duxerunt in Babylonem.
57 Et erant ſervi illius uſque dum regna-
rent Perſæ, in repletione verbi Domini in ore
Jeremiæ:
58 Quouſque benignè ageret terra ſabbata
ſua, omni tempore deſertionis ſuæ ſabbatiza-
vit, in applicatione annorum ſeptuaginta.

CAPUT II.

Cyrus rex Perſarum Iudæos in regno ſuo captivos remittit in terram ſuam: qui cùm reſtaurarent Ieruſalem, prohibiti ſunt ab Artaxerxe propter quorumdam delationem.

1 REgnante Cyro rege Perſarum, in con-
ſummatione verbi Domini in ore Je-
remiæ,
2 Suſcitavit Dominus ſpiritum Cyri regis
Perſarum, & prædicavit in toto regno ſuo ſi-
mul per ſcripturam,
3 Dicens: Hæc dicit Cyrus rex Perſarum:
Me conſtituit regem orbis terrarum Dominus
Iſraël, Dominus excelſus,
4 Et ſignificavit mihi ædificare domum ſibi
in Jeruſalem, quæ eſt in Judæa.

5 Si quis eſt ex genere veſtro, dominus ipſius aſcendat cum eo in Jeruſalem.

6 Quotquot ergo circa loca habitant, adjuvent eos qui ſunt in loco ipſo, in auro & argento,

7 In dationibus, cum equis & jumentis, cúmque aliis quæ ſecundùm vota apponuntur in ædem Domini quæ eſt in Jeruſalem.

8 Et ſtantes principes tribuum, pagorum, & Judææ, ex tribu Benjamin, & Sacerdotes & Levitæ, quos excitavit Dominus aſcendere & ædificare Domum Domini quæ eſt in Jeruſalem, & qui erant in circuitu eorum,

9 Adjuverunt in omni auro & argento ejus & jumentis, & votis compluribus multi quorum ſenſus excitatus eſt.

10 Et Cyrus rex protulit vaſa ſacra Domini, quæ tranſtulit Nabuchodonoſor rex Babylonis ex Jeruſalem, & conſecravit ea idolo ſuo.

11 Et proferens ea Cyrus rex Perſarum, tradidit Mithridato, qui erat ſuper theſauros ipſius.

12 Per hunc autem tradita ſunt Salmanaſaro præſidi Judææ.

13 Horum autem hic numerus. Libatoria argentea duo millia quadringenta: athiſcæ argenteæ triginta: phialæ aureæ triginta, item argenteæ duo millia quadringentę: & alia vaſa mille.

14 Omnia autem vaſa aurea & argentea, quinque millia octingenta ſexaginta.

15 Et enumerata ſunt Salmanaſaro ſimul cum his qui ex captivitate Babyloniæ venerant in Jeroſolymam.

16 In Artaxerxis autem Regis Perſarum

temporibus ſcripſerunt ei de his qui habitabant in Judæa & Jeruſalem, Balſamus, & Mithridatus & Sabellius, & Rathimus, Balthemus, Samelius ſcriba & reliqui habitantes in Samaria, & cæteris locis ſubjectam epiſtolam Regi Artaxerxi.

17 DOMINE, pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sabellius ſcriba, & reliqui curiæ tuæ judices in Cœleſyria & Phœnice.

18 Et nunc notum ſit domino regi, quoniam Judæi qui aſcenderunt à vobis ad nos, venientes in Jeruſalem civitatem refugam & peſſimam, ædificant furnos ejus, & ſtatuunt muros, & templum ſuſcitant.

19 Quòd ſi civitas iſta & muri conſummati fuerint, non tantùm tributa non ſuſtinebunt pendere, ſed etiam regibus reſiſtent.

20 Et quia id agitur circa templum, rectè habere arbitrati ſumus non deſpicere hoc ipſum:

21 Sed notum facere domino regi, ut ſi videbitur, rex, quæratur in libris patrum tuorum.

22 Et invenies in admonitionibus ſcripta de his, & ſcies quoniam civitas iſta fuit refuga, & reges & civitates concuties.

23 Et Judæi refugæ, & prælia committentes in ea ab æterno, ob quam cauſam civitas iſta deſerta eſt.

24 Nunc ergo notum facimus, domine rex, quoniam ſi civitas hæc ædificata fuerit, & hujus muri erecti fuerint, deſcenſus tibi non erit in Cœleſyriam & Phœnicen:

25 Tunc ſcripſit rex Rathimo, qui ſcribebat accidentia & Balthemo, & Sabellio ſcribæ, &

ceteris conſtitutis, & habitantibus in Syria & Phœnice, ea quæ ſubjecta ſunt.

26 Legi epiſtolam quam miſiſtis mihi. Præcepi ergo inquiri, & inventum eſt, quoniam civitas illa eſt ab ævo regibus reſiſtens.

27 Et homines refugæ, & prælia in ea efficientes, & reges fortiſſimi erant in Jeruſalem dominantes, & tributa exigentes à Cœleſyria & Phœnice.

28 Nunc ergo præcepi prohibere homines illos ædificare civitatem, & prohibere ne quid ultra hæc fiat:

29 Sed nec procedant in plurimum ea quæ ſunt malitiæ, ita ut regib[9] moleſtia importetur.

30 Tunc recitatis his quæ à rege Artaxerxe ſcripta fuerant, Rathimus, & Sabellius ſcriba, & qui cum his conſtituti erant, jungentes feſtinanter venerunt in Jeruſalem cum equitatu, & turba, & agmine;

31 Cœperúntque ædificantes prohibere, & vacabant ab ædificatione templi in Jeruſalem, uſque ſecundo anno regni Darij regis Perſarũ.

CAPUT III.

Dario poſt ſplendidam cœnam omnibus ſuis præfectis factam, dormiente, tres corporis ejus cuſtodes problema moverunt, Num vinum, rex, mulier, an veritas præſtent: & primùm de vino probatur.

1 REx Darius fecit cœnam magnam omnibus vernaculis ſuis, & omnibus magiſtratibus Mediæ & Perſidis,

2 Et omnibus purpuratis, & prætoribus, & conſulibus, & præfectis ſub illo, ab India uſque Æthiopiam, centum viginti ſeptem provinciis.

3 Et cùm manducaſſent, & bibiſſent, & ſatiati reverterentur, tunc Darius rex aſcen-

dit in cubiculum ſuum, & dormivit, & ex-
pergefactus eſt.
4 Tunc illi tres juvenes corporis cuſtodes,
qui cuſtodiebant corpus regis, dixerunt alter
alteri.
5 Dicamus unuſquiſque noſtrûm ſermonem
qui præcellat: & cujuſcumque apparuerit
ſermo ſapientior alterius, dabit illi rex Darius
dona magna,
6 Purpura cooperiri, & in auro bibere, &
ſuper aurum dormire, & currum aureo fræno,
& cydarim byſſinam, & torquem circa col-
lum:
7 Et ſecundo loco ſedebit à Dario propter
ſapientiam ſuam, & cognatus Darij vocabitur.
8 Tunc ſcribentes ſinguli ſuum verbum
ſignaverunt, & poſuerunt ſubtus cervical Da-
rij regis,
9 Et dixerunt, Cùm ſurrexerit rex, dabimus
illi ſcripta noſtra: & quodcunque judicave-
rit rex è tribus, & magiſtratus Perſidis, quo-
niam verbum ejus ſapientius eſt, ipſi dabitur
victoria ſicut ſcriptum eſt.
10 Unus ſcripſit, Forte eſt vinum.
11 Alius ſcripſit, Fortior eſt rex.
12 Tertius ſcripſit, Fortiores ſunt mulieres:
ſuper omnia autem vincit veritas.
13 Et cùm ſurrexiſſet rex, acceperunt ſcri-
pta ſua, & dederunt illi, & legit.
14 Et mittens vocavit omnes magiſtratus
Perſarum, & Medos, & purpuratos, & præ-
tores, & præfectos:
15 Et ſederunt in concilio: & lecta ſunt ſcri-
pta coram ipſis.
16 Et dixit, Vocate adoleſcentes, & ipſi in-

dicabũt verba ſua. Et vocati ſunt, & introierunt.
17 Et dixit illis, Indicate nobis de his quæ
ſcripta ſunt. Et cœpit prior, qui dixerat de for-
titudine vini,
18 Et dixit, Viri, quàm prævalet vinum
omnibus hominibus qui bibunt illud! ſeducit
mentem.
19 Itémque regis & orphani facit mentem
vanam. Item ſervi ac liberi, pauperis ac divitis,
20 Et omnem mentem convertit in ſecuri-
tatem & jucunditatem, & non meminit om-
nem triſtitiam & debitum,
21 Et omnia præcordia facit honeſta, &
non meminit regem nec magiſtratum, & omnia
per talenta loqui facit.
22 Et non meminerunt, cùm biberunt, ami-
citiam, nec fraternitatem: ſed non multùm poſt
ſumunt gladios.
23 Et cùm à vino merſerint & ſurrexerint,
non meminerunt quæ geſſerunt.
24 O viri, num præcellit vinum? quis ſic
cogitat facere? Et tacuit hoc dicto.

CAPUT IV.

*Probatur excellens fortitudo regis, mulieris, & veri-
tatis, ſed data veritati palma. Darius ad petitionem
Zorobabel reddit ſacra vaſa, ſcribens ut Iudæis detur
libertas & impenſa ad extructionem Ieruſalem.*

1 ET inchoavit ſequens dicere, qui dixit de
fortitudine regis.
2 O viri, num præcellunt homines, qui ter-
ram & mare obtinent, & omnia quæ in eis ſunt?
3 Rex autem ſuper omnia præcellit, & do-
minatur eorum: & omne quodcumque di-
xerit illis, faciunt.
4 Et ſi miſerit illos ad bellatores, vadunt, &
demoliuntur montes, & muros, & turres.

5 Jugulantur & jugulant, & regis verba
non prætereunt. nam ſi vicerint, afferunt regi
omnia quæcumque prædati fuerint.
6 Similiter & alij omnes, & quotquot non
militant nec pugnant, ſed colunt terram: rurſum
cùm fuerint metentes, afferũt tributa regi:
7 Et ipſe unus ſolus ſi dixerit occidite, occidunt:
dixerit remittite, remittunt:
8 Dixerit percutite, percutiunt: dixerit exterminate,
exterminant: dixerit ædificate,
ædificant:
9 Dixerit excidite, excidunt: dixerit plantate,
plantant:
10 Et omnis plebs, & virtutes eum obaudiunt,
& ſuper hoc ipſe recumbit & bibit,
& dormit.
11 Hi autem cuſtodiunt in circuitu eum, &
non poſſunt ire ſinguli, & facere opera ſua, ſed
in dicto obaudientes ſunt ei.
12 Viri, quomodo non præcellit rex qui ſic
diffamatur? Et tacuit.
13 Tertius qui dixerat de mulieribus &
veritate, hic eſt Zorobabel, cœpit loqui.
14 Viri, non magnus rex, & multi homines,
nec vinum præcellit. Quis eſt ergo qui dominatur
eorum?
15 Nonne mulieres genuerunt regem, &
omnem populũ, qui dominatur mari & terræ:
16 Et ex illis nati ſunt, & ipſæ educaverunt
eos qui plantaverũt vineas ex quibus vinũ fit?
17 Et ipſæ faciunt ſtolas omnium hominum,
& ipſæ faciunt gloriam hominibus, &
non poſſunt homines ſeparari à mulieribus.
18 Si congregaverint aurum & argentum,
& omnem rem ſpecioſam, & viderint mulie-

rem unam bono habitu & bona ſpecie,
19 Omnia hæc relinquentes in eam intendunt, & aperto ore conſpiciunt, & eam alliciunt magis quàm aurum & argentum, & omnem rem pretioſam.
20 Homo patrem ſuum relinquit qui enutriit illum, & ſuam regionem, & ad mulierem ſe conjungit.
21 Et cum muliere remittit animam: & neque patrem meminit, neque matrem, neque regionem.
22 Et hinc oportet vos ſcire: quoniam mulieres dominantur veſtri. Nónne doletis?
23 Et accipit homo gladium ſuum, & vadit in viam facere furta, & homicidia, & mare navigare & flumina,
24 Et leonem videt, & in tenebris ingreditur: & cùm furtum fecerit, & fraudes, & rapinas, amabili ſuæ affert.
25 Et iterùm, diligit homo uxorem ſuam magis quàm patrem aut matrem.
26 Et multi dementes facti ſunt propter uxores ſuas: & ſervi facti ſunt propter illas:
27 Et multi perierunt & jugulati ſunt, & peccaverunt propter mulieres.
28 Et nunc credite mihi, quia magnus eſt rex in poteſtate ſua: quoniam omnes regiones verentur tangere eum.
29 Videbam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici concubinam regis, ſedentem juxta regem ad dexteram,
30 Et auferentem diadema de capite ejus, & imponentem ſibi, & palmis cædebat regem de ſiniſtra manu.
31 Et ſuper hæc aperto ore intuebatur

eam: & ſi arriſerit ei, ridet. nam ſi indignata ei
fuerit, blanditur, donec reconcilietur in gratiã.
32 O viri, cur non ſunt fortiores mulieres?
Magna eſt terra, & excelſum eſt cælum:
quis iſta agit?
33 Et tunc rex, & purpurati intuebantur
in alterutrum. Et inchoavit loqui de veritate.
34 O viri, nónne fortes ſunt mulieres? Ma
gna eſt terra, & excelſum eſt cælum: & velox
curſus ſolis convertit in gyro cælum in locum
ſuum in una die.
35 Nónne magnificus eſt qui hæc facit, &
veritas magna, & fortior præ omnibus?
36 Omnis terra veritatem invocat, cælum
etiam ipſam benedicit, & omnia opera mo-
ventur, & tremunt eam, & non eſt cum ea
quidquam iniquum.
37 Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ
mulieres, iniqui omnes filij hominum, & ini-
qua illorum omnia opera, & non eſt in ipſis
veritas, & in ſua iniquitate peribunt:
38 Et veritas manet & invaleſcit in æter-
num, & vivit & obtinet in ſæcula ſæculorum.
39 Nec eſt apud eam accipere perſonas,
neque differentias: ſed quæ juſta ſunt facit om-
nibus, injuſtis ac malignis, & omnes beni-
gnantur in operibus ejus.
40 Et non eſt in judicio ejus iniquum, ſed
fortitudo, & regnum, & poteſtas, & majeſtas
omnium ævorum. Benedictus Deus veritatis.
41 Et deſiit loquendo. Et omnes populi
clamaverunt, & dixerunt, Magna eſt veritas,
& prævalet.
42 Tunc rex ait illi, Pete, ſi quid vis am-
plius, quàm quæ ſcripta ſunt, & dabo tibi, ſe-

cundùm quod inventus es ſapientior proximis, & proximus mihi ſedebis, & cognatus meus vocaberis.

43 Tunc ait regi, Memor eſto voti tui, quod voviſti, ædificare Jeruſalem, in die qua regnum accepiſti:

44 Et omnia vaſa quæ accepta ſunt ex Jeruſalem, remittere, quæ ſeparavit Cyrus, quando mactavit Babyloniam, & voluit remittere ea ibi.

45 Et tu voviſti ædificare templum quod incenderunt Idumæi, quando exterminata eſt Judæa à Chaldæis.

46 Et nũc hoc eſt, quod poſtulo Dñe, & quod peto, hoc eſt majeſtas quod à te poſtulo, ut facias votum quod voviſti regi cæli ex ore tuo.

47 Tunc ſurgens Darius rex, oſculatus eſt illum: & ſcripſit epiſtolas ad omnes diſpenſatores, & præfectos, & purpuratos, ut deducerent eum, & eos qui cum illo erant, omnes aſcendentes ædificare Jeruſalem.

48 Et omnibus præfectis, qui erant in Syria, & Phœnice, & Libano, ſcripſit epiſtolas, ut traherent ligna cedrina à Libano in Jeruſalem, ut ædificarent cum eis civitatem.

49 Et ſcripſit omnibus Judæis qui aſcendebant à regno in Judæam pro libertate, omnem potentem, & magiſtratum, & præfectum non ſupervenire ad januas ipſorum,

50 Et omnem regionem, quam obtinuerant immunem eſſe eis, & Idumæi relinquant caſtella quæ obtinent Judæorum,

51 Et in ſtructuram templi dare per ſingulos annos talenta viginti, uſque dum peræ dificaretur:

52 Et ſuper ſacrarium holocautomata uſtu-
lare quotidie, ſicut habent præceptum:alia ta-
lenta decem offerre per ſingulos annos,
53 Et omnibus qui procedunt à Babylonia
condere civitatem: ut eſſet libertas tam ipſis
quàm filiis eorum, & omnibus ſacerdotibus
qui præcedunt:
54 Scripſit autem & quantitatem, & ſa-
cram ſtolam juſſit dari: in qua deſervirent;
55 Et Levitis ſcripſit dare præcepta, uſque
in diem quâ conſummabitur domus, & Jeru-
ſalem extruetur:
56 Et omnibus cuſtodientibus civitatem
ſcripſit dari ei ſortes & ſtipendia.
57 Et dimiſit omnia vaſa quæcumque ſe-
paraverat Cyrus à Babylonia, & omnia quæ-
cumque dixit Cyrus, & ipſe præcepit fieri, &
mitti Jeruſalem.
58 Et cùm proceſſiſſet ille adoleſcẽs, elevans
faciem in Jeruſalem, benedixit regem cæli,
59 Et dixit, Abs te eſt victoria, & abs te eſt
ſapientia & claritas. Et ego ſervus tuus ſum.
60 Benedictus es qui dediſti mihi ſapien-
tiam, & tibi confitebor, Domine Deus patrum
noſtrorum.
61 Et accepit epiſtolas, & profectus eſt in
Babyloniam. Et venit, & nuntiavit fratribus
ſuis omnibus qui fuerunt in Babylonia:
62 Et benedixerunt Deum patrum ſuorum,
quoniam dedit illis remiſſionem & refri-
gerium,
63 Ut aſcenderent & ædificarent Jeruſa-
lem, & templum ubi nominatum eſt nomen
ejus in ipſo, & exultaverunt cum muſicis &
lætitia diebus ſeptem.

Redeuntes à Babylonica captivitate in Ieruſalem & Iudæam recenſentur, & reſtituunt Dei cultum, ſed tandem à cœpto opere ad tempus impediuntur.

1 POſt hæc autem electi ſunt, ut aſcenderent principes pagorum per domos & tribus ſuas, & uxores illorum, & filij & filię eorum, & ſervi & ancillę ipſorum, & pecora eorum,

2 Et Darius rex miſit unà cum eis equites mille, donec deducerent eos in Jeruſalem cum pace, & cum muſicis & cum tympanis & tibiis.

3 Et omnes fratres erant ludentes, & fecit eos aſcendere ſimul cum eis.

4 Et hęc ſunt nomina virorum, qui aſcenderunt per pagos ſuos in tribus, & in partem principatus ipſorum.

5 Sacerdotes: Filij Phinees, filij Aaron, Jeſus filius Joſedec, Joacim filius Zorobabel filij Salathiel de domo David, ex progenie Phares de tribu Juda,

6 Qui locutus eſt ſub Dario rege Perſarum ſermones mirificos in ſecundo anno regni ipſius menſe Niſan primo.

7 Sunt autem hi, qui aſcenderunt ex Judæa de captivitate tranſmigrationis, quos tranſmigravit Nabuchodonoſor rex Babylonię in Babylonem, & reverſus eſt in Jeruſalem.

8 Et requiſivit partem Judeę unuſquiſque in civitatem ſuam, qui venerunt cum Zorobabel & Jeſu, Nehemias, Areores, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beelſuro, Mechpſatochor, Olioro. Emonia unus de principibus eorum.

9 Et numerus à gentilibus eorum, ex prępoſitis eorum, filij Phares, duo millia centum ſeptuagintaduo:

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

10 Filij Ares, tria millia centum quinquaginta ſeptem:
11 Filij Phœmo centum quadragintaduo: in filiis Ieſu & Ioabes, mille trecenti duo:
12 Filij Demu, duo millia quadringenti ſeptuaginta: filij Choraba, ducentiquinque: filij Banica, centum ſexagintaocto:
13 Filij Bebech quadringenti tres: filij Archad, quadringenti vigintiſeptem:
14 Filij Cham, trigintaſeptem: filij Zoroar, duo millia ſexagintaſeptem: filij Adin, quadringenti ſexaginta unus:
15 Filij Aderectis, centum octo: filij Ciaſo & Zelas, centum ſeptem: filij Azoroc, quadringenti trigintanovem:
16 Filij Jedarbone, centum trigintaduo: filij Ananię, centum triginta: filij Aſoni, nonaginta:
17 Filij Marſar, quadringenti vigintiduo; filij Zabarus, nonagintaquinque: filij Sepolemon, centum vigintitres:
18 Filij Nepopas quinquagintaquinque: filij Nechanatus, centum quinquagintaocto: filij Cebethamus, centum trigintaduo:
19 Filij Crearpatros, qui Enocadies, & Módię, quadringenti vigintitres: qui ex Gramas & Gabea, centum vigintiunus.
20 Qui ex Beſſelon & Ceagge, ſexagintaquinque: qui ex Baſtaro, centum vigintiduo:
21 Qui ex Bechenobes, quinquagintaquinque: filij Liptis, centum quinquagintaquinque: filij Labonni, trecenti quinquagintaſeptem:
22 Filij Sichem, trecenti ſeptuaginta: filij Suadon & Cliomus, trecenti ſeptuaginta octo:

23 Filij Ericus,duo millia centum quadra-
gintaquinque:filij Anaas, trecenti ſeptuagin-
ta. Sacerdotes:

24 Filij Jeddus, filij Euther, filij Eliaſib,
trecenti ſeptuagintaduo:filij Emerus, ducen-
tiquinquagintaduo:

25 Filij Phaſurij,trecenti quinquaginta ſe-
ptem: filij Caree, ducenti vigintiſeptem.

26 Levitæ:Filij Jeſu in Caduhel, & Banis,
& Serebias,& E dias,ſeptuagintaquatuor. om-
nis numerus à duodecimo anno,triginta millia
quadringenti ſexagintaduo,

27 Filij,& filiæ,& uxores,omnis computa-
tio, quadraginta millia ducenti quadragin-
taduo,

28 Filij ſacerdotum,qui pſallebant in tem-
plo:filij Aſaph,centum vigintiocto.

29 Oſtiarij verò:filij Eſmenni,filij A ſer,filij
Amon, filij Accuba, Topa filij Tobi, omnes
centum trigintanovem.

30 Sacerdotes ſervientes in templo:filij Sel,
filij Gaſpha,filij Tobloch,filij Cariæ, Filij Su,
filij Hellu,filij Labana, filij Armacha, filij Ac-
cub, filij Utha, filij Cetha, filij Aggab, filij
Obai,filij Anani,filij Canna,filij Geddu.

31 Filij An, filij Radin,filij Deſanon, filij
Nachoba, filij Caſeba,filij Gaze,filij Ozui,filij
Sinone,filij Attre,filij Haſtem,filij Aſiana, fi-
lij Manei,filij Naſiſſim,filij Accuſu, filij Agi
ſta,filij Azui,filij Favon,filij Phaſalon,

32 Filij Meedda,filij Phuſa,filij Caree, filij
Barcus,filij Saree,filij Cœſi,filij Naſit, filij A-
giſti, filij Pedon,

33 Salomon filij ejus, filij Aſophor, filij
Phaſida, filij Celi, filij Dedon, filij Gaddahel,
filij Sephegi,

10 Filij Ares, tria millia centum quinquaginta ſeptem :

11 Filij Phœmo centum quadragintaduo: in filiis Jeſu & Joabes, mille trecenti duo:

12 Filij Demu, duo millia quadringenti ſeptuaginta: filij Choraba, ducentiquinque: filij Banica, centum ſexagintaocto:

13 Filij Bebech quadringenti tres: filij Archad, quadringenti vigintiſeptem:

14 Filij Cham, trigintaſeptem: filij Zoroar, duo millia ſexagintaſeptem: filij Adin, quadringenti ſexaginta unus:

15 Filij Aderectis, centum octo: filij Ciaſo & Zelas, centum ſeptem: filij Azoroc, quadringenti trigintanovem:

16 Filij Jedarbone, centum trigintaduo: filij Ananię, centum triginta: filij Aſoni, nonaginta:

17 Filij Marſar, quadringenti vigintiduo; filij Zabarus, nonagintaquinque: filij Sepolemon, centum vigintitres:

18 Filij Nepopas quinquagintaquinque: filij Nechanatus, centum quinquagintaocto: filij Cebethamus, centum trigintaduo:

19 Filij Crearpatros, qui Enocadies, & Modię, quadringenti vigintitres: qui ex Gramas & Gabea, centum vigintiunus.

20 Qui ex Beſſelon & Ceagge, ſexagintaquinque: qui ex Baſtaro, centum vigintiduo:

21 Qui ex Bechenobes, quinquagintaquinque: filij Liptis, centum quinquagintaquinque: filij Labonni, trecenti quinquagintaſeptem:

22 Filij Sichem, trecenti ſeptuaginta: filij Suadon & Cliomus, trecenti ſeptuaginta octo:

23 Filij Ericus,duo millia centum quadragintaquinque:filij Anaas, trecenti ſeptuaginta. Sacerdotes:

24 Filij Jeddus, filij Euther, filij Eliaſib, trecenti ſeptuagintaduo:filij Emerus, ducentiquinquagintaduo:

25 Filij Phaſurij,trecenti quinquaginta ſeptem: filij Caree, ducenti vigintiſeptem.

26 Levitæ:Filij Jeſu in Caduhel, & Banis, & Serebias,& Edias,ſeptuagintaquatuor. omnis numerus à duodecimo anno,triginta millia quadringenti ſexagintaduo,

27 Filij,& filiæ,& uxores,omnis computatio, quadraginta millia ducenti quadragintaduo,

28 Filij ſacerdotum,qui pſallebant in templo:filij Aſaph,centum vigintiocto.

29 Oſtiarij verò:filij Eſmenni,filij Aſer,filij Amon, filij Accuba, Topa filij Tobi, omnes centum trigintanovem.

30 Sacerdotes ſervientes in templo:filij Sel, filij Gaſpha,filij Tobloch,filij Cariæ, Filij Su, filij Hellu,filij Labana, filij Armacha, filij Accub, filij Utha, filij Cetha, filij Aggab, filij Obai,filij Anani,filij Canna,filij Geddu.

31 Filij An, filij Radin,filij Deſanon, filij Nachoba, filij Caſeba,filij Gaze,filij Ozui,filij Sinone,filij Attre,filij Haſtem,filij Aſiana, filij Manei,filij Naſiſſim,filij Accuſu, filij Agiſta,filij Azui,filij Favon,filij Phaſalon,

32 Filij Meedda,filij Phuſa,filij Caree, filij Barcus,filij Saree,filij Cœſi,filij Naſit, filij Agiſti, filij Pedon,

33 Salomon filij ejus, filij Aſophor, filij Phaſida, filij Celi, filij Dedon, filij Gaddahel, filij Sephegi,

34 Filij Aggia, filij Sachareth, filij Saba-
then, filij Caroneth, filij Malſith, filij Amæ, filij
Saſus, Filij Addus, filij Suba, filij Eura, filij
Rahotis, filij Phaſphat, filij Malmon.
35 Omnes ſacro ſervientes, & pueri Salo-
monis, quadringenti octogintaduo.
36 Hi ſunt filij qui aſcenderunt à Thelme-
la, Telharſa; principes eorum Carmellham,
& Careth:
37 Et non poterant edicere civitates ſuas,
& progenies ſuas, quemadmodum ſint ex Iſ-
raël. Filij Dalari, filij Tubal, filij Nechodaici.
38 Ex Sacerdotibus, qui fungebantur Sa-
cerdotio: & non ſunt inventi filij Obia, filij
Achiſos, filij Addin, qui accepit uxorem ex fi-
liabus Phargeleü:
39 Et vocati ſunt nomine ejus, & horum
quæſita eſt generis ſcriptura in prædatura,
& non eſt inventa, & prohibiti ſunt Sacer-
dotio fungi.
40 Et dixit illis Nehemias & Aſtharas, Ne
participentur ſancta, donec exurgat Pontifex
doctus in oſtenſionem & veritatem.
41 Omnis autem Iſraël erat: exceptis ſervis
& ancillis, quadraginta duo millia trecenti
quadraginta.
42 Servi horum & ancillæ, ſeptem millia
trecenti trigintaſeptem. Cantores & cantatri-
ces, ducenti ſexagintaquinque.
43 Cameli, quadringenti trigintaquinque.
Equi ſeptem millia trigintaſex. Muli, ducenta
millia quadragintaquinque. Subjugalia, quin-
que millia vigintiquinque.
44 Et de præpoſitis ipſis per pagos, dum
venirent in templum Dei, quod erat in Jeruſa-
lem,

lem, voverunt ſuſcitare templum in loco ſuo ſecundùm ſuam virtutem :

45 Et dare in templum theſaurum operum ſacrum auri mnas duodecim millia , & mnas argenti quinque millia , & ſtolas ſacerdotales centum.

46 Et habitaverunt ſacerdotes & Levitę, & qui exierant de plebe, in Jeruſalem & in regione, & ſacri cantores , & oſtiarij , & omnis Iſraël in regionibus ſuis.

47 Inſtante autem ſeptimo menſe, cúmque eſſent filij Iſraël unuſquiſque in ſuis rebus , convenerunt unanimes in atrium, quod erat ante januam Orientalem.

48 Et ſtantes Jeſus filius Joſedec & fratres ejus ſacerdotes , & Zorobabel filius Salathiel & hujus fratres, paraverunt altare ,

49 Ut offerrent ſuper illud holocautomata , ſecundùm quæ in libro Moyſi hominis Dei ſcripta ſunt.

50 Et convenerunt ibi ex aliis nationibus terræ, & erexerunt ſacrarium in loco ſuo omnes gentes terræ, & offerebant hoſtias, & holocautomata Domino matutina.

51 Et egerunt ſcenopegiam , & diem ſolemnem, ſicut præceptum eſt in lege : & ſacrificia quotidie, ſicut oportebat :

52 Et poſt hæc oblationes inſtitutas, & hoſtias ſabbatorum, & neomeniarum, & dierum ſolemnium omnium ſanctificatorum.

53 Et quotquot vovebant Domino à neomenia ſeptimi menſis, cœperunt hoſtias offerre Deo , & templum Domini nondum erat ædificatum.

54 Et dederunt pecuniam lapidariis & fa-

bris, & potum & pabula, cum gaudio.
55 Et dederunt carra Sidoniis & Tyriis, ut
tranſveherent illis de Libano trabes cedrinas,
& facerent rates in Joppe portu, ſecundùm
decretum quod ſcriptum erat eis à Cyro regē
Perſarum.
56 Et in ſecundo anno venientes in templũ
Dei in Jeruſalē, menſe ſecundo, inchoavit Zo-
robabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec,
& fratres ipſorum, & ſacerdotes & Levitæ, &
omnes qui venerant de captivitate in Jeruſalē:
57 Et fundaverunt templum Dei, novilunio
ſecundi menſis ſecundi anni cùm veniſſent in
Judæam & Jeruſalem.
58 Et ſtatuerunt Levitas à viginti annis,
ſuper opera Domini: & ſtetit Jeſus & filius
ejus, & fratres omnes Levitæ conſpirantes,
& executores legis, facientes opera in domo
Domini.
59 Et ſteterunt ſacerdotes habentes ſtolas
cum tubis: & Levitæ filij Aſaph, habentes
cymbala,
60 Collaudantes Dominum, & benedi-
centes ſecundùm David regem Iſraël.
61 Et cantabant canticum Domino, quo-
niam dulcedo ejus, & honor in ſæcula ſuper
omnem Iſraël.
62 Et omnis populus tuba cecinerunt, &
proclamaverunt voce magna, collaudantes
Dominum in ſuſcitatione domus Domini.
63 Et venerunt ex ſacerdotibus & Levitis,
& præſidentibus ſecundùm pagos ſenioribus,
qui viderant priſtinam domum,
64 Et ad huius ædificationem cum clamore
& planctu magno, & multis cum tubis &
gaudio magno:

65 In tantum ut populus non audiret tubas propter planctum populi. Turba enim erat tubis canens magnificè, ita ut longè audiretur.

66 Et audierunt inimici tribus Judæ, & Benjamin, & venerunt ſcire quæ eſſet vox tubarum.

67 Et cognoverunt quoniam qui erant ex captivitate, ædificant templum Domino Deo Iſraël.

68 Et accedentes ad Zorobabel & Jeſum, præpoſitos pagorum, dixerunt eis: Ædificabimus unà vobiſcum:

69 Similiter enim audivimus Dominum veſtrum, & ipſi pariter incedimus à diebus Asbazareth regis Aſſyriorum, qui tranſmigravit nos huc.

70 Et dixit illis Zorobabel, & Jeſus, & principes pagorum Iſraël.

71 Non eſt nobis & vobis ædificare domum Dei noſtri. nos enim ſoli ædificabimus Domino Iſraël, ſecundùm ea quæ præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.

72 Gentes autem terræ incumbentes his qui ſunt in Judæa, & levantes opus ædificationis & inſidias, & populos adducentes prohibebant eos ædificare,

73 Et aggreſſuras exercentes, impedierunt, ne conſummaretur ædificium omni tempore vitæ Cyri regis, & protraxerunt ſtructuram per biennium uſque ad Darij regnum.

CAPUT VI.

Iudæi, annuente Dario, templum Dei extruunt in Ieruſalem.

1 IN ſecundo autem anno regni Darij prophetavit Aggæus & Zacharias filius Ad-

din Prophetæ apud Judæam & Jeruſalem in nomine Dei Iſraël ſuper eos.

2 Tunc ſtans Zorobabel filius Salathiel, & Jeſus filius Joſedec, inchoaverunt ædificare domum Domini, quæ eſt in Jeruſalem:

3 Cùm adeſſent eis prophetæ Domini, & adjuvarent eos. In ipſo tempore venit ad illos Siſennes ſubregulus Syriæ & Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſodales ejus,

4 Et dixerunt eis, Quo præcipiente vobis domum hanc ædificatis, & tectum iſtud, & alia omnia perficitis: & qui ſunt ſtructores qui hæc ædificant?

5 Et habuerunt gratiam viſitatione facta ſuper eos, qui erant ex captivitate à Domino ſeniores Judæorum.

6 Et non ſunt impediti ædificare, donec ſignificaretur Dario de omnibus iſtis, & reſponſum acciperetur.

7 Exemplum epiſtolæ, quam miſerunt Dario. SISENNES ſubregulus Syriæ & Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſodales ejus in Syria & Phœnice præſides, regi Dario ſalutem.

8 Omnia nota ſint Domino regi, quòd cùm veniſſemus in regionem Judææ, & introiſſemus in Jeruſalem, invenimus ædificantes domum Dei magnam:

9 Et templum ex lapidibus politis, & magnis & pretioſis materiis in parietibus,

10 Et opera illa inſtanter fieri, & ſuffragare, & proſperare in manibus eorum, & in omni gloria quàm diligentiſſimè perfici:

11 Tunc interrogavimus ſeniores, dicentes, Quo permittente, vobis ædificatis domum iſtam, & opera hæc fundatis?

12 Ideò autem interrogavimus eos, ut notum faceremus tibi homines & præpoſitos, & nominum ſcripturam præpoſitorum poſtulavimus illos.

13 At illi reſponderunt nobis, dicentes, Nos ſumus ſervi Domini, qui fecit cælum & terram,

14 Et ædificabatur hæc domus ante annos iſtos multos à rege Iſraël magno & fortiſſimo, & conſummata eſt.

15 Et quoniam patres noſtri exacerbantes erant & peccaverunt in Deum Iſraël, tradidit eos in manus Nabuchodonoſor regis Babyloniæ, regis Chaldæorum,

16 Et domum iſtam demolientes incenderunt, & populum captivum duxerunt in Babylonem,

17 In primo anno regnante Cyro rege Babyloniæ, ſcripſit Cyrus rex domum hanc ædificare,

18 Et illa ſacra vaſa aurea & argentea quæ extulerat Nabuchodonoſor de domo quæ eſt in Jeruſalem, & conſecraverat ea in ſuo templo, rurſus protulit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babylonia, & tradita ſunt Zorobabel & Salmanaſaro ſubregulo:

19 Et præceptum eſt eis ut offerrent hæc vaſa, & reponerent in templo quod erat in Jeruſalem, & ipſum templum Dei ædificare in loco ſuo.

20 Tunc Salmanaſarus ſubjecit fundamenta domus Domini, quæ eſt in Jeruſalem: & exinde uſque nunc ædificatur, & non accepit conſummationem.

21 Nunc ergo ſi judicatur à te ô rex, per-

quiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis, quæ ſunt in Babylonia.

22 Et ſi inventum fuerit conſilio Cyri regis cœptam eſſe ſtructuram domus Domini, quæ eſt in Jeruſalem, & judicatur à Domino rege noſtro, ſcribat de his nobis.

23 Tunc Darius rex præcepit inquiri in Bibliothecis: & inventus eſt in Ecbathanis oppido, quod eſt in media regione, locus unus in quo ſcripta erant iſta.

24 Anno primo regnante Cyro, rex Cyrus præcepit domum Domini quæ eſt in Jeruſalem ædificare, ubi incendebant igni aſſiduo,

25 Cujus altitudo ſit cubitorum decem, & latitudo cubitorum ſexaginta, quadratum lapidibus politis tribus, & meniano ligneo ejuſdem regionis, & meniano uno novo, & impendia dari de domo Cyri regis:

26 Et ſacra vaſa domus Domini tam aurea quàm argentea, quæ extulit Nabuchodonoſor in domum Domini, quæ eſt in Jeruſalem, ubi erant poſita, ut ponantur illic.

27 Et præcepit curam agere Siſennem ſubregulum Syriæ & Phœnicis, & Satrabuzanem, & Sodales ejus, & qui ordinati erant in Syria & Phœnice præſides, ut abſtinerent ſe ab eodem loco.

28 Et ego quoque præcepi in totum ædificare: & proſpexi, ut adjuvent eos qui ſunt ex captivitate Judæorum, donec conſummetur templum ædis Domini:

29 Et à vexatione tributorum Cœleſyriæ & Phœnicis, diligenter quantitatem dari his hominibus ad ſacrificium Domini, Zorobabel præfecto, ad tauros, & arietes, & agnos,

30 Similiter autem & frumentum, & ſal, & vinum, & oleum inſtanter per ſingulos annos, prout ſacerdotes qui ſunt in Jeruſalem, dictaverunt conſumi quotidie, ſine ulla dilatione,

31 Ut offerantur libationes ſummo Deo pro rege & pueris ejus, & orent pro ipſorum vita:

32 Et denuntietur, ut quicunque tranſgreſſi fuerint aliquid ex his quæ ſcripta ſunt, aut ſpreverint, accipiatur lignum de ſuis propriis, & ſuſpendantur, & bona ipſorum regi aſcribantur.

33 Propterea & Dominus, cujus nomen invocatum eſt ibi, exterminet omnem regem & gentem, qui manum ſuam extenderit prohibere, aut malè tractare domum Domini illam quæ eſt in Jeruſalem.

34 Ego Darius rex decrevi quàm diligentiſſimè ſecundùm hæc fieri.

CAPUT VII.

Domus Dei extructa dedicatur & conſecratur, in eáque feſtum Azymorum celebratur.

1 Tunc Siſennes ſubregulus Cœleſyriæ & Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſodales, obſecuti hìs quæ à Dario rege erant decreta,

2 Inſiſtebant ſacroſanctis operibus diligentiſſimè, cooperantes cum ſenioribus Judæorum principibus Syriæ.

3 Et proſperata ſunt ſacroſancta opera prophetantibus Aggæo, & Zacharia prophetis.

4 Et conſummaverunt omnia per præceptum Domini Dei Iſraël, & ex conſilio Cyri, & Darij, & Artaxerxis regis Perſarum.

5 Et conſummata eſt domus noſtra uſque ad tertiam & vigeſimam diem menſis Adar,

ſexto anno Darij regis.

6 Et fecerunt filij Iſraël & ſacerdotes & Levitæ, & ceteri qui erant ex captivitate, qui appoſiti ſunt ſecundùm ea quæ ſcripta ſunt in libro Moyſi.

7 Et obtulerunt in dedicationem templi Domini, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos,

8 Et hœdos pro peccatis univerſi Iſraël, duodecim ſecundùm numerum tribuũ Iſraël.

9 Et ſteterunt ſacerdotes & Levitæ amicti ſtolis per tribus, ſuper omnia opera Domini Dei Iſraël, ſecundùm librum Moyſi, & oſtiarij per ſingulas januas.

10 Et egerunt filij Iſraël cum his qui erant ex captivitate, illud Phaſe quartadecima luna menſis primi, quando ſanctificati ſunt ſacerdotes & Levitæ.

11 Omnes filij captivitatis non ſunt ſimul ſanctificati, quia Levitæ omnes ſimul ſanctificati ſunt.

12 Et immolaverunt Phaſe univerſi filij captivitatis, & fratribus ſuis ſacerdotibus, & ſibimetipſis.

13 Et manducaverunt filij Iſraël, qui erant ex captivitate, omnes qui remanſerant ab omnibus execrationibus gentium terræ quærentes Dominum,

14 Et celebraverunt diem feſtum azymorum, ſeptem diebus epulantes in conſpectu Domini,

15 Quoniam convertit conſilium regis Aſſyriorum in eos, confortare manus eorum ad opera Domini Dei Iſraël.

Aſcendenti Eſdræ à Babylonia Ieroſolymam tradun-
tur Artaxerxis litteræ, quæ beneficia Iudæis præſtita
continent: recenſentur qui ſimul aſcenderunt, & auro
ac argento ſacerdotibus commiſſo, Eſdras, facta oratio-
ne, commonet populum ad pœnitentiam quòd ab alie-
nigenis ſe non ſeparaſſent.

1 ET poſt hunc regnante Artaxerxe Per-
ſarum rege, acceſſit Eſdras filius Aza-
riæ, filij Helciæ, filij Solome,
2 Filij Sadoc, filij Achitob, filij Ameri, filij
Azael, filij Bocci, filij Abiſue, filij Phinees,
filij Eleaſari, filij Aaron primi ſacerdotis:
3 Hic Eſdras aſcendit de Babylonia, cùm
eſſet ſcriba & ingenioſus in lege Moyſi, quæ
data eſt à Domino Deo Iſraël docere & facere.
4 Et dedit ei rex gloriam, quòd inveniſſet
gratiam in omni dignitate & deſiderio in
conſpectu ejus.
5 Et aſcenderunt ſimul cum ipſo ex filiis
Iſraël, & ſacerdotibus, & Levitis, & ſacris
cantoribus templi, & oſtiariis, & ſervis tem-
pli, in Jeruſalem.
6 Anno ſeptimo regnante Artaxerxe, in
quinto menſe, hic annus ſeptimus eſt regni
exeuntes de Babylonia novilunio quinti
menſis,
7 Venerunt Jeroſolymam juxta præceptum
illius, ſecundùm proſperitatem itineris à Do-
mino ipſorum datam eis.
8 In his enim Eſdras magnam diſciplinam
obtinebat, ne prætermitteret quidquam eo-
rum, quæ eſſent ex lege Domini & præceptis,
& docendo univerſum Iſraël omnem juſtitiam
& judicium.
9 Accedentes autem qui ſcribebant ſcripta
Artaxerxis regis, tradiderunt ſcriptum quod

obvenerat ab Artaxerxe rege ad Eſdram ſacerdotem, & lectorem legis Domini, cujus exemplum ſubjectum eſt.

10 Rex Artaxerxes Eſdræ ſacerdoti, & lectori legis Domini ſalutem.

11 Humanior ego judicans in beneficiis, pręcepi eis qui deſiderant ex gente Judęorum, ſua ſponte, & ex ſacerdotibus & Levitis, qui ſunt in regno meo, comitari tecũ in Jeruſalem.

12 Si qui ergo cupiunt ire tecum, conveniant, & proficiſcantur, ſicut placuit mihi & ſeptem amicis meis conſiliariis,

13 Ut viſitent ea quæ aguntur ſecundùm Judæam & Jeruſalem, obſervantes ſicut habes in lege Domini,

14 Et ferant munera Domino Deo Iſraël, quæ vovi ego & amici Jeruſalem, & omne aurum & argentum, quod inventum fuerit in regione Babyloniæ Domino in Jeruſalem cum illo.

15 Quod eſt donatum pro ipſa gente in templum Domini eorum quod eſt in Jeruſalem: ut colligatur hoc aurum & argentum ad tauros, & arietes, & agnos, & hœdos, & quæ his ſunt congruentia,

16 Ut offerant hoſtias Domino ſuper altare Domini ipſorum quod eſt in Jeruſalem.

17 Et omnia quæcumque volueris cum fratribus tuis facere auro & argento, perfice pro voluntate tua, ſecundùm præceptum Domini Dei tui:

18 Et ſacroſancta vaſa, quæ data ſunt tibi ad opera domus Domini Dei tui, quæ eſt in Jeruſalem:

19 Et cetera quæcumque tibi ſubvenerint

ad opera templi Dei tui, dabis de regali gazophylacio:
20 Cùm volueris cum fratribus tuis facere auro & argento, perfice ſecundùm voluntatem Domini.
21 Et ego quidem rex Artaxerxes præcepi cuſtodibus theſaurorum Syriæ, & Phœnicis, ut quæcumque ſcripſerit Eſdras ſacerdos, & lector legis Domini, diligenter detur ei uſque ad argenti talenta centum, ſimiliter & auri.
22 Et uſque ad frumenti modios centum, & vini amphoras centum, & alia quæcumque abundant ſine taxatione.
23 Omnia ſecundùm legem Dei fiant Deo altiſſimo, ne fortè exurgat ira in regno regis, & filij, & filiorum ejus.
24 Vobis autem dicitur, ut omnibus ſacerdotibus & Levitis, & ſacris cantoribus, & ſervis templi, & ſcribis templi hujus,
25 Nullum tributum, neque ulla alia indictio irrogetur, nec habeat quiſquam poteſtatem objicere eis quidquam.
26 Tu autem Eſdra, ſecundùm ſapientiam Dei, conſtitue judices & arbitros in tota Syria & Phœnice: & omnes qui legem Dei tui non noverunt, doce:
27 Ut quotquot tranſgreſſi fuerint legem, diligenter plectantur, ſive morte, ſive cruciatu, ſive etiam pecuniæ mulctatione vel adductione.
28 Et dixit Eſdras ſcriba: Benedictus Deus patrum noſtrorum, qui dedit hanc voluntatem in cor regis, clarificare domum ſuam quæ eſt in Jeruſalem,
29 Et me honorificavit in conſpectu re-

gis & conſiliariorum, & amicorum, & pur-
puratorum ejus.
30 Et ego conſtans animo factus ſum ſe-
cundùm opitulationem Domini Dei mei, &
congregavi ex Iſraël viros, ut ſimul aſcende-
rent mecum.
31 Et hi ſunt præpoſiti ſecundùm ſuas pa-
trias, & principatus portionales, eorum qui
mecum aſcenderunt de Babylonia in regno
Artaxerxis.
32 Et ex filiis Phares, Gerſomus: ex filiis
Siemarith, Amenus: filiorum David, Acchus
filius Scecilîæ:
33 Ex filiis Phares, Zacharias, & cum
eo reverſi ſunt viri centum quinquaginta:
34 Ex filiis ductoribus Moabilionis Zaræi,
& cum ipſo viri ducenti quinquaginta:
35 Ex filiis Zachues, Jechonia Zecholei,
& cum ipſo viri ducenti quinquaginta.
36 Ex filiis Sala, Maaſias Gotholiæ, & cum
ipſo viri ſeptuaginta:
37 Ex filiis Saphatiæ, Zarias Micheli, &
cum ipſo viri octoginta:
38 Ex filiis Job, Abdias Jeheli, & cum ipſo
viri ducenti duodecim:
39 Ex filiis Baniæ, Salimoth, filius Jo-
ſaphiæ, & cum ipſo viri centum ſexaginta:
40 Ex filiis Beer, Zacharias Bebei, & cum
ipſo viri ducenti octo:
41 Ex filiis Ezead, Joannes Eccetan, & cum
ipſo viri centum decem:
42 Ex filiis Adonicam ipſis poſtremis, &
hæc ſunt nomina eorum, Eliphalam filius
Gebe, & Semeias, & cum ipſo viri ſeptua-
ginta.

43 Et congregavi eos ad fluvium qui dicitur Thia, & metati fuimus illic triduo, & recognovi eos.

44 Et ex filiis ſacerdotum & Levitarum non inveni illic.

45 Et miſi ad Eleazarum, & Eccelon, & Maſmam, & Maloban, & Enaathan, & Samea, & Joribum, Nathan, Enuagam, Zachariam, & Moſolamum, ipſos ductores & peritos:

46 Dixi eis ut venirent ad Loddeum, qui erat apud locum gazophylacij.

47 Et mandavi eis ut dicerent Loddeo, & fratribus ejus, & illis qui erant in gazophylacio, ut mitterent nobis eos qui ſacerdotio fungerentur in domo Domini Dei noſtri:

48 Et adduxerunt nobis ſecundùm manum validam Domini Dei noſtri viros peritos: ex filiis Moholi, filij Levi, filij Iſraël, Sebebian, & filios & fratres, qui erant decem & octo:

49 Asbiam, & Amin ex filiis filiorum Chananæi, & filij eorum viri viginti.

50 Et ex his qui templo ſerviebant, quos dedit David, & ipſi principes ad operationem Levitis templo ſervientium ducenti viginti. Omnia nomina ſignificata ſunt in ſcripturis.

51 Et vovi illic jejunium juvenibus in conſpectu Dei, ut quærerem ab eo bonum iter nobis, & qui nobiſcum erant, & filiis, & pecoribus, propter inſidias.

52 Erubui enim petere à rege pedites & equites in comitatu, tutelæ gratia, contra adverſarios noſtros.

53 Diximus enim regi, quoniam virtus Domini erit cum eis qui inquirunt eum in omni affectu.

54 Et iterùm deprecati ſumus Dominum
Deum noſtrum ſecundùm hæc, quem & propitium habuimus, & compotes facti ſumus
Deo noſtro.

55 Et ſeparavi ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus templi, viros duodecim, & Sedebiam, & Aſannam, & cum eis ex fratribus
eorum viros decem.

56 Et appendi eis aurum & argentum &
vaſa ſacerdotalia domus Dei noſtri, quæ donaverat rex, & conſiliarij ejus, & principes, &
omnis Iſraël.

57 Et cùm appendiſſem, tradidi argenti
talenta centum quinquaginta, & vaſa argentea talentorum centum, & auri talenta centũ,

58 Et vaſorum aureorum ſepties viginti
& vaſa ærea de bono æramento ſplendentia,
duodecim, auri ſpeciem reddentia.

59 Et dixi eis: Et vos ſancti eſtis Domino,
& vaſa ſunt ſancta, & aurum, & argentum
votum eſt Domino Deo patrum noſtrorum.

60 Vigilate & cuſtodite, donec tradatis ex
plebis præpoſitis, & ſacerdotibus & Levitis,
& principibus civitatum Iſraël, in Jeruſalem,
in paſtophorio domus Dei noſtri.

61 Et hi qui ſuſceperunt Sacerdotes & Levitæ aurum & argentum & vaſa, intulerunt in
Jeruſalem in templum Domini.

62 Et promovimus à fluvio Thia, die duodecima menſis primi, uſquequò introivimus
in Jeruſalem.

63 Et cùm factus fuiſſet tertius dies, quarta autem die ponderatum aurum, & argentum
traditum eſt in domo Domini Dei noſtri, Marimoth filio Jori ſacerdoti:

64 Et cum ipſo erat Eleazar filius Phinees:
& erant cum ipſis Joſadus filius Jeſu, & Medias,& Banni filius Levitæ: ad numerum, &
ad pondus univerſa.

65 Et ſcriptum eſt pondus ipſorum eadem
hora.

66 Qui autem venerunt ex captivitate,obtulerunt ſacrificium Domino Deo Iſraël, tauros duodecim pro omni Iſraël, arietes octoginta ſex,

67 Agnos ſeptuaginta duos, hircos pro
peccato duodecim, & pro ſalute,vaccas duodecim, omnia in ſacrificium Domini.

68 Et relegerunt præcepta regis. regalibus
diſpenſatoribus, & ſubregulis Cœleſyriæ &
Phœnicis: & honorificaverunt gentem, &
templum Domini.

69 Et conſummatis his, acceſſerunt ad me
præpoſiti,dicentes:Non ſegregaverunt genus
Iſraël,& principes, & ſacerdotes & Levitæ,

70 Et alienigenæ gentes & nationes terræ,
immunditias ſuas à Chananæis, & Hethæis,
& Pherezæis, & Jebuſeis, & Moabitis, & Ægyptiis,& Idumæis.

71 Conjuncti enim ſunt filiabus eorum,&
ipſi, & filij eorum.& miſtum eſt ſemen ſanctum alienigenis gentibus terræ: & participes
erant prępoſiti, & magiſtratus, iniquitatis
ejus ab initio ipſius regni.

72 Et mox ut audivi iſta, conſcidi veſtimenta & ſacram tunicam: & lacerans capillos
capitis,& barbam, ſedi dolens & mœſtus.

73 Et convenerunt quotquot tunc movebantur in verbo Domini Dei Iſraël, ad me lugentem ſuper iniquitatem iſtam, & ſedebam

triſtis uſque ad ſacrificium veſpertinum.

74 Et conſurgens à jejunio, conſciſſa habens veſtimenta & ſacram tunicam, ingeniculans & extendens manus ad Dominum,

75 Dicebam: Domine confuſus ſum, & reveritus ſum ante faciem tuam.

76 Peccata enim noſtra multiplicata ſunt ſuper capita noſtra, & iniquitates noſtræ exaltatæ ſunt uſque ad cælum.

77 Quoniam à temporibus patrum noſtrorum ſumus in magno peccato uſque ad diem hunc.

78 Et propter peccata noſtra, & patrum noſtrorum, ſumus traditi cum fratribus noſtris, & cum ſacerdotibus noſtris, regibus terræ in gladium & captivitatem & deprædationem, cum confuſione uſque in hodiernũ diem.

79 Et nunc quantum eſt hoc quod contigit nobis miſericordia abs te Domine Deus, & relinque nobis radicem & nomen in locum ſanctificationis tuæ,

80 Detegere luminare noſtrum in domo Domini Dei noſtri, dare nobis cibum in omni tempore ſervitutis noſtræ.

81 Et cùm ſerviremus, non fuimus derelicti à Domino Deo noſtro; ſed conſtituit nos in gratia, ponens nobis reges Perſarum dare cibum,

82 Et clarificare templum Domini Dei noſtri, & ædificare deſerta Sion, dare nobis ſtabilitatem in Judæa & Jeruſalem.

83 Et nunc quid dicimus Domine habentes hæc? Tranſgreſſi enim ſumus præcepta tua, quæ dediſti in manus puerorum tuorum prophetarum,

84 Dicens: Quoniam terra in quam introi-
ſtis poſſidere hereditatem ejus, terra polluta
eſt coinquinationibus alienigenarum terræ, &
immunditiæ illorum repleverunt eam totam
immunditia ſua.

85 Et nunc filias veſtras non conjungetis
filiis eorum, & filias eorum non accipietis fi-
liis veſtris,

86 Et non inquiretis pacem habere cum
illis omni tempore, ut invaleſcentes mandu-
cetis optima terræ, & hereditatem diſtribua-
tis filiis veſtris uſque in ævum.

87 Et quæ contingunt nobis, omnia fiunt
propter opera noſtra maligna, & magna pec-
cata noſtra.

88 Et dediſti nobis talem radicem; & rur-
ſum reverſi ſumus tranſgredi legitima tua, uti
commiſceremur immunditię alienigenarum
gentium terrę hujus.

89 Nónne iraſcêris nobis perdere nos, quoad
uſque non relinquatur radix & nomen noſtrũ?

90 Domine Deus Iſraël verax es. Derelicta
eſt enim radix uſque in hodiernum diem.

91 Ecce nunc ſumus in conſpectu tuo in
iniquitatibus noſtris. Non eſt enim adhuc ſtare
ante te in his.

92 Et cùm adorando confiteretur Eſdras,
flens, humi proſtratus ante templum, congre-
gati ſunt ante eum ex Jeruſalem turma magna
valde, viri & mulieres, & juvenes, & juven-
culæ. Fletus enim erat magnus in ipſa mul-
titudine.

93 Et cùm clamaſſet Jechonias Jeheli ex
filiis Iſraël, dixit Eſdræ: Nos in Dominum
peccavimus, quòd collocavimus nobis in ma-

trimonium mulieres alienigenas ex gentibus terræ.

94 Et nunc es ſuper omnem Iſraël. In his ergo ſit jusjurandum à Domino, expellere omnes uxores noſtras quæ ex alienigenis ſunt cum filiis earum.

95 Sicut tibi decretum eſt à majoribus ſecundùm legem Domini exurgens explica.

96 Ad te enim ſpectat negotium, & nos tecum ſumus: viriliter fac.

97 Et exurgens Eſdras adjuravit principes ſacerdotum & Levitas, & omnem Iſraël, facere ſecundùm hæc; & juraverunt.

Caput IX.

Jubentur abjicere uxores alienigenas cum filiis, & recenſentur qui ex ſacerdotibus ac Levitis junctis illis erant. Eſdras legit legem Domini coram populo, quibus peractis, jubentur ut ad propria digreſſi, lætum diem agant.

1 ET exurgens Eſdras ab ante atrium templi, abiit in paſtophorium Jonathæ filij Naſabi,

2 Et hoſpitatus illic non guſtavit panem, nec aquam bibit, ſuper iniquitatem multitudinis.

3 Et facta eſt prædicatio in omni Judęa, & in Jeruſalem omnibus qui erant ex captivitate in Jeruſalem congregati,

4 Ut quicumque non occurrerit biduo vel triduo diei, ſecundùm judicium aſſidentium ſeniorum, tollerentur facultates ſuæ, & ipſe alienus judicaretur à multitudine captivitatis.

5 Et congregati ſunt omnes qui erant ex tribu Juda, & Benjamin in tribus diebus in Jeruſalem. hic menſis eſt nonus, dies menſis vigeſimus.

6 Et ſedit omnis multitudo in area templi
trementes, propter hyemem præſentem.

7 Et exurgens Eſdras, dixit illis: Vos iniquè feciſtis collocantes vobis in matrimonium uxores alienigenas, ut adderetis ad peccata Iſraël.

8 Et nunc date confeſſionem, & magnificentiam Domino Deo patrum noſtrorum.

9 Et perficite voluntatem ipſius, & diſcedite à gentibus terræ, & ab uxorib⁹ alienigenis.

10 Et clamavit omnis multitudo, & dixerunt voce magna: Sicut dixiſti, faciemus.

11 Sed quoniam multitudo magna eſt, & tempus hybernum, & non poſſumus inſubſidiari ſtare: & hoc opus non eſt nobis unius diei, neque bidui: multum enim in his peccavimus:

12 Stent præpoſiti multitudinis, & omnes qui nobiſcum inhabitant, & quotquot habent uxores apud ſe alienigenas,

13 Et aſſiſtant accepto tempore ex omni loco presbyteri, & judices, uſquequò ſolvant iram Domini negotij hujus.

14 Jonathas autem filius Ezeli, & Ozias Thecam ſuſceperunt ſecundùm hæc: & Boſoramus, & Levis, & Sabbathęus ſimul cooperati ſunt cum illis.

15 Et ſteterunt ſecundùm hæc omnia univerſi qui erant ex captivitate.

16 Et elegit ſibi viros Eſdras ſacerdos, principes magnos de patribus eorum ſecundùm nomina: & conſederunt novilunio menſis decimi examinare negotium iſtud.

17 Et determinatum eſt de viris qui habebant uxores alienigenas uſque ad neomeniam primi menſis:

18 Et inventi ſunt ex ſacerdotibus permi-
ſti, qui habebant alienigenas uxores.
19 Ex filiis Jeſu filij Joſedec, & fratribus ejus:
Maſeas, & Eliozerus, & Joribus, & Joadæus,
20 Et injecerunt manus ut expellerent uxo-
res ſuas: & ad litandum in exorationem, arie-
tem pro ignorantia ſua.
21 Et ex filiis Semmeri: Maſeas & Eſſes
& Jeelec, Azarias.
22 Et ex filiis Foſere: Limoſias, Hiſmaenis,
& Nathanee, Juſſio, Reddus, & Thalſas.
23 Et ex Levitis: Jorabdus, & Semeis, &
Colnis, & Calitas, & Facteas, & Colvas, &
Elionas,
24 Et ex ſacris cantoribus, Eliaſib, Zacharus.
25 Et ex oſtiariis: Salumus, & Tolbanes.
26 Et ex Iſraël: ex filiis Foro, Ozi, & Re-
mias, & Geddias, & Melchias, & Michelus,
Eleazarus, & Jammebias, & Bannas.
27 Et ex filiis Jolaman Chamas, & Zacha-
rias, & Jerrelus, & Joddius, & Erimoth, &
Helias.
28 Et ex filiis Zatoim, Eliadas, & Liaſu-
mus, Zochias, & Larimoth, & Zabdis &
Thebedias.
29 Et ex filiis Zebes: Joannes, & Amanias,
& Zabdias, & Emeus.
30 Et ex filiis Banni: Olamus, & Malu-
chus, & Jeddeus, & Jaſub, & Azabus, & Je-
rimoth.
31 Et ex filiis Addin: Naathus, & Moo-
ſias, & Caleus, & Raanas, Maaſeas, Matha-
thias, & Beſeel, & Bonnus, & Manaſſes.
32 Et ex filiis Nuaë: Noneas, & Azeas, &
Melchias, & Sameas, & Simon, Benjamin, &

Malchus, & Marras.

33 Et ex filiis Aſon: Carianeus, Mathathias, & Bannus, & Eliphalach, & Manaſſes, & Semei.

34 Et ex filiis Banni: Jeremias, & Moadias, & Abramus, & Johel, & Baneas, & Pelias, & Jonas, & Marimoth, & Eliaſib, & Mathaneus, & Eliaſis, & Orizas, & Dielus, & Semedius, & Zambris, & Joſephus:

35 Et ex filiis Nobei: Idelus & Mathathias, & Sabadus, & Zecheda, Sedmi & Jeſſei, Baneas.

36 Omnes iſti conjunxerunt ſibi uxores alienigenas, & dimiſerunt eas cum filiis.

37 Et inhabitaverunt ſacerdotes & Levitæ, & qui erant ex Iſraël, in Jeruſalem, & in tota una regione, novilunio menſis ſeptimi. Et erant filij Iſraël in commorationibus ſuis.

38 Et congregata eſt omnis multitudo ſimul in aream, quæ eſt ab oriente portæ ſacræ:

39 Et dixerunt Eſdræ pontifici & lectori, ut afferret legem Moyſi, quæ tradita eſt à Domino Deo Iſraël.

40 Et attulit Eſdras Pontifex legem omni multitudini eorum, à viro uſque ad mulierem, & omnibus ſacerdotibus, audire legem novilunio menſis ſeptimi.

41 Et legebat in area, quæ eſt ante ſacram portam templi, à prima luce uſque ad veſperam, coram viris, & mulieribus. Et dederunt omnes ſenſum ad legem.

42 Et ſtetit Eſdras ſacerdos, & lector legis, ſuper ligneum tribunal quod fabricatum erat.

43 Et ſteterunt ad eum Mathathias, & Samus, Ananias, Azarias, Urias, Ezechias, & Balſamus ad dexteram:
44 Et ad ſiniſtram Faldeus, Miſael, Malachias, Abuſthas, Sabus, Nabadias, & Zacharias.
45 Et aſſumpſit Eſdras librum coram omni multitudine: præſidebat enim in gloria in conſpectu omnium.
46 Et cùm abſolviſſet legem, omnes erecti ſteterunt: & benedixit Eſdras Dominum Deum altiſſimum, Deum ſabaoth omnipotentem.
47 Et reſpondit omnis populus, Amen. Et elevatis ſurſum manibus procidentes in terram, adoraverunt Dominum.
48 Jeſus, & Banaeus, & Sarebias, & Jaddimus, & Accubus, & Sabbathæus, & Calithes, & Azarias, & Joradus, & Ananias, & Philias Levitæ.
49 Qui docebant legem Domini, & in multitudine legebant legem Domini, & præferebant ſinguli eos, qui intelligebant lectionem.
50 Et dixit Atharathes Eſdræ pontifici & lectori, & Levitis qui docebant multitudinem,
51 Dicens, Dies hic ſanctus eſt Domino. Et omnes flebant, cùm audiſſent legem.
52 Et dixit Eſdras, Digreſſi ergo manducate pinguiſſima quæque, & bibite dulciſſima quæque, & mittite munera his qui non habent.
53 Sanctus enim eſt hic dies Domini, & nolite mœſti eſſe. Dominus enim clarificabit vos.
54 Et Levitæ denuntiabant in publico

nnibus, dicentes, Dies hic ſanctus eſt, no-
e mœſti eſſe.
55 Et abierunt omnes manducare, & bi-
re, & epulari, & dare munera his qui non
bebant, ut epularentur. Magnificè enim
nt exaltati verbis quibus edocti ſunt.
56 Et congregati ſunt univerſi in Ieruſa-
n celebrare lætitiam, ſecundùm teſtamen-
m Domini Dei Iſraël.

.IBER ESDRÆ QUARTUS.

CAPUT PRIMUM.

*Mittitur Eſdras à Domino multa ingratis Iudæis ex-
hita beneficia exprobraturus.*

LIBER Eſdræ prophetæ
ſecundus, filij Sarei, filij
Azarei, filij Helciæ, filij
Sadaniæ, filij Sadoch, filij
Achitob,
2 Filij Achiæ, filij Phi-
es, filij Heli, filij Ameriæ, filij Aſiel, filij Ma-
noth, filij Arna, filij Oziæ, filij Borith, filij
biſei, filij Phinees, filij Eleazar,
3 Filij Aaron ex tribu Levi, qui fuit cap-
vus in regione Medorum in regno Artaxer-
s regis Perſarum.
4 Et factum eſt verbum Domini ad me
cens,
5 Vade, & nuntia populo meo facinora
ſorum, & filiis eorum iniquitates, quas in me
miſerunt, ut nuntient filiis filiorum:

6 Quia peccata parentum ipſorum in illis
creverunt. Obliti enim mei ſacrificaverunt
diis alienis.
7 Nónne ego eduxi eos de terra Ægypti de
domo ſervitutis? Ipſi autem irritaverunt me,
& conſilia mea ſpreverunt.
8 Tu autem excute comam capitis tui, &
projice omnia mala ſuper illos: quoniam non
obedierunt legi meæ. Populus autem eſt indiſ-
ciplinatus.
9 Uſquequò eos ſuſtinebo, quibus tanta be-
neficia contuli?
10 Reges multos propter eos ſubverti,
Pharaonem cum pueris ſuis, & omnem exerci-
tum ejus percuſſi.
11 Omnes gentes à facie eorum perdidi, &
in Oriente provinciarum duarum populos
Tyri & Sidonis diſſipavi, & omnes adverſarios
eorum interfeci.
12 Tu verò loquere ad eos, dicens: Hæc di-
cit Dominus:
13 Nempe ego vos per mare tranſmeavi, &
plateas vobis initio munitas exhibui, ducem
vobis dedi Moyſen & Aaaron ſacerdotem:
14 Lucem vobis per columnam ignis præ-
ſtiti, & magna mirabilia feci in vobis: vos au-
tem mei obliti eſtis, dicit Dominus.
15 Hæc dicit Dominus omnipotens: Cotur-
nix vobis in ſigno fuit, caſtra vobis ad tutelam
dedi, & illic murmuraſtis:
16 Et non triumphaſtis in nomine meo de
perditione inimicorum veſtrorum, ſed adhuc
nunc uſque murmuraſtis.
17 Ubi ſunt beneficia, quæ præſtiti vo-
bis? Nónne in deſerto cum eſuriretis,
proclamaſtis

roclamaſtis ad me ,
18 Dicentes, Ut quid nos in deſertum iſtud
dduxiſti interficere nos ? melius nobis fuerat
ervire Ægyptiis, quàm mori in deſerto hoc.
19 Ego dolui gemitus veſtros , & dedi vo-
is manna in eſcam. Panem angelorum man-
ucaſtis.
20 Nónne cum ſitiretis , petram excîdi , &
uxerunt aquæ in ſaturitate? propter æſtus fo-
is arborum vos texi.
21 Diviſi vobis terras pingues: Chananæos,
Pherezæos , & Philiſtæos à facie veſtra
rojeci : quid faciam vobis adhuc : dicit
)ominus ?
22 Hæc dicit Dominus omnipotens, In de-
erto cùm eſſetis in flumine Amorrhæo ſitien-
.s , & blaſphemantes nomen meum ,
23 Non ignem vobis pro blaſphemiis dedi,
ed mittens lignũ in aquam, dulce feci flumen.
24 Quid tibi faciam Jacob ? Noluiſti obe-
ire Juda. Transferam me ad alias gentes , &
abo eis nomen meum , ut cuſtodiant legiti-
na mea.
25 Quoniam me dereliquiſtis , & ego vos
erelinquam, Petentibus vobis à me miſericor-
iam , non miſerebor.
26 Quando invocabitis me , ego non exau-
liam vos. Maculaſtis enim manus veſtras ſan-
guine, & pedes veſtri impigri ſunt ad commit-
enda homicidia.
27 Non quaſi me dereliquiſtis, ſed vos ip-
os, dicit Dominus.
28 Hæc dicit Dominus omnipotens, Nónne
go vos rogavi , ut pater filios , & ut mater fi-
ias, & ut nutrix parvulos ſuos ,

29 Ut eſſetis mihi in populum, & ego vobis in Deum, & vos mihi in filios, & ego vobis in patrem?
30 Ita vos collegi, ut gallina pullos ſuos ſub alas ſuas. Modò autem quid faciam vobis? Projiciam vos à facie mea.
31 Oblationem cùm mihi attuleritis, avertam faciem meam à vobis. Dies enim feſtos veſtros, & neomenias & circumciſiones repudiavi.
32 Ego miſi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfeciſtis,& laniaſtis corpora eorum, quorum ſanguinem exquiram, dicit Dominus.
33 Hæc dicit Dominus omnipotens, Domus veſtra deſerta eſt: Projiciam vos ſicut ventus ſtipulam,
34 Et filij procreationem non facient: quoniam mandatum meum neglexerunt, & quod malum eſt coram me fecerunt.
35 Tradam domos veſtras populo venienti, qui me non audientes credunt: quibus ſigna non oſtendi,facient quæ præcepi.
36 Prophetas non viderunt, & memorabuntur iniquitatum eorum.
37 Teſtor populi venientis gratiam, cujus parvuli exultant cùm lætitia, me non videntes oculis carnalibus, ſed ſpiritu credentes quæ dixi.
38 Et nunc frater aſpice, quæ gloria: & vide populum venientem ab Oriente,
39 Quibus dabo ducatum Abraham, Iſaac, & Jacob, & Oſee, & Amos, & Michææ, & Joel, & Abdiæ, & Jonæ,
40 Et Nahum, & Habacuc, Sophoniæ,

ggæi, Zachariæ, & Malachiæ, qui & angelus
omini vocatus eſt.

CAPUT II.

*ynagoga ſub figura matris revocatur à malis ſuis ad
tam rectiorem.*

HÆc dicit Dominus: Ego eduxi popu-
lum iſtum de ſervitute, quibus man-
ta dedi per pueros meos prophetas, quos au-
re noluerunt, ſed irrita fecerunt mea conſilia.
2 Mater quæ eos generavit, dicit illis, Ite
ij, quia ego vidua ſum & derelicta.
3 Educavi vos cum lætitia, & amiſi vos
ım luctu & triſtitia, quoniam peccaſtis co-
m Domino Deo veſtro, & quod malum eſt
ram eo feciſtis.
4 Modò autem quid faciam vobis? ego vi-
ua ſum & derelicta: ite filij, & petite à Do-
ino miſericordiam.
5 Ego autem te pater teſtem invoco ſuper
atrem filiorum, qui noluerunt teſtamentum
eum ſervare.
6 Ut des eis confuſionem, & matrem eo-
m in direptionem, ne generatio eorum
ır.
7 Diſpergantur in gentes nomina eorum,
eleantur à terra: quoniam ſpreverunt ſacra-
entum meum.
8 Væ tibi Aſſur, qui abſcondis iniquos pe-
es te. Gens mala, memorare quid fecerim
odomæ & Gomorrhæ.
9 Quorum terra jacet in piceis glebis &
ggeribus cinerum: ſic dabo eos, qui me non
udierunt, dicit Dominus omnipotens.
10 Hæc dicit Dominus ad Eſdram, Nun-
ia populo meo, quoniam dabo eis regnum Je-

ruſalem, quod daturus eram Iſraël.
11 Et ſumam mihi gloriam illorum, & dabo
eis tabernacula æterna, quæ præparaveram
illis.
12 Lignum vitæ erit illis in odore unguen-
ti, & non laborabunt, neque fatigabuntur.
13 Ite, & accipietis. Rogate vobis dies pau-
cos, ut immorentur. Jam paratum eſt vobis re-
gnum: vigilate.
14 Teſtare cælum & terram. Contrivi enim
malum, & creavi bonum, quia vivo ego, dicit
Dominus.
15 Mater amplectere filios tuos, educa illos
cum lætitia. Sicut columba confirma pedes
eorum, quoniam te elegi, dicit Dominus.
16 Et reſuſcitabo mortuos de locis ſuis, &
de monumentis educam illos, quoniam cogno-
vi nomen meum in Iſraël.
17 Noli timere mater filiorum: quoniam
te elegi, dicit Dominus.
18 Mittam tibi adjutorium pueros meos
Iſaiam & Jeremiam, ad quorum conſilium
ſanctificavi & paravi tibi arbores duodecim
gravatas variis fructibus,
19 Et totidem fontes fluentes lac & mel,
& montes immenſos ſeptem, habentes roſam
& lilium, in quibus gaudio implebo filios
tuos.
20 Viduam juſtifica, pupillos judica, egenti
da, orphanum tuere, nudum veſti,
21 Confractum & debilem cura, claudum
irridere noli, tutare mancum, & cæcum ad vi-
ſionem claritatis meæ admitte.
22 Senem & juvenem intra muros tuos
ſerva:

23 Mortuos ubi inveneris, ſignans commen-
.a ſepulchro, & dabo tibi primam ſeſſionem in
eſurrectione mea.

24 Pauſa & quieſce populus meus, quia ve-
iiet requies tua.

25 Nutrix bona nutri filios tuos, confirma
edes eorum.

26 Servos quos tibi dedi, nemo ex eis in-
eriet: eos ego enim requiram de nume-
o tuo.

27 Noli fatigari. Cùm enim venerit dies
reſſuræ & anguſtiæ, alij plorabunt, & triſtes
runt: tu autem hilaris & copioſa eris.

28 Zelabunt gentes, & nil adverſus te po-
erunt, dicit Dominus.

29 Manus meæ tegent te, ne filij tui gehen-
iam videant.

30 Jucundare mater cum filiis tuis, quia ego
e eripiam, dicit Dominus.

31 Filios tuos dormientes memorare, quo-
iiam ego eos educam de lateribus terræ, & mi-
ericordiam cum illis faciam: quoniam miſe-
icors ſum, dicit Dominus omnipotens.

32 Amplectere natos tuos uſque dum venio,
& præſtem illis miſericordiam: quoniam exu-
erant fontes mei, & gratia mea non de-
iciet.

33 Ego Eſdras præceptum accepi à Domi-
io in monte Oreb, ut irem ad Iſraël; ad quos
cùm venirem, reprobaverunt me, & reſpue-
unt mandatum Domini:

34 Ideóque vobis dico gentes, quæ auditis,
& intelligitis, Expectate paſtorem veſtrum,
equiem æternitatis dabit vobis: quoniam in
proximo eſt ille qui in fine ſæculi adveniet.

35 Parati eſtote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per æternitatem temporis.

36 Fugite umbram ſæculi hujus: accipite jucunditatem gloriæ veſtræ. Ego teſtor palàm ſalvatorem meum.

37 Commendatum donum accipite & jucundamini, gratias agentes ei qui vos ad cæleſtia regna vocavit.

38 Surgite & ſtate & videte numerum ſignatorum in convivio Domini.

39 Qui ſe de umbra ſæculi tranſtulerunt, ſplendidas tunicas à Domino acceperunt.

40 Recipe Sion numerum tuum, & concludc candidatos tuos qui legem Domini compleverunt.

41 Filiorum tuorum, quos optabas, plenus eſt numerus. Roga imperium Domini, ut ſanctificetur populus tuus qui vocatus eſt ab initio.

42 Ego Eſdras vidi in monte Sion turbam magnam quam numerare non potui, & omnes canticis collaudabant Dominum.

43 Et in medio eorum erat juvenis ſtatura celſus, eminentior omnibus illis, & ſingulis eorum capitibus imponebat coronas, & magis exaltabatur: Ego autem miraculo tenebar.

44 Tunc interrogavi angelum, & dixi: Qui ſunt hi, Domine?

45 Qui reſpondens dixit mihi: Hi ſunt qui mortalem tunicam depoſuerunt, & immortalem ſumpſerunt, & confeſſi ſunt nomen Dei: Modò coronantur, & accipiunt palmas.

46 Et dixi Angelo: Ille juvenis quis eſt, qui eis coronas imponit, & palmas in manus tradit?

47 Et reſpondens dixit mihi: Ipſe eſt filius

Dei, quem in ſæculo confeſſi ſunt: ego autem
magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine
Domini ſteterunt.

48 Tunc dixit mihi angelus: Vade: annun-
tia populo meo, qualia & quanta mirabilia
Domini Dei vidiſti.

CAPUT III.

In omnibus Adæ poſteris, & maximè in Gentibus infidelibus, abundat malitia.

1 ANno trigeſimo ruinæ civitatis, eram in
Babylone, & conturbatus ſum ſuper
cubiculo meo recumbens, & cogitationes meæ
aſcendebant ſuper cor meum,
2 Quoniam vidi deſertionem Sion, & abun-
dantiam eorum qui habitabant in Babylone.
3 Et ventilatus eſt ſpiritus meus valdè, &
cœpi loqui ad Altiſſimum verba timorata,
4 Et dixi: O dominator Domine, tu dixiſti
ab initio, quando plantaſti terram, & hoc ſo-
lus, & imperaſti populo,
5 Et dediſti Adam corpus mortuum: ſed
& ipſum figmentum manuum tuarum erat,
& inſufflaſti in eum ſpiritum vitæ, & factus eſt
vivens coram te:
6 Et induxiſti eum in paradiſo, quem plan-
taverat dextera tua, antequam terra ad-
ventaret.
7 Et huic mandaſti diligere viam tuam, &
præterivit eam, & ſtatim inſtituiſti in eo mor-
tem, & in nationibus ejus, & natę ſunt gentes,
& tribus, & populi, & cognationes, quarum
non eſt numerus.
8 Et ambulavit unaquæque gens in volun-
tate ſua, & mira agebant coram te, & ſperne-
bant pręcepta tua.

9 Iterùm autem in tempore induxiſti diluvium ſuper inhabitantes ſęculum, & perdidiſti eos.
10 Et factum eſt in unoquoque eorum, ſicut Adę mori, ſic his diluvium.
11 Dereliquiſti autem unum ex his Noë cum domo ſua, & ex eo juſti omnes.
12 Et factum eſt cùm cœpiſſent multiplicari, qui habitabant ſuper terram, & multiplicaverunt filios & populos & gentes multas: & cœperunt iteratò impietatem facere plus quàm priores.
13 Et factum eſt cùm iniquitatem facerent coram te, elegiſti tibi virum ex his, cui nomen erat Abraham.
14 Et dilexiſti eum, & demonſtraſti ei ſoli voluntatem tuam:
15 Et diſpoſuiſti ei teſtamentum æternum, & dixiſti ei ut non umquam derelinqueres ſemen ejus. Et dediſti ei Iſaac, & Iſaac dediſti Jacob & Eſau.
16 Et ſegregaſti tibi Jacob, Eſau autem ſeparaſti. Et factus eſt Jacob in multitudine magna.
17 Et factum eſt cùm educeres ſemen ejus ex Ægypto, adduxiſti ſuper montem Sina.
18 Et inclinaſti cælos, & ſtatuiſti terram, & commoviſti orbem, & tremere feciſti abyſſos, & conturbaſti ſæculum.
19 Et tranſiit gloria tua portas quatuor, ignis, & terræmotus, & ſpiritus, & gelu, ut dares ſemini Jacob legem, & generationi Iſraël diligentiam.
20 Et non abſtuliſti ab eis cor malignum, ut faceret lex tua in eis fructum.

21 Cor enim malignum bajulans primus
Adam, tranſgreſſus & victus eſt, ſed & omnes
qui de eo nati ſunt.
22 Et facta eſt permanens infirmitas, & lex
cum corde populi, cum malignitate radicis:
& diſceſſit quod bonum eſt, & manſit ma-
lignum.
23 Et tranſierunt tempora, & finiti ſunt
anni: & ſuſcitaſti tibi ſervum nomine David,
24 Et dixiſti ei ædificare civitatem nomi-
nis tui, & offerre tibi in eadem thus & obla-
tiones.
25 Et factum eſt hoc annis multis, & deli-
querunt qui habitabant civitatem.
26 In omnibus facientes ſicut fecit Adam,
& omnes generationes ejus. utebantur enim
& ipſi corde maligno.
27 Et tradidiſti civitatem tuam in manibus
inimicorum tuorum.
28 Numquid meliora faciunt, qui habi-
tant Babylonem? Et propter hoc dominabitur
Sion?
29 Factum eſt cùm veniſſem huc, &
vidiſſem impietates, quarum non eſt nume-
rus: & delinquentes multos vidit anima mea
hoc trigeſimo anno, & exceſſit cor meum:
30 Quoniam vidi quomodo ſuſtines eos
peccantes, & pepercisti impiè agentibus, &
perdidiſti populum tuum, & conſervaſti ini-
micos tuos, & non ſignificaſti.
31 Nihil memini quomodo debeat dereliu-
qui via hæc. Numquid meliora facit Babylon
quàm Sion?
32 Aut alia gens cognovit te præter Iſraël?
aut quæ tribus crediderunt teſtamentis tuis,
ſicut Jacob?

33 Quarum merces non comparuit, neque labor fructificavit. Pertranſiens enim pertranſivi in gentibus, & vidi abundantes eas, & non memorantes mandatorum tuorum.

34 Nunc ergo pondera in ſtatera noſtras iniquitates, & eorum qui habitant in ſæculo: & non invenietur nomen tuum, niſi in Iſraël.

35 Aut quando non peccaverunt in conſpectu tuo, qui habitant terram? aut quæ gens ſic obſervavit mandata tua?

36 Hos quidem per nomina invenies ſervaſſe mandata tua, gentes autem non invenies.

CAPUT IV.

Retunditur curioſi ſcrutatoris præſumptio, adductis variis ſimilitudinibus.

1 ET reſpondit ad me angelus, qui miſſus eſt ad me, cui nomen Uriel.

2 Et dixit mihi, Excedens exceſſit cor tuum in ſæculo hoc, & comprehendere cogitas viam Altiſſimi.

3 Et dixi: Ita Domine meus. Et reſpondit mihi, & dixit: Tres vias miſſus ſum oſtendere tibi, & tres ſimilitudines proponere coram te.

4 De quibus mihi ſi renuntiaveris unam ex his, & ego tibi demonſtrabo viam, quam deſideras videre, & docebo te, unde ſit cor malignum.

5 Et dixi: Loquere Domine meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis pondus, aut menſura mihi flatum venti, aut revoca mihi diem quæ præteriit.

6 Et reſpondit, & dixit: Quis natorum po-

terit facere, ut me interroges de his?

7 Et dixit ad me: Si eſſem interrogans te, dicens: Quantæ habitationes ſunt in corde maris, aut quantæ venæ ſunt in principio abyſſi, aut quantæ venæ ſunt ſuper firmamentum, aut qui ſunt exitus paradiſi:

8 Diceres mihi fortaſſis, in abyſſum non deſcendi, neque in infernum adhuc, neque in cælùm umquam aſcendi.

9 Nunc autem non interrogavi te, niſi de igne, & vento, & die, per quem tranſiſti, & à quibus ſeparari non potes: & non reſpondiſti mihi de eis.

10 Et dixit mihi: Tu quæ tua ſunt tecum coadoleſcentia, non potes cognoſcere:

11 Et quomodo poterit vas tuum capere Altiſſimi viam, & jam exteriùs corrupto ſæculo intelligere corruptionem evidentem in facie mea?

12 Et dixi illi: Melius erat nos non eſſe, quàm adhuc viventes vivere in impietatibus, & pati, & non intelligere de qua re.

13 Et reſpondit ad me, & dixit: Proficiſcens profectus ſum ad ſilvam lignorum campi, & cogitaverunt cogitationem.

14 Et dixerunt: Venite & eamus, & faciamus ad mare bellum, ut recedat coram nobis & faciamus nobis alias ſilvas.

15 Et ſimiliter fluctus maris & ipſi cogitaverunt cogitationem, & dixerunt: Venite aſcendentes, debellemus ſilvas campi, ut & ibi conſummemus nobiſmetipſis aliam regionem.

16 Et factus eſt cogitatus ſilvæ in vanum: venit enim ignis, & conſumpſit eam.

17 Similiter & cogitatus fluctuum maris:
ſtetit enim arena, & prohibuit eos.
18 Si enim eſſes judex horum, quem inci-
peres juſtificare, aut quem condemnare?
19 Et reſpondi, & dixi: Utique vanam
cogitationem cogitaverunt. terra enim data
eſt ſilvæ, & mari locus portare fluctus ſuos.
20 Et reſpondit ad me, & dixit: Benè tu
judicaſti, & quare non judicaſti tibimetipſi?
21 Quemadmodum enim terra ſilvæ data
eſt, & mare fluctibus ſuis: ſic qui ſuper ter-
ram inhabitant, quæ ſunt ſuper terram intel-
ligere ſolummodò poſſunt: & qui ſuper cæ-
los, quæ ſuper altitudinem cœlorum.
22 Et reſpondi, & dixi: Deprecor te Do-
mine, ut mihi detur ſenſus intelligendi.
23 Non enim volui interrogare de ſupe-
rioribus tuis, ſed de his quæ pertranſeunt per
nos quotidie. propter quid Iſraël datus in
opprobrium gentibus: quem dilexiſti popu-
lum, datus eſt tribubus impiis, & lex patrum
noſtrorum in interitum deducta eſt, & diſpo-
ſitiones ſcriptæ nuſquam ſunt:
24 Et pertranſivimus de ſæculo, ut locuſtæ,
& vita noſtra ſtupor & pavor, & nec digni
ſumus miſericordiam conſequi.
25 Sed quid faciet nomini ſuo quod in-
vocatum eſt ſuper nos? & de his interro-
gavi.
26 Et reſpondit ad me, & dixit: Si fue-
ris plurimum ſcrutatus, frequenter mirabe-
ris: quoniam feſtinans feſtinat ſæculum per-
tranſire.
27 Et non capit portare quæ in futuris
temporibus juſtis repromiſſa ſunt: quoniam

plenum injuſtitia eſt ſæculum hoc & infirmitatibus.

28 De quibus autem interrogas, dicam: ſeminatum enim eſt malum, & necdum venit deſtructio ipſius.

29 Si ergo non inverſum fuerit quod ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus ubi ſeminatum eſt malum, non veniet ubi ſeminatum eſt bonum.

30 Quoniam gramen ſeminis mali ſeminatum eſt in corde Adam ab initio: & quantum impietatis generavit uſque nunc, & generat uſque cùm veniat area?

31 Æſtima autem apud te gramen mali ſeminis, quantum fructum impietatis generavit.

32 Quando ſecatæ fuerint ſpicæ, quarum non eſt numerus, quàm magnam aream incipient facere:

33 Et reſpondi, & dixi: Quomodo, & quando hæc? Quare modici & mali anni noſtri?

34 Et reſpondit ad me, & dixit mihi: Non feſtines tu ſuper Altiſſimum. Tu enim feſtinas inaniter eſſe ſuper ipſum. nam exceſſus tuus multus.

35 Nónne de his interrogaverunt animæ juſtorum in promptuariis ſuis, dicentes, Uſquequò ſpero ſic? & quando veniet fructus areæ mercedis noſtræ?

36 Et reſpondit ad ea Jeremiel Archangelus, & dixit: Quando impletus fuerit numerus ſeminum in vobis, quoniam in ſtatera ponderavit ſæculum,

37 Et menſura menſuravit tempora, & numero numeravit tempora, & non commovit nec excitavit uſquedum impleatur prædicta menſura.

38 Et reſpondi, & dixi: O Dominator Dñe,
ſed & nos omnes pleni ſumus impietate.
39 Et ne fortè propter nos non impleantur
juſtorum areæ, propter peccata inhabitan-
tium ſuper terram.
40 Et reſpondit ad me, & dixit: Vade, &
interroga prægnantem, ſi quando impleverit
novem menſes ſuos, adhuc poterit matrix ejus
retinere partum in ſemetipſa?
41 Et dixi, Non poteſt Domine. Et dixit
ad me, In inferno promptuaria animarum ma-
trici aſſimilata ſunt.
42 Quemadmodum enim illa feſtinat quæ
parit effugere neceſſitatem partus: ſic & hæc
feſtinat reddere ea quæ commendata ſunt.
43 Ab initio tibi demonſtrabitur de his quæ
concupiſcis videre.
44 Et reſpondi, & dixi: Si inveni gratiam
ante oculos tuos, & ſi poſſibile eſt; & ſi ido-
neus ſum,
45 Demonſtra mihi, ſi pluſquam præteri-
tum ſit habet venire, aut plura pertranſierunt
ſuprà quàm futurum eſt.
46 Quid pertranſivit ſcio: quid autem fu-
turum ſit, ignoro.
47 Et dixit ad me: Sta ſuper dexteram par-
tem, & demonſtrabo tibi interpretationem ſi-
militudinis.
48 Et ſteti, & vidi: & ecce fornax ardens
tranſiit coram me. & factum eſt, cùm tranſiret
flamma, vidi, & ecce ſuperavit fumus.
49 Poſt hæc tranſiit coram me nubes plena
aquæ, & immiſit pluviam impetu multam, &
cùm tranſiiſſet impetus pluviæ, ſuperaverunt
in ea guttæ:

50 Et dixit ad me: Cogita tibi: ſicut creſcit
pluvia ampliùs quàm guttæ, & ignis quàm fu-
mus: ſic ſuperabundavit quæ tranſivit men-
ſura. Superaverunt autem guttæ, & fumus:
51 Et oravi, & dixi, Putas vivo uſque in die-
bus illis? vel quid erit in diebus illis?
52 Reſpondit ad me, & dixit, De ſignis, de
quibus me interrogas, ex parte poſſum tibi di-
cere: de vita autem tua non ſum miſſus dicere
tibi, ſed neſcio.

CAPUT V.

Varia ſigna de futuris rebus Eſdræ per Angelum oſtenduntur pro captivorum ſpe ac conſolatione.

DE ſignis autem: ecce dies venient, in
quibus apprehendentur qui inhabitant
terram in cenſu multo: & abſcondetur verita-
tis via, & ſterilis erit à fide regio:
2 Et multiplicabitur injuſtitia ſuper hanc
quam ipſe tu vides, & ſuper quã audiſti olim.
3 Et erit impoſito veſtigio quã nunc vides
regnare regionem, & videbunt eam deſertam.
4 Si autem tibi dederit Altiſſimus vivere,
videbis poſt tertiam tubam, & reluceſcet ſubi-
tò ſol noctu, & luna ter in die,
5 Et de ligno ſanguis ſtillabit, & lapis dabit
vocem ſuam, & populi commovebuntur.
6 Et regnabit, quem non ſperant qui inha-
bitant ſuper terram, & volatilia commigratio-
nem facient:
7 Et mare Sodomiticum piſces rejiciet, &
dabit vocem noctu, quam non noverant mul-
ti. omnes autem audient vocem ejus,
8 Et chaos fiet per loca multa, & ignis fre-
quenter remittetur, & beſtiæ agreſtes tranſ-
migrabunt, & mulieres menſtruatæ parient
monſtra,

9 Et in dulcibus aquis ſalſæ invenientur, &
amici omnes ſemetipſos expugnabunt : & ab-
ſcondetur tunc ſenſus, & intellectus ſeparabi-
tur in promptuarium ſuum :
10 Et quæretur à multis, & non invenietur.
& multiplicabitur injuſtitia, & incontinentia
ſuper terram.
11 Et interrogabit regio proximam ſuam,
& dicet, Numquid per te pertranſiit juſtitia
juſtum faciens? Et hoc negabit.
12 Et erit in illo tempore, & ſperabunt ho-
mines, & non impetrabunt: laborabunt, & non
dirigentur viæ eorum.
13 Hæc ſigna dicere tibi permiſſum eſt mi-
hi : & ſi oraveris iterùm & ploraveris, ſicut &
nunc, & jejunaveris ſeptem diebus, audies
iteratò horum majora.
14 Et evigilavi, & corpus meum horruit
valdè : & anima mea laboravit, ut deficeret :
15 Et tenuit me qui venit angelus, qui lo-
quebatur in me, & confortavit me, & ſtatuit
me ſuper pedes.
16 Et factum eſt in nocte ſecunda, & ve-
nit ad me Salathiel dux populi, & di-
xit mihi, Ubi eras? & quare vultus tuus
triſtis?
17 An neſcis, quoniam tibi creditus eſt Iſ-
raël in regione tranſmigrationis eorum :
18 Exurge ergo, & guſta panem, & non
derelinquas nos, ſicut paſtor gregem ſuum in
manibus luporum malignorum.
19 Et dixi ei, Vade à me, & non appropies
ad me. Et audivit, ut dixi : & receſſit à me.
20 Et ego jejunavi diebus ſeptem ululans
& plorans, ſicut mihi mandavit Uriel Angelus.

21 Et factum eſt poſt dies ſeptem, & iterùm cogitationes cordis mei moleſtæ erant mihi valdè,

22 Et reſumpſit anima mea ſpiritum intellectus: & iterùm cœpi loqui coram Altiſſimo ſermones,

23 Et dixi, Dominator Domine, ex omni ſilva terræ, & omnibus arboribus ejus, elegiſti vineam unicam:

24 Et ex omni terra orbis, elegiſti tibi foveam unam: & ex omnibus floribus orbis, elegiſti tibi lilium unum:

25 Et ex omnibus abyſſis maris, repleſti tibi rivum unum: & ex omnibus ædificatis civitatibus, ſanctificaſti tibimetipſi Sion.

26 Et ex omnibus creatis volatilibus nominaſti tibi columbam unam: & ex omnibus plaſmatis pecoribus, providiſti tibi ovem unam:

27 Et ex omnibus multiplicatis populis, acquiſiviſti tibi populum unum: & ab omnibus probatam legem, donaſti huic quem deſideraſti populo.

28 Et nunc Domine, ut quid tradidiſti unum pluribus? Et præparaſti ſuper unam radicem alias, & diſperdidiſti unicum tuum in multis:

29 Et conculcaverunt eum, qui contradicebant ſponſionibus tuis, quíque tuis teſtamentis non credebant.

30 Et ſi odiens odiſti populum tuum, tuis manibus debet caſtigari.

31 Et factum eſt, cùm locutus eſſem ſermones, & miſſus eſt angelus ad me, qui antè venerat ad me præterita nocte,

32 Et dixit mihi, Audi me, & inſtruam te:
& intende mihi, & adjiciam coram te.
33 Et dixi, Loquere Domine meus. Et dixit ad me, Valdè tu in exceſſu mentis factus
es pro Iſraël: an plus dilexiſti eum, quam qui
eum fecit?
34 Et dixi ad eum, Non Domine, ſed dolens locutus ſum. Torquent enim me renes mei
per omnem horam, quærentem apprehendere
ſemitam Altiſſimi, & inveſtigare partem judicij ejus.
35 Et dixit ad me, Non potes, Et dixi, Quare Domine? ad quid naſcebar, aut quare non
fiebat matrix matris meæ mihi ſepulchrum,
ut non viderem laborem Jacob, & defatigationem generis Iſraël?
36 Et dixit ad me, Numera mihi quæ necdum venerant, & collige mihi diſperſas guttas, & revirida mihi aridos flores,
37 Et aperi mihi clauſa promptuaria, &
produc mihi incluſos in eis flatus; demonſtra
mihi vocis imaginem: & tunc oſtendam tibi
laborem quem rogas videre.
38 Et dixi, Dominator, Domine, quis enim
eſt qui poteſt hæc ſcire, niſi qui cum hominibus habitationem non habet?
39 Ego autem inſipiens: & quomodo potero dicere de his quibus me interrogaſti?
40 Et dixit ad me, Quomodo non potes
facere unum de his quæ dicta ſunt: ſic non
poteris invenire judicium meum, aut in fine
charitatem quam populo promiſi,
41 Et dixi, Sed ecce, Domine tu propè es
his qui in finem ſunt: & quid facient qui ante
me fuerunt, aut nos, aut hi qui poſt nos?

42 Et dixit ad me, Coronæ aſſimilabo judicium meum. Sicut non noviſſimorum tarditas, ſic nec priorum velocitas.

43 Et reſpondi, & dixi, Nec poteras facere eos qui facti ſunt, & qui ſunt, & qui futuri ſunt, in unum, ut celeriùs judicium tuum oſtendas?

44 Et reſpondit ad me, & dixit, Non poteſt feſtinare creatura ſuper creatorem, nec ſuſtinere ſæculum eos qui in eo creandi ſunt, in unum.

45 Et dixi, Quomodo dixiſti ſervo tuo, quoniam vivificās vivificaſti à te creatam creaturam in unum, & ſuſtinebat creatura, poterit & nunc portare præſentes in unum.

46 Et dixit ad me, Interroga matricem mulieris, & dices ad eam, Et ſi paris, quare per tempus? Roga ergo eam, ut det decem in unum.

47 Et dixi, Non utique poterit, ſed ſecundùm tempus.

48 Et dixit ad me, & ego dedi matricem erræ his qui ſeminati ſunt ſuper eam per empus.

49 Quemadmodum enim infans non parit a, quæ ſenum ſunt: ſic ego diſpoſui à me reatum ſæculum.

50 Et interrogavi & dixi, Cùm jam dedes mihi viam, loquar coram te: nam mater oſtra, de qua dixiſti mihi, adhuc juvenis eſt: n ſenectuti appropinquat.

51 Et reſpondit ad me, & dixit, Interroga m quæ parit, & dicet tibi.

52 Dices enim ei, Quare quos peperiſti, nc non ſunt ſimiles his qui ante te, ſed mires ſtatura?

53 Et dicet tibi & ipſa, Alij ſunt qui in juventute virtutis nati ſunt: & alij qui ſub tempore ſenectutis deficiente matrice ſunt nati.

54 Conſidera ergo & tu quoniam minori ſtatura eſtis præ his qui ante vos:

55 Et qui poſt vos, minori quàm vos, quaſi jam ſeneſcentes creaturæ, & fortitudinem juventutis prætereuntes. Et dixi, Rogo Domine, ſi inveni gratiam ante oculos tuos, demonſtra ſervo tuo, per quem viſites creaturam tuam.

Caput VI.

Deus omnia novit antequam fiant, & omnia creavit propter hominem, omniúmque fines conſiderat.

1 ET dixit ad me, Initio terreni orbis & antequam ſtarent exitus ſæculi, & antequam ſpirarent conventiones ventorum,

2 Et antequam ſonarent voces tonitruum, & antequam ſplenderent nitores coruſcationum, & antequam confirmarentur fundamenta paradiſi,

3 Et antequam viderentur decori flores, & antequam confirmarentur motæ virtutes, & antequam colligerentur innumerabiles militiæ angelorum,

4 Et antequam extollerentur altitudines aëris, & antequam nominarentur menſuræ firmamentorum, & antequam æſtuarent camini in Sion,

5 Et antequam inveſtigarentur præſentes anni, & antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant adinventiones, & conſignati eſſent qui fidem theſaurizaverunt:

6 Tunc cogitavi, & facta ſunt per me ſolum, & non per alium: & finis per me, & non per alium.

7 Et reſpondi, & dixi, Quæ erit ſeparatio
temporum? aut quando prioris finis, & ſe-
quentis initium?
8 Et dixit ad me, Ab Abraham uſque ad
Iſaac, quando nati ſunt ab eo Jacob & Eſau,
manus Jacob tenebat ab initio calcaneũ Eſau:
9 Finis enim hujus ſæculi Eſau & princi-
pium ſequentis Jacob.
10 Hominis manus inter calcaneum &
manum. Aliud noli quærere Eſdra.
11 Et reſpondi, & dixi, O Dominator Do-
mine, ſi inveni gratiam ante oculos tuos,
12 Oro ut demonſtres ſervo tuo finem ſi-
gnorum tuorum, quorum partem mihi de-
monſtraſti nocte præcedenti.
13 Et reſpondit, & dixit ad me, Surge ſu-
per pedes tuos, & audi vocem pleniſſimam
ſonitus.
14 Et erit ſicut commotio, nec commove-
bitur locus, in quo ſtes ſuper eum.
15 Ideò cùm loquitur, tu non expaveas
quoniam de fine verbum & fundamentum
terræ intelligitur,
16 Quoniam de ipſis ſermo tremiſcit &
commovetur, ſcit enim quoniam finem eo-
rum oportet commutari.
17 Et factum eſt, cùm audiſſem, ſurrexi ſu-
per pedes meos, & audivi: & ecce vox lo-
quens, & ſonus ejus ſicut ſonus aquarum mul-
tarum,
18 Et dixit, Ecce dies veniunt, & erit quan-
do appropinquare incipiam, ut viſitem ha-
bitantes in terra:
19 Et quando inquirere incipiam ab eis qui
injuſtè nocuerunt injuſtitia ſua, & quando

ſuppleta fuerit humilitas Sion.

20 Et cùm ſuperſignabitur ſæculum quod
incipient pertranſire, hæc ſigna faciam, Libri
aperientur ante faciem firmamenti, & omnes
videbunt ſimul,

21 Et anniculi infantes loquentur vocibus
ſuis, & prægnantes immaturos parient infan-
tes trium & quatuor menſium, & vivent, &
ſuſcitabuntur.

22 Et ſubitò apparebunt ſeminata loca
non ſeminata, & plena promptuaria ſubitò in-
venientur vacua:

23 Et tuba canet cum ſono, quam cùm
omnes audierint, ſubitò expaveſcent.

24 Et erit in illo tempore, debellabunt ami-
ci amicos ut inimici, & expaveſcet terra cum
his & venæ fontium ſtabunt, & non decur-
rent in horis tribus:

25 Et erit, omnis qui derelictus fuerit ex
omnibus iſtis quibus prædixi tibi, ipſe ſalva-
bitur, & videbit ſalutare meum, & finem ſæ-
culi veſtri.

26 Et videbunt qui recepti ſunt homines,
qui mortem non guſtaverunt à nativitate ſua,
& mutabitur cor inhabitantium, & conver-
tetur in ſenſum alium.

27 Delebitur enim malum, & extingue-
tur dolus.

28 Florebit autem fides, & vincetur corru-
ptela, & oſtendetur veritas quæ ſine fructu
fuit diebus tantis.

29 Et factum eſt, cùm loqueretur mihi, &
ecce paulatim intuebar ſuper eum ante quem
ſtabam,

30 Et dixit ad me hæc, Veni tibi oſtendere

tempus venturæ noctis.

31 Si ergo iterùm rogaveris, & iterùm jejunaveris ſeptem diebus, iterùm tibi renuntiabo horum majora per diem quam audivi.

32 Audita eſt enim vox tua apud Altiſſimum. Vidit enim fortis directionem tuam, & providit pudicitiam, quam à juventute tua habuiſti:

33 Et propter hoc miſit me demonſtrare tibi hæc omnia & dicere tibi, Confide & noli timere,

34 Et noli feſtinare cum prioribus temporibus cogitare vana; & non properes à noviſſimis temporibus.

35 Et factum eſt poſt hæc, & flevi iterùm: & ſimiliter jejunavi ſeptem diebus, ut ſuppleam tres hebdomadas, quæ dictæ ſunt mihi.

36 Et factum eſt in octava nocte, & cor meum turbatur iteratò in me, & cœpi loqui coram Altiſſimo.

37 Inflammabatur enim ſpiritus meus valdè & anima mea anxiabatur.

38 Et dixi, O Domine, loquens locutus es ab initio creaturæ, in primo die dicens, Fiat cælum & terra: & tuum verbum opus perfectum.

39 Et erat tunc ſpiritus, & tenebræ circumferebantur, & ſilentium, ſonus vocis hominis nondum erat abs te.

40 Tunc dixiſti de theſauris tuis proferri lumen luminoſum, quo appareret opus tuum.

41 Et die ſecundo creaſti ſpiritum firmamenti, & imperaſti ei ut divideret & diviſionem faceret inter aquas, ut pars quædam ſurſum recederet, pars verò deorſum maneret,

42 Et tertia die imperaſti aquis congregari
in ſeptima parte terræ : ſex verò partes ſicca-
ſti & conſervaſti , ut ex his ſint coram te mi-
niſtrantia ſeminata à Deo , & culta.
43 Verbum enim tuum proceſſit , & opus
ſtatim fiebat.
44 Proceſſit enim ſubitò fructus multitu-
dinis immenſus , & concupiſcentiæ guſtus
multiformes , & flores colore immutabili, &
odores odoramenti inveſtigabilis , & die ter-
tia hæc facta ſunt.
45 Quarta autem die imperaſti fieri ſolis
ſplendorem , lunæ lumen , ſtellarum diſpoſi-
tionem :
46 Et imperaſti eis , ut deſervirent futuro
plaſmato homini.
47 Quinto autem die dixiſti ſeptimæ par-
ti , ubi erat aqua congregata , ut procrearet
animalia , & volatilia , & piſces : & ita fiebat.
48 Aqua muta, & ſine anima quæ Dei nu-
tu jubebantur , animalia faciebat , ut ex hoc
mirabilia tua nationes enarrent.
49 Et tunc conſervaſti duas animas : nomen
uni vocaſti Henoch, & nomen ſecundæ voca-
ſti Leviathan.
50 Et ſeparaſti ea ab alterutro. Non enim
poterat ſeptima pars , ubi erat aqua congre-
gata , capere ea.
51 Et dediſti Henoch unam partem , quæ
ſiccata eſt tertio die , ut habitet in ea ubi ſunt
montes mille.
52 Leviathan autem dediſti ſeptimam
partem humidam , & ſervaſti eam , ut fiat in
devorationem quibus vis , & quando vis.
53 Sexto autem die imperaſti terræ, ut crea-
ret

ret coram te jumenta, & beſtias & reptilia:
54 Et ſuper his Adam, quem conſtituiſti
ducem ſuper omnibus factis quæ feciſti, &
ex eo educimur nos omnes, quemque elegiſti
populum.
55 Hæc autem omnia dixi coram te Domine,
quia propter nos creaſti ſæculum.
56 Reſiduas autem gentes ab Adam natas
dixiſti eas nil eſſe, & quoniam ſalivæ aſſimilatæ
ſunt, & quaſi ſtillicidium de vaſe ſimilaſti
abundantiam eorum.
57 Et nunc Domine, ecce iſtæ gentes quæ
in nihilum deputatæ ſunt, cœperunt dominari
noſtri, & devorare:
58 Nos autem populus tuus, quem vocaſti
primogenitum unigenitum æmulatorem
tuum, traditi ſumus in manibus eorum:
59 Et ſi propter nos creatum eſt ſæculum,
quare non hereditatem poſſidemus cum ſæculo?
Uſquequò hæc?

Caput VII.

Abſque tribulationibus non pervenitur ad immortalem vitam: & nunc quidem proſunt orationes juſtorum, poſt extremum autem judicium nihil immutabitur. Variis vitiis ſubjiciunt ſe homines, ſed Dominus eſt miſericors.

1 ET factum eſt, cùm finiſſem loqui verba
hæc, miſſus eſt ad me angelus qui miſſus
fuerat ad me primis noctibus,
2 Et dixit ad me, Surge Eſdra, & audi ſermones
quos veni loqui ad te.
3 Et dixi, Loquere Deus meus. Et dixit ad
me, Mare poſitum eſt in ſpatioſo loco, ut eſſet
altum & immenſum:
4 Erit autem ei introitus in anguſto loco
poſitus, ut eſſet ſimilis fluminibus.

5 Quis enim volens voluerit ingredi mare, & videre eum, vel dominari ejus: ſi non tranſierit anguſtum, in latitudinem quomodo venire poterit?

6 Item aliud. Civitas eſt ædificata, & poſita in loco campeſtri: eſt autem plena omnium bonorum.

7 Introitus ejus anguſtus & in præcipiti poſitus, ut eſſet à dextris quidem ignis, à ſiniſtris aqua alta:

8 Semita autem eſt una ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter ignem & aquam, ut non capiat ſemita, niſi ſolummodò veſtigiũ hominis.

9 Si autem dabitur civitas homini in hereditatem, ſi numquam antepoſitum periculum pertranſierit, quomodo accipiet hereditatem ſuam?

10 Et dixi, Sic Domine. Et dixit ad me, Sic eſt & Iſraël pars.

11 Propter eos enim feci ſæculum, & quando tranſgreſſus eſt Adam conſtitutiones meas, judicatum eſt quod factum eſt.

12 Et facti ſunt introitus hujus ſæculi anguſti, & dolentes, & laborioſi: pauci autem & mali, & periculorum pleni: & labore magnopere fulti.

13 Nam majoris ſæculi introitus ſpatioſi & ſecuri, & facientes immortalitatis fructum.

14 Si ergo ingredientes non fuerunt ingreſſi qui vivunt, anguſta & vana hæc: non poterunt recipere quæ ſunt repoſita.

15 Nunc ergo quare tu conturbaris, cùm ſis corruptibilis? Et quid moveris tu, cùm ſis mortalis?

16 Et quare non accepiſti in corde tuo quod

eſt futurum, ſed quod in præſenti?
17 Reſpondi & dixi, Dominator Domine, ecce diſpoſuiſti lege tua, quoniam juſti hereditabunt hæc, impij autem peribunt.
18 Juſti autem ferent anguſta, ſperantes ſpatioſa. qui enim impiè geſſerunt, & anguſta paſſi ſunt, & ſpatioſa non videbunt.
19 Et dixit ad me, Non eſt judex ſuper Deum, neque intelligens ſuper Altiſſimum.
20 Pereunt enim multi præſentes, quia negligitur quæ antepoſita eſt Dei lex.
21 Mandans enim mandavit Deus venientibus, quando venerunt, quid facientes viverent, & quid obſervantes non punirentur.
22 Hi autem non ſunt perſuaſi, & contradixerunt ei, & conſtituerunt ſibi cogitamen vanitatis.
23 Et propoſuerunt ſibi circumventiones delictorum, & ſuperdixerunt Altiſſimo non eſſe, & vias ejus non cognoverunt,
24 Et legem ejus ſpreverunt, & ſponſiones ejus abnegaverunt, & in legitimis ejus fidem non habuerunt, & opera ejus non perfecerunt.
25 Propter hoc Eſdra vacua vacuis, & plena plenis.
26 Ecce tempus veniet, & erit quando venient ſigna quæ prædixi tibi, & apparebit ſponſa, & appareſcens oſtendetur quæ nunc ſubducitur terra:
27 Et omnis qui liberatus eſt de prædictis malis, ipſe videbit mirabilia mea.
28 Revelabitur enim filius meus JESUS cum his qui cum eo ſunt, & jucundabuntur qui relicti ſunt in annis quadringentis.
29 Et erit poſt annos hos, & morietur filius

meus CHRISTUS, & omnes qui ſpiramen-
tum habent homines.
30 Et convertetur ſæculum in antiquum
ſilentium diebus ſeptem, ſicut in prioribus ju-
diciis, ita ut nemo derelinquatur.
31 Et erit poſt dies ſeptem, & excitabitur
quod nondum vigilat ſæculum, & morietur
corruptum:
32 Et terra reddet quæ in ea dormiunt, &
pulvis qui in eo ſilentio habitant, & prom-
ptuaria reddent quæ eis commendatæ ſunt
animæ.
33 Et revelabitur Altiſſimus ſuper ſedem
Judicij, & pertranſibunt miſeriæ, & longani-
mitas congregabitur.
34 Judicium autem ſolum remanebit, veri-
tas ſtabit, & fides convaleſcet,
35 Et opus ſubſequetur, & merces oſten-
detur, & juſtitiæ vigilabunt, & injuſtitiæ non
dominabuntur.
36 Et dixi, Primus Abraham propter Sodo-
mitas oravit, & Moyſes pro patribus qui in
deſerto peccaverunt,
37 Et qui poſt eum pro Iſraël in diebus
Achaz & Samuëlis,
38 David pro confractione, & Salomon pro
eis qui venerunt in ſanctificationem.
39 Et Elias pro his qui pluviam accepe-
runt, & pro mortuo ut viveret,
40 Et Ezechias pro populo in diebus Sen-
nacherib, & multi pro multis.
41 Si ergo modò quando corruptibile in-
crevit, & injuſtitia multiplicata eſt, & orave-
runt juſti pro impiis: quare & nunc ſic
non erit?

42 Et reſpondit ad me, & dixit, Præſens ſęculum non eſt finis, gloria in eo frequens manet: propter hoc oraverunt pro invalidis.

43 Dies enim judicij erit finis temporis hujus, & initium temporis futuræ immortalitatis, in quo tranſivit corruptela:

44 Soluta eſt intemperantia, abſciſſa eſt incredulitas: crevit autem juſtitia, orta eſt veritas.

45 Tunc enim nemo poterit ſalvare eum qui periit, neque demergere qui vicit. Et reſpondi,

46 Et dixi, Hic eſt ſermo meus primus & noviſſimus, quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cùm jam dediſſet, coërcere eum ut non peccaret.

47 Quid enim prodeſt hominibus, in præſenti vivere in triſtitia, & mortuos ſperare punitionem?

48 O tu quid feciſti Adam? Si enim tu peccaſti, non eſt factus ſolius tuus caſus, ſed & noſter qui ex te advenimus.

49 Quid enim prodeſt nobis, ſi promiſſum eſt nobis immortale tempus, nos autem mortalia opera egimus?

50 Et quoniam prædicta eſt nobis perennis ſpes, nos verò peſſimi vani facti ſumus.

51 Et quoniam repoſita ſunt nobis habitacula ſanitatis & ſecuritatis: nos verò malè converſati ſumus.

52 Et quoniam repoſita eſt gloria Altiſſimi, protegere eos qui tardè converſati ſunt: nos autem peſſimis viis ambulavimus.

53 Et quoniam oſtendetur paradiſus, cujus fructus incorruptus perſeverat, in quo eſt ſecuritas & medela:

54 Nos verò non ingrediemur. in ingratis
enim locis converſati ſumus.
55 Et quoniam ſuper ſtellas fulgebunt fa-
cies eorum qui abſtinentiam habuerunt: no-
ſtræ autem facies ſuper tenebras nigræ.
56 Non enim cogitavimus viventes quan-
do iniquitatem faciebamus, quòd incipiemus
poſt mortem pati.
57 Et reſpondit, & dixit, Hoc eſt cogita-
mentum certaminis quod certabit qui ſuper
terram natus eſt homo,
58 Ut ſi victus fuerit, patiatur quod dixi-
ſti: ſi autem vicerit, recipiet quod dico:
59 Quoniam hæc eſt vita quam Moyſes di-
xit cùm viveret, ad populum, dicens, Elige
tibi vitam, ut vivas.
60 Non crediderunt autem ei, ſed nec poſt
eum prophetis, ſed nec mihi qui locutus ſum
ad eos.
61 Quoniam non eſſet triſtitia in perditio-
nem eorum, ſicut futurum eſt gaudium ſuper
eos, quibus perſuaſa eſt ſalus.
62 Et reſpondi, & dixi, Scio Domine,
quoniam vocatus eſt Altiſſimus miſericors in
eo, quòd miſereatur his qui nondum in ſæcu-
lo advenerunt,
63 Et quòd miſeretur illis qui converſio-
nem faciunt in lege ejus:
64 Et longanimis eſt, quoniam longanimi-
tatem præſtat his qui peccaverunt quaſi ſuis
operibus:
65 Et munificus eſt, quoniam quidem do-
nare vult pro exigentiis:
66 Et multæ miſericordiæ, quoniam multi-
plicat magis miſericordias his qui præſentes

ſunt, & qui præterierunt, & qui futuri ſunt.
67 Si enim non multiplicaverit miſericor-
dias ſuas, non vivificabitur ſæculum cum his
qui inhereditabunt in eo.
68 Et donat: quoniam ſi non donaverit de
bonitate ſua, ut alleventur hi qui iniquitatem
fecerunt, de ſuis iniquitatibus non poterit de-
cies milleſima pars vivificari hominum.
69 Et judex ſi non ignoverit his qui curati
ſunt verbo ejus, & deleverit multitudinem
contentionum: non fortaſſis derelinquerentur
in innumerabili multitudine, niſi pauci valdè.

CAPUT VIII.

Deus in hoc ſæculo miſericors agnoſcitur propter peccatores; plurimi tamen damnantur: at juſtis præmia ſunt repoſita.

1 ET reſpondit ad me, & dixit: Hoc ſæ-
culum fecit Altiſſimus propter multos,
futurum autem propter paucos.
2 Dicam autem coram te ſimilitudinem
Eſdra. Quomodo autem interrogabis terram,
& dicet tibi, quoniam dabit terram multam
magis unde fiat fictile, parvum autem pulve-
rem unde aurum fit: ſic & actus præſentis
ſæculi.
3 Multi quidem creati ſunt, pauci autem
ſalvabuntur.
4 Et reſpondi, & dixi: Abſorbe ergo ani-
ma ſenſum, & devora quod ſapit.
5 Convenisti enim obaudire, & propheta-
re volens. Nec enim tibi datum eſt ſpatium,
niſi ſolummodò vivere.
6 O Domine, ſi non permittes ſervo tuo,
ut oremus coram te, & des nobis ſemen cor-
di, & ſenſui culturam, unde fructus fiat, un-

de vivere poſſit omnis corruptus, qui portabit locum hominis?

7 Solus enim es, & una plaſmatio nos ſumus manuum tuarum, ſicut locutus es:

8 Et quomodo nunc in matrice plaſmatum eſt corpus: & præſtas membra: conſervatur in igne & aqua tua creatio: & novem menſibus patitur tua plaſmatio tuam creaturam quæ in ea creata eſt:

9 Ipſum autem quod ſervat, & quod ſervatur, utraque ſervabuntur: ſervatáque quandoq; iterùm reddit matrix, quæ in ea creverunt.

10 Imperaſti enim ex ipſis membris, hoc eſt mamillis præbere lac fructui mamillarum,

11 Ut nutriatur id quod plaſmatum eſt uſque in tempus aliquod, & poſteà diſponas eum tuæ miſericordiæ.

12 Enutriſti eum tua juſtitia, & erudiſti eũ in lege tua, & corripuiſti eum tuo intellectu.

13 Et mortificabis eum, ut tuam creaturam: & vivificabis eum, ut opus tuum.

14 Si ergo perdideris eum qui tantis laboribus plaſmatus eſt: tuo juſſu facile eſt ordinari, ut & id quod fiebat ſervaretur.

15 Et nunc Domine dicam, de omni homine tu magis ſcis: de populo autem tuo, ob quem doleo:

16 Et de hereditate tua, propter quam lugeo: & propter Iſraël, propter quem triſtis ſum: & de Jacob, propter quem doleo.

17 Ideò incipiam orare coram te pro me, & pro eis: quoniam video lapſus noſtros qui inhabitamus terram.

18 Sed audivi celeritatem judicis qui futurus eſt.

19 Ideò audi vocem meam & intellige ſermonem meum, & loquar coram te.
20 Initium verborum Eſdræ priuſquam aſſumeretur: & dixi, Domine, qui inhabitas ſæculum, cujus oculi elevati in ſuperna & aëre:
21 Et cujus thronus inæſtimabilis, & gloria incomprehenſibilis: cui aſtat exercitus angelorum cum tremore,
22 Quorum ſervatio in vento & igni convertitur: cujus verbum verum, & dicta perſeverantia:
23 Cujus juſſio fortis, & diſpoſitio terribilis: cujus aſpectus arefacit abyſſos, & indignatio tabeſcere facit montes, & veritas teſtificatur:
24 Exaudi orationem ſervi tui, & auribus percipe precationem figmenti tui.
25 Dum enim vivo, loquar: & dum ſapio, reſpondebo:
26 Nec reſpicias populi tui delicta, ſed qui tibi in veritate ſerviunt.
27 Nec intendas impia gentiũ ſtudia, ſed qui tua teſtimonia cum doloribus cuſtodierunt.
28 Nec cogites qui in conſpectu tuo falsè converſati ſunt, ſed memorare qui ex voluntate tua timorem cognoverunt.
29 Neque volueris perdere, qui pecudum mores habuerunt: ſed reſpicias eos qui legem tuam ſplendidè docuerunt.
30 Nec indigneris eis qui beſtiis pejores judicati ſunt: ſed diligas eos qui ſemper in tua juſtitia confidunt, & gloria.
31 Quoniam nos & patres noſtri talibus morbis languemus: tu autem propter nos peccatores miſericors vocaberis.
32 Si enim deſideraveris ut noſtri miſerearis,

tunc miſericors vocaberis, nobis autem non
habentibus opera juſtitiæ.
33 Juſti enim, quibus ſunt opera multa
repoſita, ex propriis operibus recipient mer-
cedem.
34 Quid eſt enim homo, ut ei indigneris:
aut genus corruptibile, ut ita amarus ſis de
ipſo?
35 In veritate enim, nemo de genitis eſt,
qui non impiè geſſit; & de confitentibus, qui
non deliquit.
36 In hoc enim annuntiabitur juſtitia tua
& bonitas tua Domine, cùm miſertus fueris
eis qui non habent ſubſtantiam bonorum
operum.
37 Et reſpondit ad me, & dixit: Rectè lo-
cutus es aliqua: & juxta ſermones tuos, ſic
& fiet.
38 Quoniam non verè cogitabo ſuper plaſ-
ma eorum qui peccaverunt ante mortem, an-
te judicium, ante perditionem:
39 Sed jucundabor ſuper juſtorum figmen-
tum, & memorabor peregrinationis quoque,
& ſalvationis, & mercedis receptionis.
40 Quomodo ergo locutus ſum, ſic & eſt.
41 Sicut enim agricola ſerit ſuper terram
ſemina multa, & plantationes multitudinis
plantat, ſed non in tempore omnia quæ ſemi-
nata ſunt, ſalvantur, ſed nec omnia quæ plan-
tata ſunt, radicabunt; ſic & qui in ſæculo ſe-
minati ſunt, non omnes ſalvabuntur.
42 Et reſpondi, & dixi: Si inveni gratiam,
loquar.
43 Quomodo ſemen agricolæ ſi non aſcen-
derit aut non acceperit pluviam tuam in tem-

pore, aut ſi corruptum fuerit multitudine pluviæ,

44 Si perit: & ſimiliter homo qui manibus tuis plaſmatus eſt, & tu ei imago nominatus: quoniam ſimilatus es ei, propter quem omnia plaſmaſti, & ſimilaſti ſemini agricolæ.

45 Non iraſcaris ſuper nos, ſed parce populo tuo, & miſerere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ tuæ miſereris.

46 Et reſpondit ad me, & dixit: Quæ ſunt præſentia præſentibus, & quæ futura futuris.

47 Multum enim tibi reſtat, ut poſſis diligere meam creaturam ſuper me: tibi autem frequenter & ipſi proximavi, injuſtis autem nunquam.

48 Sed & in hoc mirabilis es coram Altiſſimo,

49 Quoniam humiliaſti te ſicut decet te: & non judicaſti te, ut inter juſtos plurimum glorificeris.

50 Propter quod miſeriæ multæ & miſerabiles efficientur eis qui habitant ſæculum in noviſſimis: quia in multa ſuperbia ambulaverunt.

51 Tu autem pro te intellige, & de ſimilibus tuis inquire gloriam.

52 Vobis enim apertus eſt paradiſus, plantata eſt arbor vitæ, præparatum eſt futurum tempus, præparata eſt abundantia, ædificata eſt civitas, probata eſt requies, perfecta eſt bonitas & perfecta ſapientia.

53 Radix mali ſignata eſt à vobis: infirmitas, & tinea à vobis abſconſa eſt: & in infer-

num fugit corruptio in oblivione.
54 Tranſierunt dolores, & oſtenſus eſt in
fine theſaurus immortalitatis.
55 Noli ergo adjicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt.
56 Nam & ipſi accipientes libertatem, ſpreverunt Altiſſimum, & legem ejus contempſerunt, & vias ejus dereliquerunt.
57 Adhuc autem juſtos ejus conculcaverunt.
58 Et dixerunt in corde ſuo non eſſe Deum, & quidem ſcientes quoniam moriuntur.
59 Sicut enim vos ſuſcipient quæ prædicta ſunt: ſic eos ſitis, & cruciatus, quæ præparata ſunt, non enim voluit hominem diſperdi.
60 Sed & ipſi qui creati ſunt, coinquinaverunt nomen ejus qui fecit eos: & ingrati fuerunt ei qui præparavit eis vitam.
61 Quapropter judicium meum modò appropinquat.
62 Quæ non omnibus demonſtravi, niſi tibi, & tibi ſimilibus paucis. Et reſpondi, & dixi:
63 Ecce nunc Domine demonſtraſti mihi multitudinem ſignorum, quæ incipies facere in noviſſimis, ſed non demonſtraſti mihi quo tempore.

CAPUT IX.

Judicia Dei, ſicut & alia ejus opera egregia, præcedent aliqua ſigna.

1 ET reſpondit ad me, & dixit, Metiens metire tempus in ſemetipſo: & erit cùm videris, quando tranſierit pars quædam ſignorum quæ prædicta ſunt,
2 Tunc intelliges quoniam ipſum eſt tempus, in quo incipiet Altiſſimus viſitare

ſæculum quod ab eo factum eſt.
3 Et quando videbitur in ſæculo motio locorum & populorum turbatio,
4 Tunc intelliges quoniam de his erat Altiſſimus locutus à diebus qui fuerunt ante te ab initio.
5 Sicut enim omne quod factum eſt in ſæculo initium habet, pariter & conſummationem, & conſummatio eſt manifeſta:
6 Sic & Altiſſimi tempora initia habent manifeſta in prodigiis & virtutibus, & conſummationes in actu & in ſignis.
7 Et erit, omnis qui ſalvus factus fuerit, & qui poterit effugere per opera ſua, & per fidem in qua credidiſtis,
8 Relinquetur de prædictis periculis, & videbit ſalutare meum in terra mea, & in finibus meis, quoniam ſanctificavi me à ſæculo.
9 Et tunc miſerebuntur qui nunc abuſi ſunt vias meas: & in tormentis commorabuntur hi qui eas projecerunt in contemptu.
10 Qui enim non cognoverunt me, viventes beneficia conſecuti:
11 Et qui faſtidierunt legem meam, cùm adhuc erant habentes libertatem:
12 Et cùm adhuc eſſet eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexerunt, ſed ſpreverunt: hos oportet poſt mortem in cruciamento cognoſcere.
13 Tu ergo noli adhuc curioſus eſſe, quomodo impij cruciabuntur: ſed inquire quomodo juſti ſalvabuntur, & quorum ſæculum, & propter quos ſæculum, & quando.
14 Et reſpondi, & dixi,
15 Olim locutus ſum, & nunc dico, &

poſteà dicam quoniam plures ſunt qui pereunt, quàm qui ſalvabuntur:
16 Sicut multiplicatur fluctus ſuper guttam. Et reſpondit ad me, & dixit.
17 Qualis ager, talia & ſemina: & quales flores, tales & tincturæ: & qualis operator, talis & creatio: & qualis agricola, talis cultura: quoniam tempus erat ſæculi.
18 Et nunc cùm eſſem parans eis, his qui nunc ſunt, antequam fieret ſæculum, in quo habitarent: & nemo mihi contradixit:
19 Tunc enim quiſque, & nunc creator in mundo hoc parato, & meſſe indeficienti, & lege inveſtigabili corrupti ſunt mores eorum.
20 Et conſideravi ſæculum, & ecce erat periculum propter cogitationes quæ in eo advenerunt.
21 Et vidi, & peperci ei valde: & ſervavi mihi acinum de botro, & plantationem de tribu multa.
22 Pereat ergo multitudo quæ ſine cauſa nata eſt, & ſervetur acinus meus, & plantatio mea: quia cum multo labore perfeci.
23 Tu autem ſi adhuc intromittas ſeptem dies alios, ſed non jejunabis in eis:
24 Ibis in campum florum, ubi domus non eſt ædificata: & manducabis ſolummodò de floribus campi, & carnem non guſtabis, & vinum non bibes, ſed ſolummodò flores.
25 Deprecare Altiſſimum ſine intermiſſione, & veniam, & loquar tecum.
26 Et profectus ſum, ſicut dixit mihi in campum, qui vocatur Ardath, & ſedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducavi, & facta eſt eſca earum mihi in ſaturitatem.

27 Et factum eſt poſt dies ſeptem, & ego
diſcumbebam ſupra fœnum, & cor meum
iterùm turbabatur ſicut antè.
28 Et apertum eſt os meum, & inchoavi di-
cere coram Altiſſimo, & dixi:
29 O Domine, te nobis oſtendens, oſten-
ſus ex patribus noſtris in deſerto, quod non
calcatur, & infructuoſo, quando erant exeun-
tes de Ægypto, & dicens dixiſti,
30 Tu Iſraël audi me, & ſemen Jacob in-
tende ſermonibus meis.
31 Ecce enim ego ſemino in vobis legem
meam, & faciet in vobis fructum, & glorifi-
cabimini in eo per ſæculum.
32 Nam patres noſtri accipientes legem, non
ſervaverunt, & legitima mea non cuſtodie-
runt, & factus eſt fructus legis non parens:
nec enim poterat, quoniam tuus erat.
33 Nam qui acceperunt, perierunt, non
cuſtodientes quod in eis ſeminatum fuerat.
34 Et ecce, conſuetudo eſt, ut, cùm acce-
perit terra ſemen, vel navem mare, vel vas ali-
quod eſcam vel potum: cùm fuerit extermi-
natum id, in quo ſeminatum eſt, vel in quod
miſſum eſt.
35 Simul id quod ſeminatum, vel miſſum
eſt, vel quæ ſuſcepta ſunt, exterminantur, &
ſuſcepta jam non manent apud nos: ſed nobis
ſic non factum eſt.
36 Nos quidem qui legem accepimus pec-
cantes perivimus, & cor noſtrum quod ſuſce-
pit eam:
37 Nam lex non periit, ſed permanſit in
ſuo labore.
38 Et cùm loquerer hæc in corde meo,

reſpexi oculis meis, & vidi mulierem in dex-
tera parte, & ecce hæc lugebat & plorabat cum
voce magna, & animo dolebat valdè, & veſti-
menta ejus diſciſſa, & cinis ſuper caput ejus.
39 Et dimiſi cogitatus, in quibus eram
cogitans, & converſus ſum ad eam, & dixi ei,
40 Ut quid fles? & quid doles animo? Et
dixit ad me,
41 Dimitte me Domine meus ut defleam
me, & adjiciam dolorem quoniam valdè ama-
ro ſum animo, & humiliata ſum valdè.
42 Et dixi ei, Quid paſſa es? dic mihi. Et
dixit ad me,
43 Sterilis fui ego famula tua, & non pe-
peri, habens maritum annis triginta.
44 Ego enim per ſingulas horas, & per ſin-
gulos dies, & annos hos triginta deprecor Al-
tiſſimum nocte ac die.
45 Et factum eſt, poſt triginta annos exau-
divit me Deus ancillam tuam, & vidit humi-
litatem meam, & attendit tribulationi meæ, &
dedit mihi filium, & jucundata ſum ſuper eum
valdè ego, & vir meus, & omnes cives mei,
& honorificabamus valdè Fortem.
46 Et nutrivi eum cum labore multo.
47 Et factum eſt cùm creviſſet, & veniſſet
accipere uxorem, feci diem epuli.

CAPUT X.

*Per mulierem flentem, rurſúſque refulgentem, oſten-
ditur figurari Ieruſalem.*

1 ET factum eſt, cùm introiſſet filius
meus in thalamo ſuo, cecidit & mor-
tuus eſt:
2 Et evertimus omnes lumina, & ſurrexe-
runt omnes cives mei ad conſolandum me,

& quievi uſque in alium diem uſque nocte.
3 Et factum eſt, cùm omnes quieviſſent
ut me conſolarentur ut quieſcerem : & ſur-
rexi nocte, & fugi : & veni ſicut vides in hoc
campo :
4 Et cogito jam non reverti in civitatem,
ſed hîc conſiſtere : & neque manducare, ne-
que bibere, ſed ſine intermiſſione lugere, &
jejunare uſque dum moriar.
5 Et dereliqui ſermones in quibus eram, &
reſpondi cum iracundia ad eam, & dixi,
6 Stulta ſuper omnes mulieres, non vides
luctum noſtrum, & quæ nobis contingunt ?
7 Quoniam Sion mater noſtra omni triſtitia
contriſtatur, & humilitate humiliata eſt, & lu-
get validiſſimè.
8 Et nunc quoniam omnes lugemus, &
triſtes ſumus : quoniam omnes contriſtati ſu-
mus, tu autem contriſtaris in uno filio ?
9 Interroga enim terram, & dicet tibi :
quoniam hæc eſt quæ debeat lugere caſum
tantorum ſuper eam germinantium.
10 Et ex ipſa ab initio omnes nati & alij
venient : & ecce, pænè omnes in perditio-
nem ambulant, & exterminium fit multitu-
do eorum.
11 Et quis ergo debet lugere magis, niſi
hæc quæ tam magnam multitudinem perdi-
dit, quàm tu quæ pro uno doles ? Si autem
dicis mihi,
12 Quoniam non eſt planctus meus ſimi-
lis terræ : quoniam fructum ventris mei per-
didi, quem cum mœroribus peperi, & cum
doloribus genui :
13 Terra autem ſecundùm viam terræ,

abiitque in ea multitudo præſens, quo modo
evenit; & ego tibi dico,
14 Sicut tu cum labore peperiſti, ſic & ter-
ra dat fructum ſuum homini ab initio ei qui
fecit eam.
15 Nunc ergo retine apud temetipſam do-
lorem tuum, & fortiter fer qui tibi contige-
runt caſus.
16 Si enim juſtificaveris terminum Dei, &
conſilium ſuum recipies in tempore, & in ta-
libus collaudaberis:
17 Ingredere ergo in civitatem ad virum
tuum. Et dixit ad me.
18 Non faciam, neque ingrediar civitatem,
ſed hîc moriar.
19 Et appoſui adhuc loqui ad eam, & dixi,
20 Noli facere hunc ſermonem, ſed conſen-
ti perſuadenti. Quot enim caſus Sion? Con-
ſolare propter dolorem Jeruſalem.
21 Vides enim quoniam ſanctificatio no-
ſtra deſerta effecta eſt, & altare noſtrum de-
molitum eſt, & templum noſtrum deſtru-
ctum eſt,
22 Et pſalterium noſtrum humiliatum eſt,
& hymnus conticuit, & exultatio noſtra diſſo-
luta eſt, & lumen candelabri noſtri extinctum
eſt, & arca teſtamenti noſtri direpta eſt, &
ſancta noſtra contaminata ſunt, & nomen
quod invocatum eſt ſuper nos, pænè profana-
tum eſt: & liberi noſtri contumeliam paſſi
ſunt, & ſacerdotes noſtri ſuccenſi ſunt, &
Levitæ noſtri in captivitatem abierunt, & vir-
gines noſtræ coinquinatæ ſunt, & mulieres
noſtræ vim paſſæ ſunt, & juſti noſtri rapti
ſunt, & parvuli noſtri perditi ſunt, & juvenes

noſtri ſervierunt, & fortes noſtri invalidi fa-
cti ſunt:
23 Et quod omnium majus, ſignaculum
Sion, quoniam reſignata eſt de gloria ſua. nam
& tradita eſt in manibus eorum qui nos ode-
runt.
24 Tu ergo excute tuam triſtitiam multam,
& depone abs te multitudinem dolorum, ut
tibi repropitietur Fortis, & requiem faciet
tibi Altiſſimus, requietionem laborum.
25 Et factum eſt, cùm loquebar ad eam,
facies ejus fulgebat ſubitò & ſpecies, coruſcus
fiebat viſus ejus, ut eſſem pavens valdè ad eam,
& cogitarem quid eſſet hoc.
26 Et ecce, ſubitò emiſit ſonitum vocis
magnum timore plenum, ut commoveretur
terra à mulieris ſono, & vidi:
27 Et ecce, ampliùs mulier non compare-
bat mihi, ſed civitas ædificabatur, & locus
demonſtrabatur de fundamentis magnis: &
timui, & clamavi voce magna, & dixi,
28 Ubi eſt Uriel Angelus, qui à principio
venit ad me? quoniam ipſe me fecit venire in
multitudine in exceſſu mentis hujus, & factus
eſt finis meus in corruptionem, & oratio mea
in improperium.
29 Et cùm eſſem loquens ego hæc, ecce
venit ad me, & vidit me.
30 Et ecce eram poſitus ut mortuus, & in-
tellectus meus alienatus erat, & tenuit dexte-
ram meam, & confortavit me, & ſtatuit me
ſuper pedes meos, & dixit mihi,
31 Quid tibi eſt? & quare conturbatus eſt
intellectus tuus, & ſenſus cordis tui? & qua-
re conturbaris? Et dixi,

32 Quoniam dereliquiſti me, & ego quidem feci ſecundùm ſermones tuos, & exivi in campum: & ecce vidi, & video quòd non poſſum enarrare. Et dixit ad me,

33 Sta ut vir, & commonebo te.

34 Et dixi, Loquere Domine meus tu in me, noli me derelinquere, ut non fruſtrà moriar:

35 Quoniam vidi quæ non ſciebam, & audio quæ non ſcio.

36 Aut numquid ſenſus meus fallitur, & anima mea ſomniat?

37 Nunc ergo deprecor te, ut demonſtres ſervo tuo de exceſſu hoc. Et reſpondit ad me, & dixit,

38 Audi me & doceam te, & dicam tibi de quibus times: quoniam Altiſſimus revelavit tibi myſteria multa.

39 Vidi rectam viam tuam, quoniam ſine intermiſſione contriſtabaris pro populo tuo, & valdè lugebas propter Sion.

40 Hic ergo intellectus viſionis quæ tibi apparuit ante paululum.

41 Quam vidiſti lugentem, inchoaſti conſolari eam.

42 Nunc autem jam ſpeciem mulieris non vides, ſed apparuit tibi civitas ædificari:

43 Et quoniam enarrabat tibi de caſu filij ſui, hæc abſolutio eſt.

44 Hæc mulier quam vidiſti, hæc eſt Sion; & quoniam dixit tibi, quam & nunc conſpicies, ut civitatem ædificatam.

45 Et quoniam dixit tibi, quia ſterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni ſcilicet triginta, quando non erat in ea adhuc oblatio oblata.

46 Et factum eſt poſt annos triginta, ædificavit Salomon civitatem, & obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit ſterilis filium.

47 Et quod tibi dixit, quoniam nutrivit eum cum labore, hoc erat, habitatio in Jeruſalem.

48 Et quoniam dixit tibi, quòd filius meus veniens in ſuo thalamo mortuus eſſet, & contigiſſet ei caſus, hoc erat, quæ facta eſt ruina Jeruſalem.

49 Et ecce, vidiſti ſimilitudinem ejus: & quoniam filium lugeret, inchoaſti conſolari eam: & de his quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda.

50 Et nunc videt Altiſſimus, quoniam ex animo contriſtatus es, & quoniam ex toto corde pateris pro ea, oſtendit tibi claritatem gloriæ ejus, & pulchritudinem decoris ejus.

51 Propterea enim dixi ibi, ut maneres in campo ubi domus non eſt ædificata.

52 Sciebam enim ego, quoniam Altiſſimus incipiebat tibi oſtendere hæc:

53 Propterea dixi tibi ut venires in agrum ubi non eſt fundamentum ædificij.

54 Nec enim poterat opus ædificij hominis ſuſtineri in loco, ubi incipiebatur Altiſſimi civitas oſtendi.

55 Tu ergo noli timere, neque expaveſcat cor tuum: ſed ingredere, & vide ſplendorem & magnitudinem ædificij, quantum capax eſt tibi viſus oculorum videre:

56 Et poſt hæc audies quantum capit auditus aurium tuarum audire.

57 Tu enim beatus es præ multis, & vocatus es apud Altiſſimum ſicut & pauci.

58 Nocte autem quæ in craſtinum futura eſt, manebis hîc:

59 Et oſtendet tibi Altiſſimus eas viſiones ſupremorum, quæ faciet Altiſſimus his qui habitant ſuper terram à noviſſimis diebus.

60 Et dormivi illam noctem & aliam, ſicut dixerat mihi.

CAPUT XI.

Apparet Eſdra in viſione aquila principatum univerſi uſurpans.

1 ET vidi ſomnium, & ecce aſcendebat de mari aquila, cui erant duodecim alæ pennarum & capita tria.

2 Et vidi, & ecce expandebat alas ſuas in omnem terram, & omnes venti cæli inſufflabant in eam, & colligebantur.

3 Et vidi, & de pennis ejus naſcebantur contrariæ pennæ, & ipſæ fiebant in pennaculis minutis & modicis.

4 Nam capita ejus erant quieſcentia, & dimidium caput erat majus aliorum capitum, ſed ipſa quieſcebat cum eis.

5 Et vidi, & ecce aquila volavit in pennis ſuis, & regnavit ſuper terram, & ſuper eos qui habitant in ea.

6 Et vidi quoniam ſubjecta erant ei omnia ſub cælo, & nemo illi contradicebat, neque unus de creatura quæ eſt ſuper terram.

7 Et vidi, & ecce ſurrexit aquila ſuper ungues ſuos, & miſit vocem pennis ſuis, dicens,

8 Nolite omnes ſimul vigilare, dormite unuſquiſque in loco ſuo, & per tempus vigilate.

9 Capita autem in noviſſimo ſerventur.

10 Et vidi, & ecce vox non exibat de capi-

tibus ejus, ſed de medietate corporis ejus.
11 Et numeravi contrarias pennas ejus, & ecce ipſæ erant octo.
12 Et vidi, & ecce à dextera parte ſurrexit una penna, & regnavit ſuper omnẽ terram.
13 Et factum eſt cùm regnaret, venit ei finis, & non apparuit locus ejus: & ſequens exurrexit, & regnabat. ipſa multum tenuit tempus.
14 Et factum eſt cùm regnaret, & veniebat finis ejus, ut non appareret ſicut prior.
15 Et ecce, vox emiſſa eſt illi, dicens,
16 Audi tu quæ tanto tempore tenuiſti terram. hæc annuntio tibi antequam incipias non apparere.
17 Nemo poſt te tenebit tempus tuum, ſed nec dimidium ejus.
18 Et levavit ſe tertia, & tenuit principatum ſicut & priores:& non apparuit & ipſa.
19 Et ſic contingebat omnibus aliis ſingulatim principatum gerere, & iterùm nuſquam comparere.
20 Et vidi, & ecce in tempore ſequentes pennæ erigebantur à dextera parte, ut tenerent & ipſæ principatum: & ex his erant quæ tenebant, ſed tamen non ſtatim comparebant.
21 Nam & aliquæ ex eis erigebantur, ſed non tenebant principatum.
22 Et vidi poſt hæc, & ecce non comparuerunt duodecim pennæ, & duo pennacula:
23 Et nihil ſupererat in corpore aquilæ, niſi duo capita quieſcentia & ſex pennacula:
24 Et vidi, & ecce ſex pennaculis diviſæ ſunt duæ, & manſerunt ſub capite quod eſt ad dexteram partem. Nam quatuor manſerunt in loco ſuo.

25 Et vidi, & ecce ſubalares cogitabant ſe
erigere, & tenere principatus.
26 Et vidi, & ecce una erecta eſt, ſed ſta-
tim non comparuit.
27 Et ſecundæ velociùs quàm priores, non
comparuerunt.
28 Et vidi, & ecce duæ quæ ſuperaverunt
apud ſemetipſas cogitabant & ipſæ regnare.
29 Et in eo cùm cogitarent, ecce unum
quieſcentium capitum quod erat medium,
evigilabat; hoc enim erat duorum capitum
majus.
30 Et vidi quoniam completa ſunt duo ca-
pita ſecum:
31 Et ecce converſum eſt caput cum his
qui cum eo erant, & comêdit duas ſubalares
quæ cogitabant regnare.
32 Hoc autem caput perconterruit omnem
terram, & dominabatur in ea his qui habi-
tant terram cum labore multo, & potentatum
tenuit orbis terrarum ſuper omnes alas quæ
fuerunt.
33 Et vidi poſt hæc, & ecce medium ca-
put ſubitò non comparuit, & hoc ſicut alæ.
34 Superaverunt autem duo capita, quæ
& ipſa ſimiliter regnaverunt ſuper terram &
ſuper eos qui habitant in ea.
35 Et vidi, & ecce devoravit caput à dex-
tera parte illud quod à læva.
36 Et audivi vocem dicentem mihi, con-
ſpice contra te, & conſidera quod vides.
37 Et vidi, & ecce ſicut leo concitatus de
ſilva rugiens: & vidi quoniam emittebat vo-
cem hominis ad aquilam. Et dixit, dicens:
38 Audi tu, & loquar ad te, & dicet Altiſſi-
mus tibi, 39 Nónne

39 Nónne tu es qui ſuperaſti de quatuor
animalibus, quæ fecerā regnare in ſæculo meo,
& ut per eos veniret finis temporum eorum.
40 Et quartus veniens devicit omnia animalia quæ tranſierunt, & potentatu tenuit ſæculum cum tremore multo, & omnem orbem cum labore peſſimo, & inhabitavit tot temporibus orbem terrarum cum dolo.
41 Et judicaſti terram non cum veritate.
42 Tribulaſti enim manſuetos, & læſiſti quieſcentes, & dilexiſti mendaces, & deſtruxiſti habitationes eorum qui fructificabant, & humiliaſti muros eorũ qui te non nocuerunt.
43 Et aſcendit contumelia tua uſque ad Altiſſimum, & ſuperbia tua ad fortem.
44 Et reſpexit Altiſſimus ſuperba tempora, & ecce finita ſunt, & ſcelera ejus cõpleta ſunt.
45 Propterea non appareas tu aquila, & alæ tuæ horribiles, & pennacula tua peſſima, & capita tua maligna, & ungues tui peſſimi, & omne corpus tuum vanum;
46 Uti refrigeretur omnis terra, & revertatur liberata de tua vi, & ſperet judicium & miſericordiam ejus qui fecit eam.

CAPUT XII.

Ad Eſdræ orationem hujus viſionis datur explicatio cum membris ipſius.

1 ET factum eſt, dum loqueretur leo verba hæc ad aquilam: & vidi,
2 Et ecce quod ſuperaverat caput, & non comparuerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum tranſierunt, & erectæ ſunt ut regnarent: & erat regnum eorum exile, & tumultu plenum.
3 Et vidi, & ecce ipſa non apparebant, & om-

ne corpus aquilæ incedebatur, & expaveſcebat
terra valdè, & ego à tumultu & exceſſu mentis, & à magno timore vigilavi, & dixi ſpiritui meo,

4 Ecce tu præſtitiſti mihi hoc in eo, quòd ſcrutatis vias Altiſſimi.

5 Ecce adhuc fatigatus ſum animo, & ſpiritu meo invalidus ſum valdè, & nec modica eſt in me virtus à multo timore, quam expavi nocte hac.

6 Nunc ergo orabo Altiſſimum, ut me confortet uſque in finem.

7 Et dixi, Dominator Domine, ſi inveni gratiam ante oculos tuos, & ſi juſtificatus ſum apud te præ multis, & ſi certè aſcendit deprecatio mea ante faciem tuam,

8 Conforta me, & oſtende ſervo tuo mihi interpretationem & diſtinctionem viſus horribilis hujus, ut pleniſſimè conſoleris animam meam.

9 Dignum enim me habuiſti oſtendere mihi temporum noviſſima. Et dixit ad me,

10 Hæc eſt interpretatio viſionis hujus.

11 Aquilam quam vidiſti aſcendentem de mari, hoc eſt regnum quod viſum eſt in viſione Danieli fratri tuo.

12 Sed non eſt illi interpretatum, quoniam, ego nunc tibi interpretor.

13 Ecce dies veniunt, & exurget regnum ſuper terram, & erit timor acrior omnium regnorum quæ fuerunt ante eum.

14 Regnabunt autem in ea reges duodecim, unus poſt unum.

15 Nam ſecundus incipiet regnare, & ipſe tenebit amplius tempus præ duodecim.

16 Hæc eſt interpretatio duodecim alarum
quas vidiſti.

17 Et quam audiſti vocem quæ locuta eſt,
non de capitibus ejus exeuntem, ſed de me-
dio corporis ejus,

18 Hæc eſt interpretatio quoniam poſt
tempus regni illius naſcentur contentiones
non modicæ, & periclitabitur ut cadat: &
non cadet tunc, ſed iterùm conſtituetur in
ſuum initium.

19 Et quoniam vidiſti ſubalares octo co-
hærentes alis ejus,

20 Hæc eſt interpretatio. exurgent in ipſo
octo reges, quorum erunt temporalia levia,
& anni citati, & duo quidem ex ipſis perient.

21 Appropinquante autem tempore me-
dio, quatuor ſervabuntur in tempore, cùm in-
cipiet appropinquare tempus ejus ut finiatur:
duo verò in finem ſervabuntur.

22 Et quoniam vidiſti tria capita quieſ-
centia,

23 Hæc eſt interpretatio: in noviſſimis
ejus ſuſcitabit Altiſſimus tria regna, & revo-
cabit in ea multa. & dominabuntur terram,

24 Et qui habitant in ea, cum labore mul-
to ſuper omnes qui fuerunt ante hos. propter
hoc ipſi vocati ſunt capita aquilæ.

25 Iſti enim erunt qui recapitulabunt im-
pietates ejus, & qui perficient noviſſima ejus.

26 Et quoniam vidiſti caput majus non ap-
parens, hæc eſt interpretatio ejus. quoniam
unus ex eis ſuper lectum ſuum morietur, &
tamen cum tormentis.

27 Nam duo qui perſeveraverint, gladius
eos comedet.

28 Unius enim gladius comedet qui cum eo:
ſed tamen hic gladio in noviſſimis cadet.
29 Et quoniam vidiſti duas ſubalares traji-
cientes ſuper caput quod eſt in dextera parte,
30 Hæc eſt interpretatio. hi ſunt quos con-
ſervavit Altiſſimus in finem ſuum, hoc eſt
regnum exile & turbationis plenum.
31 Sicut vidiſti & leonem, quem vidiſti de
ſilva evigilantem, & rugientem, & loquen-
tem ad aquilam, & arguentem eam, & in-
juſtitias ipſius, per omnes ſermones ejus ſicut
audiſti:
32 Hic eſt ventus quem ſervavit Altiſſimus
in finem ad eos, & impietates ipſorum: & ar-
guet illos, & incutiet coram ipſis diſcerptio-
nes eorum.
33 Statuet enim eos in judicio vivos: & erit,
cùm arguerit eos, tunc corripiet eos.
34 Nam reſiduum populum meum libera-
bit cum miſeria, qui ſalvati ſunt ſuper fines
meos, & jucundabit eos quoaduſque veniet fi-
nis, dies judicij, de quo locutus sũ tibi ab initio.
35 Hoc ſomnium quod vidiſti, & hæ in-
terpretationes.
36 Tu ergo ſolus dignus fuiſti ſcire Altiſ-
ſimi ſecretum hoc.
37 Scribe ergo omnia iſta in libro quæ vi-
diſti, & pone ea in loco abſcondito:
38 Et docebis ea ſapientes de populo tuo,
quorum corda ſcis poſſe capere, & ſervare ſe-
creta hæc.
39 Tu autem adhuc ſuſtine hîc alios dies
ſeptem, ut tibi oſtendatur, quidquid viſum
fuerit Altiſſimo oſtendere tibi.
40 Et profectus eſt à me. Et factum eſt,

cùm audiſſet omnis populus quoniam pertranſierunt ſeptem dies, & ego non fuiſſem reverſus in civitatem, & congregavit ſe omnis à minimo uſque ad maximum: & venit ad me, & dixerunt mihi dicentes:

41 Quid peccavimus tibi, & quid injuſtè egimus in te, quoniam derelinquens nos ſediſti in loco hoc?

42 Tu enim nobis ſuperes ſolus ex omnibus populis, ſicut botrus de vinea, & ſicut lucerna in loco obſcuro, & ſicut portus & navis ſalvata à tempeſtate.

43 Aut non ſufficiunt nobis mala quæ contingunt?

44 Si ergo tu nos dereliqueris, quantò nobis erat melius ſi eſſemus ſuccenſi & nos cum incendio Sion?

45 Nec enim nos ſumus meliores eorum qui ibi mortui ſunt. Et ploraverunt voce magna. Et reſpondi ad eos, & dixi:

46 Confide Iſraël, & noli triſtari tu domus Jacob.

47 Eſt enim memoria veſtri coram Altiſſimo, & fortis non eſt oblitus veſtri in tentatione.

48 Ego enim non dereliqui vos, neque exceſſi à vobis: ſed veni in hunc locũ ut deprecarer pro deſolatione Sion, ut quærerem miſericordiam pro humilitate ſanctificationis veſtræ.

49 Et nunc ite unuſquiſq; veſtrûm in domũ ſuam, & ego veniam ad vos poſt dies iſtos.

50 Et profectus eſt populus, ſicut dixi ei, in civitatem:

51 Ego autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſicut mihi mandavit: & manducabam de floribus ſolummodo agri, de herbis facta eſt eſca mihi in diebus illis.

CAPUT XIII.

Altera viſio Eſdræ oſtenditur cum ipſius interpretatione.

1 ET factum eſt poſt dies ſeptem, & ſomniavi ſomnium nocte.

2 Et ecce de mari ventus exurgebat, ut
conturbaret omnes fluctus ejus.

3 Et vidi, & ecce convaleſcebat ille homo
cum millibus cæli: & ubi vultum ſuum vertebat ut conſideraret, tremebant omnia quæ ſub eo videbantur:

4 Et ubicumque exibat vox de ore ejus,
ardeſcebant omnes qui audiebant voces ejus,
ſicut quieſcet terra quando ſenſerit ignem.

5 Et vidi poſt hæc,& ecce congregabatur
multitudo hominum, quorum non erat numerus de quatuor ventis cæli, ut debellarent hominem qui aſcenderat de mari.

6 Et vidi, & ecce ſibimetipſi ſculpſerat
montem magnum, & volavit ſuper eum.

7 Ego autem quæſivi videre regionem vel
locum unde ſculptus eſſet mons;& non potui.

8 Et poſt hæc vidi,& ecce omnes qui congregati ſunt ad eum, ut expugnarent eum,timebant valdè,tamen audebant pugnare.

9 Et ecce, ut vidit impetum multitudinis
venientis, non levavit manum ſuam, neque frameam tenebat, neque aliquod vas bellicoſum, niſi ſolummodò ut vidi,

10 Quoniam emiſit de ore ſuo ſicut flatum
ignis,& de labiis ejus ſpiritus flammæ, & de lingua ejus emittebat ſcintillas & tempeſtates, & commiſta ſunt omnia ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo tempeſtatis:

11 Et concidit ſuper multitudinem in im-
petu, quæ præparata erat pugnare, & ſuc-
cendit omnes, ut ſubitò nihil videretur de in-
numerabili multitudine, niſi ſolummodò pul-
vis, & fumi odor: & vidi, & extimui.

12 Et poſt hæc vidi ipſum hominem deſ-
cendentem de monte, & vocantem ad ſe mul-
titudinem aliam pacificam,

13 Et accedebat ad eum vultus hominum
multorum, quorumdam gaudentium, quo-
rumdam triſtantium: aliqui verò alligati, ali-
qui adducentes ex eis qui offerebantur, &
ægrotavi à multitudine pavoris, & experge-
factus ſum, & dixi,

14 Tu ab initio demonſtraſti ſervo tuo mi-
rabilia hæc, & dignum me habuiſti ut ſuſci-
peres deprecationem meam:

15 Et nunc demonſtra mihi adhuc inter-
pretationem ſomnij hujus.

16 Sicut enim exiſtimo in ſenſu meo, væ
qui derelicti fuerunt in diebus illis: & multò
plus væ his qui non ſunt derelicti.

17 Qui enim non ſunt derelicti, triſtes erant.

18 Intelligo nunc quæ ſunt repoſita in no-
viſſimis diebus, & occurrent ei, ſed & his qui
derelicti ſunt.

19 Propter hoc venerunt enim in pericula
magna, & neceſſitates multas, ſicut oſtendunt
ſomnia hæc.

20 Attamen facilius eſt periclitantem ve-
nire in hunc, quàm pertranſire, ſicut nubem
à ſæculo, & nunc videre quæ contingunt in
noviſſimo. Et reſpondit ad me, & dixit:

21 Et viſionis interpretationem dicam tibi:
& de quibus locutus es adaperiam tibi.

22 Quoniam de his dixiſti qui derelicti
ſunt: hæc eſt interpretatio,
23 Qui aufert periculum illo tempore, hic
ſe cuſtodivit. qui in periculo inciderunt, hi ſunt
qui habent opera & fidem ad Fortiſſimum.
24 Scito ergo quoniam magis beatificati
ſunt qui derelicti, ſuper eos qui mortui ſunt.
25 Hæ interpretationes viſionis, quia vidi-
ſti virum aſcendentem de corde maris,
26 Ipſe eſt quem conſervat Altiſſimus mul-
tis temporibus, qui per ſemetipſum liberabit
creaturam ſuam: & ipſe diſponet, qui dere-
licti ſunt.
27 Et quoniam vidiſti de ore ejus exire, ut
ſpiritum, & ignem, & tempeſtatem:
28 Et quoniam non tenebat frameam, ne-
que vas bellicoſum: corrupit enim impetus
ejus multitudinem, quæ venerat expugnare
eum. hæc eſt interpretatio.
29 Ecce dies veniunt, quando incipiet Al-
tiſſimus liberare eos qui ſuper terram ſunt:
30 Et veniet in exceſſu mentis ſuper eos qui
inhabitant terram.
31 Et alij alios cogitabunt debellare; civi-
tas civitatem, & locus locum, & gens adver-
ſus gentem, & regnum adverſus regnum.
32 Et erit, cùm fient hæc, & contingent
ſigna quæ antè oſtendi tibi: & tunc revelabi-
tur filius meus, quem vidiſti, ut virum aſcen-
dentem.
33 Et erit quando audierint omnes gentes
vocem ejus: & derelinquet unuſquiſque in
regione ſua bellum ſuum, quod habent ad
alterutrum:
34 Et colligetur in unum multitudo inni-

merabilis, ſicut volentes venire, & expugnare eum.

35 Ipſe autem ſtabit ſuper cacumen montis Sion.

36 Sion autem veniet, & oſtendetur omnibus parata & ædificata, ſicut vidiſti montem ſculpi ſine manibus.

37 Ipſe autem filius meus arguet quæ adinvenerunt Gentes, impietates eorum has quæ tempeſtati appropinquaverunt propter mala cogitamenta eorum, & cruciamenta quibus incipient cruciari:

38 Quæ aſſimilatæ ſunt flammæ, & perdet eos ſine labore per legem quæ igni aſſimilata eſt.

39 Et quoniam vidiſti eum colligentem ad ſe aliam multitudinem pacificam,

40 Hæ ſunt decem tribus, quæ captivæ factæ ſunt de terra ſua in diebus Oſee regis, quem captivum duxit Salmanaſar rex Aſſyriorum: & tranſtulit eos trans flumen, & tranſlati ſunt in terram aliam.

41 Ipſi autem ſibi dederunt conſilium hoc, ut derelinquerent multitudinem gentium, & proficiſcerentur in ulteriorem regionem, ubi numquam inhabitavit genus humanum:

42 Vel ibi obſervare legitima ſua, quæ non fuerant ſervantes in regione ſua.

43 Per introitus autem anguſtos fluminis, Euphratem introierunt.

44 Fecit enim eis tunc Altiſſimus ſigna, & ſtatuit venas fluminis uſquequò tranſirent.

45 Per eam enim regionem erat via multa itineris, anni unius & dimidij: nam regio illa vocatur Arſareth.

46 Tunc inhabitaverunt ibi uſque in noviſ-
ſimo tempore: & nunc iterùm cùm cœperint
venire,
47 Iterùm Altiſſimus ſtatuet venas flumi-
nis, ut poſſint tranſire: propter hæc vidiſti
multitudinem cum pace.
48 Sed & qui derelicti ſunt de populo tuo,
hi ſunt qui inveniuntur intra terminum meũ.
49 Factum erit ergo, quando incipiet per-
dere multitudinem earum, quæ collectæ ſunt
gentes, proteget eos qui ſuperaverunt po-
pulum.
50 Et tunc oſtendet eis multa plurima
portenta.
51 Et dixi ego, Dominator Domine, hoc
mihi oſtende, propter quod vidi virum aſcen-
dentem de corde maris. Et dixit mihi,
52 Sicut non potes hæc vel ſcrutari, vel
ſcire quæ ſunt in profundo maris, ſic non po-
terit quiſque ſuper terram videre filium meum,
vel eos qui cum eo ſunt, niſi in tempore diei.
53 Hæc eſt interpretatio ſomnij quod vidi-
ſti, & propter quod illuminatus es hîc ſolus.
54 Dereliquiſti enim tuam, & circa meam
vacaſti legem, & quæſiſti.
55 Vitam enim tuam diſpoſuiſti in ſapien-
tia, & ſenſum tuum vocaſti matrem:
56 Et propter hoc oſtendi tibi merces apud
Altiſſimum. erit enim poſt alios tres dies, ad te
alia loquar, & exponam tibi gravia & mi-
rabilia.
57 Et profectus ſum, & tranſij in campum,
multùm glorificans & laudans Altiſſimum, de
mirabilibus quæ per tempus faciebat:
58 Et quoniam gubernat ipſum, & quæ

ſunt in temporibus illata: & ſedi ibi tribus
diebus.

CAPUT XIV.

Apparet Dominus Eſdræ in rubo, & futura quædam arcana revelat.

1 ET factum eſt tertio die, & ego ſedebam
ſub quercu.
2 Et ecce, vox exivit contra me de rubo,
& dixit: Eſdra Eſdra. Et dixi: Ecce ego Do-
mine, & ſurrexi ſuper pedes meos. Et dixit
ad me:
3 Revelans revelatus ſum ſuper rubum,
& locutus ſum Moyſi, quando populus meus
ſerviebat in Ægypto,
4 Et miſi eum, & eduxi populum meum
de Ægypto, & adduxi eum ſuper montem
Sina, & detinebam eum apud me diebus
multis.
5 Et enarravi ei mirabilia multa, & oſtendi
ei temporum ſecreta & finem, & præcepi ei,
dicens:
6 Hæc in palàm facies verba, & hæc abſ-
condes.
7 Et nunc tibi dico:
8 Signa quæ demonſtravi, & ſomnia quæ
vidiſti, & interpretationes quas tu vidiſti, in
corde tuo repone ea:
9 Tu enim recipieris ab omnibus, conver-
têris reſiduus cum conſilio meo & cum ſimi-
libus tuis, uſquequò finiantur tempora.
10 Quoniam ſæculum perdidit juventutem
ſuam, & tempora appropinquant ſeneſcere.
11 Duodecim enim partibus diviſum eſt
ſæculum, & tranſierunt ejus decima & di-
midium decimæ partis.

12 Superſunt autem ejus poſt medium decimæ partis.
13 Nunc ergo diſpone domum tuam, & corripe populum tuum, & conſolare humiles eorum, & renuntia jam corruptelæ,
14 Et dimitte abs te mortales cogitationes, & projice abs te pondera humana, & exue te jam infirmam naturam, & repone in unam partem moleſtiſſima tibi cogitamenta, & feſtina tranſmigrare à temporibus his:
15 Quæ enim vidiſti nunc contigiſſe mala, iterùm horum deteriora facient:
16 Quantum enim invalidum fiet ſæculum à ſenectute, tantum multiplicabuntur ſuper inhabitantes mala.
17 Prolongavit enim ſe magis veritas, & appropinquavit mendacium. Jam enim feſtinat venire, quam vidiſti viſionem.
18 Et reſpondi, & dixi coram te Domine:
19 Ecce enim ego abibo, ſicut præcepiſti mihi, & corripiam præſentem populum, Qui autem iterùm nati fuerint, quis commonebit?
20 Poſitum eſt ergo ſæculum in tenebris, & qui inhabitant in eo ſine lumine.
21 Quoniam lex tua incenſa eſt, propter quod nemo ſcit quæ à te facta ſunt, vel quæ incipient opera.
22 Si enim inveni in te gratiam, immitte in me Spiritum ſanctum, & ſcribam omne quod factum eſt in ſæculo ab initio, quæ erant in lege tua ſcripta, ut poſſint homines invenire ſemitam, & qui voluerint vivere in noviſſimis, vivant.
23 Et reſpondit ad me, & dixit: Vadens

congrega populum, & dices ad eos, ut non
quærant te diebus quadraginta.
24 Tu autem præpara tibi buxos multos, &
accipe tecum Saream, Dabriam, Salemiam,
Echanum, & Aſiel, quinque hos qui parati
ſunt ad ſcribendum velociter.
25 Et venias huc, & ego accendam in corde tuo lucernam intellectus, quæ non extinguetur quoaduſque finiantur quæ incipies ſcribere.
26 Et tunc perfectis quædam palàm facies, quædam ſapientibus abſconsè trades. in craſtinum enim hac hora incipies ſcribere.
27 Et profectus ſum, ſicut mihi præcepit, & congregavi omnem populum, & dixi:
28 Audi Iſraël verba hæc:
29 Peregrinati ſunt patres noſtri ab initio in Ægypto, & liberati ſunt inde:
30 Et acceperunt legem vitæ quam non cuſtodierunt, quam & vos poſt eos tranſgreſſi eſtis:
31 Et data eſt vobis terra in ſortem, & terra Sion, & patres veſtri, & vos iniquitatem feciſtis, & non ſervaſtis vias quas præcepit vobis Altiſſimus:
32 Et juſtus judex cùm ſit, abſtulit à vobis in tempore quod donaverat.
33 Et nunc vos hîc eſtis, & fratres veſtri introrſum veſtrûm ſunt.
34 Si ergo imperaveritis ſenſui veſtro, & erudieritis cor veſtrum, vivi conſervati eritis, & poſt mortem miſericordiam conſequemini.
35 Judicium enim poſt mortem veniet, quando iterùm reviviſcemus: & tunc juſtorum

nomina parebunt, & impiorum facta oſten-
dentur.
36 Ad me igitur nemo accedat nunc, neque
requirat me uſque dies quadraginta.
37 Et accepi quinque viros ſicut mandavit
mihi, & profecti ſumus in campum, & man-
ſimus ibi.
38 Et factus ſum in craſtinum, & ecce vox
vocavit me dicens: Eſdra aperi os tuum, &
bibe quo te potavero.
39 Et aperui os meum, & ecce calix ple-
nus porrigebatur mihi. Hoc erat plenum ſicut
aqua: color autem ejus ut ignis ſimilis.
40 Et accepi, & bibi: & in eo cùm bibiſ-
ſem, cor meum cruciabatur intellectu, & in
pectus meum increſcebat ſapientia. Nam ſpi-
ritus meus conſervabatur memoria.
41 Et apertum eſt os meum, & non eſt clau-
ſum ampliùs.
42 Altiſſimus dedit intellectum quinque
viris, & ſcripſerunt quæ dicebantur exceſſio-
nes noctis, quas non ſciebant.
43 Nocte autem manducabant panem, ego
autem per diem loquebar, & per noctem non
tacebam.
44 Scripti ſunt autem per quadraginta dies
libri ducenti quatuor.
45 Et factum eſt cùm compleviſſent quadra-
ginta dies, locutus eſt Altiſſimus dicens: Prio-
ra quæ ſcripſiſti, in palàm pone, & legant
digni & indigni:
46 Noviſſimos autem ſeptuaginta conſer-
vabis, ut tradas eos ſapientibus de populo tuo.
47 In his enim eſt vena intellectus, & ſa-
pientiæ fons, & ſcientiæ flumen. Et feci ſic.

Prædicuntur multa calamitates ſæculo ſuperventura.

1 ECce loquere in aures plebis meæ ſer-
mones prophetiæ, quos immiſero in os
tuum, dicit Dominus:
2 Et fac ut in charta ſcribantur, quoniam
fideles & veri ſunt.
3 Ne timeas à cogitationibus adverſum te,
nec turbent te incredulitates dicentium.
4 Quoniam omnis incredulus in increduli-
tate ſua morietur.
5 Ecce ego induco, dicit Dominus, ſuper
orbem terrarum mala, gladium, & famem, &
mortem, & interitum:
6 Propter quod ſuperpolluit iniquitas om-
nem terram, & adimpleta ſunt opera nociva
illorum.
7 Propterea dicit Dominus:
8 Jam non ſilebo de impietatibus eorum
quæ irreligiosè agunt, nec ſuſtinebo in his
quæ iniquè exercent. ecce ſanguis innoxius &
juſtus clamat ad me, & animæ juſtorum cla-
mant perſeveranter.
9 Vindicans vindicabo illos, dicit Domi-
nus, & accipiam omnem ſanguinem innoxium
ex illis ad me.
10 Ecce populus meus quaſi grex ad occi-
ſionem ducitur, jam non patiar illum habitare
in terra Ægypti:
11 Sed educam eum in manu potenti &
brachio excelſo, & percutiam plaga ſicut
priùs, & corrumpam omnem terram ejus.
12 Lugebit Ægyptus, & fundamenta ejus
plaga verberata, & caſtigatione quas inducet
ei Deus.
13 Lugebunt cultores operantes terram,

quoniam deficient ſemina eorum ab uredine, & grandine, & à ſidere terribili.
14 Væ ſæculo, & qui habitant in eo:
15 Quia appropinquavit gladius & contritio eorum, & exurget gens contra gentem ad pugnam, & romphæa in manibus eorum.
16 Erit enim inconſtabilitio hominibus, & alij aliis invaleſcentes non curabunt regem ſuum, & principes viæ geſtorum ſuorum in potentia ſua.
17 Concupiſcet enim homo in civitatem ire, & non poterit.
18 Propter ſuperbiam enim eorum civitates turbabuntur, domus exterentur, homines metuent.
19 Non miſerebitur homo proximum ſuum, ad irritum faciendum domos eorum in gladium, ad diripiendas ſubſtantias eorum propter famem panis & tribulationem multam.
20 Ecce, ego convoco, dicit Deus, omnes reges terræ ad me verendum, qui ſunt ab Oriente, & ab Auſtro, & ab Euro, & à Libano, ad convertendos in ſe, & reddere quæ dederunt illis:
21 Sicut faciunt uſque hodie electis meis, ſic faciam & reddam in ſinu eorum. Hæc dicit Dominus Deus.
22 Non parcet dextera mea ſuper peccatores, nec ceſſabit romphæa ſuper effundentes ſanguinem innoxium ſuper terram.
23 Exiit ignis ab ira ejus & devoravit fundamenta terræ, & peccatores quaſi ſtramen incenſum.
24 Væ eis qui peccant, & non obſervant mandata mea, dicit Dominus,

25 Non parcam illis. Diſcedite filij à po-
teſtate. Nolite contaminare ſanctificationem
meam,
26 Quoniam novit Dominus omnes qui
delinquunt in illum; propterea tradidit eos
in mortem, & in occiſionem.
27 Jam enim venerunt ſuper orbem terra-
rum mala, & manebitis in illis. non enim li-
berabit vos Deus propter quòd peccaſtis
in eum.
28 Ecce viſio horribilis, & facies illius ab
Oriente.
29 Et exient nationes draconum Arabum
in curribus multis, & ſicut flatus, eorum nu-
merus feretur ſuper terram, ut jam timeant &
trepident omnes qui illos audient.
30 Carmonij inſanientes in ira, & exient ut
apri de ſilva, & advenient in virtute magna,
& conſtabunt in pugnam cum illis, & vaſta-
bunt portionem terræ Aſſyriorum.
31 Et poſt hæc ſupervaleſcent dracones
nativitatis ſuæ memores, & convertent ſe
conſpirantes in virtute magna ad perſequen-
dos eos.
32 Iſti turbabuntur, & ſilebunt in virtute
illorum, & convertent pedes ſuos in fugam,
33 Et à territorio Aſſyriorum ſubſeſſor ob-
ſidebit eos, & conſumet unum ex illis, & erit
timor & tremor in exercitu illorum, & con-
tentio in reges ipſorum.
34 Ecce nubes ab oriente & ſeptemtrione
uſque ad meridianum, & facies earum horri-
da valde, plena iræ & procellæ,
35 Et collident ſe invicem, & collident ſi-
dus copioſum ſuper terram. Et ſidus illorum,

& erit ſanguis à gladio uſque ad ventrem,
36 Et fimus hominis uſque ad ſubſtramen
cameli, & erit timor & tremor multus ſuper
terram.
37 Et horrebunt qui videbunt iram illam,
& tremor apprehendet illos: & poſt hæc mo-
vebunt nimbi copioſi
38 A meridiano & ſeptemtrione, & portio
alia ab occidente:
39 Et ſuperinvaleſcent venti ab oriente, &
recludent eam, & nubem quam ſuſcitavi in
ira, & ſidus ad faciendam exterritationem ad
orientalem ventum, & occidentem violabitur:
40 Et exaltabuntur nubes magnæ & vali-
dæ plenæ iræ, & ſidus, ut exterreant omnem
terram, & inhabitantes eam, & infundent ſu-
per omnem locum altum & eminentem ſidus
terribile,
41 Ignem & grandinem & romphæas vo-
lantes, & aquas multas, ut etiam impleantur
omnes campi, & omnes rivi plenitudine
aquarum multarum.
42 Et demolientur civitates, & muros, &
montes, & colles, & ligna ſilvarum, & fœ-
num pratorum, & frumenta eorum.
43 Et tranſibunt conſtantes uſque ad Ba-
bylonem, & exterent eam:
44 Convenient ad ipſam, & circuibunt
eam, & effundent ſidus, & omnem iram ſu-
per eam, & ſubibit pulvis & fumus uſque in
cælum, & omnes in circuitu lugebunt eam:
45 Et qui ſub ea remanſerint, ſervient his
qui exterruerunt.
46 Et tu Aſia concors in ſpem Babylonis,
& gloria perſonæ ejus,

47 Væ tibi miſera propter quòd aſſimilaſti ei, & ornaſti filias tuas in fornicatione, ad placendum & gloriandum in amatoribus tuis, qui tecum cupierunt ſemper fornicari.

48 Odibilem imitata es in omnibus operibus ejus, & in adinventionibus ejus: propterea dicit Deus,

49 Immittam tibi mala, viduitatem, paupertatem, & famem, & gladium, & peſtem, ad devaſtandas domos tuas, à violatione, & morte, & gloria virtutis tuæ.

50 Sicut flos ſiccabitur, cùm exurget ardor qui emiſſus eſt ſuper te,

51 Infirmaberis ut paupercula plagata & caſtigata à mulieribus, ut non poſſint te ſuſcipere potentes & amatores.

52 Numquid ego ſic zelabor te, dicit Dominus,

53 Niſi occidiſſes electos meos in omni tempore, exaltans percuſſionem manuum, & dicens ſuper mortem eorum, cùm inebriata eſſes.

54 Exorna ſpeciem vultus tui?

55 Merces fornicationis tuæ in ſinu tuo, propter hoc redditionem accipies.

56 Sicut facies electis meis, dicit Dominus, ſic faciet tibi Deus, & tradet te in malum.

57 Et nati tui fame interient: & tu romphæa cades, & civitates tuæ contererentur, & omnes tui in campo gladio cadent.

58 Et qui ſunt in montibus, fame peribunt, & manducabunt carnes ſuas, & ſanguinem bibent, à fame panis, & ſiti aquæ.

59 Infelix per maria venies, & rurſum accipies mala.

60 Et in tranſitu allident civitatem occi-
ſam, & exterent aliquam portionem terræ tuæ,
& partem gloriæ tuæ exterminabunt, rurſum
revertentes ad Babylonem ſubverſam.
61 Et demolita eris illis pro ſtipula, & ipſi
erunt tibi ignis:
62 Et devorabunt te, & civitates tuas,
terram tuam, & montes tuos, omnes ſilvas
tuas & lignum fructiferum igni comburent.
63 Filios tuos captivos ducent, & cenſum
tuum in prædam habebunt, & gloriam faciei
tuæ exterminabunt.

CAPUT XVI.

Horrenda univerſo orbi deſolatio in fine futura.

1 VÆ tibi Babylon & Aſia, væ tibi Ægypte & Syria.
2 Præcingite vos ſaccis & ciliciis, & plan-
gite filios veſtros, & dolete: quoniam appro-
pinquavit contritio veſtra.
3 Immiſſus eſt vobis gladius, & quis eſt
qui avertat illum?
4 Immiſſus eſt in vobis ignis, & quis eſt
qui extinguat illum?
5 Immiſſa ſunt vobis mala, & quis eſt qui
repellat ea?
6 Numquid repellet aliquis leonem eſurien-
tem in ſilva, aut extinguet ignem in ſtipula,
mox quando cœperit ardere?
7 Numquid repellet aliquis ſagittam à ſa-
gittario forti miſſam?
8 Dominus fortis immittit mala, & quis eſt
qui repellat ea?
9 Exiit ignis ex iracundia ejus, & quis eſt
qui extinguat eum?
10 Coruſcabit, & quis non timebit? To-

nabit, & quis non pavebit?
11 Dominus comminabitur, & quis non funditus contereturà facie ipſius?
12 Terra tremuit & fundamenta ejus, mare fluctuat de profundo, & fluctus ejus diſturbabuntur, & piſces ejus à facie Domini, & à gloria virtutis ejus:
13 Quoniam fortis dextera ejus quæ arcum tendit: ſagittæ ejus acutæ quæ ab ipſo mittuntur, non deficient, cùm cœperint mitti in fines terræ.
14 Ecce mittuntur mala, & non revertentur, donec veniant ſuper terram.
15 Ignis ſuccenditur, & non extinguetur, donec conſumat fundamenta terræ.
16 Quemadmodum non redit ſagitta miſſa à valido ſagittario, ſic non revertentur mala quæ miſſa fuerint in terram.
17 Væ mihi, væ mihi: quis me liberabit in illis diebus?
18 Initium dolorum & multi gemitus, initium famis & multi interitus, initium bellorum & formidabunt poteſtates, initium malorum & trepidabunt omnes.
19 In his quid faciam, cùm venerint mala?
20 Ecce fames & plaga, & tribulatio & anguſtia, miſſa ſunt flagella in emendatione,
21 Et in his omnibus ſe non convertent ab iniquitatibus ſuis, neque flagellorum memores erunt ſemper.
22 Ecce, erit annonæ vilitas ſuper terram, ſic ut putent ſibi eſſe directam pacem, & tunc germinabunt mala ſuper terram, gladius, fames, & magna confuſio.
23 A fame enim plurimi qui inhabitant

terram interient, & gladius perdet ceteros qui
ſuperaverint à fame,
24 Et mortui ſicut ſtercora projicientur,
& non erit qui conſoletur eos: Derelinquetur
enim terra deſerta, & civitates ejus dejicientur.
25 Non derelinquetur qui colat terram, &
qui ſeminet eam.
26 Ligna dabunt fructus, & quis vinde-
miabit illa?
27 Uva matura fiet, & quis calcabit illam?
erit enim locis magna deſertio.
28 Cupiet enim homo hominem videre,
vel vocem ejus audire.
29 Relinquentur enim de civitate decem, &
duo de agro, qui abſconderint ſe in denſis ne-
moribus, & ſciſſuris petrarum:
30 Quemadmodum derelinquuntur in oli-
veto & ſingulis arboribus tres aut quatuor
olivæ.
31 Aut ſicut in vinea vindemiata racemi re-
linquuntur ab his qui diligenter vineam ſcru-
tantur:
32 Sic relinquentur in diebus illis tres aut
quatuor ab ſcrutantibus domos eorum in
rhomphæa.
33 Et relinquetur terra deſerta, & agri
ejus inveterabunt, & viæ ejus, & omnes ſe-
mitæ ejus germinabunt ſpinas, eò quòd non
tranſient homines per eam.
34 Lugebunt virgines non habentes ſpon-
ſos, lugebunt mulieres non habentes viros,
lugebunt filiæ earum non habentes adjuto-
rium:
35 Sponſi earum in bello conſumentur, &
viri earum in fame exterentur.

36 Audite verò iſta, & cognoſcite ea ſervi Domini.

37 Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus.

38 Ecce appropinquant mala, & non tardant.

39 Quemadmodum prægnans cùm parit in nono menſe filium ſuum, appropinquante hora partus ejus, ante horas duas vel tres dolores circumeunt ventrem ejus, & prodeunte infante de ventre, non tardabunt uno puncto:

40 Sic non morabuntur mala ad prodeundum ſuper terram, & ſæculum gemet: & dolores circumtenebunt illud.

41 Audite verbum plebs mea: parate vos in pugnam, & in malis ſic eſtote, quaſi advenæ terræ.

42 Qui vendit, quaſi qui fugiat: & qui emit, quaſi qui perditurus,

43 Qui mercatur, quaſi qui fructum non capiat: & qui ædificat, quaſi non habitaturus.

44 Qui ſeminat, quaſi qui non metet: ſic & qui vineam putat, quaſi non vindemiaturus.

45 Qui nubunt, ſic quaſi filios non facturi: & qui non nubunt, ſic quaſi vidui.

46 Propter quod qui laborant, ſine cauſa laborant:

47 Fructus enim illorum alienigenæ metent, & ſubſtantiam illorum rapient, & domos evertent, & filios eorum captivabunt, quia in captivitate & fame generant natos ſuos.

48 Et qui negotiantur in rapina, quantum diu exornant civitates & domos ſuas, & poſſeſſiones, & perſonas ſuas,

49 Tantò magis adzelabor eos ſuper peccata ſua, dicit Dominus.

50 Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneam & bonam valdè,
51 Sic zelabitur juſtitia iniquitatem cùm exornat ſe, & accuſat eam in facie, cùm venerit qui defendat exquirentem omne peccatum ſuper terram.
52 Propterea nolite ſimilari ei, nec operibus ejus:
53 Quoniam adhuc puſillum, & tolletur iniquitas à terra, & juſtitia regnabit in vos.
54 Non dicat peccator ſe non peccaſſe, quoniam carbones ignis comburet ſuper caput ejus, qui dicit: Non peccavi coram Domino Deo & gloria ipſius.
55 Ecce Dominus cognoſcet omnia opera hominum, & adinventiones illorum, & cogitationes illorum, & corda illorum.
56 Dixit enim: Fiat terra, & facta eſt: fiat cælum, & factum eſt.
57 Et in verbo illius ſtellæ fundatæ ſunt, & novit numerum ſtellarum.
58 Qui ſcrutatur abyſſum: & theſauros illarum: qui menſus eſt mare, & conceptum ejus.
59 Qui concluſit mare in medio aquarum, & ſuſpendit terram ſuper aquas verbo ſuo.
60 Qui extendit cælum quaſi cameram, ſuper aquas fundavit eum.
61 Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, & ſuper verticem montium lacus ad emittendum flumina ab eminenti petra, ut portaret terram.
62 Qui finxit hominem, & poſuit cor ſuum in medio corporis, & miſit ei ſpiritum, vitam, & intellectum,

63 Et

63 Et ſpiramen Dei omnipotentis qui fecit omnia,& ſcrutinat omnia abſconſa in abſconſis terræ.

64 Hic novit adinventionem veſtram, & quæ cogitatis in cordibus veſtris,peccantes & volentes occultare peccata veſtra,

65 Propter quod Dominus ſcrutinando ſcrutinavit omnia opera veſtra, & traducet vos omnes,

66 Et vos confuſi eritis cùm proceſſerint peccata veſtra coram hominibus, & iniquitates erunt, quę accuſatores ſtabunt in die illo.

67 Quid facietis?aut quomodo abſcondetis peccata veſtra coram Deo & angelis ejus?

68 Ecce judex Deus, timete eum. Deſinite à peccatis veſtris,& obliviſcamini iniquitates veſtras jam agere eas in ſempiterno, & Deus educet vos, & liberabit de omni tribulatione.

69 Ecce enim incenditur ardor ſuper vos turbæ copioſæ, & rapient quoſdam ex vobis, & cibabunt idolis occiſos:

70 Et qui conſenſerint eis, erunt illis in deriſum, & in improperium, & in conculcationem.

71 Erit enim locis locus,& in vicinas civitates exurrectio multa ſuper timentes Dominum.

72 Erunt quaſi inſani nemini parcentes, ad diripiendum & devaſtandum adhuc timentes Dominum.

73 Quia devaſtabunt & diripient ſubſtantias,& de domibus ſuis eos ejicient.

74 Tunc parebit probatio electorum meorum, ut aurum quod probatur ab igne.

75 Audite dilecti mei, dicit Dominus: Ecce adſunt dies tribulationis, & de his liberabo vos.
76 Ne timeatis, nec hæſiteris, quoniam Deus dux veſter eſt.
77 Et qui ſervat mandata & præcepta mea, dicit Dominus Deus, ne præponderent vos peccata veſtra, ne ſuperelevent ſe iniquitates veſtræ.
78 Væ qui conſtringuntur à peccatis ſuis, & obteguntur ab iniquitatibus ſuis, quemadmodum ager conſtringitur à ſilva, & ſpinis tegitur ſemita ejus per quam non tranſit homo, & excluditur, & mittitur ad devorationem ignis.

HIERONYMI
PROLOGUS GALEATUS.

Viginti & duas litteras eſſe apud Hebræos, Syrorum quoque lingua & Chaldæorum teſtatur, quæ Hebrææ magna ex parte confinis eſt, nam & ipſi viginti duo elementa habent eodem ſono, ſed diverſis characteribus. Samaritani etiam Pentateuchum Moyſi totidem litteris ſcriptitant, figuris tantùm & apicibus diſcrepantes. Certúmque eſt Eſdram ſcribam, legíſque doctorem, poſt captam Jeroſolymam & inſtaurationem templi ſub Zorobabel, alias litteras reperiſſe quibus nunc utimur: cùm ad illud uſque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. In libro quo-

que Numerorum, hæc eadem ſupputatio, ſub Levitarum ac Sacerdotum cenſu myſticè oſtenditur. Et nomen Domini tetragrammaton, in quibuſdam Græcis voluminibus, uſque hodie antiquis expreſſum litteris invenimus. Sed & Pſalmi trigeſimus ſextus, & centeſimus decimus, & centeſimus undecimus, & centeſimus decimus octavus, & centeſimus quadrageſimus quartus, quamquam diverſo ſcribantur metro, tamen ejuſdem numeri texuntur alphabeto. Et Jeremiæ Lamentationes, & Oratio ejus: Salomonis quoque in fine Proverbia, ab eo loco in quo ait, Mulierem fortem quis inveniet? iiſdem alphabetis vel inciſionibus ſupputantur. Porrò quinque litteræ duplices apud Hebræos ſunt, Caph, Mem, Nun, Pe, Sade: aliter enim ſcribuntur per has principia medietatéſque verborum, aliter fines. Unde & quinque à pleriſque libri, duplices, æſtimantur, Samuel, Melachim, Dibre hajamin, Eſdras, Jeremias, cum Cinoth, id eſt, Lamentationibus ſuis. Quomodo igitur vigintiduo elementa ſunt, per quæ ſcribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita vigintiduo volumina ſupputantur, quibus quaſi litteris & exordiis, in Dei doctrina, tenera adhuc & lactens viri juſti eruditur infantia.

Primus apud eos liber, vocatur בראשית Bereſith: quem nos Geneſim dicimus.

Secundus, ואלה שמות Velle ſemoth: qui Exodus appellatur.

Tertius, ויקרא Vaijcra, id eſt Leviticus.

Quartus, וידבר Vaiedabber, quem Numeros vocamus.

Quintus, אלה הדברים Elle habdebarim, qui Deuteronomium prænotatur.

Hi ſunt quinque libri Moyſi, quos propriè תורה, Thora, id eſt Legem appellant.

Secundum, Prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab Jeſu filio Nave: qui apud eos יהושע בן נון Joſue ben Nun dicitur,

Deinde ſubtexunt שפטים Sophetim, id eſt Judicum librum. Et in eumdem compingunt Ruth: quia in diebus Judicum facta ejus narratur hiſtoria.

Tertius ſequitur שמואל Samuël, quem nos Regum primum & ſecundum dicimus.

Quartus, מלכים Melachim, id eſt Regum, qui tertio & quarto Regum volumine continetur.

Meliúſque multò eſt מלכים Melachim, id eſt Regum, quàm ממלכות Mamlachot, id eſt Regnorum dicere. Non enim multarum gentium deſcribit regna, ſed unius Iſraëlitici populi, qui tribubus duodecim continetur.

Quintus, eſt ישעיה Iſaias.

Sextus, ירמיה Jeremias.

Septimus, יחזקאל Ezechiel.

Octavus, liber duodecim Prophetarum: qui apud illos vocatur תרי עשר There aſar.

Tertius ordo, Hagiographa poſſidet.

Et primus liber incipit à איוב Job.

Secundus à דויד David: quem quinque inciſionibus & uno Pſalmorum volumine comprehendunt.

Tertius eſt שלמן Salomon, tres libros habens: Proverbia, quæ illi משלי Miſle, id eſt Parabolas appellant.

Quartus, Eccleſiaſten, id eſt קוהלת Coheleth,

Quintus, Canticum canticorum, quem titulo שיר השירים Sir haſſirim prænotant.

Sextus, eſt דניאל Daniel.

Septimus, דברי הימים Dibre hajamin, id eſt Verba dierum, quod ſignificantiùs, Chronicon totius divinæ hiſtoriæ poſſumus appellare. qui liber apud nos Paralipomenon primus & ſecundus inſcribitur.

Octavus, עזרא Eſdras: qui & ipſe ſimiliter apud Græcos & Latinos in duos libros diviſus eſt.

Nonus, אסתר Eſther.

Atque ita fiunt pariter Veteris legis libri vigintiduo, id eſt, Moyſi quinque, & Prophetarum octo, Hagiographorum novem. Quamquam nonnulli רות וקינות Ruth & Cinoth, inter Hagiographa ſcriptitent, & hos libros in ſuo putent numero ſupputandos: ac per hoc eſſe priſcæ legis libros vigintiquatuor: quos ſub numero vigintiquatuor ſeniorum, Apocalypſis Joannis inducit adorantes Agnum, & coronas ſuas proſtratis vultibus offerentes: ſtantibus coràm quatuor animalibus, oculatis antè & retrò, id eſt in præteritum & in futurum reſpicientibus, & indefeſſa voce clamantibus, Sanctus, ſanctus, ſanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt. Hic prologus, Scripturarum quaſi galeatum principium, omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum, convenire poteſt: ut ſcire valeamus, quidquid extra hos eſt, inter apocrypha eſſe ponendum. Igitur Sapientia, quæ vulgo Salomonis inſcribitur, & Jeſu filij Syrach liber, & Judith, & Tobias, & Paſtor, non ſunt in canone. Machabæorum

primum librum, Hebraïcum reperi. Secundus, Græcus eſt: quod ex ipſa quoque phraſi probari poteſt. Quæ cùm ita ſe habeant, obſecro te Lector, ne laborem meum, reprehenſionem exiſtimes antiquorum. In templo Dei offert unuſquiſque quod poteſt: alij aurum, argentum, & lapides pretioſos: alij byſſum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthum: nobiſcum benè agitur, ſi obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen Apoſtolus contemptibiliora noſtra magis neceſſaria judicat. Unde & tota illa tabernaculi pulchritudo, & per ſingulas ſpecies, Eccleſiæ præſentis futuræque diſtinctio, pellibus tegitur & ciliciis, ardorémque ſolis & injuriam imbrium ea quæ viliora ſunt prohibent. Lege ergo primum, Samuel, & Melachim meum: meum inquam, meum. Quidquid enim crebriùs vertendo, & emendando ſolicitiùs & didicimus & tenemus, noſtrum eſt. Et cùm intellexeris quod anteà neſciebas, vel interpretem me æſtimato, ſi gratus es; vel paraphraſten, ſi ingratus. quamquam mihi omnino conſcius non ſim, mutaſſe me quippiam de Hebraïca veritate. Certè ſi incredulus es, lege Græcos codices, & Latinos, & confer cum iis opuſculis quæ nuper emendavimus: & ubicumque diſcrepare inter ſe videris, interroga quem libet Hebræorum cui magis accommodare debeas fidem: & ſi noſtra firmaverit, puto quòd eum non æſtimes conjectorem, ut in eodem loco mecum ſimiliter divinarit. Sed & vos famulas Chriſti rogo (quæ Domini diſcumbentis pretioſiſſima fidei myrrha ungitis caput, quæ nequaquam Salvatorem quæritis in ſepulchro,

quibus jam ad Patrem Chriſtus aſcendit) ut contra latrantes canes, qui adverſum me rabido ore deſæviunt, & circumeunt civitatem, atque in eo ſe doctos arbitrantur, ſi aliis detrahant, orationum veſtrarum clypeos opponatis. Ego ſciens humilitatem meam, illius ſemper ſententiæ recordabor: Dixi, cuſtodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator adverſum me. Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à bonis. *Pſal. 38.*

HIERONYMUS PAULINO.

FRater Ambroſius tua mihi munuſcula perferens, detulit ſimul & ſuaviſſimas litteras, quæ à principio amicitiarum, fidem probatæ jam fidei, & veteris amicitiæ præferebant. Vera enim illa neceſſitudo eſt,& Chriſti glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non præſentia tantùm corporum,non ſubdola & palpans adulatio: ſed Dei timor,& Divinarum ſcripturarum ſtudia conciliant. Legimus in veteribus hiſtoriis quoſdam luſtraſſe provincias, novos adiſſe populos, maria tranſiſſe: ut eos quos ex libris noverant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, ſic Plato Ægyptum & Architam Tarentinum, eámque oram Italiæ,quæ quondam magna Græcia dicebatur, laborioſiſſimè peragravit: ut qui Athenis magiſter erat, & potens, cujuſque doctrinam Academiæ gymnaſia perſonabant,fieret peregrinus atque diſcipulus: malens aliena verecundè diſcere, quàm ſua impudenter ingerere. Denique dum

litteras quaſi toto fugientes orbe perſequitur, captus à piratis & venumdatus, etiam tyranno crudeliſſimo paruit, captivus, vinctus & ſervus: tamen quia philoſophus, major emente ſe fuit. Ad Titum livium lacteo eloquentiæ fonte manantem, de ultimis Hiſpaniæ Galliarúmque finibus quoſdam veniſſe nobiles legimus: & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus ſæculis, celebrandúmque miraculum, ut urbem tantam ingreſſi, aliud extra urbem quærerent. Apollonius, ſive ille magus, ut vulgus loquitur, ſive philoſophus, ut Pythagorici tradunt, intravit Perſas, pertranſivit Caucaſum, Albanos, Scythas, Maſſagetas, opulentiſſima Indiæ regna penetravit: & ad extremum, latiſſimo Phiſon amne tranſmiſſo, pervenit ad Brachmanas, ut Hiarcham in throno ſedentem aureo, & de tantali fonte potantem, inter paucos diſcipulos, de natura, de motibus ſiderum, ac dierum curſu audiret docentem. Inde per Ælamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Aſſyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæſtinos, reverſus Alexandriam, perrexit Æthiopiam, ut Gymnoſophiſtas, & famoſiſſimam Solis menſam videret in ſabulo. Invenit ille vir ubique quod diſceret; & ſemper proficiens, ſemper ſe melior fieret. Scri-
II. pſit ſuper hoc pleniſſimè octo voluminibus
Act. Philoſtratus. Quid loquar de ſæculi homini-
9.c. bus, cum Apoſtolus Paulus, vas electionis &
2.Cor. magiſter Gentium, qui de conſcientia tanti
13.a. *Gal.* in ſe hoſpitis loquebatur, An experimentum
1.d. quæritis ejus, qui in me loquitur Chriſtus?

poſt Damaſcum Arabiámque luſtratam aſcenderit Jeroſolymam, ut videret Petrum, & manſerit apud eum diebus quindecim? Hoc enim myſterio hebdomadis & ogdoadis, futurus gentium prædicator inſtruendus erat. Rurſúmque poſt annos quatuordecim, aſſumpto Barnaba & Tito, expoſuerit Apoſtolis Evangelium, ne fortè in vacuum curreret, aut cucurriſſet. Habet enim neſcio quid latentis ἐνεργείας viva vox, & in aures diſcipuli de auctoris ore transfuſa, fortiùs ſonat. Unde & Æſchines cùm Rhodi exularet, & legeretur illa Demoſthenis oratio, quam adverſus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, ſuſpirans ait. Quid ſi ipſam audiſſetis beſtiam, ſua verba reſonantem: Hæc non dico, quòd ſit in me aliquid tale, quod vel poſſis à me audire, vel velis diſcere: ſed quòd ardor tuus & diſcendi ſtudium etiam abſque nobis per ſe probari debeat. Ingenium docile, & ſine doctore laudabile eſt. Non quid invenias, ſed quid quæras conſideramus. Mollis cera, & ad formandum facilis, etiam ſi artificis & plaſtæ ceſſent manus: tamen virtute totum eſt quidquid eſſe poteſt. Paulus Apoſtolus ad pedes Gamalielis legem Moyſi & Prophetas didiciſſe ſe gloriatur, ut armatus ſpiritualibus telis, poſteà diceret confidenter, Arma noſtræ militiæ, non carnalia ſunt, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei, & captivantes omnem intellectum ad obediendum Chriſto, & parati ſubjugare omnem inobedientiam. Ad Timotheum ſcribit ab infantia ſacris litteris eru-

Gal. 2. d.

III.

Act. 22. a.

2. Cor. 10. b.

2. Timot. 3. d.

1.Ti- ditum, & hortatur ad ſtudium lectionis, ne
mot. negligat gratiam quæ data ſit ei per impoſitio-
4.d. nem manus Presbyterij. Tito præcipit ut in-
ter cæteras virtutes Epiſcopi, quem brevi ſer-
Tit. 1. mone depinxit, ſcientiam quoque in eo eli-
6. gat Scripturarum. Obtinentem, inquit, eum
IV. qui ſecundùm doctrinam eſt, fidelem ſermo-
nem: ut potens ſit exhortari in doctrina ſana,
& contra dicentes revincere. Sancta quip-
pe ruſticitas ſolùm ſibi prodeſt: & quantum
ædificat ex vitæ merito Eccleſiam Chriſti,
tantum nocet ſi deſtruentibus non reſiſtat.
Agg. Malachias Propheta, immò per Aggæum Do-
2.b. minus, Interroga, ait, Sacerdotes legem: in
tantum Sacerdotis officium eſt interrogatum
reſpondere de Lege. Et in Deuteronomio le-
Deut. gimus, Interroga patrem tuum, & annuntia-
31.a. bit tibi; ſeniores tuos, & dicent tibi. In Pſal-
mo quoque centeſimo decimooctavo, Canta-
biles mihi erant juſtificationes tuæ in loco
peregrinationis meæ. Et in deſcriptione juſti
viri, cùm eum David arbori vitæ, quæ eſt in
paradiſo, compararet, inter ceteras virtutes
Pſal. & hoc intulit. In lege Domini voluntas ejus,
1. & in lege ejus meditabitur die ac nocte, Da-
Dan. 12. b. niel in fine ſacratiſſimæ viſionis, ait, juſtos
fulgere ſicut ſtellas, & intelligentes, id eſt
doctos, quaſi firmamentum. Vides quantum
inter ſe diſtent, juſta ruſticitas, & docta ju-
ſtitia? Alij ſtellis, alij cælo comparantur.
Quamquam juxta Hebraïcam veritatem
utrumque de eruditis poſſit intelligi. Ita enim
apud eos legimus, Qui autem docti fuerint,
fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui
ad juſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in

perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus A- *Act.*
poſtolus vas electionis? Nempe quia legis *9. c.*
& Scripturarum ſanctarum erat armarium.
Phariſæi ſtupent in doctrina Domini: & mi-
rantur in Petro & Joanne quomodo legem
ſciant, cùm litteras non didicerint. Quidquid *Iſai.*
enim aliis exercitatio, & quotidiana in lege *54. d. Ioan.*
meditatio tribuere ſolet, illis hoc ſpiritus ſan- *6. a.*
ctus ſuggerebat, & erant juxta quod ſcri- *Luc.*
ptum eſt, θεοδίδακτοι. Duodecim annos Salva- *2. f.*
tor impleverat, & in templo ſenes de quæſtio-
nibus legis interrogans, magis docet dum pru-
denter interrogat. Niſi fortè ruſticum Petrum,
ruſticum dicimus Joannem: quorum uterque
dicere poterat, Etſi imperitus ſermone, non *2. Cor.*
tamen ſcientia. Joannes ruſticus, piſcator, in- *11. b.*
doctus? & unde illa vox obſecro, In princi- *Ioan. 1. a.*
pio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum,
& Deus erat Verbum? Λόγος enim Græcè
multa ſignificat: nam & verbum eſt, & ratio
& ſupputatio, & cauſa uniuſcujuſque rei, per
quam ſunt ſingula quæ ſubſiſtunt: quæ uni-
verſa rectè intelligimus in Chriſto. Hoc do- V.
ctus Plato neſcivit, hoc Demoſthenes elo-
quens ignoravit. Perdam, inquit, ſapientiam *Abd.*
ſapientium, & prudentiam prudentium re- *1. c. Iſa.*
probabo. Vera ſapientia perdet falſam ſapien- *29. c.*
tiam; & quamquam ſtultitia prædicationis in *1. Cor.*
cruce ſit, tamen Paulus ſapientiam loquitur *1. c. 2. Cor.*
inter perfectos: ſapientiam autem non ſæ- *1. b.*
culi hujus, nec principum ſæculi iſtius, quæ
deſtruitur; ſed loquitur Dei ſapientiam in my-
ſterio abſconditam, quam prædeſtinavit Deus
ante ſæcula. Dei ſapientia, Chriſtus eſt. Chri- *Coloſſ.*
ſtus enim, Dei virtus, & Dei ſapientia. Hæc *2. a.*

ſapientia in myſterio abſcondita eſt : de qua
& noni Pſalmi titulus prænotatur, Pro oc-
cultis filij. in quo ſunt omnes theſauri ſapien-
Col. tiæ & ſcientiæ Dei abſconditi. Et qui in
2.a. myſterio abſconditus erat, prædeſtinatus eſt
ante ſæcula : prædeſtinatus autem & præfi-
guratus in Lege & Prophetis. Unde & Pro-
phetæ appellabantur Videntes : quia vide-
Ioan. bant eum, quem ceteri non videbant. Abra-
8.g. *Ezec.* ham vidit diem ejus, & lætatus eſt. Aperie-
1.a. bantur cæli Ezechieli, qui populo peccatori
Pſal. *118.* clauſi erant, Revela, inquit, David oculos
Rom. meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua.
7.c. Lex enim ſpiritualis eſt, & revelatione opus
2.Cor. eſt, ut intelligatur, ac revelata facie Dei glo-
3.d. *Apoc.* riam contemplemur. Liber in Apocalypſi ſe-
5.a. ptem ſigillis ſignatus oſtenditur : quem ſi de-
Iſai. deris homini ſcienti litteras ut legat, reſpon-
29.d. *Apoc.* debit tibi, Non poſſum : ſignatus eſt enim.
3.b. Quanti hodie putant ſe noſſe litteras, tenent
ſignatum librum, nec aperire poſſunt, niſi ille
reſeraverit qui habet clavem David ; qui
aperit, & nemo claudit ; claudit, & nemo
aperit : In actibus Apoſtolorum ſanctus Eu-
nuchus, immò vir (ſic enim eum Scriptura
cognominat.) cùm legeret Iſaiam Prophetam,
Act. interrogatus à Philippo, Putáſne intelligis
8.f. quæ legis ? Reſpondit, Quomodo poſſum,
niſi aliquis me docuerit ? Ego (ut de me lo-
quar interim) nec ſanctior ſum hoc Eunu-
cho, nec ſtudioſior, qui de Æthiopia, id eſt
de extremis mundi finibus, venit ad templum,
reliquit aulam regiam : & tantus amator le-
gis divinæque ſcientiæ fuit, ut etiam in ve-
hiculo legeret Litteras ſacras. Et tamen cùm

librum teneret, & verba Domini cogitatione
conciperet, lingua volveret, labiis perſona-
ret, ignorabat eum quem in libro neſ-
ciens venerabatur. Venit Philippus: oſtendit
ei Jeſum, qui clauſus latebat in littera. O mi-
ra doctoris virtus! eadem hora credit Eunu-
chus, baptizatur, & fidelis & ſanctus factus
eſt; ac magiſter de diſcipulo, plus in deſerto
fonte Eccleſiæ, quàm in aurato ſynagogæ tem-
plo reperit. Hæc à me perſtricta ſunt brevi-
ter (neque enim epiſtolaris anguſtia evagari
longiùs patiebatur) ut intelligeres te in Scri-
pturis ſacris ſine prævio & monſtrante ſemi-
tam non poſſe ingredi. Taceo de gramma- VI.
ticis, rhetoribus, philoſophis, geometris,
dialecticis, muſicis, aſtronomis, aſtrologis,
medicis, quorum ſcientia mortalibus vel
utiliſſima eſt, & in tres partes ſcinditur,
τὸ δόγμα, τὴν μέθοδον, τὴν ἐμπειρίαν. Ad mino-
res artes veniam, & quæ non tam lingua,
quàm manu adminiſtrantur. Agricolæ, cæ-
mentarij, fabri metallorum, lignorúmque
cæſores, lanarij quoque & fullones, & cete-
ri qui variam ſupellectilem, & vilia opuſcu-
la fabricantur, abſque doctore eſſe non poſ-
ſunt quod cupiunt. Quod medicorum eſt, pro-
mittunt medici: tractant fabrilia fabri. ſola
ſcripturarum ars eſt, quam ſibi paſſim om-
nes vindicant. Scribimus indocti doctique
poëmata paſſim. Hanc garrula anus, hanc
delirus ſenex, hanc ſophiſta verboſus, hanc
univerſi præſumunt, lacerant, docent ante-
quam diſcant. Alij adducto ſupercilio grandia
verba trutinantes, inter mulierculas de ſa-
cris Litteris philoſophantur. Alij diſcunt,

prô pudor, à feminis, quòd viros doceant, & ne parum hoc ſit, quadam facilitate verborum, immò audacia, ediſſerunt aliis quod ipſi non intelligunt. Taceo de mei ſimilibus, qui ſi fortè ad Scripturas ſanctas poſt ſæculares litteras venerint, & ſermone compoſito aures populi mulſerint, quidquid dixerint, hoc legem Dei putant, nec ſcire dignantur quid Prophetæ, quid Apoſtoli ſenſerint, ſed ad ſenſum ſuum incongrua aptant teſtimonia: quaſi grande ſit, & non vitioſiſſimum docendi genus, depravare ſententias, & ad voluntatem ſuam, Scripturam trahere repugnantem. Quaſi non legerimus Homerocentonas, & Vergiliocentonas: ac non ſic etiam Maronem ſine Chriſto poſſimus dicere Chriſtianum, quia ſcripſerit? Jam redit & virgo, redeunt Saturnia regna. Jam nova progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad Filium: Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus. Et poſt verba Salvatoris in cruce; Talia perſtabat memorans, fixúſque manebat. Puerilia ſunt hæc, & circulatorum ludo ſimilia, docere quod ignores: immò, ut cum ſtomacho loquar, ne hoc quidem ſcire quod neſcias.

VII. *Geneſis.* Videlicet manifeſtiſſima eſt Geneſis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de diviſione terræ, de confuſione linguarum & gentium, uſque ad exitum ſcribitur Hebræorum.

Exodus. Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum myſticis diviníſque præceptis.

Leviticus. In promptu eſt Leviticus liber, in quo ſingula ſacrificia, immò ſingulæ pænè ſyllabæ,

& veſtes Aaron, & totus ordo Leviticus ſpi-
rant cæleſtia ſacramenta.

Numeri verò, nónne totius Arithmeticæ, & *Nu-*
Prophetiæ, Balaam, & quadraginta duarum *meri.*
per eremum manſionum myſteria continent?

Deuteronomium quoque ſecunda lex, & *Deu-*
Evangelicæ legis præfiguratio, nónne ſic ea *tero-*
habet quæ priora ſunt, ut tamen nova ſint om- *nomi-*
nia de veteribus? Hucuſque Moyſes, huc- *um.*
uſque Pentateuchus: quibus quinque verbis *1.Cor. 14.*
loqui ſe velle Apoſtolus in Eccleſia gloriatur.

Iob exemplar patientiæ, quæ non myſteria *Iob.*
ſuo ſermone complectitur? Proſa incipit,
verſu labitur, pedeſtri ſermone finitur: om-
néſque leges Dialecticæ, propoſitione, aſ-
ſumptione, confirmatione, concluſione deter-
minat. Singula in eo verba, plena ſunt ſenſi-
bus. Et (ut de ceteris ſileam) reſurrectionem
corporum ſic prophetat, ut nullus de ea vel
manifeſtiùs, vel cautiùs ſcripſerit. Scio, in-
quit, quòd redemptor meus vivit, & in no-
viſſimo die de terra ſurrecturus ſum: & rur-
ſum circumdabor pelle mea, & in carne mea
videbo Deum, quem viſurus ſum ego ipſe, &
oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. Re-
poſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.

Veniam ad Ieſum Nave, qui typum Domi- *Ioſue*
ni non ſolùm geſtis, verùm etiam nomine *ſive Ieſus*
præfert. tranſit Iordanem, hoſtium regna ſub- *Na-*
vertit, dividit terram victori populo, & per *ve.*
ſingulas urbes, viculos, montes, flumina, tor-
rentes, atque confinia, Eccleſiæ cæleſtíſque
Ieruſalem ſpiritualia regna deſcribit.

In Iudicum libro, quot principes populi, *Lib.*
tot figuræ ſunt. *Iudi-*
cum.

Ruth. Ruth Moabitis, Iſaiæ explet vaticinium, *Iſa. 16.a.* dicentis, Emitte agnum Domine Dominatorem terræ, de petra deſerti ad montem filiæ Sion.

Reg. I. & II. Samuel in Heli mortuo, & occiſo Saul, veterem legem abolitam monſtrat. Porrò in Sadoc atque David, novi ſacerdotij, novíque imperij ſacramenta teſtatur.

Reg. III. & IV. Melachim, id eſt tertius & quartus Regum liber, à Salomone uſque ad Jechoniam, & à Jeroboam filio Nabat uſque ad Oſee qui ductus eſt in Aſſyrios, regnum Juda & regnum deſcribit Iſraël. Si hiſtoriam reſpicias, verba ſimplicia ſunt: ſi in litteris ſenſum latentem inſpexeris, Eccleſiæ paucitas, & hæreticorum contra Eccleſiam bella narrantur.

Duodecim Prophetæ in unius voluminis anguſtias coarctati, multò aliud, quàm ſonet in littera, præfigurant.

Oſee. Oſee crebrò nominat Ephraim, Samariam, Joſeph, Jezrahel, & uxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clauſam mariti, multo tempore ſedere viduam, & ſub veſte lugubri, viri ad ſe reditum præſtolari.

Ioel. Joel filius Phatuel deſcribit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locuſta, rubigine vaſtante cõſumptam: & poſt everſionem prioris populi, effuſum iri Spiritum ſanctum ſuper ſervos Dei & ancillas, id eſt ſuper centum viginti credentium nomina, & effuſum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti, ab uno uſ- *Act. 2.c.* que ad quindecim paulatim & per incrementa, ſurgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in Pſalterio myſticè continentur.

Amos paſtor, & ruſticus, &ruborum mora diſtringens, paucis verbis explicari non poteſt. Quis enim dignè exprimat tria aut quatuor ſcelera Damaſci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon & Moab; & in ſeptimo & octavo gradu Judæ & Iſraël? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ ſunt in Samariæ monte, & ruituram domum majorem minorémque teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ, & ſtantem Dominum ſuper murum litum, vel adamantinum, & uncinum pomorum, attrahentem ſupplicia peccatoribus, & famem in terram; non famem panis, nec ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Dei. *Amos*

Abdias, qui interpretatur Servus Dei, pertonat contra Edom ſanguineum terrenúmque hominem: fratris quoque Jacob ſemper æmulum, haſta percutit ſpiritali. *Abdias.*

Jonas columba pulcherrima, naufragio ſuo paſſionem Domini præfigurans, mundum ad pœnitentiam revocat: & ſub nomine Ninive, Gentibus ſalutem nuntiat. *Ionas.*

Michæas de Moraſthi coheres Chriſti, vaſtationem annuntiat filiæ latronis, & obſidionem ponit contra eam; quia maxillam percuſſerit judicis Iſraël. *Michæas.*

Nahum conſolator orbis increpat civitatem ſanguinum, & poſt everſionem illius loquitur, Ecce ſuper montes pedes evangelizantis, & annuntiantis pacem. *Nahum.*

Habacuc luctator fortis & rigidus, ſtat ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem, ut Chriſtum in cruce contempletur, & dicat, Operuit cælos gloria ejus, & *Habacuc.*

laudis ejus plena eſt terra. Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus: ibi abſcondita eſt fortitudo ejus.

Sophonias. Sophonias ſpeculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à Porta piſcium, & ejulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus Pilæ, quia conticuit omnis populus Chanaan, diſperierunt univerſi qui involuti erant argento.

Aggæus. Aggæus feſtivus & lætus, qui ſeminavit in lacrymis, ut in gaudio meteret; deſtructum templum ædificat, Deúmque Patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum, & ego commovebo cælum & terram, & mare, & aridam. & movebo omnes gentes, & veniet deſideratus cunctis gentibus.

Zacharias. Zacharias memor Domini ſui, multiplex in prophetia, Jeſum veſtibus ſordidis indutum, & lapidem oculorum ſeptem, candelabrúmque aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoque olivas à ſiniſtris lampadis cernit & dextris: ut poſt equos nigros, rufos, albos, & varios, & diſſipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Jeruſalem, pauperem regem vaticinetur & prædicet, ſedentem ſuper pullum filium aſinæ ſubjugalis.

Malachias. Malachias apertè, & in fine omnium Prophetarum, de abjectione Iſraël, & vocatione Gentium. Non eſt mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis uſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in Gentibus: & in omni loco ſa-

crificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.

Iſaiam, Ieremiam, Ezechielem, & Danielem, quis poteſt vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, ſed Evangelium. *Iſaias*

Secundus virgam nuceam, & ollam ſuccenſam à facie aquilonis, & pardum ſpoliatum ſuis coloribus, & quadruplex diverſis metris nectit alphabetum. *Ieremias.*

Tertius principia & finem tantis habet obſcuritatibus involuta, ut apud Hebræos iſtæ partes cum exordio Geneſeos ante annos triginta non legantur. *Ezechiel.*

Quartus verò, qui & extremus inter quatuor Prophetas, temporum conſcius, & totius mundi φιλίστωρ, lapidem præciſum de monte ſine manibus, & regna omnia ſubvertentem, claro ſermone pronuntiat. *Daniel.*

David Simonides noſter, Pindarus, & Alcæus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus, Chriſtum lyra perſonat, & in decachordo pſalterio, ab inferis excitat reſurgētem. *David.*

Salomon pacificus & amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet, Eccleſiam jungit & Chriſtum, ſanctarúmque nuptiarum dulce canit epithalamium. *Proverbia. Eccleſiaſtes Canticū.*

Eſther in Eccleſiæ typo, populum liberat de periculo, & interfecto, Aman, qui interpretatur iniquitas, partes convivij, & diem celebrem mittit in poſteros. *Eſther.*

Paralipomenon liber, id eſt inſtrumenti veteris ἐπιτομὴ, tantus ac talis eſt, ut abſque illo ſi quis ſcientiam Scripturarum ſibi voluerit arrogare, ſeipſum irrideat. Per ſingula *Paralip.*

quippe nomina juncturáſque verborum, & prætermiſſæ in Regum libris tanguntur hiſtoriæ, & innumerabiles explicantur Evangelij quæſtiones.

Eſdras. Nehemias. Eſdras & Nehemias, adjutor videlicet, & conſolator à Domino, in unum volumen coarctantur, inſtaurant templum, muros extruunt civitatis: omníſque illa turba populi redeuntis in patriam, & deſcriptio ſacerdotum, Levitarum, Iſraëlis, proſelytorum, ac per ſingulas familias murorum ac turrium opera diviſa, aliud in cortice præferunt, aliud retinent in medulla. Cernis me Scripturarum amore raptum, exceſſiſſe modum epiſtolæ, & tamen non impleſſe quod volui. Audivimus tantùm, quid noſſe, quid cupere debeamus, ut & nos quoque poſſimus dicere: Concupivit anima mea deſiderare juſtificationes tuas in omni tempore. *Pſal. 118. c.* Cæterùm illud Socraticum impletur in nobis, Hoc tantum ſcio, quod neſcio.

Matt. Marc. Luc. Ioan. Ezec. 1. Tangam & novum breviter Teſtamentum. Matthæus, Marcus, Lucas, & Joannes, quadriga Domini, & verum Cherubim, quod interpretatur ſcientiæ multitudo, per totum corpus oculati ſunt, ſcintillæ emicant, diſcurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in ſublime tendentes, terga pennata & ubique volitantia, tenent ſe mutuò, ſibíque perplexi ſunt, & quaſi rota in rota volvuntur, & pergunt quocumque eos flatus Spiritus ſancti perduxerit.

Paulus Apoſtolus. Paulus Apoſtolus ad ſeptem ſcribit Eccleſias: octava enim ad Hebræos, à pleriſque extra numerum ponitur. Timotheum inſtruit

ac Titum, & Philemonem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto, quàm pauca ſcribere.

Actus Apoſtolorum nudam quidem ſonare *Actus* videntur hiſtoriam, & naſcentis Eccleſiæ in- *Apoſtolo-* fantiam texere: ſed ſi noverimus ſcriptorem *rum.* eorum Lucam eſſe medicum, cujus laus eſt *2. Cor. 8.* in Evangelio, animadvertemus pariter omnia verba illius, animæ languentis eſſe medicinam.

Jacobus, Petrus, Joannes, Judas, ſeptem Epi- *Iacob.* *Petr.* ſtolas ediderunt, tam myſticas, quàm ſuccin- *Ioan.* ctas, & breves pariter ac longas: breves in *Iudas.* verbis, longas in ſententiis: ut rarus ſit qui non in earum lectione cæcutiat.

Apocalypſis Joannis, tot habet ſacramen- *Apoc.* ta, quot verba. Parum dixi, & pro merito voluminis laus omnis inferior eſt. In verbis ſingulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te, frater chariſſime, inter hæc vivere, iſta meditari, nihil aliud noſſe, nihil quærere. Nónne tibi videtur jam hîc in terris regni cæleſtis habitaculum? Nolo offendaris in Scripturis ſanctis ſimplicitate, & quaſi vilitate verborum, quæ vel vitio Interpretum, vel de induſtria ſic prolata ſunt, ut ruſticam concionem faciliùs inſtruerent, & in una eadémque ſententia aliter doctus, aliter audiret indoctus. Non ſum tam petulans, & hebes, ut hæc me noſſe pollicear, & eorum fructus capere, quorum radices in cælo fixæ ſunt: ſed velle fateor. Sedenti me præfero, magiſtrum renuens, comitem ſpondeo. Petenti datur, pulſanti aperitur, quærens *Matth.* invenit. Diſcamus in terris, quorum ſcientia *7. a.*

Luc. nobis perſeveret in cælo. Obviis te manibus
11.b. excipiam, & (ut ineptè aliquid, ac de Hermagoræ tumiditate effutiam) quidquid quæſieris, tecum ſcire conabor. Habes hîc amantiſſimum tui fratrem Euſebium, qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit: referens honeſtatem morum tuorum, contemptum ſæculi, fidem amicitiæ, amorem Chriſti. Nam prudentiam & eloquij venuſtatem etiam abſque illo ipſa epiſtola præferebat. Feſtina, quæſo te, & hærentis in ſalo naviculæ funẽ magis præcide, quàm ſolve. Nemo renuntiaturus ſæculo benè poteſt vendere quæ contempſit ut venderet.

VIII. Quidquid in ſumptus de tuo tuleris, pro lucro
Prov. computa. Antiquum dictum eſt, Avaro tam
17. deeſt quod habet, quàm quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum eſt: infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus, tanquam
2.Cor. nihil habentes, & omnia poſſidentes. Victus
6.b. & veſtitus divitiæ Chriſtianorum ſunt. Si habes in poteſtate rem tuam, vende: ſi non
Matt. habes, projice. Tollenti tunicam, & pallium
5.f. relinquendum eſt. Scilicet niſi tu, ſemper recraſtinans, & diem de die trahens, cautè & pedetentim tuas poſſeſſiunculas vendideris, non
Matt. habet Chriſtus unde alat pauperes ſuos. To-
4.c. tum Deo dedit, qui ſeipſum obtulit. Apoſtoli
Mar. navem tantùm & retia reliquerunt. Vidua duo
12.a. æra miſit in gazophylacium, & præfertur Crœſi divitiis. Facilè contemnit omnia, qui ſe
Luc. ſemper cogitat eſſe moriturum.
21.a.

PRÆFATIO S. HIERONYMI PRESBYTERI IN PENTATEUCHUM MOYSI, AD DESIDERIUM.

DESIDERII mei deſideratas accepi epiſtolas, qui quodam præſagio futurorum, cum Daniele ſortitus eſt nomen, obſecrantis, ut tranſlatum in Latinam linguam de Hebræo ſermone Pentateuchum, noſtrorum auribus traderem. Periculoſum opus certè, & obtrectatorum meorum latratibus patens: qui me aſſerunt in Septuaginta Interpretum ſuggillationem nova pro veteribus cudere, ita ingenium quaſi vinum probantes: cùm ego ſæpiſſimè teſtatus ſim, me pro virili portione in tabernaculo Dei offerre quæ poſſim, nec opes alterius aliorum paupertate fœdari. Quod ut auderem, Origenis me ſtudium provocavit, qui editioni antiquæ tranſlationem Theodotionis miſcuit, aſteriſco & obelo opus omne diſtinguens: dum aut eluceſcere facit quæ minùs antè fuerāt: aut ſuperflua quæque jugulat & confodit, maximè quæ Evangeliſtarum & Apoſtolorum auctoritas promulgavit. In quibus multa de Veteri Teſtamento legimus, quæ in noſtris codicibus non habentur: ut eſt illud. Ex Ægypto vocavi filium meum: &, Quoniam Nazaræus vocabitur: & Videbunt in quem compunxe-

Dan. 9.

Exod. 35.

runt: &, Flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ: &, Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus ſe:& multa alia quæ proprium σύνταγμα deſiderant. Interrogemus ergo eos ubi hæc ſcripta ſint:& cùm dicere non potuerint, de libris Hebraïcis proferamus.

Oſee 11. Iſa. 11. Zach. 12. Prov. 18. Iſa. 64.

Primum teſtimonium eſt in Oſee, ſecundum in Iſaia, tertium in Zacharia, quartum in Proverbiis, quintum ęquè in Iſaia. Quod multi ignorantes, apocryphorum deliramenta ſectantur: & Hiberas nænias libris authenticis præferunt. Cauſas erroris nō eſt meū exponere. Judæi prudenti factum dicunt eſſe conſilio: ne Ptolemæus unius Dei cultor, etiam apud Hebræos duplicem divinitatem deprehenderet. Quod maximè idcircò faciebant, quia in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque ſacratum aliquid Scriptura teſtatur de Patre & Filio & Spiritu ſancto, aut aliter interpretati ſunt, aut omnino tacuerunt: ut & regi ſatisfacerent, & arcanum fidei non vulgarent. Et neſcio quis primus auctor ſeptuaginta cellulas Alexandriæ mendacio ſuo extruxerit, quibus diviſi eadem ſcriptitarint: cùm Ariſtæas ejuſdem Ptolomæi ὑπερασπιστὴς, & multo pòſt tempore Joſephus, nihil tale retulerint: ſed in una baſilica congregatos, contuliſſe ſcribant, non propheraſſe. Aliud eſt enim vatem, aliud eſt eſſe interpretem: ibi Spiritus ventura prædicit: hic eruditio & verborum copia, ea quæ intelligit transfert. Niſi fortè putandus eſt Tullius, Oeconomicum Xenophontis, & Platonis Protagoram, & Demoſthenis pro Cteſiphonte orationem, afflatus

afflatus rhetorico ſpiritu tranſtuliſſe. Aut aliter de eiſdem libris per Septuaginta Interpretes, aliter per Apoſtolos Spiritus ſanctus teſtimonia texuit: ut quod illi tacuerunt, hi ſcriptum eſſe mentiti ſint. Quid igitur? damnamus veteres? Minimè. Sed poſt priorum ſtudia, in domo Domini quod poſſumus, laboramus. Illi interpretati ſunt ante adventum Chriſti, & quod neſciebant, dubiis protulere ſententiis: nos verò poſt paſſionem & reſurrectionem ejus, nō tam prophetiam quàm hiſtoriam ſcribimus. aliter enim audita, aliter viſa narrantur. quod meliùs intelligimus, meliùs & proferimus. Audi igitur æmule, obtrectator auſculta: non damno, non reprehendo Septuaginta: ſed confidenter cunctis illis Apoſtolos præfero. Per iſtorum os mihi Chriſtus ſonat, quos ante Prophetas inter ſpiritalia chariſmata poſitos lego: in quib. ultimum pænè gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in tranſlatione tibi videor errare, interroga Hebræos, diverſarum urbium magiſtros conſule. Quod illi habent de Chriſto, tui codices non habent. Aliud eſt, ſi contra ſe poſtea ab Apoſtolis uſurpata teſtimonia probaverunt, & emendatiora ſunt exemplaria Latina quàm Græca, & Græca, quàm Hebraïca. Verùm hæc contra invidos. Nunc te precor Deſideri chariſſime, ut me, quia tantum opus ſubire feciſti, & à Geneſi exordium capere, orationibus juves: quò poſſim eodem ſpiritu quo ſcripti ſunt libri, in Latinum eos transferre ſermonem.

EJUSDEM IN JOSUE
PRÆFATIO.

TAndem finito Pentateucho Moyſi, velut grandi fœnore liberati, ad Jeſum filium Nave manum mittamus, quem Hebræi בן-נון יהושע id eſt Joſue filium Nun, vocant: & ad Judicum librum, quem שפטים appellant: ad Ruth quoque & Eſther, quos eiſdem nominibus efferunt. Monemúſque lectorem ut ſilvam Hebraïcorum nominum, & diſtinctiones per membra diviſas, diligens ſcriptor conſervet: ne & noſter labor, & illius ſtudium pereat. Et ut in primis, quod ſæpe teſtatus ſum, ſciat me non in reprehenſionem veterum nova cudere, ſicut amici mei criminantur: ſed pro virili parte offerre linguæ meæ hominibus (quos tamen noſtra delectant) ut pro Græcorum Ἐξαπλοῖς, quæ & ſumptu & labore maximo indigent, editionem noſtram habeant. Et ſicubi in antiquorum voluminum lectione dubitarent, hæc illis conferentes, inveniant quod requirunt: maximè cùm apud Latinos tot ſint exemplaria, quot codices: & unuſquiſque pro arbitrio ſuo vel addiderit vel ſubtraxerit quod ei viſum eſt: & utique non poſſit verum eſſe quod diſſonat. Unde ceſſet arcuato vulnere contra nos inſurgere ſcorpius, & ſanctum opus venenata carpere lingua, vel ſuſcipiens, ſi placet, vel contemnens, ſi di-
Pſal. 49. ſplicet: memineritque illorum verſuum, Os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos, Sedens adverſus fratrem tuum loquebaris, & adverſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum: hæc feciſti, & tacui. Exiſtimaſti iniquè quòd ero tui ſimilis: arguam

te, & ſtatuam contra faciem tuam. Quæ enim audientis vel legentis utilitas eſt, nos laborando ſudare, & alios detrahendo laborare? dolere Judæos quòd calumniandi eis & irridendi Chriſtianos ſit ablata occaſio, & Eccleſiæ homines id deſpicere, immò lacerare, unde adverſarij torqueantur? Quòd ſi vetus eis tantùm interpretatio placet, quæ & mihi non diſplicet, & nihil extra recipiendum putant; cur ea quæ ſub aſteriſcis & obelis vel addita ſunt vel amputata, legunt, & negligunt? Quare Danielem juxta Theodotionis tranſlationem, Eccleſiæ ſuſceperunt? Cur Origenem mirantur, & Euſebium Pamphili, cunctas editiones ſimiliter differentes? Aut quæ fuit ſtultitia, poſtquam vera dixerint, proferre quæ falſa ſunt? Unde autem in novo Teſtamento probare poterunt aſſumpta teſtimonia, quæ in libris veteribus non habentur? Hæc dicimus, ne omnino calumniantibus tacere videamur. Cæterùm poſt ſanctæ Paulæ dormitionem, cujus vita virtutis exemplum eſt, & hos libros quos Euſtochio virgini Chriſti negare non potui: decrevimus dum ſpiritus hos regit artus, Prophetarum explanationi incumbere, & omiſſum jam diu opus, quaſi quodam poſtliminio, repetere: præſertim cùm & admirabilis ſanctúſque vir Pammachius, hoc idem litteris flagitet; & nos ad patriam feſtinantes, mortiferos ſirenarum cantus ſurda debeamus aure tranſire.

PRÆFATIONEM EIUSDEM ſancti Hieronymi in libros Regum ſuprà reperies, ideo in principio poſitam, quòd librorum ſacrorum ordinem contineat. Inſcribitur autem, Prologus galeatus.

EJUSDEM IN LIBRUM PARALIPOMENON PRÆFATIO.

SI Septuaginta Interpretum, pura & ut ab eis in Græcum verſa eſt, editio permaneret, ſuperfluè me, Chromati Epiſcoporum ſanctiſſime atque doctiſſime, impelleres, ut Hebræa tibi volumina Latino ſermone transferrem. Quod enim ſemel aures hominum occupaverat, & naſcentis Eccleſiæ roboraverat fidem, juſtum erat etiam noſtro ſilentio comprobari. Nunc verò cùm pro varietate regionum diverſa ferantur exemplaria, & germana illa antiquáque tranſlatio corrupta ſit, atque violata; noſtri arbitrij putas, aut è plurib. judicare quid verùm ſit, aut novum opus in veteri opere cudere, illudentibúſque Judæis, cornicum, ut dicitur, oculos configere. Alexandria & Ægyptus in Septuaginta ſuis Heſychium laudat auctorem. Conſtantinopolis uſque Antiochiam, Luciani martyris exemplaria probat. Mediæ inter has provinciæ Palæſtinos codices legunt; quos ab Origene elaboratos Euſebius & Pamphilus vulgaverunt: totúſque orbis hac inter ſe trifaria varietate compugnat. Et certè Origenes non ſolùm exempla compoſuit quatuor editionum, è regione ſingula verba deſcribens, ut unus diſſentiens, ſtatim

ceteris inter ſe conſentientibus arguatur; ſed, quod majoris audaciæ eſt, in editione Septuaginta Theodotionis editionem miſcuit, aſteriſcis deſignans quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex ſuperfluo videbantur appoſita. Si igitur aliis licuit non tenere quod ſemel ſuſceperant; & poſt Septuaginta cellulas, quæ vulgò ſine auctore jactantur, ſingulas cellulas aperuere, hócque in Eccleſiis legitur quod Septuaginta neſcierunt; cur me non ſuſcipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum Hebræis, & quod his majus eſt, Apoſtolis auctoribus comprobem? Scripſi nuper librum de optimo genere interpretandi, oſtendens illa de Evangelio, Ex Ægypto vocavi filium meum, & , Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Videbunt in quem compunxerunt: & illud Apoſtoli, Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus illum: ceteráque his ſimilia, in Hebræorum libris inveniri. Certè Apoſtoli & Evangeliſtæ, Septuaginta Interpretes noverant: & unde eis hæc quæ in Septuaginta Interpretibus non habentur? Chriſtus Dominus noſter utriuſque Teſtamenti conditor, in Evangelio ſecundum Joannem, Qui credit, inquit in me, ſicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Utique ſcriptum eſt, quod Salvator ſcriptum eſſe teſtatur. Ubi ſcriptum eſt? Septuaginta non habent: apocrypha neſcit Eccleſia. Ad Hebræos igitur revertendum eſt, unde & Dominus loquitur, & diſcipuli exempla præſumũt. Hæc pace veterum loquor, & obtrecta-

Matt. 2. *Ioan.* 19. 1. *Cor.* 2. *Ioan.* 7.

toribus meis tantùm reſpondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, & legentes in angulis, iidem & accuſatores & defenſores, cùm in aliis probent quod in me reprobant: quaſi virtus & vitium non in rebus ſit, ſed cum auctore mutetur. Ceterùm memini, editionem Septuaginta tranſlatorum, olim de Græco emendatam tribuiſſe me noſtris: nec inimicum debere exiſtimari eorum, quos in conventu fratrum ſemper ediſſero. Et quòd nunc דברי הימים, id eſt Verba dierum, interpretatus ſum: idcircò feci, ut inextricabiles moras, & ſilvam nominum, quæ ſcriptorum confuſa ſunt vitio, ſenſuumque barbariem, apertiùs & per verſuum cola digererem, mihimetipſi & meis juxta Iſmeniam canens, ſi aures ſurdæ ſunt ceterorum.

AD DOMNIONEM ET ROGATIANUM, IN EUNDEM PRÆFATIO EJUSDEM.

Quomodo Græcorum hiſtorias magis intelligunt, qui Athenas viderint; & tertium Virgilij librum, qui à Troade per Leucaten, & Acroceraunia, ad Siciliam, & inde ad oſtia Tiberis navigaverint: ita ſanctam Scripturam lucidiùs intuebitur, qui Judæam oculis contemplatus ſit, & antiquarum urbium memorias, locorumque vel eadem vocabula, vel mutata cognoverit. Unde & nobis curæ fuit, cum eruditiſſimis Hebræorum hunc laborem ſubire: ut circumiremus provinciam, quam univerſæ Chriſti Eccleſiæ ſonant. Fateor enim, mi Domnion & Rogatiane chariſſimi, numquam me in divinis voluminibus,

opriis viribus credidiſſe, nec habuiſſe opi-
ɔnem meam, ſed ea etiam de quibus ſcire
e arbitrabar, interrogare me ſolitum. quan-
magis de his ſuper quibus anceps eram?
enique cum à me nuper litteris flagitaſſetis,
vobis librum Paralipomenon Latino ſer-
one transferrem de Tiberiade quemdam le-
s Doctorem, qui apud Hebræos admiratio-
habebatur, aſſumpſi: & contuli cum eo à
rtice, ut aiunt, uſque ad extremum unguem:
ſic confirmatus, auſus ſum facere quod
bebatis. Liberè enim vobis loquor, ita in
ræcis & Latinis codicibus hic nominum li-
er vicioſus eſt, ut non tam Hebræa quàm
arbara quædam, & Sarmatica nomina con-
cta arbitrandum ſit: Nec hoc Septuaginta
nterpretibus, qui Spiritu ſancto pleni, ea
uæ vera fuerunt tranſtulerant, ſed ſcripto-
um culpæ adſcribendum, dum de emendatis
emendata ſcriptitant: & ſæpè tria nomina,
btractis è medio ſyllabis, in unum voca-
ulum cogunt, vel è regione unum nomen,
ropter latitudinem ſuam, in duo vel tria vo-
abula dividunt. Sed & ipſæ appellationes,
on homines, ut plerique exiſtimant, ſed
rbes, & regiones, & ſaltus, & provincias ſo-
ant, & obliquè ſub interpretatione & figu-
a eorum, quædam narrantur hiſtoriæ: de
uibus in regnorum libro dicitur, Nónne ec-
e hæc ſcripta ſunt in Libro verborum die-
um regum Juda? Quæ utique in noſtris co-
licibus non habentur. Hoc primùm ſcien-
lum, quòd apud Hebræos, liber Paralipo-
nenon, unus ſit: & apud illos vocatus,
הימיםדבר, id eſt verba dierum: qui propter

magnitudinem, apud nos diviſus eſt. quod nonnulli etiam in Bruto, Ciceronis dialogo, faciunt, ut eum in tres partes ſecent, cùm unus à ſuo auctore ſit editus. Deinde etiam illud attendendum, quòd frequenter nomina, non vocabula hominum, ſed rerum, ut dixi, ſignificantias ſonant. Ad extremum, quòd omnis eruditio Scripturarum in hoc continetur: & hiſtoriæ quæ vel prætermiſſæ ſunt in ſuis locis, vel perſtrictę leviter, hic per quędam verborum compendia explicentur. Orationum itaque veſtrarum adiutus auxilio, miſi librum benevolis placiturum, tamen invidis diſpliciturum eſſe non ambigo. Optima enim quæque, ut ait Plinius, malunt contemnere plerique, quàm diſcere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere, interroget Hebræos, ſuam conſcientiam recolat, videat ordinem textúmque ſermonis; & tunc noſtro labori, ſi potuerit, detrahat. Ubicumque ergo aſteriſcos, id eſt ſtellas, radiare in hoc volumine videritis: ibi ſciatis de Hebræo additum, quod in Latinis codicibus non habetur. Ubi verò obelus, tranſverſa ſcilicet virga, præpoſita eſt, illic ſignatur quid Septuaginta Interpretes addiderint, vel ob decoris gratiam, vel ob Spiritus ſancti auctoritatem, licet in Hebræis voluminibus non legatur.

EJUSDEM AD DOMNIONEM ET ROGATIANUM, IN ESDRAM, & Nehemiam Præfatio.

UTrùm difficilius ſit, facere quod poſcitis, an negare, necdum ſtatui. nam neque

vobis aliquid imperantibus abnuere, ſententiæ eſt: & magnitudo oneris impoſiti ita cervices premit, ut ante ſub faſce ruendum ſit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum ſtudia; qui omne quod ſcribimus, reprehendendum putant: & interdum contra ſe conſcientia repugnante, publicè lacerant quod occultè legunt, in tantum ut clamare compellar, & dicere: Domine, libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa. *Pſal.* 119. Tertius annus eſt quòd ſemper ſcribitis atque reſcribitis, ut Eſdræ librum & Eſther, vobis de Hebræo transferam: quaſi non habeatis Grę ca & Latina volumina: aut quidquid illud eſt quod à nobis vertitur, non ſtatim ab omnibus conſpuendum ſit. Fruſtrà autem, ut ait quidam, niti, neque aliud fatigando niſi odium quęrere, extremę dementię eſt. Itaque obſecro vos mi Domnion & Rogatiane chariſſimi, ut privata lectione contenti, libros non efferatis in publicum, nec faſtidioſis cibos ingeratis: viteſque eorum ſupercilium, qui judicare tantùm de aliis, & ipſis facere nihil noverunt. Si qui autem fratrum ſunt quibus noſtra non diſplicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut Hebręa nomina, quorum grandis in hoc volumine copia eſt, diſtinctè & per intervalla tranſcribant. Nihil enim proderit emendaſſe librum, niſi emendatio, librariorum diligentia, conſervetur. Nec quemquam moveat quòd unus à nobis liber editus eſt: nec apocryphorum tertij & quarti ſomniis delectetur: quia & apud Hebręos Eſdrę Nehemięque ſermones in unum volumen

coarctantur : & quæ non habentur apud illos nec de vigintiquatuor ſenibus ſunt, procul abjicienda. Si quis autem Septuaginta vobis oppoſuerit Interpretes, quorum exemplaria varietas ipſa lacerata & inverſa demonſtrat, nec poteſt utique verum aſſeri quod diverſum eſt: mittite eum ad Evangelia: in quibus multa ponuntur quaſi de veteri Teſtamento, quæ apud Septuaginta Interpretes non habentur, velut illud, Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Ex Ægypto vocavi filium meum: &, Videbunt in quem compunxerunt : multáque alia, quæ latiori operi reſervamus: & quærite ab eo ubi ſcripta ſint; cúmque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus quæ nuper à nobis edita, maledicorum quotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certè quod illaturus ſum, æquiſſimum eſt. Edidi aliquid quod non habetur in Græco, aut aliter habetur quàm à me verſum eſt? Quid interpretem laniant? interrogent Hebræos: & ipſis auctoribus, tranſlationi meæ vel arrogent vel derogent fidem. Porrò aliud eſt, ſi clauſis, quod dicitur, oculis mihi volunt maledicere, & non imitantur Græcorum ſtudium ac benevolentiam, qui poſt Septuaginta Tranſlatores, jam Chriſti Evangelio coruſcante, Judæos & Hebionitas legis veteris Interpretes, Aquilam videlicet, & Symmachum, & Theodotionem, & curiosè legunt, & per Origenis laborem in Hexaplis, Eccleſiis dedicarunt. Quantò magis Latini grati eſſe deberent, quòd exultantem cernerent Græciam à ſe aliquid mutuari? Primùm enim magnorum ſumptuum eſt & infinitæ

difficultatis, exemplaria poſſe habere omnia: deinde etiam qui habuerint, & Hebræi ſermonis ignari ſunt, magis errabunt, ignorantes quis è multis verius dixerit. Quod etiam ſapientiſſimo cuidam nuper apud Græcos accidit, ut interdum Scripturæ ſenſum relinquens, uniuſcujuſque interpretis ſequeretur errorem. Nos autem qui Hebrææ linguæ ſaltem parvam habemus ſcientiam, & Latinus nobis utcumque ſermo non deeſt, & de aliis magis poſſumus judicare, & ea quæ ipſi intelligimus, in noſtra lingua promere. Itaque licèt hydra ſibilet, victorque Sinon incendia jactet: numquam meum, juvante Chriſto, ſilebit eloquium: etiam præciſa lingua balbutiet. Legant qui volunt: qui nolunt abjiciant. Eventilent apices, litteras calumnientur: magis veſtra charitate provocabor ad ſtudium, quàm illorum detractione & odio deterrebor.

EJUSDEM AD CHROMATIUM ET ELIODORUM IN TOBIAM PRÆFATIO.

MIrari non deſino exactionis veſtræ inſtantiam. exigitis enim ut librũ Chaldæo ſermone conſcriptum, ad Latinum ſtylum traham, librum utique Tobiæ, quem Hebræi de catalogo divinarum Scripturarum ſecantes, his quæ hagiographa memorant, mancipārunt. Feci ſatis deſiderio veſtro, non tamen meo ſtudio. Arguunt & nos Hebræorum ſtudia: & imputant nobis, contra ſuum canonem Latinis auribus iſta transferre. Sed melius eſſe judicans Phariſæorum diſplicere judicio, &

Epiſcoporum juſſionibus deſervire, inſtiti ut potui. Et quia vicina eſt Chaldęorum lingua ſermoni Hebraïco; utriuſque linguæ peritiſſimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui: & quidquid ille mihi Hebraicis verbis expreſſit, hoc ego accito notario, ſermonibus Latinis expoſui. Orationibus veſtris mercedem hujus operis compenſabo, cùm gratum vobis didicero, me, quod jubere eſtis dignati, compleſſe.

EJUSDEM PRÆFATIO IN LIBRUM JUDITH.

Apud Hebræos liber Judith inter hagiographa legitur: cujus auctoritas ad roboranda illa quæ in contentionem veniunt, minùs idonea judicatur. Chaldęo tamen ſermone conſcriptus, inter hiſtorias computatur. Sed quia hunc librum Synodus Nicęna in numero ſanctarum Scripturarum legitur computaſſe, acquievi poſtulationi veſtræ, immò exactioni: & ſepoſitis occupationibus, quibus vehementer arctabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis ſenſum è ſenſu, quàm ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitioſiſſimam amputavi: ſola ea, quæ intelligentia integra in verbis Chaldæis invenire potui, Latinis expreſſi. Accipite Judith viduam, caſtitatis exemplum, & triumphali laude perpetuis, eam præconiis declarate. Hanc enim non ſolùm feminis, ſed & viris imitabilem dedit, qui caſtitatis ejus remunerator, virtutem ei talem tribuit, ut invictum omnibus hominibus vinceret, & inſuperabilem ſuperaret.

EJUSDEM IN LIBRUM ESTHER

PRÆFATIO.

LIbrum Eſther variis tranſlatoribus conſtat eſſe vitiatum: quem ego de archivis Hebræorum revelans, verbum è verbo expreſſiùs transtuli. Quem librum editio vulgata, laciniosis hinc inde verborum ſinibus trahit, addens ea quæ ex tempore dici poterant, & audiri: ſicut ſolitum eſt ſcholaribus diſciplinis, ſumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui injuriam paſſus eſt, vel qui injuriam fecit. Vos autem ô Paula & Euſtochium, quoniam & bibliothecas Hebræorum ſtuduiſtis intrare, & Interpretum certamina comprobaſtis, tenentes Eſther Hebraïcum librum per ſingula verba noſtram tranſlationem aſpicite; ut poſſitis agnoſcere, me nihil etiam augmentaſſe addendo, ſed fideli teſtimonio ſimpliciter, ſicut in Hebræo habetur, hiſtoriam Hebraïcam Latinæ linguæ tradidiſſe. Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes expaveſcimus. Deo enim placere curantes, minas hominum penitus non timemus: quoniam Deus diſſipat oſſa eorum qui hominibus placere deſiderant: & ſecundùm Apoſtolum. Qui ejuſmodi ſunt ſervi Chriſti *Pſal. 52.*
eſſe non poſſunt. Rurſum, in libro Eſther al- *Gal. 1.*
phabetum ex minio uſque ad Teth litteram fecimus diverſis in locis, volentes ſcilicet Septuaginta Interpretum ordinem per hoc inſinuare ſtudioſo lectori. Nos enim juxta morem Hebraïcum, ordinem proſequi etiam in Septuaginta editione maluimus.

EJUSDEM IN LIBRUM JOB
PRÆFATIO.

COgor per ſingulos Scripturæ divinæ libros adverſariorum reſpondere maledictis: qui interpretationem meam, reprehenſionem Septuaginta Interpretum criminantur: quaſi non & apud Græcos Aquila, Symmachus, & Theodotio, vel verbum è verbo, vel ſenſum è ſenſu, vel ex utroque commixtum, & mediè temperatum genus tranſlationis expreſſerint; & omnia veteris inſtrumenti volumina Origenes obelis aſteriſciſque diſtinxerit, quos vel additos, vel de Theodotione ſumptos, tranſlationi antiquæ inſeruit, probans defuiſſe quod additum eſt. Diſcant igitur obtrectatores mei recipere in toto, quod in partibus ſuſceperunt, aut interpretationem meam cum aſteriſcis ſuis radere. Neque enim fieri poteſt, ut quos plura intermiſiſſe ſuſceperint, non eoſdem etiam in quibuſdam erraſſe fateantur, præcipuè in Job: cui ſi ea quæ ſub aſteriſcis addita ſunt, ſubtraxeris, pars maxima detruncabitur. & hoc duntaxat apud Græcos. Ceterùm apud Latinos, ante eam tranſlationem, quam ſub aſteriſcis & obelis nuper edidimus, ſeptingenti fermè aut octingenti verſus deſunt; ut decurtatus & laceratus corroſúſque liber, fœditatem ſui publicè legentibus præbeat. Hæc autem tranſlatio nullum de veteribus ſequitur Interpretem: ſed ex ipſo Hebraïco, Arabicoque ſermone, & interdum Syro, nunc verba, nunc ſenſus, nunc ſimul utrumque reſonabit. Obliquus enim etiam

apud Hebræos totus liber fertur, & lubricus: & quod Græci rhetores vocant ἐσχηματισμένος, dum qui aliud loquitur, aliud agit: ut ſi velis anguillam vel murenulam ſtrictis tenere manibus, quantò fortiùs preſſeris, tantò citiùs elabitur. Memini me ob intelligentiam hujus voluminis, Lyddæum quemdam præceptorem, qui apud Hebræos primus haberi putabatur, non parvis redemiſſe nummis: cujus doctrina an aliquid profecerim, neſcio: hoc unum ſcio, non potuiſſe me interpretari, niſi quod antè intellexeram. A principio itaque voluminis, uſque ad verba Job, apud Hebræos proſa oratio eſt. Porrò à verbis Job, in quibus ait, Pereat dies in qua natus ſum, & nox in qua dictum eſt, conceptus eſt homo: uſque ad eum locum, ubi ante finem voluminis ſcriptum eſt. *Iob. 42.* Idcircò ipſe me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere: hexametri verſus ſunt, dactylo ſpondeóque currentes: & propter linguæ idioma, crebrò recipientes & alios pedes, non earumdem ſyllabarum, ſed eorumdem temporum. Interdum quoque rhythmus ipſe dulcis & tinnulus fertur numeris pedum ſolutis: quod metrici magis quàm ſimplex lector intelligunt. A ſupradicto autem verſu uſque ad finem libri, parvum comma quod remanet, proſa oratione contexitur. Quòd ſi cui videtur incredulum, metra ſcilicet eſſe apud Hebræos, & in morem noſtri Flacci, Græcique Pindari, & Alcæi, & Sapphus, vel Pſalterium, vel lamentationes Jeremiæ, vel omnia fermè Scripturarum cantica comprehendi, legat Philonem, Joſephum, Origenem, Cæſarienſem Euſebium: & eorum teſtimonio

me verum dicere comprobavit. Audiant quapropter canes mei, idcircò me in hoc volumine laboraſſe, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, ſed ut ea quæ in illa aut obſcura ſunt, aut omiſſa, aut certè ſcriptorum vitio depravata, manifeſtiora noſtra interpretatione fierent: Ut qui Hebræorum ſermonem ex parte didicimus, & in Latino pænè ab ipſis cunabulis inter Grammaticos & Rhetores & Philoſophos detriti ſumus. Quòd ſi apud Græcos, poſt Septuaginta editionem, jam Chriſti Evangelio coruſcante, Judæus Aquila, & Symmachus ac Theodotio, Judaizantes hæretici, ſunt recepti, qui multa myſteria Salvatoris ſubdola interpretatione celarunt, & tamen in Ἑξαπλοῖς, habentur apud Eccleſias, & explanantur ab Eccleſiaſticis viris: quantò magis ego Chriſtianus, & de parentibus Chriſtianis natus, & vexillum Crucis in mea fronte portans, cujus ſtudium fuit omiſſa repetere, depravata corrigere, & Sacramenta Eccleſiæ puro & fideli aperire ſermone: vel à faſſidioſis, vel à malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt veteres libros, vel in membranis purpureis auro argentóque deſcriptos, vel uncialibus, ut vulgò aiunt, litteris onera magis exarata, quàm codices: dummodò mihi, meíſque permittant pauperes habere ſchedulas, & non tam pulchros codices, quàm emendatos. Utraque autem editio, & Septuaginta juxta Græcos, & mea juxta Hebræos, in Latinum meo labore tranſlata eſt. Eligat unuſquiſque quod vult: & ſtudioſum me magis, quàm malevolum probet.

ALIA EJUSDEM

PRÆFATIO.

SI aut fiſcellam junco texerem, aut palmarum folia complicarem, ut in ſudore vultus mei comederem panem, & ventris opus ſolicita mente pertractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia juxta ſententiam Salvatoris, volo operari cibum qui non perit, & antiquam divinorum voluminum viam ſentibus virgultíſque purgare; error mihi geminus infligitur: corrector vitiorum, falſarius dicor, & errores non auferre, ſed ſerere. Tanta eſt enim vetuſtatis conſuetudo, ut etiam confeſſa pleriſque vitia placeant: dum magis pulchros habere volunt codices, quàm emendatos. Quapropter, ô fratres dilectiſſimi, unicum nobilitatis & humilitatis exemplar, pro flagello, calathis ſportellíſque, munuſculis monachorum, ſpiritalia hæc & manſura dona ſuſcipite; ac beatum Job, qui adhuc apud Latinos jacebat in ſtercore, & vermibus ſcatebat errorum, integrum immaculatúmque gaudere. Quomodo enim poſt probationem atque victoriam: duplicia ſunt ei univerſa reddita; ita ego in lingua noſtra, ut audacter loquar, feci eum habere quæ amiſerat. Igitur & vos, & unumquemque lectorem ſolita præfatione commoneo, & in principiis librorum eadem ſemper annectens, rogo, ut ubicumque præcedentes virgulas videritis, ſciatis ea quæ ſubjecta ſunt, in Hebraïcis voluminibus non haberi. Porrò ubi ſtellæ imago præfulſerit, ex

Hebræo in ſermone noſtro addita ſunt, necnon & illa quæ haberi videbantur, & ita corrupta erant, ut ſenſum legentibus tollerent, orantibus vobis magno labore correxi: magis utile quid ex otio meo Eccleſiis Chriſti venturum ratus, quàm ex aliorum negotio.

EIVSDEM IN PSALTERIVM, quod ſecundùm Septuaginta editionem correxit, Præfatio.

PSalterium Romæ dudum poſitus emendaram: & juxta Septuaginta Interpretes, licet curſim, magna tamen ex parte correxeram. Quod quia rurſum videtis, ô Paula & Euſtochium, ſcriptorum vitio depravatum, plúſque antiquum errorem, quàm novam emendationem valere: me cogitis, ut veluti quodam novali, ſciſſum jam arvum exerceam, & obliquis ſulcis renaſcentes ſpinas eradicem, equum eſſe dicentes, ut quod crebrò malè pullulat, crebrius ſuccidatur. Unde conſueta præfatione commoneo tam vos, quibus fortè labor iſte deſudat, quàm eos qui exemplaria iſtiuſmodi habere voluerint, ut quæ diligenter emendavi, cùm cura & diligentia tranſcribantur. Notet ſibi unuſquiſque vel jacentem lineam, vel radiantia ſigna; id eſt obelos, vel aſteriſcos. Et ubicumque viderit virgulam præcedentem, ab ea uſque ad duo puncta quæ impreſſimus, ſciat in Septuaginta tranſlatoribus plus haberi. Ubi autem perſpexerit ſtellæ ſimilitudinem, de Hebræis voluminibus additum noverit æquè uſque ad duo puncta, juxta Theodotionis duntaxat editionem, qui ſimplicitate ſermo-

nis à ſeptuaginta Interpretibus non diſcordat. Hæc ergo & vobis & ſtudioſo cuique feciſſe me ſciens, non ambigo multos fore, qui vel invidia, vel ſupercilio malint contemnere videri præclara, quàm diſcere, & de turbulento magis rivo, quàm de puriſſimo fonte potare.

EJUSDEM PRÆFATIO IN LIBROS SALOMONIS.

JUngat epiſtola, quos jungit ſacerdotium: immò charta non dividat, quos Chriſti nectit amor. Commentarios in Oſee, Amos, Zachariam, Malachiam, quos poſcitis, ſcripſiſſem, ſi licuiſſet præ valetudine. Mittitis ſolatia ſumptuum: notarios noſtros & librarios ſuſtentatis, ut vobis potiſſimum noſtrum deſudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diverſa poſcentium: quaſi aut æquum ſit, me, vobis eſurientibus, aliis laborare: aut in ratione dati & accepti, cuiquam præter vos, obnoxius ſim. Itaque longa ægrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem, & apud vos mutus eſſem, tridui opus nomini veſtro conſecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum, משלי quas Hebræi Parabolas, vulgata autem editio Proverbia vocat: קוהלת, quem Græcè Eccleſiaſten, Latinè concionatorem poſſumus dicere: שיר השרים, quod in noſtra lingua vertitur Canticum canticorum. Fertur & panæretos Jeſu filij Sirach liber, & alius pſeudepigraphus, qui Sapientia Salomonis inſcribitur. Quorum priorem, Hebraïcum reperi; non Eccleſiaſticum, ut apud Latinos, ſed Parabo-

las prænotatum, cui juncti erant Eccleſiaſtes & Canticum canticorum: ut ſimilitudinem Salomonis non ſolùm librorum numero, ſed etiam materiarum genere coæquaret. Secundus apud Hebræos nuſquam eſt, quin & ipſe ſtylus, Græcam eloquentiam redolet: & nonnulli ſcriptorum veterum hunc eſſe Judæi Philonis affirmant. Sicut ergo Judith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Eccleſia, ſed eos inter canonicas Scripturas non recipit: ſic & hæc duo volumina legat ad ædificationem plebis, non ad auctoritatem Eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam. Si cui ſanè Septuaginta Interpretum magis editio placet, habet eam à nobis olim emendatam. Neque enim nova ſic cudimus, ut vetera deſtruamus. Et tamen cùm diligentiſſimè legerit, ſciat magis noſtra ſcripta intelligi, quæ non in tertium vas transfuſa coacuerint: ſed ſtatim de prælo, puriſſimæ commendata teſtæ, ſuum ſaporem ſervaverint.

AD PAULAM ET EUSTOCHIUM IN TRANSLATIONEM ISAIÆ EX Hebraïca veritate, ejuſdem Præfatio.

NEmo cùm Prophetas verſibus viderit eſſe deſcriptos, metro eos exiſtimet apud Hebręos ligari, & aliquid ſimile habere de Pſalmis & operibus Salomonis: ſed quod in Demoſthene, & Tullio ſolet fieri, ut per cola ſcribantur & commata, qui utique proſa, & non verſibus conſcripſerunt. Nos quoque utilitati legentium providentes, interpretationem novam, novo ſcribendi genere di-

ſtinximus. Ac primùm de Iſaia ſciendum, quòd in ſermone ſuo diſertus ſit: quippe ut vir nobilis & urbanæ eloquentiæ, nec habens quidquam in eloquio ruſticitatis admiſtum. Unde accidit, ut præ cęteris, florem ſermonis ejus, tranſlatio non potuerit conſervare. Deinde etiam hoc adjiciendum, quòd non tam Propheta dicendus ſit, quàm Evangeliſta. Ita enim univerſa Chriſti Eccleſięque myſteria ad liquidum proſecutus eſt, ut non putes eum de futuro vaticinari, ſed de pręteritis hiſtoriam texere. Unde conjicio noluiſſe tunc temporis, Septuaginta Interpretes fidei ſuę ſacramenta perſpicuè Ethnicis prodere; ne ſanctum canibus, & margaritas porcis darent: quę cùm hanc editionem legeritis, ab illis animadvertetis abſcondita. Nec ignoro quanti laboris ſit Prophetas intelligere, nec facilè quempiam poſſe judicare de interpretatione, niſi intellexerit antequam legerit: nos quoque patere morſibus plurimorum, qui ſtimulante invidia, quod conſequi non valent, deſpiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manum: & nihilominùs hoc à faſtidioſis lectoribus precor, ut quomodo Græci poſt Septuaginta tranſlatores Aquilam & Symmachum & Theodotionem legunt, vel ob ſtudium doctrinæ ſuæ, vel ut Septuaginta magis ex collatione eorum intelligant: ſic & iſti ſaltem unum poſt priores habere dignentur interpretem. Legant priùs & poſteà deſpiciant: ne videantur, non ex judicio, ſed ex odij pręſumptione ignorata damnare. Prophetavit autem Iſaias in Jeruſalem, & in Judæa, necdum decem tribubus in capti-

vitatem ductis: ac de utroque regno, nunc commiſtim, nunc ſeparatim texit oraculum. Et cùm interdum ad præſentem reſpiciat hiſtoriam, & poſt Babyloniæ captivitatem reditum populi ſignificet in Judæam: tamen omnis ejus cura de vocatione Gentium, & adventu Chriſti eſt. Quem quantò plus amatis, ô Paula & Euſtochium, tantò magis ab eo petite, ut pro obtrectatione præſenti qua me indeſinenter æmuli laniant, ipſe mihi mercedem reſtituat in futuro: qui ſcit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditione ſudaſſe, ne Judæi de falſitate Scripturarum Eccleſiis ejus diutiùs inſultarent.

EJUSDEM IN JEREMIAM
PRÆFATIO.

IEremias Propheta, cui hic prologus ſcribitur, ſermone quidem apud Hebræos Iſaia & Oſee & quibuſdam aliis Prophetis videtur eſſe ruſticior, ſed ſenſibus par eſt: quippe qui eodem ſpiritu prophetaverit. Porrò ſimplicitas eloquij, à loco ei in quo natus eſt, accidit. Fuit enim Anathothites, qui eſt uſque hodie viculus, tribus ab Jeroſolymis diſtans millibus, ſacerdos ex ſacerdotibus, & in matris utero ſanctificatus: virginitate ſua Evangelicum virum Chriſti Eccleſiæ dedicans. Hic vaticinari exorſus eſt puer: & captivitatem urbis atque Judææ, non ſolùm ſpiritu, ſed & oculis carnis intuitus eſt. Jam decem tribus Iſraël Aſſyrij in Medos tranſtulerant: jam terras earum, coloniæ Gentium poſſidebant. Unde in Juda tantum, & in Benjamin propheta-

vit: & civitatis ſuæ ruinas quadruplici planxit alphabeto, quod nos menſuræ metri verſibúſque reddidimus. Præterea ordinem viſionum, qui apud Græcos & Latinos omnino confuſus eſt ad priſtinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarij ejus, qui apud Hebræos nec legitur nec habetur, prætermiſimus: pro his omnibus maledicta ab æmulis præſtolantes, quibus me neceſſe eſt per ſingula opuſcula reſpondere. Et hoc patior: quia vos me cogitis. Cæterùm ad compendium mali, rectius fuerat modum furori eorum ſilentio meo ponere, quàm quotidie novi aliquid ſcriptitantem, invidorum inſaniam provocare.

EJUSDEM IN EZECHIELEM PRÆFATIO.

Ezechiel Propheta cum Joachim rege Juda captivus ductus eſt in Babylonem: ibíque iis qui cum eo captivi fuerant, prophetavit, pœnitentibus quòd ad Jeremiæ vaticinium ſe ultrò adverſariis tradidiſſent, & viderent adhuc urbem Jeroſolymam ſtare, quam ille caſuram eſſe prædixerat. Trigeſimo autem ætatis ſuæ anno, & captivitatis quinto, exorſus eſt ad concaptivos loqui. Et eodem tempore, licet poſterior, hic in Chaldæa, Jeremias in Judæa prophetaverunt. Sermo ejus nec ſatis diſertus, nec admodum ruſticus eſt: ſed ex utroque mediè temperatus. Sacerdos & ipſe fuit, ſicut Jeremias, principia voluminis, & finem magnis habens obſcuritatibus involuta. Sed & vulgata ejus editio non multum diſtat ab

Hebraïco. Unde non ſatis miror quid cauſæ extiterit, ut ſi eoſdem in univerſis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diverſa tranſtulerint. Legite igitur & hunc juxta tranſlationem noſtram; quoniam per cola ſcriptus & commata, manifeſtiorem legentibus ſenſum tribuit. Si autem amici mei & hunc ſubſannaverint; dicite eis quòd nemo eos compellat ut ſcribant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod Græcè ſignificantiùs dicitur, ut vocentur φαγολοίδοροι, quod eſt, manducantes ſannas.

EJUSDEM IN DANIELEM PRÆFATIO.

DAnielem Prophetam juxta Septuaginta Interpretes, Domini Salvatoris Eccleſiæ non legunt; utentes Theodotionis editione: & hoc cur acciderit, neſcio. Sive enim quia ſermo Chaldaïcus eſt, & quibuſdam proprietatibus à noſtro eloquio diſcrepat, noluerunt Septuaginta Interpretes eaſdem linguæ lineas in tranſlatione ſervare: ſive ſub nomine eorum ab alio neſcio quo non ſatis Chaldæam linguam ſciente, editus eſt liber: ſive aliud quid cauſæ extiterit ignorans: hoc unum affirmare poſſum, quòd multùm à veritate diſcordet, & recto judicio repudiatus ſit. Sciendum quippe eſt Danielem maximè & Eſdram, Hebraïcis quidem litteris, ſed Chaldęo ſermone conſcriptos: & unam Jeremiæ pericopen: Job quoque cum Arabica lingua plurimam habere ſocietatem. Denique & ego adoleſcentulus, poſt Quintiliani & Tullij

lectionem

lectionem ac flores rhetoricos, cùm me in linguæ hujus piſtrinum recluſiſſem, & multo ſudore, multóque tempore vix cœpiſſem anhelantia ſtridentiáque verba reſonare, & quaſi per cryptam ambulans, rarum deſuper lumen aſpicerem, impegi noviſſimè in Danielem: & tanto tædio affectus ſum, ut deſperatione ſubita omnem laborem veterem voluerim contemnere. Verùm adhortante me quodam Hebræo, & illud mihi crebriùs in ſua lingua ingerente, Labor improbus omnia vincit: & qui mihi videbar ſciolus, inter Hebræos cœpi rurſus eſſe diſcipulus Chaldaïcus. Et ut verum fatear, uſque ad præſentem diem magis poſſum ſermonem Chaldaïcum legere & intelligere, quàm ſonare. Hæc idcircò refero, ut difficultatem vobis Danielis oſtenderem: qui apud Hebræos nec Suſannæ habet hiſtoriam, nec hymnum trium puerorum, nec Belis draconiſque fabulas: quas nos, quia in toto orbe diſperſæ ſunt, veru antepoſito, eaſque jugulante, ſubjecimus: ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncaſſe. Audivi ego quemdam de præceptoribus Judæorum, cum Suſannæ dideret hiſtoriam, & à Græco neſcio quo eam diceret eſſe confictam; illud opponere quod Origeni quoque Africanus oppoſuit, etymologias has ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι de Græco ſermone deſcendere. Cuius rei nos intelligentiam noſtris hanc poſſumus dare: Ut verbi gratia, dicamus de arbore ilice dixiſſe eum, ilicò pereas: & à lentiſco, in lentem te comminuat angelus: vel non lentè pereas: aut lentus, id eſt flexibilis ducaris ad mortem: ſive aliud quid ad arboris

nomen conveniens. Deinde tantum fuiſſe otij tribus pueris cavillabatur, ut in camino æſtuantis incendij metro luderent, & per ordinem ad laudem Dei omnia elementa provocarent, aut quod miraculum, divinæque aſpirationis indicium, vel draconem interfectum offa picis, vel ſacerdotum Belis machinas deprehenſas: quæ magis prudentia ſolertis viri, quàm prophetali eſſent ſpiritu perpetrata; Cùm verò ad Habacuc veniret, & de Judæa in Chaldæam raptum diſcophorum lectitaret, quærebat exemplum, ubi legiſſemus in toto veteri Teſtamento, quemquam ſanctorum gravi volaſſe corpore, & in puncto horæ tanta terrarum ſpatia tranſiſſe. Cui cùm quidam è noſtris ſatis ad loquendum promptulus, Ezechielem adduxiſſet in medium, & diceret eum de Chaldæa in Judæam fuiſſe tranſlatum: deriſit hominem, & ex ipſo volumine demonſtravit Ezechielem in ſpiritu ſe vidiſſe tranſpoſitum. Denique & Apoſtolum noſtrum videlicet ut eruditum virum, & qui legem ab
2. Cor. 12. Hebræis didiciſſet, non fuiſſe auſum affirmare ſe raptum in corpore, ſed dixiſſe: Sive in corpore, ſive extra corpus neſcio, Deus ſcit. His & talibus argumentis apocryphas in libro Eccleſiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio judicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Danielem apud Hebræos inter Prophetas, ſed inter eos qui hagiographa conſcripſerunt. In tres ſiquidem partes omnis ab eis Scriptura dividitur: in legem, in Prophetas, & in hagiographa, id eſt, in quinque, & octo, & in undecim libros: de quo non eſt hujus temporis diſſerere. Quæ au-

tem ex hoc Propheta, immò contra hunc librum, Porphyrius objiciat: teſtes ſunt Methodius, Euſebius, & Apollinarius: qui multis verſuum millibus ejus veſaniæ reſpondentes, neſcio an curioſo lectori ſatisfecerint. Unde obſecro vos ô Paula & Euſtochium, fundatis pro me ad Dominum preces: ut quamdiu in hoc corpuſculo ſum, ſcribam aliquid gratum vobis, utile Eccleſiæ, dignum poſteris. Præſentium quippe judiciis oblatrantium non ſatis moveor: qui in utramque partem, aut amore labuntur, aut odio.

EJUSDEM IN XII. PROPHETAS PRÆFATIO.

NOn eſt idem ordo duodecim Prophetarum apud Hebræos, qui eſt apud nos. Unde ſecundùm id quod ibi legitur, hîc quoque diſpoſiti ſunt. Oſee commaticus eſt, & quaſi per ſententias loquens. Joël planus in principiis: in fine obſcurior. Et uſque ad Malachiam, habent ſinguli proprietates ſuas: quem Eſdram ſcribam legíſque doctorem, Hebræi autumant. Et quia longum eſt nunc de omnibus dicere: hoc tantùm vos ô Paula & Euſtochium admonitas volo unum librum eſſe duodecim Prophetarum: & Oſee ſynchronon Iſaiæ: Malachiam verò Aggæi & Zachariæ fuiſſe temporibus. In quibus autem tempus non præfertur in titulo; ſub illis eos regibus prophetaſſe, ſub quibus, & hi qui ante eos habent titulos prophetaverunt.

EJUSDEM IN EVANGELISTAS AD DAMASUM PRÆFATIO.

NOvum opus me facere cogis ex veteri: ut poſt exemplaria Scripturarum toto orbe diſperſa, quaſi quidam arbiter ſedeam?& quia inter ſe variant, quæ ſint illa quæ cum Græca conſentiant veritate, decernam. Pius labor, ſed periculoſa præſumptio, judicare de ceteris, ipſum ab omnibus judicandum: ſenis mutare linguam, & caneſcentem jam mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cùm in manus volumen aſſumpſerit, & à ſaliva quam ſemel imbibit, viderit diſcrepare quod lectitat; non ſtatim erumpat in vocem, me falſarium, me clamitans eſſe ſacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Adverſus quam invidiam duplex cauſa me conſolatur: quòd & tu qui ſummus ſacerdos es, fieri jubes:& verum non eſſe quod variat, etiam maledicorum teſtimonio comprobatur. Si enim Latinis exemplaribus fides eſt adhibenda: reſpondeant quibus: tot enim ſunt exemplaria pænè quot codices. Sin autem veritas eſt quærenda de pluribus: cur non ad Græcam originem revertentes, ea quæ vel à vitioſis interpretibus malè reddita, vel à præſumptoribus imperitis emendata perverſiùs, vel à librariis dormitantibus aut addita ſunt, aut mutata, corrigimus? Neque verò ego de Veteri diſputo Teſtamento, quod à Septuaginta ſenioribus in Græcam linguam verſum, tertio gradu ad nos uſque pervenit. Non quæro quid Aquila, quid Symma-

chus ſapiant, quare Theodotion inter novos & veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam Apoſtoli probaverunt. De novo nunc loquor Teſtamento: quod Græcum eſſe non dubium eſt, excepto Apoſtolo Matthæo, qui primus in Judæa Evangelium CHRISTI Hebraïcis litteris edidit. Hoc certè cùm in noſtro ſermone diſcordat, & in diverſos rivulorum tramites ducit, uno de fonte quærendum eſt. Prætermitto eos codices quos à Luciano & Heſychio nuncupatos, paucorum hominum aſſerit perverſa contentio: quibus utique nec in toto Veteri inſtrumento poſt Septuaginta Interpretes, emendare quid licuit, nec in novo profuit emendaſſe: cùm multarum gentium linguis Scriptura ante tranſlata, doceat falſa quæ addita ſunt. Igitur hæc præſens præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo eſt iſte, Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes: codicum Græcorum emendata collatione, ſed veterum, quæ ne multùm à lectionis Latinæ conſuetudine diſcreparent, ita calamo temperavimus, ut his tantùm quæ ſenſum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque, quos Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus Alexandrinus ſecutus Ammonium, in decem numeros ordinavit, ſicut in Græco habentur, expreſſimus. Quòd ſi quis de curioſis voluerit noſſe, quæ in Evangeliis, vel eadem, vel vicina, vel ſola ſint, eorum diſtinctione cognoſcet. Magnus ſiquidem hic in noſtris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius Evangeliſta plus dixit, in alio quia minus putaverint, addiderunt.

Vel dum eumdem ſenſum alius aliter expreſſit, ille qui unum è quatuor primum legerat ad ejus exemplum ceteros quoque exiſtimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta ſint omnia, & in Marco plura Lucæ atque Matthæi. Rurſum in Matthæo plura Joannis & Marci, & in cæteris reliquorum quæ aliis propria ſunt, inveniantur. Cùm itaque canones legeris qui ſubjecti ſunt, confuſionis errore ſublato & ſimilia omnium ſcies, & ſingulis ſua quæque reſtitues. In canone primo concordant quatuor, Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes. In ſecundo tres, Matthæus, Marcus, Lucas. In tertio tres, Matthæus, Lucas, Joannes. In quarto tres, Matthæus, Marcus, Joannes. In quinto duo, Matthæus, Lucas. In ſexto duo, Matthæus, Marcus. In ſeptimo duo, Matthæus, Joannes. In octavo duo, Lucas, Marcus. In nono duo, Lucas, Joannes. In decimo, propria quique quæ non habentur in aliis, ediderunt. Singulis verò Evangeliis, ab uno incipiens uſque ad finem librorum diſpar numerus accreſcit. Hic nigro colore deſcriptus, ſub ſe habet alium ex minio diſcolorem numerum, qui ad decem uſque procedens, indicat prior numerus in quo ſit canone requirendus. Cùm ergo aperto codice verbi gratia, illud ſive illud capitulum ſcire volueris cujus canonis ſit, ſtatim ex ſubjecto numero doceberis, & recurrens ad principia, in quibus canonum eſt diſtincta congeries, eodemque ſtatim canone ex titulo frontis invento, illum quem quærebas numerum, ejuſdem Evangeliſtæ qui & ipſe ex inſcriptione ſignatur, invenies, atque è vicino cete-

rorum tramitibus inſpectis, quos numeros è regione habeant, annotabis, & cùm ſcieris, recurres ad volumina ſingulorum, & ſine mora repertis numeris quos antè ſignaveras reperies & loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Sciendum tamen, ne quis ignarum ex ſimilitudine numerorum error involvat, quòd ſicubi in ſubnotatione canonum diſtinctorum, in canone quolibet tres Evangeliſtæ bis, ter vel quater aut etiam amplius eumdem numerum per ordinem habuerint annotatum, & quartus è contrario, diſcrepantes; quòd id tres illi in eo loco ſemel dixerint, quartus toties in corpore voluminis ſui ponat, quoties diverſi numeri in ejus canone poſiti ſtant contra prædictorum numerorum continuatas ſimilitudines. Item ſi in uno quolibet eorum aut etiam duobus idem in canone numerus bis, ter & quater, aut eo ampliùs reperiatur in ordine collocatus, & diſpares inveniantur in ceteris: dubium non erit, quin id quod illius illórumve canonis numerus bis terque repetitum ab his in volumine ſemel dictum eſſe oſtendit, alter alterius eorum toties uno atque eodem ſenſu loquantur, quoties prætulerint in numerorum annotatione diſtantiam. Et hoc in omnium novem canonum collatione ſervabitur. Cæterùm in decimo (quoniam propria ſingulorum tantummodò continentur) non poteſt contra id comparatio eſſe quod ſolùm eſt. Opto ut in Chriſto valeas, & memineris mei Papa beatiſſime.

EJUSDEM EX CATALOGO
Scriptorum Eccleſiaſticorum.

PAulus Apoſtolus, qui antè Saulus, extra numerum duodecim Apoſtolorum, de tribu Benjamin & oppido Judææ Giſchalis fuit, quo à Romanis capto, cum parentibus ſuis Tarſum Ciliciæ commigravit, à quibus ob ſtudia legis miſſus Jeroſolyma, à Gamaliel viro doctiſſimo, cujus Lucas meminit, eruditus eſt. Cùm autem interfuiſſet neci martyris Stephani, & acceptis à Pontifice templi epiſtolis, ad perſequendos eos qui Chriſto crediderant, Damaſcum pergeret, revelatione compulſus ad fidem, quæ in Actibus Apoſtolorum ſcribitur, in vas electionis de perſecutore tranſlatus eſt. Cúmque primùm ad prædicationem ejus Sergius Paulus Proconſul Cypri credidiſſet, ab eo, quòd eum Chriſti fidei ſubegerat, ſortitus eſt nomen Paulus, & juncto ſibi Barnaba, multis urbibus peragratis, reverténſique Jeroſolymam, à Petro, Jacobóque & Joanne, Gentium Apoſtolus ordinatur. Et quia in Actibus Apoſtolorum pleniſſimè de ejus converſatione ſcriptum eſt, hoc tantùm dicam, quòd poſt paſſionem Domini vigeſimoquinto anno, id eſt ſecundo Neronis, eo tempore quo Feſtus procurator Judææ ſucceſſit Felici, Romam vinctus mittitur; & biennium in libera manens cuſtodia, adverſùs Judæos de adventu Chriſti quotidie diſputavit. Sciendum autem in prima ſatisfactione, (necdum Neronis imperio roborato, nec in tanta erumpente ſcelera, quanta de eo nar-

rant hiſtoriæ) Paulum à Nerone dimiſſum, ut Evangelium Chriſti in Occidentis quoque partibus prædicaret, ſicut ipſe ſcribit in ſecunda epiſtola ad Timotheum (eo tempore quo & paſſus eſt, de vinculis dictat Epiſtolam.) In prima mea ſatisfactione nemo mihi affuit, ſed omnes me dereliquerunt: non eis imputetur. Dominus autem mihi affuit, & confortavit me, ut per me prædicatio compleretur, & audirent omnes Gentes: & liberatus ſum de ore leonis. Manifeſtiſſimè leonem propter crudelitatem, Neronem ſignificans. Et in ſequentibus, Liberatus ſum de ore leonis. Et ſtatim, Liberavit me Dominus ab omni opere malo, & ſalvavit me in regnum ſuum cæleſte, quòd ſcilicet præſens ſibi ſentiret imminere martyrium. Nam & in eadem Epiſtola præmiſerat. Ego enim jam immolor, & tempus reſolutionis meę inſtat. Hic ergo decimoquarto Neronis anno, eodem die quo Petrus, Romę pro Chriſto capite truncatus, ſepultúſque eſt in via Oſtienſi, anno poſt paſſionem Domini trigeſimoſeptimo. Scripſit autem novem ad ſeptem Eccleſias Epiſtolas, ad Romanos unam, ad Corinthios duas, ad Galatas unam, ad Epheſios unam, ad Philippenſes unam, ad Coloſſenſes unam, ad Theſſalonicenſes duas. Prætereà ad diſcipulos ſuos Timotheo duas, Tito unam, Philemoni unam. Epiſtola autem fertur ad Hebræos, non ejus creditur, propter ſtyli ſermoniſque diſtantiam: ſed vel Barnabæ juxta Tertullianum, vel Lucæ Evangeliſtæ juxta quoſdam: vel Clementis Romanæ poſteà Eccleſiæ Epiſcopi, quem aiunt ſententias Pauli proprio

ordinaſſe & ornaſſe ſermone, vel certè quia Paulus ſcribebat ad Hebræos, & pauper invidiam ſui apud eos nominis, titulum in principio ſalutationis amputaverat, ſcripſerat ut Hebræus Hebræis Hebraicè, id eſt ſuo eloquio diſertiſſimè, ut ea quæ eloquenter ſcripta fuerant in Hebræo, eloquentiùs verterentur in Græcum, & hanc cauſam eſſe, quòd à ceteris Pauli epiſtolis diſcrepare videatur. Legunt quidam & ad Laodicenſes, ſed ab omnibus exploditur.

EJUSDEM EX CATALOGO Scriptorum Eccleſiaſticorum.

JAcobus, qui appellatur frater Domini, cognomento Juſtus, ut nonnulli exiſtimant, Joſeph, ex alia uxore; ut autem mihi videtur, Mariæ ſororis matris Domini, cujus Joannes in libro ſuo meminit, filius, poſt paſſionem Domini, ſtatim ab Apoſtolis Jeroſolymorum Epiſcopus ordinatus, unam tantùm ſcripſit Epiſtolam, quæ de ſeptem Catholicis eſt: quæ & ipſa ab alio quodam ſub nomine ejus edita aſſeritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem. Egeſippus vicinus Apoſtolicorum temporum, in quinto commentariorum libro de Jacobo narrans, ait, Suſcepit Eccleſiam Jeroſolymæ, poſt Apoſtolos, frater Domini Jacobus, cognomento Juſtus; multi ſiquidem Jacobi vocabantur. Hic de utero matris ſanctus fuit, vinum & ſiceram non bibit, carnem nullam comedit, numquam attonſus eſt, nec unctus unguento, nec uſus balneo, huic ſoli licitum erat ingredi

Sancta ſanctorum: ſiquidem veſtibus laneis non utebatur, ſed lineis: ſolúſque ingrediebatur templum: & fixis genibus, pro populo deprecabatur, in tantum ut camelorum duritiem traxiſſe ejus genua crederentur. Dicit & alia multa, quæ enumerare longum eſt. Sed & Joſephus in vigeſimo libro Antiquitatum refert, & clemens in ſeptimo ὑποτυπώσεων, mortuo Feſto, qui Judæam regebat, miſſum à Nerone eſſe ſucceſſorem ejus Albinum: qui cùm necdum ad provinciam perveniſſet, Ananus, inquit, Pontifex adoleſcens, Anani filius, de genere Sacerdotali, accepta occaſione ἀναρχίας, concilium congregavit, & compellens publicè Jacobum, ut Chriſtum Dei filium denegaret, contradicentem lapidari juſſit, qui cùm præcipitatus de pinna templi, confractis cruribus adhuc ſemivivus tendens ad cælum manus diceret, Domine ignoſce eis: quod enim faciunt, neſciunt: fullonis fuſte quo uda veſtimenta extorqueri ſolent, in cerebro percuſſus interiit. Tradit item Joſephus, tantæ eum ſanctitatis fuiſſe, & celebritatis in populo, ut propter ejus necem, creditum ſit ſubverſam eſſe Jeroſolymam. Hic eſt de quo Paulus Apoſtolus ſcribit ad Galatas, Alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Jacobum fratrem Domini. Et Apoſtolorum ſuper hoc crebriùs acta teſtantur. Evangelium quoque quod appellatur ſecundùm Hebræos, & à me nuper in Græcum Latinúmque ſermonem tranſlatum eſt, quo & Origenes ſæpè utitur, poſt reſurrectionem Salvatoris refert: Dominus autem cùm dediſſet ſindonem ſervo Sacerdotis, ivit ad Jacobum, & apparuit ei. Juraverat

enim Jacobus ſe non comeſturum panem ab illa hora, quæ biberat calicem Domini, donec videret eum reſurgentem à mortuis. Rurſúſque poſt paululum, Afferre, ait Dominus, menſam & panem. Statímque additur, Tulit panem, & benedixit, ac fregit, & dedit, Jacobo Juſto & dixit ei, Frater mi, comede panem tuum, quia reſurrexit Filius hominis à dormientibus. Triginta itaque annos Jeroſolymis rexit Eccleſiam, id eſt uſque ad ſeptimum Neronis annum, & juxta templum, ubi & præcipitatus fuerat, ſepultus eſt. Titulum uſque ad obſidionem Titi & ultimam Hadriani notiſſimum habuit. Quidam è noſtris in monte oliveti eum conditum putant: ſed falſa eorum opinio eſt.

EIVSDEM EX CATALOGO *ſcriptorum Eccleſiaſticorum.*

SImon Petrus filius Jonæ, provinciæ Galilææ, vico Bethſaida, frater Andreæ Apoſtoli, & princeps Apoſtolorum, poſt Epiſcopatum Antiochenſis Eccleſiæ, & prædicationem diſperſionis eorum qui de circumciſione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia, ſecundo Claudij anno ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibíque viginti quinque annis cathedram ſacerdotalem tenuit, uſque ad ultimum annum Neronis, id eſt decimum quartum. A quo & affixus cruci, martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus elevatis, aſſerens ſe indignum ut ſic crucifigeretur ut Dominus ſuus. Scripſit duas Epi-

ſtolas, quæ Catholicæ nominantur: quarum ſecunda à pleriſque ejus eſſe negatur, propter ſtili cum priore diſſonantiam. Sed & Evangelium juxta Marcum, qui auditor ejus & interpres fuit, hujus dicitur. Libri autem, è quibus unus Actorum ejus inſcribitur, alius Evangelij, tertius prædicationis, quartus Apocalypſis, quintus judicij, inter apocryphas Scripturas reputantur. Sepultus Romæ in Vaticano juxta viam triumphalem, totius urbis veneratione celebratur.

EIUSDEM EX CATALOGO ſcriptorum Eccleſiaſticorum.

IUdas frater Jacobi, parvam quidem, quæ de ſeptem Catholicis eſt, epiſtolam reliquit. Et quia de libro Enoch, qui apocryphus eſt, in ea aſſumit teſtimonium, à pleriſque rejicitur: tamen auctoritatem vetuſtate jam & uſu meruit, & inter ſanctas Scripturas computatur.

FINIS.

INDEX TESTIMONIORUM A CHRISTO, ET APOSTOLIS IN NOVO TESTAMENTO CITATORUM ex veteri.

Quæ huc in id congeſta ſunt, ut pij Lectores nativam quorumdam intelligentiam, quæ ab ipſo Chriſto vero interprete, & ſpiritu ejus per Apoſtolos ſit tradita, aſſequantur, perſpiciántque in quem uſum ea Apoſtoli & Evangeliſtæ adduxerint.

GENESIS.

1 d Maſculum & feminam fecit eos. Matth. 19.a. Mar.10.a.

2 a Requievit Deus die ſeptima ab omnibus operibus ſuis. Heb.4.b

2 b Factus eſt primus homo Adam in animam viventem. 1.Cor. 15.f

2 d Dimittet homo patrem, & matrem & adhærebit uxori. Matth.19. a. Marc.10. a. Epheſ.5.g.1.Cor.6.d.

2 d Erunt duo in carne una. Matt.19.a.Mar. 10.a. Corinth.6.d.Gal.3. b

12 a Exi de terra tua & de cognatione tua. Act.7.a

12 a Et in ſemine tuo benedicentur omnes gentes. Act.3.d.Eph.5.g
15 b Sic erit ſemen tuum. Rom.4.c
15 b Credidit Abraham Deo ; & reputatum eſt illi ad juſtitiam. Rom. 4. a. Jac. 2. d. Gal.3.a
15 c Erit ſemen tuum peregrinum in terra non ſua. Act.7.a
17 a Quia patrem multarum gentium conſtitui te. Rom.4.c
18 b Secundùm hoc tempus veniam, & erit Saræ filius. Rom.9.b
21 b Ejice ancillam & filium ejus. Gal.4.d
21 b In Iſaac vocabitur tibi ſemen. Rom.9.b
22 c Niſi benedicens benedicam te, & multipl. Heb. 6. c
22 d Quia benedicentur in te omnes Gentes. Gal.3.b. Act.3.d
25 e Quia major ſerviet minori. Rom.9.c

EXODUS.

3 b Ego ſum Deus Abraham, &c. Matt.22. c. Marc.12.c. Luc.20.f
9 d In hoc ipſum excitavi te, ut oſtendam in te potentiam meam. Rom.9.d
12 g Os non comminuetis ex eo. Joan.19.f
13 a Omne maſculinum adaperiens vulvam. Luc. 2. d
16 d Qui multum, non abundavit, &c. 2. Cor. 8. c.
20 c Non mœchaberis. Matth.5.d
20 c Non adulterabis; Non occides, Non furtum facies, Non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimonium; Non

concupiſces. Rom.13.c
20 c Non concupiſces. Rom.7.b
20 c Non occides. Matt.5.c.Luc.18.d
20 c Honora patrem tuum & matrem tuam. Matt.15.a. Mar.7.b. Epheſ.6.a
21 c Qui maledixerit patri ſuo, vel matri, morte moriatur. Matt.15.a. Marc.7.b
21 c Oculum pro oculo, dentem pro dente. Matth.5.f
22 d Principi populi tui non maledices. Act. 23.a.
24 e Hic ſanguis teſtamenti, quod mandavit ad vos Deus. Heb.9.e
25 g Vide, omnia facito ſecundùm exemplar quod tibi oſtenſum eſt, &c. Heb. 8.b. Act.7.f
32 a Fac nobis deos qui præcedant nos. Act.7.c.
33 d Miſerebor cui voluero,&c. Rom.9.c
34 d Non ſicut Moyſes ponebat velamen ſuper faciem. 2.Cor.2.c

Levit.

12 g Sancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum. 1. Pet.1.c
18 a Qui fecerit homo, vivet in ea. Rom.10. b. Gal.3.b
19 c Non perjurabis. Matt. 5. e
19 d Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Rom. 13. d. Gal.5.c. Jac.2.b. Mat. 22. d. Mar.12.c.
19 d Diliges proximum tuum. Matt.5.g
20 b Qui maledixerit patri, & matri, &c. Matth.15.a
24 d Oculum pro oculo. Matth.5.f

26 b Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo, &c. 2.Cor.6.d

NUMERI.

9 b Os non comminuetis ex eo. Joan.19.f

DEUTER.

4 d Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt. Heb.12.g
5 b Non concupiſces. Rom.7.c.13.c
5 b Non occides. Matt.5.c. Luc.18.d
5 b Non mœchaberis. Matt.5.d. Luc.18.d
5 b Non furtum facies. Luc.18.d.Rom.13.c
5 b Non loquêris contra proximum tuum falſum teſtimonium. Luc. 18. d. Rom. 13.c
5 b Honora patrem & matrem. Matth.15.a. Mar.7.b. Epheſ.5.a
6 a Audi Iſraël, Dominus Deus tuus Deus unus eſt. Mar.12.c.
6 a Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, &c. Matt.22.d. Marc.12.c. Luc.10.c
6 c 10. d. Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies. Matt.4.b. Luc.4.b
6 c Non tentabis Dominum Deum tuum. Mat.4.b. Luc.4.b
8 a Non in ſolo pane vivit homo. Matt.4.a. Luc.4.a.
10 d Deus perſonam hominis non accipit. Gal.2.b
18 c Prophetam ſuſcitabit vobis Dominus Deus. Act.3.d.7.e

JOSUE.

1 a Non te deſeram, neque derelinquam. Heb. 13. a

REG. II.

7 c Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filium. Heb. 1. b

REG. III.

19 b Domine, prophetas tuos occiderunt, &c. Rom. 11. a

19 b Reliqui mihi ſeptem millia virorum. Rom. 11. a

JOB.

5 c Comprehendam ſapientes in aſtutia eorum. 1. Cor. 3. d

LIBER PSALM.

2 a Quare fremuerunt gentes. Act. 4. c

2 b Filius meus es tu, ego hodie genui te. Act. 13. c. Heb. 1. b. 5. b.

2 c Reges eos in virga ferrea. Apoc. 2. g. 19. c.

4 b Iraſcimini, & nolite peccare. Epheſ. 4. f

5 c Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Rom. 3. b.

6 c Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Matt. 7. d. 25. d. Luc. 13. f

8 b Ex ore infantium, & lactentium, &c. Matth. 21. b

8 c Quid eſt homo quòd memor es ejus? Heb. 2. a

8 c Omnia ſubjecit ſub pedibus ejus. 1. Cor. 15. d

9 c Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt. Rom. 3. c

13 a Non eſt juſtus quiſquam, non eſt intelligens. Rom. 3. b

13 b Veloces pedes eorum ad effundendum

ſanguinem. Rom.3.c
15 c Providebam Dominum in conſpectu, &c. Act.2.d
15 d Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Act.20.e.13.e
17 a Ego ero fidens in eum. Heb.2.c
17 g Propterea confitebor tibi in Gentibus Domine. Rom.15.b
18 a Et quidem in omnem terram exivit ſonus eorum. Rom.10.d
21 a Eli, Eli, lamma ſabacthani. Matth.27.e. Marc.15.c
21 c Diviſerunt ſibi veſtimenta mea. Matt. 27.d.Joan.19.e
21 c Nuntiabo nomen tuum fratribus meis. Heb. 2.c
23 a Domini eſt terra, & plenitudo ejus. 1.Cor.10.f
24 c Odio habuerunt me gratis. Joan.15.d
30 a In manus tuas commendo ſpiritum meum. Luc.23.f
31 a Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates. Rom. 4.a
33 c Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos. 1.Pet.3.b
39 b Hoſtiam & oblationē noluiſti. Heb.10.b
40 c Qui manducat meum panem. Joan.13.b
43 d Propter te mortificamur tota die. Ro.8.g
44 b Thronus tuus Deus in ſæculum ſæculi. Heb. 1.c
50 a Ut juſtificeris in ſermonibus tuis. Rom.3.a
54 d Jacta ſuper Dominum curam tuam. 1.Pet.5.b
61 d Unuſquiſque autem propriam mercedem accipiet. 1.Cor.3.b

67 d Aſcendens in altum, captivam duxit captivitatem. Eph.4.b
68 b Zelus domus tuæ comedit me.Joan.2.d.
68 b Improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me. Rom.15.a
68 c Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum. Rom.11.b
68 c Fiat commoratio eorum deſerta. Actor. 1.d
68 e In ſiti mea potaverunt me aceto. Joan. 19.f
77 a Aperiam in parabolis os meum. Matt. 13.e
77 c Panem cæli dedit eis. Joan.6.d
81 b Ego dixi Dij eſtis. Joan. 10.g
88 d Inveni David ſervum meum. Act.13.d
90 c Angelis ſuis mandavit de te. Matt.4.a. Luc.4.b
93 b Dominus novit cogitationes ſapientum, quoniam vanæ ſunt. 1.Cor.3.d
94 c Hodie ſi vocem ejus audieritis. Heb. 3.b
94 d Sicut juravi in ira mea. Heb. 4.a
96 b Et adorent eum omnes angeli ejus.Heb. 1.c
101 d Tu in principio Domine terram fundaſti. Heb. 1.c
103 a Qui facit angelos ſuos ſpiritus. Heb.1.c
108 b Et epiſcopatum ejus accipiat alter. Act. 1.d
109 a Dixit Dominus Domino meo.Matt.22. d. Luc.20.g. Act.2.f
109 a Sede à dextris meis. Heb. 1.d
109 a Donec ponam inimicos tuos ſcabellum, &c. Heb.1.d. 1.Cor.15.d

109 b Tu es ſacerdos in æternum. Heb.5.b.
7.c
109 b Juravit Dominus, & non pœnitebit
eum. Heb.7.c
111 b Diſperſit dedit pauperibus. 2.Cor.9.c
115 a Credidi, propter quod locutus ſum.
2.Cor.4.c.
115 a Omnis homo mendax. Rom.3.a
116 a Laudate Dominum omnes gentes.
Rom.15.c
117 a Dominus mihi adjutor: non timebo
quid faciat mihi homo. Heb.13.b
117 d Lapidem quem reprobaverunt ædificantes. Matth.21.d. Marc.12.a. Actor.4.
b. 1.Pet.2.b
117 d Hoſanna filio David. Matth. 21.b
131 c De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Act.2.e
139 a Venenum aſpidum ſub labiis eorum.
Rom.3.b

PROVERB.

3 a Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos.
Rom.12.d
3 b Fili mi, noli negligere diſciplinam Domini, &c. Heb.12.b
3 b Quem diligit Dominus corripit, &c.
Heb.12.b. Apoc.3.d
10 b Charitas operit multitudinem peccatorum. 1.Pet.4.b
17 c Videte, ne quis malum pro malo alicui
reddat. 1.Theſſ.5.d. 1.Pet.3.b
20 c Qui maledixerit patri vel matri. Matth.
15.a. Marc.7.b

25 c Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum. Rom. 12. d
26 b Canis reverſus ad vomitum. 2. Pet. 2. d

ISAIAS.

1 c Niſi Dominus ſabaoth reliquiſſet nobis ſemen. Rom. 9. f
5 d Homo plantavit vineam. Matth. 21. b. Luc. 20. b Mar. 11. a
6 a Sanctus, ſanctus, ſanctus, Dominus Deus ſabaoth. Apoc. 4. c.
6 c Auditu audietis, & non intelligetis. Matt. 13. b. Marc. 4. b. Luc. 8. b. Act. 28. f. Joan. 12. f. Rom. 11. b
7 c Ecce Virgo in utero habebit. Matt. 1. d
8 d Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi Deus. Heb. 2. d
9 a Terra Zabulon & terra Nephthali. Matt. 4. c.
10 e Si fuerit numerus filiorum Iſraël tanquam arena maris. Rom. 9. f
11 a Revelabitur ille iniquus quem Dominus interficiet ſpiritu oris ſui. 2. Theſſ. 2. c.
11 c Erit radix Jeſſe. Rom. 15. c. Act. 13. d
21 c Cecidit cecidit Babylon illa magna. Apoc. 14. b
22 d Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. 1. Cor. 15. e
22 f Hæc dicit ſanctus & verus, qui habet clavem David. Apoc. 3. b
25 c Abſterget Dominus omnem lacrymam ab oculis, &c. Apoc. 7. d. 21. b
28 c Quoniam in aliis linguis, & labiis aliis loquar populo huic. 1. Cor. 14. d
28 d Ecce pono in Sion lapidem offenſionis. Rom. 9. g. 1. Petr. 2. b Actor. 4. b

29 d Populus hic labiis me honorat. Matt. 15. a. Marc. 7. b
29 e Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam, &c. 1. Cor. 1. c
33 c Ubi ſapiens? ubi ſcriba? ubi inquiſitor hujus ſæculi? 1. Cor. 1. c
40 a Vox clamantis in deſerto. Matt. 3. a. Marc. 1. a. Luc. 3. a. Joan. 1. c
40 b Omnis caro fœnum. 1. Pet. 1. d. Jac. 1. d
40 d Quis enim cognovit ſenſum Domini, aut quis introduxit eum. 1. Cor. 2. d
40 d Quis enim cognovit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius ejus fuit? Rom. 11. d
41 b 44. a. Ego ſum primus & noviſſimus. Apoc. 1. d. 22. c
42 a Ecce puer meus quem elegi. Matt. 12. b
43 d Ecce nova facio omnia. Apoc. 21. b. 2. Cor. 5. d
45 b Numquid dicit figmentum ei qui ſe, &c. Rom. 9. d
45 d Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu. Rom. 14. b
49 b Poſui te in lucem Gentium. Act. 13. g
49 c Tempore accepto exaudivi te, &c. 2. Cor. 6. a
49 e Non eſurient neque ſitient ampliùs. Apoc. 7. d
50 b Tunc expuerunt in faciem ejus. Matth. 26. g
52 b Quàm ſpecioſi pedes evangelizantium pacem. Rom. 10. c
52 d Propter quod exite de medio eorum, & ſeparamini, &c. 2. Cor. 6. d
52 d Nomen Dei per vos blaſphematur. Rom. 2. d

52 d Quibus non eſt annuntiatum de eo, videbunt. Rom. 15.e
53 a Domine, quis credidit auditui noſtro. Rom. 10.c. Joan. 12.f
53 b Ipſe infirmitates noſtras accepit. Matth. 8. c.
53 c Tanquam ovis ad occiſionem. Act. 8.f
53 d Et cum iniquis reputatus eſt. Mar. 15. c. Luc. 22.d
53 e Qui peccatum non fecit, nec inventus eſt dolus. 1.Pet. 2.d. 1. Joan. 3.a
53 e Qui peccata noſtra pertulit in corpore. 1.Pet. 2.d
54 a Lætare ſterilis quæ non paris. Gal. 4.d
54 c Et erunt omnes docibiles Dei. Joan. 6.e
55 a Et qui ſitit, veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Apoc. 22.d
55 b Dabo vobis ſancta David fidelia. Act. 13.c
56 c Domus mea domus orationis vocabitur. Matth. 21. b. Marc. 11.c. Luc. 19.g
59 b Contritio & infelicitas in viis eorum. Rom. 3.b
59 c Galeam ſalutis aſſumite. Epheſ. 6.c. 1. Theſſ. 5.b
59 d Veniet ex Sion qui eripiat, & avertat impietatem à Jacob. Rom. 11.c
60 c Et portæ ejus non claudentur per diem. Apoc. 21.g
60 d Et civitas non eget ſole neque luna. Apoc. 21.g
60 d Nox ultrà non erit. Apoc. 22.a
61 a Spiritus Domini ſuper me. Luc. 4.c
62 d Dicite filiæ Sion, ecce rex tuus venit. Matth. 21.a

64 b Quod

64 b Quod oculus non vidit, nec auris audivit, &c. 1. Cor. 2. b

65 a Inventus ſum à non quærentibus me. Rom. 10. d

65 a Tota die expandi manus meas ad populum non credentem. Rom. 10. d

65 c Novos verò cælos, & novam terram. 2. Pet. 3. c. Apoc. 21. a

66 a Cælum mihi ſedes eſt. Act. 7. f

66 g Ubi vermis eorum non moritur. Mar. 9. g

JEREM.

5 b Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum. Matt. 21 b. Marc. 1. 11. c. Luc. 19. g

9 g Qui gloriatur, in Domino glorietur. 1. Cor. 1. d. 2. Cor. 10. d

10 a Quis non timebit te Domine? Apoc. 15. b

17 d Ego ſum ſcrutans renes & corda. Apoc. 2. f

31 c Vox in Rama audita eſt. Matth. 2. d

31 a Ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios. 2. Cor. 6. d

31 e Ecce dies venient, dicit Dominus, & conſummabò ſuper domum Iſraël, & ſuper domum Juda teſtamentum novum. Heb. 8. c

31 f Hoc autem teſtamentum quod teſtabor ad illos, &c. Dabo leges meas in cordibus eorum. Heb. 10. c

51 a Cecidit cecidit Babylon magna. Apoc. 18. a

EZECH.

3 Accipe librum, & devora illum. Apoc. 10. d.

20 b Qui fecerit homo, vivet in ea. Rom. 10.b
32 b Sol obſcurabitur, & Luna non dabit lumen ſuum. Matt. 24.c
36 c Nomen Dei per vos blaſphematur inter Gentes. Rom. 2.d

DANIEL.

9 g Cùm videritis abominationem deſolationis quæ dicta eſt à Daniele propheta. Matt. 24.b. Mar. 13.b. Luc. 21.d

OSEE.

1 d Et erit in loco ubi dictum eſt eis. Non plebs mea vos, &c. Rom. 9.e
2 d Vocabo non plebem meam, plebem meam. Rom. 9.e. 1. Pet. 2.b
6 c Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Matth. 9.b. 12.a
10 b Tunc incipient dicere montibus, Cadite ſuper nos: & collibus, Operite nos. Luc. 23.d
11 a Ex Ægypto vocavi filium meum. Matt. 2.c
13 d Abſorpta eſt mors in victoria. 1. Cor. 15.g

JOEL.

2 g Et erit in noviſſimis diebus, dicit Dominus, effundam de Spiritu meo. Actor. 2.c
2 g Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit. Rom. 10.c

AMOS.

5 g Numquid victimas & hoſtias obtuliſtis mihi. Act. 7.e
6 a Væ vobis divitibus. Luc. 6.d
9 c Poſt hæc revertar, & reædificabo tabernaculum David. Act. 15.c

JONAS.

2 a Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus. Matth. 12.c. Luc. 11.d

3 b Pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ. Matth. 12.c. Luc. 11.d

MICHÆ.

5 a Et tu Bethlehem terra Juda. Matt. 2.a

7 b Veni ſeparare hominem adverſus patrem ſuum, & filiam adverſus matrem. Matth. 10.d. Luc. 12.g

AGGÆ.

2 b Adhuc ſemel, & ego movebo non ſolùm terram, ſed & cælum. Heb. 12.g

HABAC.

1 b Videte contemptores, & admiramini, & diſperdimini, quia opus operor ego in diebus veſtris. Act. 13.f

2 a Juſtus autem ex fide vivit. Rom. 1.c. Gal. 3.b

NAHUM.

1 d Quàm ſpecioſi pedes evangelizantium pacem: Rom. 10.c

ZACHAR.

8 c Loquimini veritatem unuſquiſque cum proximo ſuo. Eph. 4.f

9 b Ecce rex tuus venit. Matt. 21.a. Joan. 12.b.

11 c Et acceperunt triginta argenteos. Matt. 27.a

12 c Videbunt in quem compunxerunt. Joan. 19.g

13 c Percutiam paſtorem. Matt. 26.c. Marc. 14.b

MALACH.

1 a Jacob dilexi, Eſau autem odio habui. Rom. 9.c

3 a Ecce ego mitto angelum meum. Matth. 11. b. Marc. 1. a. Luc. 7. d. Joan. 1. c.

4 b Ipſe eſt Elias qui venturus erat. Matt. 11. b

4 b Quid eſt quod ſcribæ dicunt, quòd Eliam oporteat primum venire? Matth. 17. b. Marc. 19. b

4 b Ut convertat corda patrum in filios. Luc. 1. b

HEBRAICORUM,

Chaldæorum, Græcorúmque Nominum Interpretatio.

AARON, Mons ſive Montanus.
Abba, Pater, Syrum eſt verbum.
Abbarim Tranſitus, plu. nu. ſive Tranſeuntes.
Abdemelech, Servus regis.
Abdenago, Servus claritatis.
Abdias, Servus Domini.
Abdon, Servus.
Abel, per aleph, Luctus, Civitas.
Abel, per he in principio, Vanitas, filius Adam.
Abeſſalom, Pater pacis.
Abia, pater Domini.
Abiathar, Pater excellens.

Abigail, Pater exultationis.
Abimelech, Pater rex.
Abinadab, Pater ſpontaneus.
Abiſag, Patris ignorantia.
Abner, Patris lucerna.
Abra, Ancilla, Græcum verbum.
Abram, Pater excelſus.
Abraham, Pater multitudinis.
Abſalon, Pater pacis.
Acan, Tribulatio.
Accaron, ſterilitas.
Achab, Frater patris.
Achaia, Dolor, vel Triſtitia.
Achaz, Apprehendens, ſive Poſſidens.
Achimelech, Frater meus rex.
Achitob, Frater bonitatis.
Adam, Homo, ſive Terrenus, aut Rufus.
Adon, Dominus, aut Baſis.
Adonai, Domini mei, numero multitudinis, unum eſt ex nominibus Dei, quod interpres aliquando poſuit pro nomine Dei tetragrammaton.
Adonias, Dominator, Dominus.
Ægyptus, Anguſtiæ, ſive Tribulationis, Hebraïce Miſraim.
Æneas, Laudatus.
Æthiopia Græcè, ardorem ſignificat. Hebraïcè Cus dicitur, id eſt Nigredo vel Nigra:
Agabus, Locuſta.
Agag, Tectum.
Agar, Peregrina.
Aggæus, Feſtivus.
Ahod, Laudans.
Alexander, Auxiliator virilis.

Alexandria, Hebraïcè dicitur No: quod interpretatur Crudum, ſive Irritatio.
Alleluia, Laudate Dominum.
Amalec, Populus lambens.
Amam, Mater, Timor eorum.
Aman, Conturbans.
Amana, Fides, ſive Veritas.
Amaſai, per aleph, Fortis vel Robuſtus.
Amaſai, per ain, Populi munus.
Amelech, Rex.
Amen, Fiat, Efficiatur, aut firmum ſit.
Aminadab, Populus ſpontaneus.
Ammon, Populus ejus.
Amnon, Fidelis aut Verax.
Amorrhæi, Amari, Rebelles.
Amos, per aleph, Fortis, pater Iſaiæ.
Amos, per ain, Oneratus, unus ex duodecim Prophetis.
Amri per aleph, Amarus vel Loquens.
Amri, per ain, Manipulus, vel Dominium, Princeps militiæ Iſraëliticæ.
Anania, Nubes Domini.
Anathoth, Reſponſiones, ſive Cantica.
Andreas, Fortiſſimus.
Anna, Gratioſa, ſive Miſericors.
Antiochia, pro vehiculo.
Aphrica Hebraicè Pul dicitur, id eſt, Caſus vel Ruina, Iſaiæ 66. 34.
Aphrica, Nahum 3. 9. Put. Craſſa, ſive Pinguis.
Apoſtolus, Miſſus, Legatus.
Arabes, Veſpertini, 2.Par. 26.2.
Arabes, Pſalm.71. 15. Hebraicè Saba, id eſt, Converſio.
Aram, Celſitudo, Sublimitas.

Ararat, Maledictio tremoris.
Arbee, Quatuor.
Architriclinus, Princeps triclinij.
Areopagita, De colle Martis.
Areopagus, Collis Martis.
Areuna, Arca, vel Canticum.
Argob, Gleba, vel Glarea.
Armenia, Hebraïcè dicitur Ararat, Maledictio tremoris.
Arnon, Exultans.
Arphaxad, Sanans.
Artaxerxes, lumen, ſive Maledictio.
Aſaph, Congregans.
Aſer per ſamech, Vinctus, filius Caath.
Aſer, per ſin, Beatitudo, ſive Felicitas, filius Jacob.
Aſſuerus, Princeps & Caput.
Aſſur, Inſidians, ſive Beatus.
Aſtaroth, Greges ſive Divitiæ.
Athalia, Tempus Domino.
Athenæ, Sine cumulo.
Attalia, Augens, vel Nutriens.
Ava, Iniquitas.
Axa, Adornata.
Azarias, Auxilium Domini.
Azor, adjutor.
Azotus, Hebraïcè Aſdod, Deprædatio.

B.

Baal, Idolum, aut Dominans.
Baal, Oſee 10. 24. Arbel legendum, id eſt, Pugnavit Deus.
Baalim, Idola, Dominantes.
Babel, Confuſio, Commiſtio.
Bala, Inveterata, Turbata, ancilla Rachel, per he in fine.

Bala, Deglutiens, Deſtruens, urbs, per ain in fine.
Balaam, Vetuſtas populi.
Balac, Deſtruens.
Banaias, Filius Domini.
Barac, Fulgur.
Barachias, Benedicens Dominum.
Bar-iona, Filius columbæ.
Barnabas, Filius conſolationis.
Barſabas, Filius Converſionis.
Barthimæus, Filius cæcus.
Bartholomæus, Filius ſuſpendentis aquas.
Baruch, Benedictus.
Bathuel, Filiatio Dei.
Batus, menſura liquidorum.
Beel-phegor, Idolum hiatus.
Beel-zebub, idolum muſcæ.
Beera, Puteus.
Behemot, Jumenta, Quadrupedia.
Bel, Vetuſtus.
Bela, Deglutiens, Deſtruens.
Belial, Perverſus, Abſque jugo.
Ben-ennom, Filius divitiarum ſuarum.
Benjamin, Filius dexteræ.
Ben-oni, Filius doloris mei.
Bera, Puteus.
Bereſith, In principio. Sic vocatur primus liber Legis.
Berſabee, Puteus juramenti.
Beth-abara, Domus tranſitus.
Beth-ania, Domus obedientiæ vel afflictionis.
Beth-aven, Domus vanitatis.
Beth-dagon, Domus frumenti.
Beth-el, Domus Dei.
Bether, Diviſio.

Beth-lehem, Domus panis.
Beth-phage, Domus oris vallium.
Beth-phogor, Domus hiatus.
Beth-ſabee, Domus juramenti, civitas.
Beth-ſaida, Domus frugum.
Bethſames, Domus ſolis.
Bethul, Virgo.
Bezec, Fulgur.
Boanerges, vel juxta S. Hieronymum Banereem, Filij tonitrui.
Booz, In fortitudine.
Borith, herba in qua eſt acrimonia ſaporis.
Boſor, Munitio.
Boſra, idem.

C.

Caath, Congregatio, Obtuſio.
Cades, Sanctitas.
Cain, Poſſeſſio, Poſſeſſus.
Caleb, Quaſi cor.
Cana, Zelus, Æmulatio.
Cananæus, id eſt, Cana vico Galilææ.
Capharnaum, Ager pœnitentiæ.
Cappadoces, Hebraicè Caphthorim, id eſt Sphærulæ.
Cariath-iarim. Civitas ſilvarum.
Cariath-ſepher, Civitas litterarum.
Carmel, Cognitio circumciſionis, vel Agnus circumciſus.
Carthaginenſes, Hebraicè Tharſis, id eſt, Contemplatio gaudij.
Cedar, Nigredo, Triſtitia.
Cedes, Sanctitas.
Cedron, Denigratus, Triſtis.
Cephas, Petrus, à petra, Syrum.

Cetura, Aromatizans.
Chæreas, Lætus.
Chaldæa, Hebraïcè Chaſdim, id eſt, Quaſi dæmones.
Cham, Calidus, Calor.
Chanaan, Mercator, Negotiator.
Charmel, idem quod Carmel.
Cherub, Quaſi magiſter.
Chodchod, Iaſpis.
Chorræi, Furores.
Chriſtus, Unctus.
Chus, Æthiops.
Cin, Poſſeſſio, Emptio.
Cinoth, Lamentationes.
Cis, Durus, Stipula.
Cleophas, Gloria omnis.
Cœleſyria, Curva Syria.
Coloſſenſes, Supplicio affecti.
Corban, Corbana, Donum, Oblatio.
Core, Calvus, Calvitium, per heth in fine.
Core per aleph in fine, Vocans, legens, 1 Par. 9. 19.
Corozaim, Hic eſt myſterium.
Cosbi, Mendax.
Cyprus, Pulchra.
Cyrus, Quaſi miſer.

D.

Dagon, Frumentum.
Dalila, Paupertas.
Damaſcus, Sanguinis ſuccus.
Damaſcus, 1. Reg. 16. b. Similitudo incendij, Hebr. Dumeſec.
Dan, Judicans, ſive Judicium.

Daniel, Judicium Dei.
Darius, Requirens.
Damaſcus, Generationis procuratio.
Dathan, Ritus, Lex.
David, Dilectus.
Debora, Apes, Verbum.
Decapolis, Decem civitatum, (ſub. regio.)
Diabolus, Criminator, Calumniator.
Diabolus, Habacuc 3.4. Hebr. Reſeph id eſt, Volucris, Flamma.
Dibre haiamim, verba dierum.
Didymus, Gemellus.
Dina, Judicium, vel Judicans.
Dionyſius, Divinitus ſtillatus.
Dithalaſſum, Duo maria.
Doëg, Solicitus, Anxius.
Dor, Generatio.
Dura, Generatio, vel Habitatio.

E.

Ebal, Acervus vetuſtatis.
Eccleſiaſtes, concionator.
Eden, Voluptas, Deliciæ.
Edom, Rufus.
Eglon, Vitulus.
Elcana, Deus zelotes.
Eleazar, Dei adjutorium.
Elehanan, Dei gratia ſive miſericordia.
Eliacim, Dei reſurrectio.
Elias, Deus Dominus.
Eliezer, Dei adjutorium.
Elimelech, Deus meus rex.
Eliſabeth, Deus juramenti.
Eliſæus, Dei ſalus, Deus ſalvans.

Elle haddebarim, hæc ſunt verba, ſic incipit quintus liber Legis.
Elnathan, Deus dedit.
Emmanuel, Nobiſcum Deus.
Emmaus, Timens conſilium.
Enac, Gigas, Torques.
Encænia, Renovatio, Dedicatio.
Ennom, Ecce illi.
Enos, Homo, vel Vir.
Ephraim, Frugifer, Creſcens.
Ephraim, Hebraïcè Ephra, id eſt, Pulverulenta, ſive plumbea. 2. Reg. 13.7.
Ephrata, Ubertas, ſive Frugifera.
Ephron, Pulvis.
Eſau, Faciens, Operans.
Eſdras, Adjutor, Atrium.
Eſther, Occulta, Abſcondita.
Etam, Avis eorum.
Etham, fortitudo eorum.
Eubulus, Prudens.
Ezechias, Fortitudo Domini.
Ezechiel, Fortitudo Dei.
Ezriel, Auxilium Dei.

G.

Gabaa, Collis.
Gabriel, Vir Deus, aut Dei.
Gad, Felix, Accinctus.
Gadgad, Felicitas felicitatis, Accinctus exercitus.
Galaad, Abjectio.
Galaad, Acervus teſtimonij.
Galatæ, Lactantes.
Galgal, Rota, Revolutio.

Galilæa, Volubilis.
Gazer, Præſciſſio.
Gazophylacium, ubi theſauri templi ſervabantur.
Gebal, Terminus.
Gedeon, Conterens.
Gehenna, Vallis triſtitiæ.
Gehennon, Vallis contriſtans.
Gelboë, Revolutio inveſtigationis.
Gerſom, Advena ibi.
Gerſon, Exilium ejus.
Gibli, Termini.
Gihon, Pectus, Exitus.
Gog, Tectum.
Golgotha, Calvaria, ubi capita mortuorum reponuntur.
Goliath, Tranſmigratio.
Gomor, genus menſuræ.
Gomorrha, Populus rebellis.
Græci, Hebraicè Jevanim, id eſt Deceptores.

H.

Habac, Luctator.
Hanania, Gratia Domini.
Haram, Deſtructus.
Havoth-iair, Oppida illuminationis.
Hebal, Acervus vetuſtatis.
Heber, Socius, Particeps, per heth in principio.
Heber, per ain, Tranſitus.
Hebræus, Tranſiens.
Hebron, Societas.
Heli, Oblatio.
Heliopolis, Hebraicè dicitur On, id eſt, Dolor.

Henoch, Dedicatus.
Hermon, Deſtructio.
Heſron, Sagitta exultationis.
Heva, Viva, vivens.
Hierapolis, Sacra civitas.
Hieronymus, Sacrum nomen.
Holofernes, Fortis dux.
Hor, Mons.
Horeb, Deſertum.
Horma, Deſtructio.
Hur, Libertas.
Hus, Conſilium.
Hymenæus, Carmen nuptiale.

I.

Jabel, Defluens.
Jabes, Siccitas, per ſin in fine.
Jabes, Triſtitia, per ſade in fine.
Jacob, Supplantator.
Jahel, Aſcendens, Damula.
Jahiel, Vivit Deus.
Jairitis, Illuminatus.
Jamin, Dextera, vel Dexter.
Japheth, Dilatatus.
Jaſon, Sanans.
Javan, Decipiens.
Ichabod, Ubi gloria, Væ gloriæ.
Idumæa, Rufa, Terrena.
Jebus, Conculcatio.
Jechonias, Præparatio Domini.
Jehu, Ipſe, Exiſtens.
Jehus, Tinea corroſus, per ſin.
Jehus, 1. Par. 8.10. Conſilians, per ſade.
Jemini, Dextera, vel Dexter.

Jephthe, Aperiens.
Jerameel, Miſericordia Domini.
Jeremias, Celſitudo Domini.
Jericho, Luna, Menſis.
Jerobaal, Impugnans idolum.
Jerobaal, Impugnans populum.
Jeroſolyma, Viſio pacis, Viſio perfecta.
Jeruſalem, idem.
Jeſſe, Ens, Exiſtens.
Jesboc, Eſt vacuus.
Jeſus, Hebraïcè Jehoſua, Dominus ſalvator.
Jethro, Excellens.
Jezonias, Auſcultatio Domini.
Jezrahel, Semen Dei.
Indus, id eſt, de India, Hebraïcè dicitur Hodu, id eſt, Laudatio.
India, Job. 28. 16. Hebraïcè Ophir, id eſt Cinis.
Joab, Paternitas, Habens patrem.
Joachaz, Domini apprehenſio.
Joachaz, 2. Par. 34.8. Appendens.
Joachim, Domini præparatio.
Joacim, Domini reſurrectio.
Joas, Diffidens, Deſperans.
Joas, Domini ignis, 4. Regum 11. 21. Hebr. Jehoas.
Joas, 1. Par. 7.8. & 27. 28. Tinea corroſus per ain.
Job, Dolens, Gemens.
Joel, Volens, Incipiens.
Johanan, Gratioſus, Pius, Miſericors.
Johannes, idem.
Jonas, Columba.
Jonadab, Spontaneus.
Jonathan, Domini donum, filius Saul.

Joram, Excelſus.
Jordanis, Fluvius judicij.
Joſaphat, Dominus Judex.
Joſeph, Augmentum.
Joſeph, Pſalm. 80. 2. Domini augmentum, Hebr. Jehoſeph.
Joſias, Ignis Domini.
Joſue, Dominus ſalvator.
Iſaac, Riſus.
Iſai, Munus aut Ens.
Iſai, 1. Par. 2. 13. Vir meus.
Iſaias, Domini ſalus.
Isboſeth, Vir confuſionis.
Iſcariotes, Vir occiſionis.
Iſmahel, Exauditio Dei.
Iſraël, Prævalens Deo.
Iſſachar, eſt Merces, Præmium.
Ithamar, Inſula palmæ.
Jubilæus, Buccina.
Judas, Laudatio.
Julius, Lanuginoſus.

L.

Laban, Albus, Candidus.
Lamech, Pauper, Humiliatus.
Lapidoth, Fulgura.
Lazarus, Dei adjutorium.
Lechi, Maxilla.
Leci, Lex.
Levi, Copulatus.
Leviathan, Copulatio, Societas ſua.
Lia, Laborioſa, Fatigata.
Libanus, Candidus.
Libyas, Hebraïcè Lubim, Cor maris.

Lithoſtrotos, Lapidibus ſtratus.
Lot, Involutus, colligatus.

M.

Maacha, Attrita.
Maaſias, Opus Domini.
Maceda, Incendium.
Madian, Judicium, Litigans.
Magdalena, Magnifica.
Magi, Sapientes, vel Philoſophi.
Malachias, Nuncius meus.
Malaleel, Laudans Deum.
Malchus, Rex.
Mammona, Pecunia, Divitiæ.
Mamzer, De ſcorto natus.
Manahem, Conſolator.
Manaſſes, oblitus, Oblivio.
Manue, Requies.
Mara, Amara.
Mardochai, Amara contritio.
Maria, Exaltata, Amaritudinis mare.
Martha, Provocans.
Maſſa, Onus.
Maſpha, Specula.
Mathuſael, Mortem ſuam poſtulans.
Matthæus, Donatus.
Melchias, Rex Dominus.
Melchi-ſedec, Rex juſtitiæ.
Melchi-ſua, Rex ſalvator.
Meſollam, Pacificus.
Meſopotamia, Regio ſic dicta, quòd duobus fluviis Euphrate & Tigre ambiatur.
Micha, Pauper.
Michael, Quis ſicut Deus?

Michæas, idem.
Michol, Quis omnia?
Miphiboſeth, De ore ignominia.
Miſael, Quis poſtulatus?
Miſle, Proverbia, Nomen libri.
Miſphat, Judicium.
Mna, Libra, Talentum.
Moab, De Patre.
Moria, Amaritudo.
Moſa, Azymum, per ſade.
Moſa, 1. Par. 8. 9. Onus.
Moyſes, Attractus (ſub. de aquis.)
Myſia, Sceleſta.

N.

Naaman, Pulcher.
Nabal, Stultus.
Nabo, Loquela, Prophetia.
Naboth, idem.
Nabuchodonoſor, Planctus judicij.
Nachor, Raucus, Aridus.
Nadab, Spontaneus.
Nahaſſon, Coluber, Serpens.
Nahum, Conſolator.
Naim, Pulcher.
Nathan, Donatus.
Nathanael, Donum Dei.
Nazaræi, Separati, Sanctificati.
Nazareth, Sanctificata, Separata. Si autem per ſade ſcribatur, Cuſtodita vel Florida interpretatur.
Neapolis, Nova civitas.
Nehemias, Conſolatio.
Nehuſtan, Æneum.

Nemrod, Rebellis.
Nephthali, Æquiparatio.
Ninive, Pulchra.
Noë, Ceſſatio, Requies.
Noëma, Decora.

O.

Obadias, Servus Domini.
Obed, Servus.
Obed-edom, Servus hominis.
Ochoſias, Apprehenſio.
Odollam, Teſtimonium illis.
Og, Subcinericius panis.
Olla, Elevatio, Holocauſtum.
Onam, Dolor.
Onana, Dolor, Iniquitas.
Oneſimus, Utilis.
Oolla, Tabernaculum.
Ophni, Pugnus, pugillus.
Oreb, Corvus.
Oſee, Salvator.
Oza, Fortitudo.
Ozias, Fortitudo Domini.
Oziel, Fortitudo Dei.

P.

Palæſtina, Conſperſa (ſub. cinere.)
Paracletus, Conſolator, Advocatus.
Paraſceve, Præparatio.
Paſcha, Tranſitus.
Pentateuchus, Quinque volumina.
Pentecoſte, Quinquageſima (ſub. dies.)
Petrus, Saxum, Petra.

Phacee, Aperiens.
Phanuel, Videns Deum.
Pharao, Diſſipans.
Phares, Diviſio, filius Judæ.
Phares per ſin 1. Paral. 7. 16. Eques.
Phariſæi, Diviſi.
Phaſe, Tranſitus.
Phaſga, Collis.
Philiſthæa, Conſperſa cinere.
Phinees, Facies confidentiæ.
Phogor, Hiatus.
Phul, Aphrica.
Pigmæi, Hebraïcè dicuntur Gamadim.
Probatica, Ovina, locus ubi pecora ſacrificanda tenebantur.
Proſelytus, Advena, Peregrinus.

R.

Raab, Pſal. 86. 4. Superba, Fortis.
Rabba, Multa, Grandis.
Rachel, Ovis.
Raguel, Paſtor Dei.
Rahab, Lata, Dilatata.
Ram, Excelſus.
Rameſſes, Tonitruum, Tineæ.
Raphael, Medicina Dei.
Raphaim, Gigantes, Medici.
Rebecca, Saginata.
Rebla, Reblatha, Rixa.
Rechab, Quadriga.
Remmon, Malum granatum.
Reſpha, Extenſio.
Roboam, Dilatans populum.
Roma, Excelſa, Sublimis.

Ruben, Videns filium.
Ruma, Excelſa.
Ruth, Saturata.

S.

Saaph, Cogitans.
Saba, per ſin, Converſio, Captivitas.
Saba per Samech, Circuitio.
Sabaoth, Exercitus, in plurali.
Sabata, Circuitus.
Sabbathiſmus, Requies, Ceſſatio.
Sabbatum, idem.
Sadducæi, juſti.
Sadoc, Juſtus.
Sale, Miſſio.
Salem, vel Sallem, Pax.
Salmanaſar, Pax ligata.
Salmon, Pacificus.
Salomith, idem, f. g.
Salomon, Pacificus.
Salphaad, Umbra formidinis.
Samaria, Cuſtodia, Adamas.
Samſon, Sol ejus, Nominis iteratio.
Samuel, Poſitus à Deo.
Saphan, Hericius, Cuniculus.
Saphat, Judicans.
Sara, per he in fine, Domina, uxor Abrahæ.
Sara, per heth in fine, Odorans, Domina odoris.
Sarai, Domina mea.
Sareptha, Anguſtia, Buccellæ.
Saron, ſive Sarona, Planities.
Sathan, Adverſarius.
Saul, Poſtulatus, Commodatus.

Saul, 1. Reg. 9. 2. Hebräicè Sual, Vulpes.
Scenopegia, Feſtum tabernaculorum.
Schibboleth, Spica.
Sedecias, Juſtus Domini.
Segor, Parva.
Sehon, Eradicatio.
Sela diſſolvens, filius Judæ.
Sellum, Pacificus.
Sellon Manens.
Sem, Nomen, Fama, Poſitus.
Semei, Obediens.
Semei, 1. Par. 2. 28. Nomen meum.
Sennacherib, Rubus deſtructionis.
Seon, Sonitus.
Sepharuaim, Libri, vel Scribæ.
Sephora, Pulchra, aut Tuba, Exod. 1. 15. per ſin.
Sephora, Exod. 2. 21. Avis, Paſſer, uxor Moyſis.
Seth, Poſitus.
Setim, Expanſiones.
Siba, Exercitus, Militia.
Sibboleth, Onus.
Sicera, Ebrietas.
Sichem, Humerus.
Sihor, Niger, Turbidus, Nilus.
Siloë, Miſſus, Mittens.
Simeon, Audiens, Exauditio.
Simon, Obediens.
Sin, Rubus, Exod. 16. 1. per Samech.
Sin, per Sade, Arma, Scutum.
Sion, Acervus, 2. Reg. 5. 7.
Sion, Deut. 4. 48. Strepitus.
Siſara, Hirundinem videns.
Sodoma, Secretum eorum.
Somer, Cuſtos.

Sophtim, Judices.
Sorec, Vinea.
Stephanus, Coronatus.
Sulamitis, Pacifica, perfecta.
Sunamitis, Dormiens.
Suſanna, Lilium, Roſa.

T.

Tarſus, Alata, Pennata.
Thabor, Electio, Puritas.
Thaddæus, Laudans.
Thamar, Palma, Dactylus.
Thare, Odorans, Spirans.
Tharſis, Contemplatio gaudij.
Thau, Signum.
Thecua, Spes, Funiculus.
Teraphim, Simulachra.
Thomas, Abyſſus, Geminus.
Thopheth, Tympanum, Seductio.
Timæus, Cæcus, Cæcitas.
Timothæus, Honor Dei.
Titus, Honorabilis.
Tobias, Bonus dominus.
Tubalcain, Mundana poſſeſſio.
Tyrij, Hebraïcè Sorim, id eſt, Tribulantes.

V.

Vaicra, Et vocavit, Liber Levitici.
Vaiedabber, Et locutus eſt. Liber Numerorum.
Vaſthi, Potans, Bibens.
Veelle ſemoth, Et hæc ſunt nomina. Secundus liber Legis qui Exodus Græcè vocatur.

Ur, Ignis.
Urias, Ignis Domini.

Z.

Zabad, Dos, Dotatus.
Zabdi, idem.
Zabulon, Habitaculum.
Zachæus, Purus.
Zacharias, Memoria Domini.
Zambri, Cantans.
Zara, Oriens.
Zebedæus, Dos, Dotatus.
Zebe, Victima.
Zelotes, Æmulator.
Zelpha, Diſtillatio oris.
Zorobabel, Alienus à confuſione.

FINIS.

INDEX

INDEX BIBLICUS,

QUI RES EAS DE QUIBUS IN SACRIS BIBLIIS AGITUR,

Ad certa Capita, alphabeti ordine digeſta, revocatas ſumma brevitate complectitur.

IN hoc Bibliorum Indice, Candide Lector, primus numerus, libri caput denotat; proximè deinde ſequentes uſque ad hoc ſignum †, vel (ſi hoc ſignum non adſit) ad proximam uſque ſequentis libri citationem, ſunt verſuum in eodem capite ſignatorum nota. Exemplī gratia, in voce AARON, *Exod.* 4.14.16.30†5.1†6.13†7.1.2. *legendum eſt: Exodi capite* 4. *verſu* 14. *verſu* 16. *& verſu* 30. *Item c.*5. *verſu* 1. *cap.*6. *verſu* 13. *cap.*7. *verſu* 1. *&* 2. *Cùm autem aſteriſcus ſeu ſtella in hunc modum (Levit.*8*.*) numero apponitur, indicium eſt, rem de qua agitur, per plures verſus in eo capite tractari: vel ſignificat locum illum eſſe inter reliqua diligentiùs notandum. Porrò, ſi quod quæris, in verſu hic notato, contingat non adeò perſpicuè inveniri, tum aliquot ex propinquis verſibus antecedentibus vel ſequentibus tibi erunt perluſtrandi. In librorum nominibus ad faciliorem & certiorem diſtinctionem id obſervatum eſt, ut Eccle. Eccleſiaſten, Eccli. verò Eccleſiaſticum notet.*

AARON adjungitur fratri ſuo Moyſi ſocius, Exo. 4. 14. 16. 30 † 5.1 † 6. 13 † 7.1.2. Mich. 6.4. Fuit pronepos Levi, Exod. 6. 16. 18. 20. peculiari ritu conſecratur cum ſuis filiis ad miniſterium ſacerdotij, Levit. 8.*. Num. 3. 10. Deuteron. 18. 5. Heb. 5. 4. ſicut Dominus præſcripſerat, Exod. 29. *. † 40. 12. Aaronis & filiorum ſacerdotalis ornatus, Exod. 28 *. Aaronis ſacerdotis auctoritatem qui noluerunt agnoſcere, inuſitato genere mortis intereunt, Num. 16. 3. 11. 30. 31. Aaron inſigni miraculo oſtenditur præ ceteris à Deo in Sacerdotem ſummum electus. Num. 17. 5. 8. poſt

oblationem factam benedicit extenſa manu populo, Levit.9.22. jure perpetuo accipit pro officio ſacerdotali oblationes & primitias à populo,Num.18. 8. 9. 11.12 *. & à Levitis decimas decimarum, Num. 18. 26.28.moritur, Num.20 29† 33.38.Deut.10.6 † 32. 50.ſuccedit ei in ſummo Sacerdotio Eleazar, Num. 20. 28. Deut. 10. 6. Aaronis laus, Eccli. 45.7. 8.9*.

ABARIM mons, unde moriturus jam Moyſes terram Chanaan proſpexit, Num.21.11 † 27.12 † 33. 44.*.Deuter.32.49.

ABBA pater,Marc.14.36.*.Rom.8.15.Galat.4.6.

ABDEMELECH propugnator & patronus Jeremiæ,Jerem.38.7. liberatur à gladio Chaldæorum, 39.16.17.18.

ABDENAGO appellatur Azarias, Dan. 1. 7. mittitur in fornacem ardentem,3.21.

ABDIAS abſcondit & alit prophetas Domini,3.Reg.18.4.13.

ABDON Judex in Iſraël,Jud.12.13.

ABEL occiditur à fratre Caïn, Gen.4.8.1 Joan. 3.12.de eodem lege Matth. 23. 35. Luc.11.51.Hebr. 11.4 † 24. 12.

ABIA, ABIAM, vel ABIAS filius Roboam,rex Juda, 3 Reg. 14.31 † 15.1.2.Par.13.2.4.15. 17 *. reliquit Aſa regni ſucceſſorem, 3. Reg. 15. 8. Matth.1.7.

ABIATHAR ſacerdos effugit manus Saulis,1. Reg.22.20.confugit ad David in Ceilam, 23. 6. cum Adonia ſe conjungit,3.Reg.1.7.amovetur ſacerdotio, 2.27.juxta illud 1.Reg.2.30.32.

ABIDAN dux Benjamin, Num.1.11.

ABIGAIL, uxor impii Nabal,1.Reg.25.3. nubit Davidi regi poſt mortem Nabal,25. 42.

ABIMELECH rex Geraris aufert Abrahæ Saram, Gen.20.2.init pactum cum Abraham,21.23. 32. init pactum cum Iſaac,26.31.

Abimelech filius Gedeonis,Jud. 8. 31. occidit 70. ſuos fratres, & ictu lapidis molaris interficitur, 9. 5. 53 *.2.Reg.11.21

ABIRON effert ſe contra Moyſen, unde & terra dehiſcens,eum abſorbet,Numer.16*.†26.10.Deut.11. 6.Pſal.105.17.Eccli.45.22.

ABISAG Sunamitis ducitur ad regem David.3.Reg. 1.3.petitur ab Adonia in uxorem,2.17.

ABISAI filius Sarviæ,ſororis Davidis,2.Reg.2. 18 †16.9†19.21†20.6†23.18.

ABIU & Nadab filii Aaron igne abſumuntur, Le-

vit.10.2†16.1.Num.3.4†26.61.

ABIUD filius Zorobabel, Matth.1.13. appellatur Hanania, 1 Paral.3 19.

ABNEGATIO ſui ipſius, Gen.12.4†22.1.9.Deut.33.9.3.Reg.19.20.2.Mach.6.19.23.Matth.4.19†5.29†10.39†16.24†19.21.Marc.10.21 Luc.9.23†14.26†17.33.Joan.12.25.

Abnegatio omnium rerum, Gen.22.1. Deut. 33.9. Ruth,2.11.Matth.4.19†19.†1.27. Marc.1.18†10.28. Luc.5.11†14.26†18.22.1. Cor.7.29. Philippenſ. 3.7.

ABNER præfectus militum Saulis, creat Isboſeth regem Iſraël,2.Regum 2.8.paſcitur cum David,3.12. occiditur à Joab.2.Reg.3.27.

ABRA ancilla Judith, Judith 8.32†10.2. libertate donatur, 16.28.

ABRAM filius Thare: habet Sarai uxorem, Gen. 11.29. egreditur ex patria in terram Chanaan præcipiente Domino, 12.4.proficiſcitur in Ægyptum. 12.10. redit inde in Chanaam. 13.1. liberat Lot fratrem ſuum ex manibus hoſtium, 14.14. accipit promiſſionem ſeminis, 15.4 †17.16.†18.10. concumbit cum Agar 16. 4. accipit promiſſionem ſeminis & ſignum fœderis, appellatûrque Abraham, 17.5.orat pro Sodomitis, 18.23.28.32.Iſaac ei naſcitur, 21.2. paratus eſt offerre Iſaac, 22.9. mittit ſervum qui quærat uxorem filio ſuo Iſaac 24.4.moritur,25.8.commendatur, Eccli.44.20.appellatur pater multarum gentium, & omnium credentium, Gen. 17.5.Iſa. 51.2.Mat.3.9. Luc.19.9.Joan.8.39.Rom.4.11.17.18†9.7.Galat. 3. 8. De ipſo & ejus ſemine vide Joſ. 24.3. Iſ.41.8†51.2. Ezech. 33.24. 2. Eſd. 9. 7.Matth. 8.11.Actor.7.2.16. Heb.11.17.

ABRAHÆ filij qui dicantur, Joan.8.33.Rom.9.7. Gal. 3.7.

ABSALOM filius David, 2. Reg. 3. occidit ſuum fratrem, & fugit ad Tholomai regem Geſſur. 13.37.revocatur, 14.21.23. conatur patris occupare regnum, 15.6.concumbit cum patris concubinis, 16.22 juxta prophetiam,12. 11.tribus haſtis transfigitur à Joab,18.14.

ABSTINENTIA à quibuſdam cibis, Gen. 1.29.30†2.17†3.11†9.4. Exod. 12.9*.†13.6†21.28†22.31†29.34.Lev. 6.24†7.18*.†11.4*.†17.27*.†19.7†22.23.8.*†14.Num.6.4.†.18.10 Deu.12.16†14.†3*. Tob.1.12.Judith.12.2 Dan.1.8.2. Machab. 7.1 Matth. 12.4 Marc.2.23.Luc.6.1.Act.15.29.

Abſtinentia à vino. Levit. 10.8.† 11.34.Num.6.3.

Jud. 13. 4. 14. Jerem. 35. 6. Ezech. 44.21. Luc. 1. 15.

Abſtinendum à cibo & potu etiam licito propter ſcandalum alterius. 2. Machab. 6. 24. Rom. 14. 20. 21. 1. Cor. 8. 13.

Abſtinentiæ præceptum violare nolentes, Jer. 35. 6*. 2. Mach. 6. 19*. † 7. 2*.

Abusus veſtium. Iſa. 3. 18. Ezech. 7. 20. Eſther 14. 16. Matt. 11. 8. Mar. 12. 38. Luc. 7. 25 † 16. 19 † 2?. 45. 1. Tim. 2. 9. 1. Pet. 3. 2.

Acceptio perſonarum, vide Perſona.

Acceptio munerum, Exod. 23. 8. Num. 35. 31. Deut. 10. 17 † 16. 19. † 27. 25. 2. Par. 19. 7. Job. 15. 34 † 36. 18. Prov. 14. 20 † 15. 27 † 17. 23. † 19. 6 † 22. † 28. 21. Eccli. 4. 36 † 7. 6 † 20. 31. Iſa. 1. 23 † 5. 23 † 33. 15. Judæ 16.

Acedia, 2. Reg. 11*. Proverb. 6. 6 † 10. 4. 26 † 12. 11 † 13. 4 † 18. 8 † 19. 15. 24. † 20. 4. 13 † 21. 25 † 24. 30 † 25. 13 † 28. 19. Ezech. 16. 49. Eccli. 33. 26. Rom. 12. 11.

Achab impius Rex Iſraël, 3 Reg. 16. 29 30 † 18*. vincit Syrios, 20. 20. 29. init fœdus cum Benhadad rege Syriæ 20. 34. exercet tyrannidem in Naboth. 3. Reg. 21. 2. trajicitur telo, & ſanguinem ejus canes lambunt. 22. 38. ſecundùm verba Eliæ 21. 19. filij ejus pereunt, 4. Reg. 10. 7. 11. ſecundùm illud 3. Reg. 21. 21. 4. Reg. 9. 7.

Achaia, Act. 18. 12. 27 † 19. 21. Rom. 15. 26. 1. Cor. 16. 15. 2. ad Cor. 1. 1 † 9. 2 † 11. 10. 1. ad Theſſ. 1. 7.

Achan lapidatur, Joſ. 7. 25. 1. Par. 2. 7. in valle Achor, Joſ. 7. 24 † 15. 7. Iſaiæ 65. 10. Oſee 2. 15.

Achaz filius Joatham impius rex Juda, 4 Reg. 16*. 2. Paral. 28*. Iſaiæ 7*. Matth. 1. 9. appellatur Eliezer, Luc. 3. 29. Ezechias filius in regnum patri ſuccedit, 2. Paral. 28. 27. Matth. 1. 10.

Achias filius Achitob, ſacerdos Domini, 1. Reg. 14. 3. 18. appellatur Achimelech. 21. 1.

Achimelech ſacerdos dat Davidi panes propoſitionis 1. Reg. 21. 6. & gladium Goliath, 21. 9. transfigitur, 22. 18. appellatur Ahias, 14. 3. vocatur Abiathar, Marc, 2. 26.

Achior dux Ammonitarum, Judith. 5. 5. traditur in manus filiorum Iſraël. 6. 7. fit Judæus. 14. 6.

Achis rex Geth donat Davidi civitatem Siceleg, 1. Reg. 27. 6.

Achitophel. Davidi à conſiliis adhæret Abſaloni, 2. Reg. 15. 12. dat impium conſilium. 16. 21. ſuſpendit ſe, 17. 23.

Adam creatur, Gen. 1. 27. collocatur in paradiſo, & ligni ſcientiæ uſus ei interdicitur, 2. 15. perſuaſione

Evæ præceptum violat, & paradiſo pellitur. 3. 6. 23. Oſee 6.7. moritur, Geneſ.5.5. Rom 5.14.1. Cor.15.22.

ADHORTARI ad bonum, Gen. 13.8†45. 24 Joſ. 22.5.2. Paral 30.6†32.7.2. Eſdr.5.6.9. Actor 11.23 † 14. 21†20.17*.1. Theſſ.5.11. Tit. 2*. † 3. 1. Heb. 3. 12.

ADONIAS affectat regnum Patris ſui, 3. Reg. 1. 5. uxorem petit Abiſag, & occiditur 2.17.25.34.

ADONIBESEC capitur, Judic.1.6.

ADORATIO Angelis & hominibus tributa, Geneſ.18.2†19.1†23.12†27.29†33.3*.†42.6†43.26. Exod.18 7. Num.22.31.1 Reg.20.41.† 25.23†28.14.2. Reg.9.6.†14.3* 3. Reg.1.16.23. Judith.10. 20. Eſther. 3.2. Dan.2 46. Actor.10.25.

ADRAMELECH idolum 4. Reg 17.31.

Adramelech uſus ſubſidio fratris ſui Saraſar, occidit patrem Sennacherib, 4. Reg. 19. 37. Iſaiæ 37. 38.

ADVENTUS Domini expectandus Matth. 24. 42 † 25. 13†26.40. Mar.13.33. Luc.12.40†21.34. Rom. 13. 12. Epheſ.6.18. Coloſſ.4.1.1. Theſſ.5.6.1. Pet.4.7†5.8. Apoc.3.3†16.15.

ADULTERIUM, luxuria, & fornicatio, Gen.6.2 † 19.5.31.33.*.† 38.15. Exo.22.16 Levit.18*.† 19.29† 20.10.13.† 21.9. Num.25.1.6 Deut.22.13.22.23 † 23. 17. Jud.19.2.25.1. Reg.2.22. Tob.4.13. Prov.2.16†5*.7. 10*.†22.14†23.27†29.3 Eccl.7.27. Eccli.23. 25 *. † 25.4. Ezec.22.10. Actor.15.20. Rom.1.26.1. Cor.5.1†6. 9.15†10.8. Epheſ.5.5. Col.3.5.1. Theſſ.4 3.1. Tim.1. 10. Heb.13.4.

Adulterium carnale & ſpirituale prohibetur, committitur, & punitur Geneſ.20.2†26. 7 Exod. 20. 15. Levit.18.8†20 10. Num.5.13. Deut.5. 18 † 22. 22. 30. 5.7†13.26 Oſee 2.4†4 2. Sap.3.16 Jud.19.2.2. Reg.11. 4†12.1.9. Job 24.15†31.1.9. Pſal.72.27. Prov.5.3.8.20† 6.24.32†7*. Iſaiæ 57.1. Jer.2.36†3.1†5.7.†13.26. Oſee 2.4†4.2. Sap.3.16. Matt. 5.27†14.3†19.9. Joan.8.3.1. Cor.6.10.1. Theſſ.4.3. Heb.13.4. Jacob.4.4.

ADURAN, ſuper tributa ſeu quæſtor ærarius Davidi, 2. Reg.20.24 poſteà à tributis ipſi Roboam, lapidatur. 3. Reg.12.18.

ÆGYPTIACA captivitas prædicitur, Gen.15.13. incipit, Ex.1.8.13. Act.7.18.

De Ægypto exitus, & liberatio Iſraëlis promittitur Gen.15.16†48.21†50.14. Ex.3.17†6.6. adimpletur, & exeunt viri 600000. Exod.12.37.51†13* †14. *. Num.33.1. Deu.16.1. Oſe.13.4. Mich.6.4.

In Ægyptum redire improbè flagitat Iſraëliticus

populus. Exod. 14. 31 † 16. 3 † 17. 3. Num. 11. 5 † 14. 4 † 20. 3.

Contra Ægyptum prophetatur Iſaiæ 19. 1. 11. 18 † 20. 3. Jer. 43. 20 † 44. 30 † 46. * Ezech. 29 *. † 30. * † 31 *. † 32 *.

Ægyptiaca redemptio frequenter in memoriam revocatur tanquam ſummum beneficium. Exod. 20. 2. Levit. 22. 33 † 26. 13. Deut. 4. 37 † 5. 6 † 7. 8 † 8. 14 † 16. 6. Jud. 2. 1 † 6. 8. 1. Reg. 10. 18. 4. Reg. 17. 7. Mich. 6. 4.

Ægyptus affligitur plagis variis, Exod. 7 *. 8 *. 9 *. 10 *. 11 *. ut prædicit Dominus Exod. 3. 19.

Ægyptus expugnatur à Rege Babyloniæ, 4. Reg. 24. 7. Jerem. 46. 2.

Ægyptij prodeunt in pugnam contra Judam. 2. Par. 1. 22. 2.

Ægypto potitur Antiochus, 1. Mac. 1. 17. in Ægyptum fugit Chriſtus Herodem Matt. 2. 13.

ÆGROTATIO & morbus pœna peccati. Exod. 15. 26. Levit. 26. 16. Num. 12 *. Deut. 7. 15 † 28. 27. 60. 2. Reg. 24. 15. 4. Reg. 5. 25. 2. Paral. 21. 18. Joan. 5. 14.

Ægroti viſitandi ſunt & conſolandi, Geneſ. 48. 1. 4. Reg. 8. 29 † 13. 14. Job. 2. 11. Pſalm. 40. 4. Eccl. 7. 3. Eccli. 7. 38. Matt. 25. 37. 40. Joan. 11. 3 † 12. 9. 2. Cor. 1. 4.

Quomodo ſe viri ſancti in morbo & deceſſu ab hac vita habuerint, Gen. 49 *. † 50. 14. Deut. 31. 1. 6. Joſ. 13 *. † 23 *. † 24 *. 1. Reg. 12 * 3. Reg. 2. 1. 7. 2. Par. 32. 24. Tob. 4 *. Iſ. 38. 1. 1. Mach. 2. 49. 61.

ÆNEAS ſanatur, Actor. 9. 33.

AGABUS imminentem famem prædicit, Act. 11. 28. & Paulo manus injiciendas, 21. 11.

AGAG rex Amalecitarum capitur à rege Saule. 1. Reg. 15. 8. jubente Samuele occiditur, 15. 33. juxta prophetiam, Num. 24. 20.

AGAR ancilla Saræ parit Iſmahelem. Geneſ. 16. 15. expellitur cum filio ſuo. 21. 14. Galat. 4. 30.

Agareni è ſua terra per Rubenitas profligantur, 1. paral. 5. 19.

AGGÆUS prophetat Judæis. Agg. 1. 3. 1. Eſd. 5 *. † 6. 14.

AGRIPPA audit Paulum, Actor. 26. 2.

AHIAS propheta in Silo ſecat pallium in 12. partes, 3. Reg. 11. 30. mala prædicit uxori Jeroboam, 14. 6. 10. ſcripſit prophetias, 2. Par. 9. 29.

AHIRA dux Nephthali, Num. 1. 15.

ALCIMUS perjurus Judæus adeptus eſt ſacerdotium, 1. Mac. 7. 5. 9. 2. Mac. 14. 3. 13 periit ſubita morte. 1. Mac. 9. 55. 56.

ALEXANDER, rex Græcorum, occiſo Dario, regnum ſuum filiis diviſit, 1. Mac. 1. 7. vide Dan. 7. 6 † 8. 8 † 11. 4.

ALPHA & ω, principium & finis, primus & noviſſimus eſt Dominus, Iſai. 41. 4 † 44. 6 † 48. 12. Apocal. 1. 8 † 2. 8 † 21. 6 † 22. 13.

ALPHÆUS, pater Jacobi Apoſtoli. Mat. 10. 3. Marc. 3. 18. Luc. 6. 15. Actor. 1. 3.

ALTARE holocauſti, Exod. 27. 1 † 38. 1. Num. 7*. 2. Reg. 24. 25. 3. Reg. 8. 32. 4. Reg. 16. 15. 2. Paral. 1. 5 † 4. 1 † 15. 8. 1. Eſd. 3. 2. Ezec. 43. 13. 1. Mach. 4. 47. 53.

Altare incenſi, Exod. 30. 1. 10 † 37. 25 † 40. 10.

AMALECH filius Eſau naſcitur, Gen. 36. 12. 16. pugnat contra Iſraël, Exod. 17. 8. Num. 14. 43. Judic. 6. 3. cæditur. 7*. 1. Reg. 14. 48. funditus deletur. 1. Reg. 15. 2. 8. juxta verba Exod. 17. 14. Num. 24. 20. Deut. 25. 19.

AMAN poſtquam ad honores fuit evectus, fit lethalis hoſtis Judæorum, Eſther. 3. *. ſuſpenditur, 7. 10. eodem ſupplicio afficiuntur & decem filij ejus, 9. 14.

AMASA filius Abigail ſororis Davidis, 1. Par. 2. 17. fit dux militiæ apud Abſalonem, 2. Reg. 17. 25.

Poſt militiæ Davidis præficitur, 19. 13. tandem à Joab per fraudem occiditur, 20. 10. cauſa cædis ponitur, Regum 19.

AMASIA filius Joas recenſet populum. 2. Paral. 25. 5. ulciſcitur cædem patris ſui, 4. Reg. 12. 21 † 14. 5. bello devincit Edomæos, 14. 7. capitur, & occiditur. 14. 13. relinquit ſucceſſorem filium Azariam regem, 15. 1. appellatur Levi, Luc. 3. 29.

AMICI veri & ficti, Deut. 13. 6 † 33. 9. 2. Reg. 3. 27 † 13. 14 † 15. 19 † 20. 8. Pſal. 40. 10 † 54. 14. Prov. 14. 20 † 18. 24 † 27. 10. 19. Eccli. 6. 7 † 7. 20 † 9. 12 † 12. 14 † 22. 25 † 37. 1. Jerem. 9. 4 † 12. 6 † 41. 1. Daniel. 11. 26. Mich. 7. 5. Matt. 10. 35. Luc. 12. 53. Joann. 13. 18. 1. Theſſ. 2. 14.

AMINADAB filius Aram. Matth. 1. 4. hunc Naaſſon filius ejus in regno ſecutus eſt. Num. 1. 7 † 7. 12 † 10. 14.

AMMON filius Lot & filiæ ejus, Gen. 19. 38. Ammonitæ prohibentur ab ingreſſu templi. Deut. 23. 3. 2. Eſd. 13. 1. cæduntur ab Iſraël. Jud. 11. 32. 1. Reg. 11. 11. 2. Reg. 8. 12 † 10*. †. 12. 26. adverſus Ammon prophetatur, Pſal. 82. 8. Jerem. 49. 1. Ezech. 21. 20 † 25. 2. Amos 1. 13. Sophon. 2. 8.

AMNON filius David oppreſſit ſororem ſuam Thamar, 2. Reg. 13. 14. unde & ab Abſalone fratre ſuo confoditur, 13. 28.

AMON filius Manaſſe rex Juda occiditur, 4.Reg.21.19.23. ei in regno ſuccedit filius Joſias 4. Reg. 22. 1.

AMORI filius Chanaan, Gen.10.16. Amorrhæi non patiuntur Iſraëlem per ſuos terminos proficiſci, Num. 21.23. Jud.11.19.

AMRI impius rex Iſraël.3.Reg.16. 6.17.22.23. contra Amri, Mich.6.16.

ANAMELECH idolum Sepharuaim, 4.Reg. 17.31.

ANANIAS prophetat contra Jeremiam, Jerem.28.1.

Ananias cum uxore Saphira ſubitò moritur, Actor. 5.5 10.

ANATHOTH civitas Benjamin, Jerem.32.7. ubi & Jeremias eſt natus, Jerem.1.1†29.27.& ſacerdos Abiathar, 3.Reg.2.26.

Anathothitæ nolunt Jeremiam audire, Jerem. 11.21.

ANDREAS à Chriſto vocatur, Matth.4.18 Mar.1.16. Ioan.1.40.

ANDRONICUS vicarius Antiochi occiditur, 2. Mach.4.38.

ANGELI horûmque miniſterium, & natura. Gen. 16.7*.18*.19*.21.17.†22.11†24.7†28.12.†31.11.65 †32.24†48.16. Exod.3.2†13.21 †14.19†23.20†32. 33†33.2. Num.20.16†22.22. Ioſ.5.13. Iud.2.1†5.23†6. 11. 34.20†13.3.6.9.1. Reg.29.9.2. Reg. 14.17†19.27†24. 16.3.Reg.13.18†19.5.4.Reg.1.3.15†19.35. 1.Par.21.15. 2.Par.32.21.Pſal.33.8†90.11†102.20†103.4 † 148.2. Iſa 6.6 † 37.36. Dan.3.49† 6.22 † 8.16 † 9.21†10. 5.10.16†12 1.Zach 2.3†3.1.6†4.1†5.5.10 † 6. .Mal. 2.7†3.1.Jud.13.20.Tob.5 27†6*.9*. 12* Tob.7.5 † 8. 3 † 10.11 † 11. 2. Baruch. 6.6. 2. Mach. 11. 8. Mar.1.20†2.13.19†4.11†11.10†13.39.49†16. 27†18. 10†22.30†24.31 † 26. 53 † 28.2. Mar.13. 32. Luc. 1. 13.19.28†2 9.15†12.8†16.22†22.43. Ioſ.1.51†5.4 † 20.12. Act.1.10†5.19†6.15†7.30†8.26†10.3. † 11. 3† 12.7.11 23†23.9†27.23. Rom.8.38. Gal. 1. 8†3.19 † 4. 14. Col.2.18. 2.Theſſ.1.7.1. Tim.3.16†5.21. Heb.1*.† 2.2†12. 22 † 13.2.1. Pet.1.12†3.22.2. Pet.2.11. Judæ 9. Apoc.*.

Angelorum ruina. Job.4.18†15.15. Iſai.14.9. Ezec. 28.2.14.17. Joan.8.44.2. Pet.2.4. Jud.6.

Angelorum nomine appellantur doctores & prædicatores, Iſai.33.7. Malac.2.7 † 3. 1. Matth. 11. 10. Marc.1.2 Luc.7.27. Gal.4.14. Apoc.2*.3*.

ANIMÆ quorundam piorum ſtatim poſt mortem ſunt cum Chriſto, 2.Cor.5.8. Phil.1.24. Apoc.14. 13. contra eos qui putant illas uſque in diem judicij quieſcere.

Anna parit prophetam Samuel. 1. Reg. 1. 20.

Anna propheteſſa laudat Dominum Deum, Luc. 2. 36.

Annas ſocer Caiphæ, Luc. 3. 2. Ioan. 18. 13. Actor. 4. 6.

Antichristus & ejus regnum. Iſai. 11. 4. Ezec. 38*. 39*. Dan. 7. 7. 19. 24† 8. 9. 23† 9. 27† 12. 1. Zach. 11. 15. Matt. 24. 24. Marc. 13. 6. Ioan. 5. 43. Act. 20. 29. 2. Theſſ. 2. 3. 1. Tim. 4. 1. 2. Tim 3. 1. 2. Pet. 2*. 1. Ioan. 2. 18. 22† 4. 3. 2. Ioan. 1. 7. Iudæ 20. Apoc. 11. 7† 12. 8† 13*. † 14. 9† 17*. 19. 2 † 20. 2. 8.

Antiochia ſuſcipit Apoſtolorum de Christo prædicationem. Act. 11. 19. 26† 13. 1.

Antiochus illuſtris proficiſcitur in Ægyptum. 1. Mach. 1. 18. deſtruit templum, & ſubvertit civitatem Ieruſalem. 1. Mach. 1. 23. 33. 2. Mach. 5. 16. erigit idolum ſuper altare Domini. 1. Mach. 1. 1. 57. moritur, 6. 16. 2. Mach. 9*.

Antiochus Eupator, filius prædicti Antiochi, fit rex, 1. Mach. 6. 17. cum exercitu tendit in Iudæam, 6. 31. non ſervat Iſraëli fidem, 6. 62. cæditur, 7. 4.

Antiquæ viæ inquirendæ, & obſervandæ, & à novis declinandum, Ierem. 6. 16. Prov. 22. 28. Eccli. 8. 11† 39. 1. Rom. 16. 17. Gal. 16. 17. Gal. 1. 6. 7. 8. 1. Tim. 6. 20. 2. Tim. 4. 3. 2. Petr. 3. 17. 1. Ioan. 2. 24. 2. Ioan. ver. 7. Iudæ ver. 18. 19. 20.

Apollo vir facundus, & Scripturarum peritus, Actor. 18. 24. 1. Cor. 1. 12† 3. 4† 16. 12.

Apollonius dux in Syria, 1. Mach. 3. 12† 10. 69.

Apostolus magnus eſt Chriſtus, Heb. 3. 1.

Apoſtoli eliguntur ex diſcipulis, Luc. 6. 13. mittuntur ad annuntiandum regnum Dei in Iudæa, Matth. 10*. Luc. 9. 24. 46. revertuntur, 9. 10. mittuntur in univerſum mundum ad evangelizandum. Matth. 28. 19. Marc. 16. 15. Lucæ 24. 46. Ioan. 15. 16. 27† 20. 21. Actor. 1. 8† 10. 42.

Apoſtoli uſi ſunt membranis, ſeu libris 2. Tim. 4. 13. hortantur ad ſtudium legendi. 1. Tim. 4. 13. 15. Opifices autem qui noctes & dies aliis occupantur, jubentur non immiſcere ſe eccleſiaſticis rebus, Eccli. 38. 26. 37.

Apoſtoli & Prophetæ habuerunt ſpiritum Dei, Exod. 4. 12. 2. Reg. 23. 2. Dan. 9. 10. Zach. 7. 7. Mat. 10. 20. Mar. 13. 11. Ioan. 14. 17. Actor. 1. 1. † 2. 4† 4. 31 † 9. 17 † 19. 6. 1. Cor. 2. 12 † 12. 3. 2. Cor. 13. 3. 1. Theſſ. 4. 8. 2. Tim. 3. 16. 1. Pet. 1. 11. 2. Pet. 1. 21.

APPARITIONES Dei, Angelorum & hominum, Gen. 32. 24. Exod. 3 *. Num. 22. 21. Ioſ. 5. 13. 1. Reg. 28. 11. Matth. 17. 3† 28. 2. 9. Mar. 9. 3† 16. 5. 9. 12. 14. Luc. 9. 30† 24. 4. 15. 36. Ioan. 20. 12. 14. 19. 26† 21. 1. Act. 1. 10† 16. 9† 18. 9.
AQUA nihil nocumenti vel impedimenti adfert electis Dei, Exod. 14. 22. Pſal. 65. 6. Iſaiæ 43. 2. Ionæ 2. 5.
Aqua nominatur perſecutio, pſal. 68. 16 † 143. 7. Prov. 17. 14. Mat. 7. 25. Luc. 6. 48. Apoc. 12. 17.
Aquæ aſſimilantur cognitio Dei, & dona Spiritus ſancti, Iſaiæ 11. 9† 12. 3† 35. 6. † 43. 20† 44. 3. Ezech. 47*. Zac. 14. 8. Ioan. 4. 10† 7. 38.
Aqua benedicta: vide Benedictio.
ARAD rex Chananitarum pugnat contra Iſraël, Num. 21. 1.
ARAM, qui & Ram nominatur, filius Eſron, genuit Aminadab, Ruth. 4. 19. 1. Paral. 2. 10. Matth. 1. 4. Lucæ. 3. 33.
ARAN frater Abraham, & pater Lot, Geneſ. 11. 27.
ARCA Noë, Gen. 6. 14† 7*. † 8*. Sap. 10. 4† 14. 6. Mat. 24. 38. Luc. 17. 27. Heb. 11. 7. 1. Pet. 3. 20.
Arca fœderis Domini paratur, Exod. 25. 10. 21. aſſumitur in caſtra contra Philiſthæos, 1. Reg. 4. 5. capitur, 4. 11.
Arca quid continebat, Exod. 16. 34. Deut. 10. 2† 31. 26. Reg. 8. 9. 2. Paral. 5. 10. Heb. 9. 4.
ARCHELAUS regnat loco patris ſui Herodis. Matt. 2. 22.
ARIOLI & aruſpices, Dan. 2. 2. 27† 4. 6 † 5. 7. 11. Act. 19. 13. vide incantatores.
ARISTARCHUS ſocius ſancto Paulo & in itinere, & in vinculis, Actor. 19. 29 † 20. 4 † 27. 2. Coloſ. 4. 10.
ARPHAXAD rex Medorum, à Nabuchodonoſor victus, Iudith. 1. 5. 6.
ARSACES rex Perſarum & Medorum ſuperat Demetrium, 1. Mach. 14. 13.
ARTAXERXES rex Perſarum recipit litteras plenas querelis adverſus Iudæos, 1. Eſd. 4. 7. 17. reſpondet, jubet ædificationem templi impediri, 4. 21. permittit Iſraëli ædificare templum. 1. Eſdr. 7*.
ASA filius Abiam rex Iuda tollit idola. 3. Reg. 15. 8. 12. ſubſidium quærit à Syris, & moritur, 15. 19. 24. Ioſaphat filius ejus rex poſt eum. 1. Par. 3. 10.
ASAPH cantor Davidis. 1. Paral. 6. 39. † 16. 5.

ASARHADDON, poſtquam pater ejus Sennacherib confoſſus eſt, ſuccedit in regnum, 4. Regum. 19. 37. Iſaiæ 37.38.

ASENETH parit ipſi Ioſeph Ephraim, & Manaſſe, Gen.41.50†46.20.

ASIA ſubjicitur Romanorum imperio, 1.Mac. 8. 6.

ASSUERUS rex Perſarum inſtruit ſplendidam cœnam, Eſther, 1.3. accipit Eſther uxorem, 2. 9. 17. relinquit Darium filium ſuum ſucceſſorem, Daniel. 9.1.

ASSUR filius Sem filij Noë conſtituit regnum Aſſyriorum, Geneſ.10.22.1.Par.1.17.

Aſſur virga furoris Domini, Iſaiæ 10.5. contra Aſſyrios prophetatur, Num.24.24. Iſaiæ 10.5†14.21†17.3†30.28.31†31.8.

Rex Aſſur expugnat Iſraëlitas, & transfert in Aſſyriam, 4.Reg.15.29*.†16*.†17*. expugnat civitates Iudæ, 4.Reg.18*.2.Par.32*Ezech.36*.

ASSYRIORUM exercitus ab angelo cæditur, 4.Reg. 19.37.2.Par.32.21. Iſaiæ 37.36. Eccli.48.24.1.Mach. 7.41.2.Mach.8.19.Tob.1.21.Ionæ 2.5.

ASTAROTH, Iud.2.13†10.6.1.Reg.7.3†12.10.

ATHALIA filia Amos regis Iſraël, 4. Reg. 8. 26. perdit totam ferè regiam ſtirpem, 11.1. regnat ſex annos in Iudæa, 2. Paral. 22. 12. interimitur, 4.Reg. 11.16.10.

ATHEONOBIUS mittitur ad Simonem, 1. Mach.15.28.

AVARITIA, Ioſ.7.20.1.Reg.8.3†25.3.10.3. Reg.21.2.4.Reg.5.20.22. Pſalm. 36.16.21. Prov.1. 19†11.28†127.2†15.6.16.27†28.16.22†30. 15.Eccl.2.26†4.8†5.9†6.1. Iſai.5.8†56.11.Ierem. 6.13†8.10.Ezech.22.13.Amos 8.4.Mich.6.10. Habac.2.9.Eccli.14.3†31.3†41.4.2. Mach. 4. 50†10. 20.Matth.6.19†26.14.46†27.3.Marc.8.36.Luc.12. 15.Ioan.12.4.Act.5.1†8.19†24.26. 1. Cor. 6. 10. Epheſ.5.3.phil.4.11.Col. 3. 5. 1. Tim. 6. 9. ad Titum 1. 7. 11. Heb.13.5.

AUDIENDUM verbum Dei, *vide* Verbum Dei.

Axa filia Caleb traditur Othonieli in uxorem, Ioſ. 15.17.Iud.1.13.

AZARIAS filius Amaſiæ rex Iuda fit leproſus, 4. Reg.15.5.2. Par. 26. 19. reliquit filium Ioatham regem. 4.Reg.15.32.1.Paral.3.12. appellatur Ozias, 2. Par.26.19.Matth.1.9.Matt.Luc.3.29.

Azarias propheta mittitur ad regem Aſa, 2.Par.15.1.

B.

BAAL idolum Samaritanorum, 3.Reg.16.31.altare Baal deſtruitur, Iud.6.25. 30. Sacerdotes Baal occiduntur, 3.Regum 18.40.4.Reg.10.25†23.5.

BAANA & Rechab ſuſpenduntur, 2.Reg.4.12.

BAASA impius rex Iſraël pugnat contra Aſa regem Iuda, 3.Reg.15.16*.cum omni progenie ſua extirpatur, 16.4.11.ſecundum verbum Iehu, 16.1.2. 3.

BABYLONICA captivitas 70. annorum prædicitur, Lev.26.31.Deut.4.26†28.36.49.4.Reg.20. 17. Iſai. 5.13.10.Ierem.13.19.24†16.9†20.4.6†25.8. Ezech. 7*. 12*. 22.5. Mich. 3. 12† 4.10. Habac.1.6.Baruch.6.1.

Babylonicæ captivitatis initium, 4.Reg.24*.25*.2. Paralip.36*3 Eſd.1.40.52.

Finis captivitatis promittitur & prophetatur, Levit. 26.41 Deu.4.29†30.2.3.Reg.8.33.2.Paral. 6. 24. 37. Iſa. 14.1† 40.1† 48.20.Ierem. 2.15†16.15†24.5† 25.12†29.10†30*.† 31.9†32.37† 16.27. Ezech. 11. 17.Dan.9.2.25.Baruch.6.2.Liberatio fit, 1.Eſdr.1*.2 *.3.Eſd.2.1.

Babylonicæ captivitatis cauſa, 4.Reg. 17. 7.13.18. contra Babylonem, Pſal. 36.8.Iſa.13*† 14.2.4† 21. 2.9†47*.Ierem.25.12†50*.51*.Baruc.4.27.Apoc.14. 8†16.19†17.*.18.*

BACCHIDES dux Demetrij, 1. Mach. 7. 8. occidit Iudam ex præcepto Demetrij, 9.18.

BALAAM conducitur ad maledicendum Iſraël, Num 22*.†23.docetur à Domino quid illi loquendum ſit. 23.5.26. Balaam doctrina, 2. Pet. 2 15. Apoc.2.14.

BALAC rex Moabitarum mittit nuntios ad Balaam, Num.22.5.Ioſ.24. .vide Iudic.11.25. Michææ 6.5.Apoc.2.14.

BALTHASSAR videt manum ſcribentem, Daniel, 5. 5.occiditur, & regnum ejus delabitur ad manus Darij, 5.30† 6.1.

BANAIAS dux Cerethi & Phelethi, 2. Reg.20.23. Davidi à conſiliis 23.23.1.Paral.11.25. poſteà præfectus militum Salomonis, 3.Reg.2.35.

BAPTISMUS à Chriſto præceptus, Matthæi 28.19. Marc.16.16.Ioan.3.5.

Baptiſmum docuerunt Apoſtoli, & adminiſtrarunt, Actor.2.38.41†8.12.36†9.18†10.47†16.15. 33† 19. 4†22.16.Rom.6.3.1.Cor.1.14. Galat.3.27.Eph.4.5. Heb.6.2.

Baptiſmus ſalvat, 1. Pet. 3.21.baptiſmus eſt lava-

crum regenerationis. Tit. 3. 5.

Baptiſmus tollit omnia peccata, Gen. 17. 14. Iſaiæ 44. 3. Ezech. 36. 25. Zachar. 3. 1. Matth. 18. 14 † 28. 19. Marc. 1. 4 † 16. 16. Ioan. 1. 33 † 3. 5. Act. 2. 38 † 8. 12. 38 † 16. 33 † 18. 8. Romanor. 6. 3. 4. 5. 6*. 1. Cor. 6. 11. Epheſ. 5. 26. Coloſſ. 2. 1*. Tit. 3. 5*. Hebr. 10. 22. 1. Pet. 3. 21.

Baptiſmus non eſt iterandus, Epheſ. 4. 5. Hebr. 6. 6 † 10. 26. Idem declarat ipſius figura, Geneſ. 17. 14. 1. Cor. 10. 2.

Baptiſmus Ioannis, Matth. 3. 6 † 21. 25. Mar. 1. 4 † 11. 30. Luc. 3. 16 † 7. 29 † 20. 4. Ioan. 1. 25. 33 † 3. 23. Act. 1. 5 † 11. 16 † 13. 24 † 19. 3.

Baptiſmus pœnitentiæ prædicatur, Mar. 1. 4. Luc. 3. 3. Act. 2. 38 † 13. 24 † 19. 3. Rom. 6. 3. Col. 2. 12.

Baptiſmi nomine ſignificatur paſſio, Matth. 20. 22. Marc. 10. 38. Luc. 12. 50.

Baptiſmus in Spiritu ſancto & igne Matt. 3. 11. Marc. 1. 8. Luc. 3. 16. Ioan. 1. 33. Actor. 1. 5 † 2. 4 † 11. 15.

Baptizandi ſunt parvuli, Geneſ. 17. 14. Exod. 4. 24. 25. 26. Matth. 11. 28 † 18. 14 † 19. 13. Mar. 10. 14. Luc. 18. 15. Ioan. 3. 5. Actor. 2. 39. 41 † 16. 15. 33 † 18. 8. 1. Cor. 1. 16 † 10. 2 † 15. 22. 1. Tim. 2. 4.

Baptizari in Scripturis aliquando exprimitur per verbum Illuminari. Hebr. 6. 4. aliquando per Renovari, Hebr. 6. 6.

Baptizatus Chriſtus, Matth. 3. 15. Marc. 1. 9. Luc. 3. 21. in baptizatum delabitur Spiritus ſanctus, Mat. 3. 16. Marc. 1. 8. Luc. 3. 21. Ioan. 1. 33.

Baptizat Chriſtus per diſcipulos, Ioan. 3. 22 † 4. 2.

Baptizata integra domus, 1. Cor. 1. 14. Actor. 16. 15. 33 † 18. 8 † 16. 33.

Baptizati accipiunt ſpiritum ſanctum, Actor. 2. 38 † 19. 5. induunt Chriſtum, Galat. 3. 27. in morte ipſius baptizantur, Rom. 6. 3. in unum corpus baptizantur, 1. Corinth. 12. 13. 27.

Baptizatus Simon Magus, Actor. 8. 13.

Baptizatus Eunuchus, Actor. 8. 38.

Baptizatus Cornelius gentilis, Actor. 10. 47.

Barabbas latro dimittitur, Matth. 27. 26. Marc. 15. 15. Lucæ 23. 25. Ioan. 18. 40. Actor. 3. 14.

Bariesu à Deo per Paulum uſu oculorum privatur, Act. 13. 11.

Barnabas ponit pretium agri ante pedes Apoſtolorum, Act. 4. 37. ducit Paulum ad Apoſtolos, 9. 27.

mittitur Antiochiam, 11. 22. redit in Ieruſalem, 11. 30. iterùm recepit ſe Antiochiam cum Paulo 12. 25.

BARTIMÆUS viſu donatur, Mar.10.46.52.

BARUCH filius Neriæ, Ier.32. 12. dictante Ieremia ſcribit librum, qui comburitur. 36 *. conſcribit alium, qui populo prælegitur.45.2. Baruch.*.3.

BARZELLAI providet regi David de cibis, 2. Reg. 17.27. deducit eum uſque ad Iordanem, 19.31*. David præcepit ut filiis Barzellai benefiat.3.Reg.2.7.

Barzellai quoniam ſuæ genealogiæ ſcripturam demonſtrare non poterat, rejicitur à Sacerdotio; 1. Eſdr.2.62.2.Eſdr.7.64.

BASEMATH filia Salomonis, uxor Achimaas, 3. Reg.4.15.

BATHUEL filius Nachor pater Rebeccæ, Gen.22.23.

BEATITUDO ſeu beatorum gaudium, & vita æterna, Sap.3.7†5.1.16.Iſaiæ 25.9†30.29 † 49. 10†60*. 64.2 Ierem. 31.3.8.13.Daniel.12.13.Matth.13.43†19. 28†25*Mar.12 25.Luc.9.33†16.21. † 22.29.Ioan.16. 20 † 17. 2. 24. Rom. 8. 30. 1. Cor. 2. 9 † 15. 41. 2. Cor. 12. 3. 2. Tim. 4. 8. 1. Pet. 1.4.8†5.4. Heb. 10.35†12.23.Iac.1.12. Apoc.2*.3*.7.9.15†14. 1†21. 22 *.

Beatitudo quomodo comparetur, Iſai.25. 9. Matth. 20.23†25.34 Mar.10.40.Ioan.3.15.16.36†5.24†20. 29. Act. 2.21 † 15. 11 † 16. 31. Rom. 1. 16 † 10.4.Eph.1.13†2.6.1.Theſſ.5.9.2.Theſſ.2.13.2.Tim. 1. 9.Tit.1.1†3.5.1.Petri 1.9.Heb.5.12.

BELIS & Draconis hiſtoria, Dan.14*.

BELLUM eſt pœna peccati, Lev.26.24.Deut.28.36. 49.Iudic. 2.13†3.1.8†4.1†6.1†10.6†13. 1. Iſaiæ 5.25. Ierem.5.15.

In Belli neceſſitate quomodo ſe quis habere debeat, Exod.17.8.12.1.Reg.17.20*.2.Paral.12. 2,6†14. 9.12†18*.20.1†32.1.6.Iudith.8.9*.1.Machab. 3. 16. 20†4.7.10†7.41.45.2.Machab.8.16.19. Deus pugnat pro ſuis, Exod.14.13.Deut.1.30†3.22.1.Reg.17.46.2. Paral.20.15.Pſalm.17.35†143.1.Iſaiæ 30. 15. Quære Victoria.

Bellandum armis quoque ſpiritualibus, Rom. 13. 12.2.Cor.10.4.Eph.6.11.Galat.5.17.

Bellum quibus de cauſis ſuſceperint olim fideles. Gen. 14. 14. Iud. 9. 27 † 20*. Ioſue 10.1. 7.1. Reg. 30. 1. 8.

BENEDICTIO qua homo homini benedicit, Gen. 14.19†27.4*.† 28.4†48.9.Exod.12.32.39.43. Lev.9.

22. Num.24.9*. Deut.10.8†33.1. Ioſue. 8.33†14. 13.† 15.19†22.6.1.Reg.2.20.2.Reg.6.18†13.26†14. 22 † 19.39.3.Reg.1.47†8.14.4.Reg.10.14.1.Par. 16. 2.2. Par. 6. 3. Iud. 15. 10.Pſal. 117.126 † 128. 8.Prov. 27. 14. 1. Mach. 2. 69. Luc. 2.34. 6.28.Rom.12.14. Heb. 7. 2.

Benedictio qua creaturæ conſecrantur & ſanctificantur, Exod.28.2†29.6.27.Levit.21. 10 † 22.2 † 27. 28.29.30.Numer.5. 17†31. 6. Ioſue 6. 24. Iud. 17. 3.1.Reg.21.5.1.Paral.18.11. 3. Eſdr.1.41. 1. Timoth. 4.5*.Hebr.9.2. 3. Hinc conſecratio ſacerdotum, veſtium, altarium, templorum, cereorum, aquæ luſtralis, & cetera.

Benhadad ſervat fidem & pactum cum rege Aſa, 3.Reg.15.20. obſidet Samariam, 20.1.4. Reg.6.24. ægrotat & moritur. 8.7.15.

Benhadad filius Hazael fit rex Syriæ, 4.Reg.3. 24. ſubjicit ſibi Iſraëlem, 13.3.

Benjamin filius Iacob naſcitur, Gen.35.16.

Benjamitæ abutuntur uxore Levitæ, Iudic. 19. 25. puniuntur, 20.41.

Beseleel inſignis artifex, Exod.31.1†35.30.

Bestiæ & bruta animantia non crudeliter tractanda, Geneſ. 33. 13. Exod. 23. 12. Num. 22. 23. 28. Deut. 5. 14 † 22. 10. Prov.12. 10. Eccli. 7. 24.

Betsabee filia Eliam uxor Uriæ à David cognoſcitur, & parit, 2.Regum 11.4.27. puer ægrotat & moritur, 12. 15. 18. fit uxor Davidis, parit ei Salomonem, 12. 24. 1. Paral. 3. 5. Matth. 1. 6.

Bethsaida urbs nativa Andreæ & Philippi, Ioan.1.44†12.21. deploratur, Matth.11.21.Luc.10.13.

Bethsamitæ graviter puniuntur, 1. Reg. 6. 19.

Bona opera pietáſque vera in Deum commendantur, Exod. 19. 5 † 20*. † 23.19. 25. Deut.5.6. 11.16 † 10.12.Ioſue 22. 5.1. Reg. 15.22.Pſal.2. 10 † 39.7 † 49. 14.Prov.3.1 † 14.31 † 1.3. Iſai. 1.16† 58.6. Ierem. 22. 3. Ezech. 18. 6. Oſee 6. 11. Mich. 6. 8. Zach. 7. 9 † 8. 16. Eccli. 35. 12.Matt. 5. 24. 29. 39. Luc. 1. 75 † 3. 11. Ioan. 12.26. Rom. 12.* 13 *. 14. 17. Philip. 3.3.Iac.1.27. vide Opera.

Bonitas & benignitas Dei erga ſuos, Gen. 18. 26.30. Exod. 6.1†3. 26†11.7 †20.6 † 34. 6. Num. 20.8.Deut.4.29†5.10†7.9†10.18†28 1†30. 3 † 32. 10.2.Reg.7.12 † 12.13 † 24.14.3.Reg.8.23. 4. Reg.

20.5.2 Eſd.9.8.Sap.11.24.Eccli.2. 12. † 18.1. Pſalm. 31.5†35.7†36.25†85.5†102*.†135*.†144. 8. Iſaiæ 30.18 † 54.5.7 † 55.7.Ierem.12.15. † 18.8. Ezech. 18.27†33.15.Oſe.2.21.Ioel.2.13.Ionæ 4.2.Matt.11. 28 † 18. 19. Luc. 1.30†6. 36†15.20.27 † 23. 43. Rom. 11. 4. 31. 2. Cor. 1. 3. Epheſ. 2. 4. 1. Tim. 1. 13. 16.

C.

CÆCITAS tum corporis,tum animi, Gen. 19. 11. Deut.28.28.4.Reg.6.18.Pſa.68.24†145.8. Iſaiæ 6.10† 42. 7. 16. 18 † 35. 5 † 29. 18 † 43. 6 † 55. 10† 59.10. Sap. 2. 21. Tob. 2.11.2. Mach. 10.30. Matt.15.14.Marc.8.18.Luc.4.19.Ioann.9.1.4†12.4. Act.9.8.18†13.11. Rom.1.21†11.10.2.Corinth.4.4. Epheſ.4.18.2.Pet.1.9.1.Ioan.2.11.Apoc.3.17.

Cæci illuminantur,Tob.11.15.Matt.9.30 † 20.34. Marc.8.25†10.46.Luc.18.35.Ioan.9.7.

CÆREMONIÆ Eccleſiaſticæ, ſeu cultus externus, Geneſ.8.20†14.18†15.9†17.10†22*. † 26. 5.28.11†33.20†43.4.26.Exod.12*.†18. 20† 19 *. Levit. 18.34.†9*.†10.19†12*.†14*. † 23*. † 24 *. Num.1.50†4*.†5*.†6*.†7*.8*.†9*.†15*.1.Par.25 *.1.Eſd.6*.Matt.2.11.

Cæremoniæ ſeu ritus certi in orando,3. Reg.8.22. 54†17.21†18.42.1.Paral.5.12*. Matth.2.11†26.39. Mar. 1. 35. Lucæ 22. 4 *. 1. Cor. 11. 4 *. Tim. 2. 8.

CAIN primus filius Adam naſcitur,Gen.4.1. occidit ſuum fratrem Abel,4.8.Sap.10.3.1.Ioan.3.12.

CALEB filius Heſron,1.Paral.2.18.explorator terræ Chanaan,Num.13.8.31†14.6.24.30.38.Poſtulat, & conſequitur terram Hebron.Ioſ.14.6.9.13†21.12. Iudic.1.20.2.Paral.6.56.

CALIX iræ & furoris,Iſaiæ 51.17. Ierem. 25.15. Pſalm.59.5†74.9.Apoc.16.19.

Calix paſſionis, Matth.20.22†26.38.1.Mar.10.38. Luc.22.42.Io.18.11.

CAMOS, vide Chamos.

CANA civitas Galilææ, ubi Chriſtus aquam in vinum mutavit,Ioan.2.1.

CAPHARNAUM, civitas Galilææ, in qua cœpit Ieſus prædicare,Matt.4.17.Luc.4.31. curat ibidem ſervum Centurionis, Matt.8.13.appellatur civitas ejus, 9.1.increpatur, 11.13.

CAPTIVOS inviſere.Gen.14.14.1.Reg.30.9.Tob.1.

15. Ier.38.9. Matt.25.37. Actor. 12.5.2. Tim. 1.16. Hebr.13.3.

Captivos non deſerit Deus, Geneſ. 39.21. Sap. 10. 11.Iſai.42.7.Act.5.18†12.17†16.25.

Carnem ſuam crucifigere quomodo quiſque debeat. Eccli,19.1.Rom.6.12†8.12.13.14.Gal.5.16.Epheſ.4. 22†5.3.Tit.2.12.1.Pet.2.1†4.2.6. Heb.12.1.

Castitas cœlibum præfertur caſtitati conjugali, Pſal.44.15.Sap.4.20.Matt.19.12†22.30.1.Cor. 7.25. 32.34.38*.Apoc.14.4.

Caſtitas hæc conſulitur ut perfectio Evangelica, Matth.19 12.1.Corinth.7.25.

Caſtitatis laus,1.Reg.21.5. Tobiæ 6. 16*Iudit.15. 11†16.26.Pſal.44.15.Proverb.22.11. Sap.3.13.14†4. 1.2† 6. 20. Eccli.6.28†26.20.Iſaiæ 7.14†56.3.4.5*. Zach.9.17.2.Mach.14.38. Matth. 5.8.48†19.12†22. 30*.†25.1.Luc.1.27†20.34. Act.24.25. Rom.2.7.1. Cor.7.25*.2.Cor.6.5†11.2.1.Timoth.2.2†3.2†4.12 †5.2.Tit.1.8.†.2.5.Apoc.14.4.

Cavendum à pſeudoprophetis,Matt.7.15.Marc.8. 15†13.6.Lucæ 17.23.

Caiphas ſummus ſacerdos conſilium dat contra Chriſtum,Ioan.11.49†18. 14. prohibet Apoſtolis ne prædicent,Actor.4.18.

Cephas, vide Petrus.

Cereorum & lampadum in templis uſus, 2. Paral. 4. 20.

Certi non ſumus de accepta peccatorum remiſſione, vel vita æterna conſequenda, Eccleſ. 9. 1. 2. Eccli.5.5.Rom.9.17†11.20.Cor.4.3.4.5†9.27. † 10. 12. Phil.2.2†3.11.13.1.Timoth.1. 19.2. Pet. 3. 17. Heb.3.14†4.1.

Chamos,ſive Camos,idolum Moabitarum, Num. 21.29.huic Salomon ædificat templum,3.Reg. 11. 7. deſtruitur.4.Reg.23.13.

Chanaan filius Noë maledicitur, Gen.9.25†10. 1.6.laus terræ Chanaan,Deut.11.10. Terra Chanaan promittitur Abrahamo & ejus ſemini. Gen. 12. 7 † 13.15 † 15. 18 † 17. 8 † 26. 4 † 35. 12. Exod. 3.8.17.Lev.20.24.Deut.9.6.datur,Ioſue 13. 6. quam ob cauſam Deus Chananæos expulerit, Lev. 18.25. Deut. 9. 4 † 18. 12 † 20. 17. quamobrem paulatim & non ſimul illas nationes profligaverit,Exod. 23.29.Deut.7.22.Iud.2.23.† 3.1.deſcriptio & diviſio terræ Chanaan, Geneſ.10.19. Exod.23.31.Num.26. 52.† 33.54†34*. Ioſue 13*.†14*.†15*.†16*.†17*. †18*.†19*.Ezech.47.13.21.

Chananeæ mulieris filia à dæmonio liberatur, Matt. 15. 28.

CHARITAS virtus fide præſtantior. Prov. 10. 12. Matth. 22. 38 † 25*. ubi à nuptiis excluduntur non habentes oleum charitatis. Marc. 12. 33. 1. Cor. 12. 31* † 13. 1. 8. 13*. Col. 3, 14. 1. Tim. 1. 5. 1. Pet. 4. 8. 1. Ioan. 4. 16.

Charitas fraterna, Gen. 13. 8. Lev. 19. 18. Deut. 22. 1. 1. Reg. 18. 1. Eccli. 25. 2. Pſal. 132. 1. Prov. 10. 12. Matt. 7. 3. † 19. 19. † 22. 38. Joan. 13. 14. 34. † 15. 12. Rom. 12. 10 † 13. 9. 1. Cor. 13 *. Gal. 5. 14. Eph. 4. 5 † 5. 1. Philip. 2. 2. Coloſſ. 3. 13. 1. Theſſal. 4. 9. 1. Timoth. 1. 5. Hebr. 13. 1. 1. Petr. 4. 8. 1. Joan. 3. 23 † 4. 7. Diligendi etiam inimici, Exod. 23. 4. 1. Reg. 24. 5. 7. † 26. 5 † 30. 11. 2. Reg. 19. 9. 4. Reg. 6. 21. Job. 31. 29. Prov. 25. 21. Matth. 5. 44. Luc. 6. 27. 35 † 23. 33. Actor. 7. 60. Rom. 12. 20. vide Dilectio.

CHOREAS ducere, Exod. 32. 6. 19. Jud. 11. 34 † 21. 21. 2. Reg. 6. 14. Pſal. 149. 3 † 150. 4.

CHRISTUS Jeſus verus Deus & Homo promittitur, Gen. 3. 15 † 12. 3 † 17. 19. 21 † 22. 18 † 26. 4 † 28. 14. 49. 10. Num. 24. 17. Deut. 18. 18. 1. Reg. 2. 10. 35. 2. Reg. 17. 13. Pſ. 2*. 21*. 109. 1. Iſai. 7. 15 † 8. 3 † 9. 6 † 11. 1. 10 † 28. 16 † 40. 9 † 42. 1 † 45. 1 † 46. 13 † 49. 1. 6. 20 † 50. 5 † 52. 10 † 59. 20 † 53*. † 60. 1 † 62. 11. Jer. 23. 5 † 30. 9 † 33. 15. Ezech. 17. 22 † 34. 11. 15. 23 † 37. 24. Dan. 7. 13 † 9. 24. Mich. 5. 1. Agg. 2. 8. Zach. 2. 10 † 3. 8 † 9. 9. Malach. 3. 1.

Chriſtus ſecundùm promiſſum Dei Patris primùm in tempore propter nos verus homo factus, & nobiſcum converſatus, Joan. 1. 14. Deus in carne manifeſtatus eſt. 1. Timoth. 3. 16. 1. Joan. 4. 2. Deus miſit Filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, Rom. 8. 3.

Chriſtus eſt verus Dei Filius, Matth. 3. 17* 14. 33 † 17. 5. Marc. 1. 11 † 5. 7. † 9. 7 † 15. 39 Luc. 1. 31 † 3. 22 † 9. 35. Joan. 1. 34. 49 † 6. 69 † 9. 36 † 11. 27 † 19. 7. Rom. 1. 4 † 8. 3. Hebr. 1. 2 † 5. 8 † 6. 6 † 7. 3 † 10. 29. 2. Pet. 1. 17. 1. Joan. 3. 8 † 4. 9 † 5. 20.

Chriſtus conceptus de Spiritu ſancto, Matth. 1. 20. Luc. 1. 35.

Chriſtus natus ex Maria virgine, Matth. 1. 25. Luc. 1. 31 † 2. 6. 11. Gal. 4. 4. Iſai. 7. 14. natus in Bethleem, Matth. 2. 1. Luc. 2. 6. 11. Joan. 7. 42. Mich. 5. 1.

Chriſtus ſine peccato, Iſaiæ 53. 12. Ioan. 8. 46. 2. Corinth. 5. 21. 1. Pet. 2. 22. 1. Joan. 3. 5. Heb. 4. 15 † 7. 26. circumciditur, Luc. 2. 21. Baptizatur in Jorda-

ne, Matt.3.16.Marc.1.9.Luc.3.21.

Chriſtus manifeſtatur & demonſtratur certis teſtimoniis, Matth.1.1.16.23†3. 11†8.29† 11. 5 † 16. 6 † 17. 5†22. 44†26. 64†27.53.Mar.9. 7†15.39. Luc.1.41. 31†2. 10.16*. †9. 29†22.68. Joan.1. 14. 29.32.49†2. 11†3. 2.13. 16. 35†5. 39† 6. 69† 7. 40†9. 35 † 10. 7.24. 36 † 11. 27. 41 † 12. 17 † 14*. †15. 25† 17.1†20. 28.Rom.1. 2†8. 3†9.5. 2. Cor.5.19. Galat.4. 4. Philip.2.6. Col.2.9. 1.Tim.3. 13. Tit.2.11. Hebr. 1*. † 5*. 1 Joan.5.20.

Chriſtus eſt agnus Dei, Iſai.53.7.Joan.1.29. Act. 8.31. 1.Corint.5.7. Apoc. 5. 6. 12 † 7. 9. 17 † 14. 1 † 13. 8†17. 14.

Chriſtus eſt dominus dominantium, & Rex regum. Ezech. 37. 24.Pſal.2. 6† 24. 7.Coloſſ.2.10. 1.Tim.6.15. Apoc.1. 5 † 17. 14†19.16.Chriſtus eſt imago Dei Sap.7.26.2.Cor.4.4.Hebr.1.3.

Chriſtus eſt lux gentium & totius mundi, Iſaiæ 2. 5†9.2†42. 6†49. 6†60. 1.19. Matth.4. 16. Luc.2. 32.Joan.1.4†3. 19†8. 12†9. 5 † 12. 35. 46. Actor. 13.47.1.Joan.1. 5†2. 8.Apoc.21.23.

Chriſtus verus paſtor, Iſai. 40. 11. Ezech. 34*. †37. 24.Mich.5.3. Zach.13.7. Matth.26.30. Marc. 14.27.Joan.10.11.Heb.13.20.1.Petr.2.25†5.4

Chriſtus docuit & prædicavit, Matt. 4. 17 † 5 *. 6*.7*. Marc.1.14.Luc.4.15†6. 20*. curavit omnem infirmitatem, Matt.4.23†8*. †9.2.20.28.Marc.8.23. Luc.17.12.

Chriſtus eſt transfiguratus, Matth. 17.2.Marc.9 2. Luc.9.29.

Chriſtus per proditorem traditur, quære Judas.

Chriſtus paſſus, Pſalm. 21*. Iſa. 53*. Dan.9.26. Matth.16. 1† 17.12. 22†20. 18.22†26.37.66†27*. Mar.8.31† 9.31. Luc.17.25†18. 31†23*. Joan. 18. 28†19*. Act.3. 18†8. 31†17. 3.Rom. 8. 32. 1.Pet. 2. 21 † 4. 1.Hebr.2. 18†13. 12.

Chriſtus eſt crucifixus, Matth.27. 35. Marc. 15. 24.Luc.23. 32.Joan.19.18. Actor. 2. 23 † 4.10. 1. Cor.2.2. 2.Corint.13.4.

Chriſti paſſio prædicta & præfigurata eſt Gen.22. 2.Num.1.8.Pſalm.21*. Iſaiæ 53*. Dan.9. 26. Matt. 20.22.Joan.3.14.16†8.28†12.23.

Chriſtus mortuus eſt, & ſepultus propter peccata noſtra, Matt.27.49. 58. Mar.15.37. 42. Luc.23.45. 49. Joan.19.30.40.Actor.13.29. Rom.5. 6†5.10†8. 34† 14.9. 1.Cor.15.3.2.Corint.5. 15. 1.Theſſ.5. 10. ut prædixerat futurum, Matth. 16.21† 20.22.

Chriſtus tertia die reſurrexit à mortuis, Pſal. 15. 19. Matth.28.6. Marc.16.6. Luc.24.5. Joan. 20. 9. Actor. 2.24. 31 † 10.40† 3. 30† 7. 31. Rom. 4. 25† 8. 34† 14.9. 1. Cor. 15. 4. 12. 2. Tit. 2. 8. Idque prædictum & præfiguratum eſt, Pſalm. 15. 10. Jonæ 2. 1 Matt.12. 40 † 16.21 † 17.22 † 20.22. Marc.8. 31 † 9. 31 † 10. 34 Luc.11.30† 18. 33. Joan.2.19.

Chriſtus aſcendit in cælum, Matt. 16. 19. Lucæ 24.5. Joan.3.13† 6.62. Actor.1. 9. Epheſ. 1. 20 † 4. 8. 1. Pet.3. 22. Hebr. 4.14. Pſal.67.19.

Chriſtus eſt Deus & Dei filius à principio & ab æterno, Joan.1. 1 † 8. 58 † 17.5. 24. Michææ 5.2. Prov.8.22. Col.1.16. Heb.1.2.

Chriſtus mediator, reconciliator, & advocatus, Joan. 6.44.65 † 10. 7 † 14. 6. Act. 4. 12. Rom. 3. 25 † 5. 2 † 8. 34. Gal.3. 20. Eph.2. 14. 17. Col.1. 19. 1. Tim.2.5. Hebr.7.24 † 8. 6 † 9.15 † 12. 24. 1. Joan.2. 1 † 4. 10.

Chriſtus ſedet ad dexteram Dei Patris, Pſalm. 109. 1. Matt.22.44. Marc.6.19. Luc.22.69. Actor. 7.56. Rom.8.34. Epheſ.1.20. Coloſſ.3. 1. 1. Petr. 3. 22. Hebr.1. 13 † 10. 12 † 12. 2.

Chriſtus venturus eſt judicare vivos & mortuos, Pſalm. 95.13. Matth.16. 27 † 24. 30 † 25. 21. Luc. 17. 24. 30 † 21.25. Joan.5.22. Actor.1. 11 † 10. 42 † 18.31. Rom.2.16. 2. Corinth.5.10. 1. Theſſ.4.16. 2. Theſſ.1.7. 2. Timoth.4. 1. 1. Petr.4.5. Hebr.9.28. Jud.14. Apoc. 1.7 † 20.11.

Chriſto omnia tradita ſunt à Patre, & ſubjecta, Matth.11. 27 † 28. 18. Luc.10.22. Joan.3. 35† 17. 2. Epheſ.1.22.

Per Chriſtum cuncta ſunt creata, Pſal. 32.6. Joan. 1.3. Epheſ.3.9. Coloſſ. 1.15. Hebr.1.2.

Chriſtus manet in æternum, Pſ. 109. 4. Iſaiæ 9. 7. Dan.7. 14. Mich. 5.1. Joan. 12.34.

Chriſtus eſt leo, Apoc. 5.5.

Chriſtus eſt ſtella matutina. 2. Pet. 1. 19. Apoc. 22. 16.

Chriſtus novit omnia, Joan. 16. 30 † 21. 17. Apoc.2.23.

Chriſtus eſt unum cum Patre, Joan. 10. 30 † 14. 10. 20 † 17. 21.

Chriſtus ſibi reputat fieri quod Chriſtianis fit, Zach.2 8. Prov.14. 31 † 17. 5. Matth. 10. 42 † 18. 5 † 25. 35. Marc. 9. 40. Luc. 10. 16. Actor.9. 4. 1. Theſſ. 4.8.

CHRISTIANI appellantur fideles, Act. 11. 26 † 26. 28. 2. Cor. 10. 7.
Chriſtiani dicuntur ſancti, quia ſanctitatem profitentur, Act. 9. 41. Rom. 1. 7 † 12. 13 † 15. 26 † 16. 2. 15. 1. Cor. 1. 2 † 6. 1 † 14. 33. 2. Corint. 1. 1 † 9. 12 † 13. 12. Epheſ. 1. 1. 15 † 3. 8. 18 † 4. 12 † 6. 18. Phil. 1. 1 † 4. 21. Col. 1. 1. Theſſ. 5. 27. 1. Tim. 5. 10. Hebr. 6. 10 † 13. 24.
Chriſtianis vivendum ſicut Chriſtus vixit, Galat. 2. 19. 1. Joan. 1. 7 † 2. 6. † 3. 3.
Chriſtiani erunt cum Chriſto, Joan. 12. 26 † 14. 3 † 17. 24.
CHUS filius Cham, Gen. 10. 6. Paral. 1. 8.
CHUSAI amicus Davidis, nuntiat Davidi quid in eum meditetur Abſalon, 2. Reg. 15. 32 † 17. 15. 16.
CHUSAN Raſathaim rex Syriæ regnat ſuper Iſraël octo annos, Judic. 3. 8.
CIBUS qui Judæis vetitus, Exod. 21. 28 † 22. 31. Lev. 3. 17 † 7. 23 † 11. 4 † 17. 10. 13 † 19. 26. Deut. 2. 16. 13 † 14. 7. 12. 1. Reg. 14. 32.
Ciborum & potus in conviviis luxus, Iſaiæ, 5. 12. Ezech. 16. 49. Luc. 22. 34 † 16. 19. Rom. 13. 13. Galat. 5. 21. 1. Pet. 4. 3. 2. Pet. 2. 13. Vide Ebrietas.
Cibare eſurientes ſeu fame laborantes, Deut. 23. 4. Jud. 8. 5. 1. Reg. 21. 3 † 35. 8. 23. 2. Reg. 16. 1. Iſaiæ 58. 7. Matth. 25. 35.
Cibus ſumendus cum gratiarum actione. vide Gratia.
CIBI delectus habendus. vide Abſtinentia.
CIRCUMCISIO carnalis & ſpiritualis, Gen. 17. 10 † 21. 4 † 34. 24. Exod. 4. 25 † 12. 44. Levit. 12. 3. Deut. 1. 16 † 30. 6. Joſue 5. 2. 7. Judith. 14. 6. Ierem. 4. 4 † 6. 10 † 9. 25. 1. Mach. 1. 16. 51. 63. 2. Mach. 6. 10. Luc. 1. 59 † 2. 21. Ioan. 7. 22. Actor. 7. 8 † 15. 1. 24 † 16. 3. Roman. 2. 25. 29 † 3. 1 † 4. 10. 1. Corinth. 7. 19. Galat. 2. 3 † 5. 2 † 6. 12. Epheſ. 2. 11. Philip. 3. 2. Coloſſ. 2. 11. † 3. 11.
CLAUDIUS Cæſar Romanus præcipit omnes Iudæos exire Roma. Actor. 18. 2. hujus tempore magna erat in orbe annonæ caritas, Actor. 11. 28.
CLAUDIUS Lyſias mittit Paulum ad Felicem præfectum Cæſareæ. Act. 23. 23. 30.
CLEOPATRA filia Ptolemæi traditur Alexandro, Mach. 10. 58. huic adimitur & traditur Demetrio, 11. 12.
CLEOPHAS ibat cum altero diſcipulo in Emmaus,

Lucæ 24. 13. cognovit Chriſtum in fractione panis,24.30.

COGITATIONES pravæ quas odit Dominus, Zach. 8.17.Prov.6.14.Matt.15.19.Marc.7.21.

Cogitationes cordis Deus novit,3.Reg.8.39. 2. Paral.6.30.Ioan.2.25.& nulla latet eum,Iob.42.2.Eccli. 42.19.Iſaiæ 29.15. Matt. 9.4. Hebr.4.12.noverunt eas & alij,quibus Deus voluerit revelare,4.Reg.5.26 †6.12.Dan.2.29*.

COGNOSCERE licet ſubinde homines ex verbis & factis, Eccli.19. 27 † 27. 9.Matt.7.16†12.33.Lucæ 6.44.

Cognoſci Deus humanâ ſapientiâ non poteſt, niſi ipſe revelet parvulis & humilibus.Mat.11.25†16.17. Luc.10.11.Ioan.7.28†8.19.27†10.14†14.4†15.15† 17.6.Actor.17.23.1. Corinth. 1.17.18†2.6.10†3.19. Coloſſ.1.26.

CONCIONATORUM, Paſtorum , & Prophetarum officium,1.Regum 12.23.Iſaiæ 58.1†61.1. Ierem.1.5. Ezech.3.1.9.12†33.2.7.Actor.3. 8. 24. vide Epiſcoporum electio & officium.

CONCORDIA fratrum commendatur, Pſalm.132.1. Eccli.25.2.Rom.12.16. idem ſapere , idemque ſentire jubemur.Rom.12.16†15.6.1.Corinth.1.10. Eph.4.3. Phil.2.2†3.17†4.2.1.Pet.3.8.

CONCUPISCENTIA prohibetur & punitur. Exod. 20.17.Num.11.33†21.5.6.Ioſue 7.21.24. Eccli.19.1 † 42. 11. Iob. 31.1 Prov.6.25. Matth. 5.28. Marc.4. 19.Rom. 6.12†7.8†13.14. Galat.5.16. Coloſſ.3.5.1. Theſſ.4.3.1.Timoth.6.11.2.Tim.2.22.1.Corinth.10. 6.1.Pet.15†2.11†4.3.2.Pet.1.4.1. Ioan. 2. 16. Iacobi 1.14†4.1.Iudæ 23.

Concupiſcentias carnis crucifigere , refrænare, & mortificare jubemur.Eccli.18.30. Rom.6.12†8.8.12† 13.14.Galat.5.16.Epheſ.4.22†5.3.Coloſſ.3.5. Tite. 12.1.Pet.2.1†4.3.6.Hebr.12.1.

CONDONANDUM fratri in nos peccanti.Eccli. 28. 8.Matt.5.23†6.14†18.22. 35. Lucæ 17.3. Epheſ. 4. 32.Coloſſ.3.13.

CONFESSIO peccatorum in ſcripturis varia,& multiplex,Geneſ.41.9.Levit.16.21.39†26.40. Num. 5.6.Ioſ.7.19.2.Reg.24. 17. 1. Eſdr. 9. 6. 2. Eſdr. 9. 2.Pſalm.27.7†31.5†73.19†37.19†94.2.Proverb.16. 3 † 18.17†28.13.Eccli.4.25. 31 † 7.34†17.27. Iſaiæ 38.15.Daniel. 9.5.Matth.3.6 † 16.19.Luc. 11. 4 † 18. 13. Ioan. 20. 23. Iac. 5. 16. 1. Ioan. 1. 8. 9.

CONFIRMATIONIS Sacramentum, Act. 8. 17. Heb. 6. 2.

CONFITERI Chriſtum & ejus doctrinam, Matth. 10.32.Lucæ 12.8.Rom.10.9.1.Petr.13. 15. vide Erubeſcere Evangelium.

CONJURATIO & ſeditio, ejúſque punitio,Num.16 *.†22.2. Judic. 9. 23.31.34†12. 1.4. 2. Reg. 20 *. 3. Reg. 14. 5. Eſther. 2. 21. Actor. 5. 36. 37†19.23†23. 13.20.

CONNUBIUM.vide Matrimonium.

Connubium ſpiritale inter Deum & animam, Cantic.*Iſa.50.1†54.5†62.4.Ierem.31.22.Ezech.16.7.8. Oſeé 2.20.Matth.9.15†22.2†25.5.Mar.2.19.2. Cor. 11.2.Apoc.19.7†21.2.9.

CONSCIENTIÆ bonæ tranquillitas,Proverb.15.15. Eccli.13.30.1.Ioan.3.21.2.Corinth.1.12. conſcientiæ malæ perturbatio,Sap.17.10.11.

CONSECRATIO ſacerdotum, dierum, altarium, veſtium, ceterarúmque rerum, quarum eſt uſus in ſacris, Exod. 28. 41 † 9. 1. 7. 21. 29. 35 † 32. 29 † 40. 11. Levit. 7. 30. 37 † 8. 9. 22. 31. 33 † 18. 21 † 21. 7. 10 † 22. 2. 3 † 23. 12 †27.10.16.21.28.Num. 3. 3†. 5.9.13†7.1*.†8.12† 18.10.Ioſ.6.24.Judic.16.17†17.3.3.Reg.15.13.1.Par. 10.10†.18.11†22.19.2.Par.2.4†17.16†23.9†26.18.1. Eſdr. 3.5†8. 25.Eccli.49.9.

CONSILIA mala diſſipat Deus, Geneſ.11. 7 † 37. 18†50. 19.Num.22*.2.Reg.15*.† 17. 14. 2.Eſdr.4. 8.15.Eſther.7.5*. Job. 5.13. Pſal.2. 4 † 20. 12 † 32. 10. Iſaiæ.7.8†19.3. Matt.27.62. Actor. 5.19†9.24† 23.12. 19 † 27.42.

CONSOLATIO pauperum. vide Eleemoſyna.

CONSORTIUM bonorum, & malorum. vide Societas.

CONSTANTIA fidelium, 1.Reg. 13. 13 † 16. 26*. 3.Reg. 18. 4.13.4. Reg. 3. 13. Sap. 5.1. Judith. 13. 3. 10. 1. Mach. 1. 65†2. 16. 24 †3 4. 42. 2.Mach.6. 10.19*.† 7*. Daniel. 13*. Matth.14.3. Actor. 4. 8. 13. 1. Theſſ.1.6.

CONSTITUTIONES ſuperiorum poteſtatem conſtituendi habentium, ſervandæ ſunt ut ipſius Dei, Exod.16.8. Luc.10.16. Act. 16. 4. 1. Theſſ. 4. 2. 8. Rom. 13. 1.Tit.3.1.

CONSULENDUS Deus dubiis in rebus, & ejus vicarii, Geneſ.25. 22. Exod. 18. 19. Levit. 24. 12. Num. 9.7.26 † 15. 34 † 27. 5. Deut. 1.17 † 17.8. Ioſue 9.14.Iudic.1.1†18.5 †20.18. 23†21.2.1.Reg.

10. 22 †. 23.4.10.12 †. 30.8. 2. Reg.2. 1 † 5. 19. 23† 21. 1.3.Reg.14. 2 † 22. 5.6.15. 4.Reg.3.11. 16 † 8. 8 † 22.13.2.Paral.18.4.14†33.18. Pſal.118.24.Iſai.8. 11†30.1†45.11.Ierem.37.3.5†42.2. Ezech.14. 1. 2. Zach.7.2.Tob.4.19.Eccli. 37.19.Luc.16.29.

Conſulendi non ſunt divini, vel magi, vel incantatores, & arioli. Levit.19.31†20.6. Deut.18.11.1. Reg.28.7.9. 3.Reg.22.6. 4.Reg.1.2. 6 † 3.13. 2.Par. 18. 5.Dan.2.2†4. 5†5.6.

Contristare Spiritum ſanctum, Epheſ.4.30.

Contriſtari ad pœnitentiam commendatur, 2.Cor. 7. 9.

Contritio vera prædicatur, Ierem. 7.3. Matt. 3.2†4.17. Luc.3.3. 8†13. 5†24. 47. Actor. 2. 38†3. 19†8.22†17. 30†20. 21†26.20.

Contritioni veræ promittitur remiſſio ſeu venia, Deut.4.29†30. 2.1.Reg. 7.3. 2.Paral. 7. 14 † 30. 6† 34. 26.Iob.22.23.Proverb.28.13. Pſal. 31. 5. Iſai. 1. 16†30. 18†45. 22†.55. 7 † 59.20. Ierem. 3.10. 17† 18. 8†29. 12†31.18.20. Ezech. 18. 21. 27 † 33. 14. Oſee 14.2. Ioel. 2.12. Ion. 3.8. Zachar.1.3. Malach. 2.7. Eccli.17.23. Luc. 15.18. Actor.3.19†26. 18 20.

Contritio quærenda & amplectenda dum ſani ſumus, Eccl.17.24†18. 25.

Contritionis veræ exempla, Iud.10.15.2.Reg.12. 13†24. 10.17.2. Paral.12.6†33. 12.Ionæ 3*. Iudith. 4.8. Matth.26.74. Lucæ 7.37. 44 † 15. 18†18. 13† 19.8†21. 62 † 23. 41.Actor.2.37.

Contritionis falſæ exempla, Gen. 4. 13 † 27.38. Exod.8. 8†9. 27†10.16.Ioſue 7.20. Iud.1.7. 1.Reg. 15.24. 30†24.17. 3.Reg.13.6 † 21.27. Sap. 5. 3. 1. Mach.6.12.2. Mach.9.12. Matth.27. 4. Actor.8.13. 22. Hebr.12.17.

Cooperari gratiæ Dei. vide Liberum arbitrium.

Cor ſive voluntas hominis à Deo pro facto acceptatur, Geneſ.4. 4†22.11. Exod.25. 2†35.5.Deut. 19.5. Matt.15.8. Marc.12.41. Lucæ 21. 1. 2. Cor.8. 12.quære Voluntas pro facto.

Cor mundatur & ſanctificatur per Chriſtum, Pſal. 50.4.Ioan.13.10†15. 3†17.19. Actor.15.9. 1. Cor.6. 11. Epheſ.5.26. 1.Pet.1. 22. 1.Ioan. 1. 7†3. 3.Hebr. 1. 3†9. 14†10. 14†13.12.

Cornelius Centurio convertitur, Actor. 10. 3.44.

Corona vitæ, 4.Eſd.2.43. Sap.5.17. 2.Timoth. 4.8.1.Pet.5.4. Iac.1.12. Apoc.2,10.

Correptio fraterna, Geneſ.37.21. Levit.19.18.

Pſal.14 .5.Proverb.1.20†9.7†10.17†12.1†13.1†15.
31†17.10†24.25†25 12†27.5†28.23†29.1. Eccl.7.5.
Eccli.19.15†20 1†21.7†32.13.Oſee 4.4.Matt.18.15.
Luc.17.3.Gal.2.11†6.3. 1.Timoth.5.20. 2.Tim.2.25.
Hebr.3.13. Iacob.5.19.

Correptio impiorum eſt piis in timorem & cautionem, vide Impiorum.

Corripiens alterum qualis eſſe debeat, Matt. 7.5. Luc.6.41. Ioan.8.3. 1.Tim.3.2.Tit.1.6.

Creator omnium rerum Deus, Gen.1.1. Exod.20.11.1.Paral.29.10.Pſal.88.12 † 95. 5 †113. 15 † 120.2 † 123.8 † 145. 6. Iſaiæ 37.16 † 40.28 † 42. 5 † 44. 24 † 45. 12 † 48. 13 † 51. 13.Jerem. 10. 12 † 32. 17 † 51. 15. Zach. 12. 1. Jonæ 1.9. Eccli. 1.8.Baruch.3.32.Matth.11.25.Joan.1.3.Actor. 4.24 † 14. 14 † 17. 24.1.Corinth.8.6. Epheſ. 3. 9. Col.1.16.Heb.1.2. 10 † 3. 4†11.3. Apoc. 4. 11 † 10 6†14.7.

Crescere in ſcientia, Epheſ.4.15. Coloſſ.1. 10. 1.Pet.2.2.

Crux & tribulatio omnibus piè viventibus, Gen. 4. 8†27. 41†37.18.2.Reg.16.5.13.Eccli.2.1.Pſal.33. 20. Proverb. 24.16. Matth. 10.16*. † 12. 14 † 16. 24†24.9. Mar.13.9.Luc.14. 26 † 21.11. Joan.15.20. † 16. 1. Act.9.23.Gal.4.29.1.Theſſ.3.3.2.Timoth.3. 12.1.Petr.4.1.12 † 5. 10.

Crux à Deo imponitur ad noſtram utilitatem, 2. Reg. 7.14.Job 5. 17†33.16.Proverb.3.11. Jerem.46. 28. 2.Machab.6.12.Tob.2.8 † 12. 13. Judith. 8.22. 1.Corinth. 11.31.1.Pet.4.17. Heb.12. 5. Apoc. 3.19.

Per Crucem & res adverſas pertingimus ad cognitionem Dei & ad æternam gloriam, Exod. 1.12. 2. Par. 33.11. Jud.8.15.21. Proverb.6.23. Matth.7. 24. Luc.24.26.46.Joan.12.25. Acto.14. 21. Rom. 8.17.2.Cor.4.8.17†5.1.Phil.2.8.2.Theſſ.1*.Hebr.2. 9†12.2.

Crux patienter eſt & læto animo ferenda,Matth. 5.10†10.38.Joan.15.20†16.33. Actor.5. 41†16.25. 2.Cor.8.2.Col.1.24. Hebr.10.34. Jacob.1.2. 12. 1. Pet.4.12.16.

in Cruce & afflictione conſolatio, Job 5. 17 *. Prov.18.12. Iſaiæ 26.12.19.Thren.3.28. Matth.5. 10. Joan.15.20†16.20.33. Rom 8.18. 1. Cor.10.13. 2.Cor.1.4.8.

per Crucem experitur nos Dominus, Judith.8.21. Eccli.2.1†27. 8. Proverb.17.3. Sap.3. 5. 6. Theſſ.1. 4.1.Pet.1.7.

Cultus Dei verus requirit præter opus externum etiam affectum hominis internum, Deut.5.29†6. 5†10. 12†11. 13†26. 16†28. 47†30. 2.Joſ.22.5. 1.Regum 12.20.Eccle.7.31. Iſa.29.13†46.11. Matt. 15. 8†22.36.Joan.4.23.

Cultus externus Deo gratus. vide Cæremoniæ.

Cyrus rex Perſarum permittit captivos Iſraëlitas in Judæam redire.2. Paral.36.22.1. Eſdr.1.1.3. Eſdr. 2.1. reſtituit eis vaſa quondam à Nabuchodonoſor ablata.1.Eſd.1. 7†5.14.Dan.1.2.

D.

Dæmones expelluntur. Matt. 8.16. 31†9.33† 12. 22†17.18. Luc.4. 35†8.2.28 † 9. 42 † 10. 17†13. 10.Act.5. 16†8. 7 † 16.18.etiam per malos. Matth.7.22.Mar.9.38.Luc.9.49.Act.19.13.

Dæmones agnoſcunt & credunt Deum, Matth.8. 29.Marc.1.24†3.11†5.7.Luc.4.34. 41†8.28.Act.19. 15. Jac.2.19.

Dæmonibus immolare nefas, Lev. 17.7. Deut.32. 17. Paral. 11. 15. Pſalm. 105. 37. Bar.3. 4. 1.Cor. 11.20.

Dagon idolum Philiſtinorum, Jud.16.23.1.Reg. 5.2.1. Machab.10.83†11.4.

Damascus metropolis Syriæ vaſtatur à Theglath-Phalaſar, 4.Reg.16.9. contra Damaſcum prophetia. Iſai.17. 1†8.4. Jerem.49.23.Amos 1.3.

Damnatio æterna quæ parata eſt diabolo & omnibus impiis, Sap.5*.Iob.10. 22 † 36. 12. Iſaiæ 24. 21 † 30. 33 † 66. 24. Dan.7.11. Matth.3. 12†5. 29†8.12.29†13.50†18.8†22.13†23.33 † 25. 30.42. Mar.9.47.Luc.3.17†16.23.25.Hebr.10.27. 2.Theſſ. 1.8.2.Pet.2.4.Iudæ 6. Apocal.19.20†20. 10†21.8.

Dan filius Iacob, Gen.30. 6. Tribus Dan quærit ſibi poſſeſſionem, Iud. 18. 1. pugnat contra Leſem, & expugnat Ioſue,19.47.

Daniel appellatur Baltaſſar, Dan.1.7. interpretatur ſomnia.2.31†4.7.11.18.25.conſtituitur gubernator totius regni Babel.Daniel 6.3.projicitur in lacum leonum, 6.16. liberat Suſannam, 13.51.60.

Dare melius quàm accipere, Eccli.4.36. Actor. 20. 35.

Dandum ſine acceptione perſonarum, maximè autem domeſticis fidei, Eccli.7.35†12.8. Matth.5.42. Lucæ 6. 30. 38. Roman. 12. 13. Galat. 6. 10. vide Eleemoſyna.

Darius filius Aſſueri, Daniel. 9. 5. occupat regnum Babel, 6.1. impiam legem ſtatuit, 6. 8. præparat regium convivium, 3.Eſd.3.1.
Darius renovat mandatum Cyri, 1.Eſdr.6.1.
Darius cæditur ab Alexandro rege Macedoniæ, 1.Mach.1.1.
David filius Iſai (qui Ieſſe appellatur, Mat.1.6.) à Samuele ungitur, 1.Reg.16.13. interfecit leonem, urſum, & Goliath gigantem, 17. 34. 49. paciſcitur cum Ionatha, 18. 3 † 20. 8. 16. 23 † 23. 18. manducat panes propoſitionis, 21.3. ſimulat amentiam coram Achis rege, 21.13. fugit cum patre & matre in Maſpha, 22.3. præcidit oram chlamydis Saul, 24. 5. mittit ad Nabal decem juvenes, 25. 5. tollit haſtam Saulis, 26. 11. fugit ad Achis regem Geth, 27. 2. ungitur in Hebron in regem Iuda, 2.Reg.2. 4. poſcitque eum regem univerſus Iſraël, 2. Reg. 5. 1. 1. Paral.11. 3 † 12.38. juxta verbum Ionathæ, 1.Reg.23. 17. & Saulis 24.21. committit adulterium & homicidium, 2.Reg.11*. pœnitet eum peccati, 12. 13. fugit à facie filij ſui Abſalom, 15.14. libavit aquam Domino, 23. 16. recenſet populum, 24.2. emit ab Areuna aream, 24.24. conſilium capit de domo Dei ædificanda, 1.Paral. 17.1. conſtituit operarios & architectos, 23*.24*.25*.26*.27*. relinquit ſibi ſucceſſorem Salomonem filium, 3.Reg. 1.30. moritur, & ſepelitur, 2.10. Act.2. 29. † 13. 36. commendatur, Eccli.47.2.
David ſpiritualis (qui eſt Chriſtus) promittitur, Ieremiæ 30.9. Ezech.34. 24 † 37.23.
Davidis filius appellatur Chriſtus, Matth.1*. † 15. 22 † 22. 45. Marc.12.35. Luc.20.41. Actor.2.29 † 13. 22. 2.Tim.2.8. Apoc.5.5.
Decimarum uſus & decimæ, Gen.14. 20 † 28. 22. Levit.27.30. Numer.18.21.28. Deut. 12. 6 † 14. 28 † 26. 12. 1. Reg. 8. 15. Paral.31.5. 2.Eſdr.10.37. Hebr.7.2.
Decimæ debentur ſacerdotibus, Deut.18.3. 2. Paral.31.4. vide Sacerdotes.
Dedicatio templi, vel altarium, Num. 7. 10. 11.84.88. 3.Reg.8.26.63.65. 2.Paral.7.5. 9 † 15. 8. 1.Eſdræ 6.16.17. 2.Eſdr.12.27. 3. Eſdræ 7.7. Pſalm. 29.1. 1.Mach.4.56.57.59. 2.Mach. 2.9.12.20.
Demetrius filius Seleuci exercet tyrannidem, 1.Mach.7.1. fœdus inire cupit cum Ionatha, 10.3. fœdus ictum violat. 11.53.
Demetrius aurifaber negotium faceſſit Paulo, Act. 19.23.

Detractio, Pſalm.14.3†100. 5. Eccleſ. 10. 20. Pro:10.18†11. 13†16. 28†20. 19†26.20.Rom. 1.30. 2.Cor.12.20. 1.Pet.2.1.12. Iacob.4.11.

Deus eſt omnipotens, & nihil apud eum eſt impoſſibile, Gen. 17. 1†18. 14†35. 11†43. 14†48.3. Num.11.23. 1.Reg.14.6.2. Paralip.14.11.Sap.11.22. Iob 42.2.Iſaiæ 40.10*.† 46. 9† 50. 2 † 59. 1. Ier. 32.17.27.Zachar. 8.6.Matth.19.26. Marc.9. 23† 10. 27 † 14.36. Lucæ 1.37†18. 27.Epheſ.3.20.Apoc.16. 7. 14†19.6.

Deus omnia regit & gubernat pro ſua voluntate, Gen.45. 5†50.19.Deut.8.18.1.Reg. 9*. Sap. 12. 13. Tob.7.12. Iob 9. 5†12.13. Pſalm.102. 19 † 113.3† 126.1.Prov.10.22†16. 4.9†19. 21†20. 24†21.1.30. Eccleſ.3.15. Iſaiæ 26.16†45:7.Ierem.10.23 †27.5. Dan.2.21†5.18.Matth.6.33†11.26 †20.14. Luc.12. 31. Ioan.5.17.Rom.9.15.2.Cor.3.5. Phil.2.13. Hebr. 13.21. Apoc.4.11.

Deus eſt pater omnium fidelium ipſi obtemperantium, Deut.32. 6.Pſalm.102.13.Prov.1.7. Ierem. 3.4.14. 9. Malach.1.6.Matth.6.9†18. 24†23.8.Luc. 11. 2. Ioan. 20. 17. Rom. 8.15.1. Corinth. 8. 6. 2. Corinth.1. 3 † 6.18 Eph.3.14†4.6. 1. Theſſ. 1. 3.2. Theſſ.1.1. 2†2.16.

Deus eſt verax & fidelis, Exod. 34.6.Num. 9.23. 19. Deut.7.9†32.41.Reg.15.29. Iſaiæ 49.7. Ioan.3. 33†8.26. Rom.3.4.1.Cor.1. 8†10.13.1.Theſſ.5.24. 2.Theſſ. 3.3.2.Tim.2.13.Tit.1.2.1.Ioan.1. 9 † 5.20. Hebr.10.23.Apoc.3.7.14.

Deus eſt in eſſentia unus, præter quem non eſt alius, Exod.3.14. Deut. 4. 35†6. 4†7. 9 † 10. 17 † 32. 39. 2.Reg.7.22. 3.Reg.8. 60†18.36.1.Par.19.20. Sap.12.13. Iſ.37.16†43. 10†44.6. 24†45*. † 46. 9. Oſee 13.4.Tob.8.20†13.4. Eccli.36.5. Marc.12.29. Ioan.17.3. 1.Corinth.8. 6† 12. 6. Gal.3.20. Epheſ.4. 6. 1.Tim.2.5.

Deus eſt trinus in perſonis, & unus in eſſentia. vide Trinitas.

Deus æternus eſt, nec principium habet, nec finem, ſed eſt ipſe principium & finis, Geneſ. 21.33. Exod.15.18. Iob 36.26. Iſai.41. 4†42. 10†44. 6†48. 12†57.15. Dan.7.9. Rom.16.26. Heb.1.8. Apoc.1.8. 17†21. 6†22.13.

Deus novit, audit, & videt omnia, Exod. 3.10. Num.12.2. Deut.31.21.1.Reg.2.3.16.7.2.Par.16.9.Job 14. 6†22. 11†28. 24†31. 4†42.2. Pſal.7. 10†32. 13† 37. 10†89. 8†130.8. Proverb.5.21†15. 3. 11 † 14.

12. Iſaiæ 29. 15†40.27†48.4. Jer.1. 5†7. 11 † 17. 10†23. 24†32.19. Ezec.11.5. Eccli.16. 15†17. 13† 23. 27†39.24. 27†40. 9. Sap.1.10.2. Mach.9.5†12.22. Mach.6. 4†21.2. Marc.2.8†14.13. Luc.22.10. Ioan.1. 47†13. 21†16. 30†21.17. Actor.15.8. Rom. 8.27. 1. Theſſ.2.4. 1.Ioan.3.20. Hebr.4.13. Apoc.2.23.

Deum nemo videre poteſt, Exod,33.20. Deut.4.12. Joan.1.18†6.46. 1.Tim.6.16. 1.Joan.4.12.

Deus & divina omnia non poſſunt humana induſtria aut ingenio comprehendi, Exod. 33. 20. 3. Reg.3.5 .Job 32.8. Pſalm.93. 10†118. †142.8. Iſai. 12.22†54.13. Matth. 11. 25†13. 11†16. 17. Luc. 8. 10†10. 21†24.44. Joan. 1. 10†3. 3†6.44. 65†14.8. 17†17.6. Actor.16.14. Rom. 1. 19†11.33. 1.Cor. 2.* Galat.1.11. 1.Tit.6.16. Apoc.2.7.

Deus eſt immenſus & incircumſcriptus, 3.Reg,8. 27.2. Paral.2.6†6.18. Job 11.8. Pſalm.138.7.10. Iſai. 6.3†66.1. Jerem.23.24. Amos 9.2. Sap.1.7. Matth. 5.35. Actor.7.48†17.24

Deus teſtatur ſe Deum, id eſt, ſalvatorem & conſolatorem Iſraëlis, omniúmque eorum qui ritè ipſum colunt & invocant, Geneſ.17.1.7. Exod. 6. 2† 20.2†29.45. Levit.26.11. Pſalm.17.3†49.6. Iſaiæ 30. 19. Jerem. 31. 33 † 32. 38.Ezech. 37.23. Joan. 10.17.

Deus eſt Dominus ac creator cæli & terræ. vide Creator.

Deus nihil eorum quæ fecit, odit, Sap.11.25.

Deus eſt judex totius mundi, reddens unicuique mercedem pro merito, Geneſ. 18.25. Deut. 10. 17. Iob 34.11. Pſalm.7. 9†61. 13†93. 2†95. 13. Iſaiæ 11.3. Eccli. 35.22.27. Ierem.17.10†25.14. Matt.16. 27†25.31. Actor.17.31. Rom. 2.6. 2. Timoth.4.8. Hebr. 12.23.

Dei miſericordia, patientia, charitas, ſapientia, verbum. quære ſuis quæque locis.

Deo ſoli attributa, ſubinde in ſcripturis & aliis per communicationem tribuuntur, ut vocabulum, Deus ; ſoli Deo tribuitur. Deut.6.4†32.39. 1.Reg.2. 2. Pſalm.85.10.2.Mach.8.38. Marc.12.29. aliis tribuitur, Exod.7. 1†22.8. 1.Reg. 28. 13, Pſalm. 46. 10 †. 81.6.

Deus ſolus bonus, Matth.19.7. Luc. 18. 19. aliis tribuitur bonitas, Geneſ.1. 31†3. 6†49.15.Num.14. 7. 1.Reg.29.9. 2.Reg.18.27. 1.Par.28.8. Tob.12.8. Iud.12.12.14. Pſalm.110. 10 † 146. 1. Proverb. 18. 22†22.1. Eccle.7. 2. Sap.8.19.Eccli. 14.5. Ierem. 7. 3.

Matth. 7.17. Marc.9. 50. Luc.6.45.
Deus ſolus ſanctus, 1.Reg.2.2. aliis ſanctitas tribuitur. Exod.3.5†12.16†22.31†28.2†29.29.31†30. 29†35.2. Levit.11.44. Num.16.5. Deut. 6.7. Joſue 5.15.2.Reg.22.26. 4.Reg.4.9.Judith 8.29. Pſalm.5. 8.Matth 7.6. Rom.7.12.
Deus ſolus fortis, 1. Reg.2.2. aliis fortitudo attributa, Geneſ.32. 28†49.14. Pſal.53.5. Cant.3.7.Iſai. 19.14.Jerem.9.23. Matt.12.29. Marc. 3. 27. Luc. 11. 21.Heb.11.34.1.Pet.5.9.
Deus ſolus juſtus, 2. Machab. 1. 25. alij quoque juſti, Geneſ.7. 2†18.23. Pſalm.33. 16 † 36. 29. 30. Prov.8.8. Sap.5.16. Matt.1.19†10. 41†25.46. Lucæ 1.6.Rom.1.17.
Deus ſolus pius, Apocal.15.4. alij etiam pij, 1. Pet.2.9.
Deus ſolus beatus, 1.Tim.6.15.
alij beati, Gen.30.13. Pſal.1. 1†32.1. 2†40. 1†118. 1†126.1. Matt.5*. †16. 17†24.46. Lucæ 1. 45†14. 14. Jac.1.1.
Deus ſolus potens, 1.Tim.6.15.
alij potentes, Exod.18.21. Pſalm.111.2. Luc.1.52. Act.8. 27†18.24.
Deus ſolus immortalis, 1.Tim.6.16.
aliis tribuitur immortalitas, Sap.1.15†4.1†8.17.
Deus facit mirabilia ſolus, Pſal.71.18†135.4. Eccle.11.4.
alij quoque faciunt mirabilia, Deut. 34.12. Eccl. 31. 9†48. 15.
Deus ſolus novit arcanas animi cogitationes, 3. Reg.8.39.2.Paral.6.20.
alij quoque noverunt, 1.Reg.9.19.4.Reg.5.26.
Deus ſolus peccata remittit, Lucæ 5. 21. dimittunt & alij, Matth.18.18.Joan.20.23.
Deo ſoli honor & gloria, Pſal.113.1.Iſaiæ 42.8. 1 Timoth.1.17.
aliis quoque tribuuntur, 4.Reg.14.10.2. Par.17. 5. Pſ.149.9.Eccl.31.10.Luc.14.10. Joan.5.44.
Deus ſolus adorandus, Exod. 20.5. Levit.26. 1. Deut.5.9.Matt.4.10.
aliis adoratio tribuitur, Gen.18.2. vide Adoratio.
Deo ſoli ſerviendum, Deut.6.13†10.20. 1.Reg.7.3. Matth.4 10 Luc.4.8.
aliis etiam poſt Deum ſerviendum, Gen.25.23†29. 20†47.25. 1.Tim.6.2.
Deus cujus mali ſit cauſa, & cujus non ſit. vide Malum.

DIABOLUS ſtudet ſemper perditioni hominum, Gen.3.1*.1.Par.21.1.Job 1*.2*.Zach.3.1. Matth.4.3. 9†8.28†13.19. Luc.8.12†13.9. 14†22.31. Act. 5.3† 13.8. 2.Cor.4. 4†11.14.Epheſ.6.11. 1.Theſſ.2.18. 1. Petr.5.8.Apoc.2.10†12. 9†20.7.

Diabolus non plura poteſt quàm ei Deus permittit, 3.Reg.22.22.2.Paral.18.20 Job 1.12†2.6. Matt.8.31. Marc.5.12.13.Epheſ.2.2.2.Tim.2.26. Apoc.20.7.

Diabolus pater & princeps mundi omniúmque impiorum,Matt.4.9.Luc.4.6.Job 41. 25. Joan. 8. 44†12. 31†14.30†16.11.2.Cor.4 4.Eph.2†6.12.Coloſſ.2 15.

Diaboli imperium per Chriſtum ſublatum, Gen.3. 15.1.Reg.17*. Iob 26.13.Iſaiæ 9. 4†14.8. 12†27. 1† 52.3.Zach.3.2.Matt.12.29.Luc.10 18†11.22. Ioan.12. 31.Coloſſ.1.13†2.15. 2.Tim.1.10. 1. Ioan.3.8. .Heb. 2.14. Apoc.12.9†20.2.

Diaboli filij,Ioan.8.44.Act.13.10.1.Ioan.3.10.

DIACONI , Act.6. 3†21. 8. Phil.1.1.1.Tim.3.8.

DIANA colitur Epheſi,& in univerſa Aſia,Act.19.27.

DIES noviſſimi, & judicium extremum , 1. Reg. 2.10. Pſalm.95.13. Iſaiæ 2.10.19†13.4.6.13†26.21† 27. 1 † 30. 30 † 66. 15. 24. Ierem.30.23. Dan.7.9. Soph.1.2.14. Malach.4.1.4. Eſdr.2.27†13.32.Matth. 12.36†13.41. 49†16. 27†24*.†25.31.42.Marc.13*. Luc.17.24.30. Actor.1. 11 † 3. 20 † 17. 31. Rom.2. 5.16†14.10. 1.Corint.15*.2.Cor. 5. 10. 1.Theſſ.4. 16†5.22. Theſſ.1. 7†2. 1.Tit.2.13.2.Pet.3.13.Hebr. 9.28.Iudæ 14.Apoc.1.7†20.11.

Dies Domini,Iſaiæ 13.6. Ierem.30.7. Amos 5. 18. Ioël 2.1.31. Soph.1.14. Mal.4.1.4. Eſdr. 2. 27. Phil. 1.6†2.10.1.Theſſ.5.2.2.Tim.4.8.

Dies Domini & hora nulli cognita, Matth.24.36. 50. Marc.13.32. Luc.17.24.30. Act.1.7.1.Theſſ.5.1. 2.Petr.3.10. Apoc.3.3†16.15.

Dies pro annis, Num.14.34. Ezec.4.6.

DILECTIO Dei erga ſuos, Exod.20. 5 † 34. 14. Deut.4.24†6. 15†7. 8. Ioſue 24.19. Prov.8.17.Eccli.4.18. Ier.31. 3.Ioan.3.16†10 11†13.1. 18†15. 9† 16.27.Rom.5.8.Gal.2.21. Eph.3.19†5.2.

Diligendus eſt Deus ſuper omnia , Geneſ.22.2.9. Exod.20.6.Deut.5.10†6. 5†10. 12†11.1.13.22 †30. 6.Ioſ.22.5.Eccl.7.32†34.19†47.11. Matth.10.37†22. 36.Marc.12.30. Luc.7.47†10.27. Ioan.21.15. Rom. 5.5†8 28.35.1.Cor.10.21.1. Ioan.4.17.

Dilectio. vide Charitas.

DINA filia Iacob,Geneſ.30.21. violatur à Sichem, cap.34.2.

Dionysius Areopagita convertitur, Actor. 17. 34.

Discordia vitanda, Prov. 6. 19† 10. 12† 15. 18† 16. 28† 17. 11† 18. 6† 30. 33. Matt. 12. 24*. Luc. 11. 17. 1. Cor. 14. 33. Gal. 5. 15. 2. Tim. 2. 23.

Divini. vide Incantatores.

Divites quomodo ſe erga pauperes habere debeant, Lev. 25. 35. Deut. 15. 7. 10. Job 31. 16. Pſ. 61. 11. Prov. 4. 31† 17. 5† 19. 17† 21. 13 † 22. 7† 28. 7† 30. 7. Eccle. 11. 1. Eccli. 4. 4† 7. 35† 11. 10† 29. 12† 31. 8. Iſaiæ 23. 18. Matt. 6. 19 † 19. 21. Luc. 14. 13 † 16*. † 18. 22. Act. 2. 45† 4. 34. 1. Tim. 6. 18. vide Eleemoſyna.

Divitiarum vanitas & contemptus, & quemadmodum in divitiis non ſit ſperandum, Pſ. 38. 7† 48*. † 51. 9. Prov. 10. 2† 11. 4. 28† 15. 16† 18. 11† 22. 16† 23. 4† 28. 11† 30. 7. Eccle. 5. 9. 12† 6. 2. Iſ. 2. 7. Jer. 17. 3. 11† 22. 13. Ezec. 7. 19. Soph. 1. 18. Eccli. 5. 1. 10† 10. 10† 11. 7† 14. 1† 31. 3. Matt. 3. 22† 19. 21. Luc. 8. 14† 12. 15. 1. Timoth. 6. 9. Jac. 1. 11

contra Divites impios, 1. Reg. 25. 2 Job 20. 19† 27*. Prov. 23. 4† 28. 8. 20. 27. Eccl. 6. 1. Iſ. 5. 8† 32. 9. Jer. 15. 13. Amos 6. 1 † 8. 4. Hab. 2. 5. Luc. 6. 24† 16. 19. 24. Jacob. 5. 1. vide Avaritia.

Doctrina Apoſtolica ſcripta & non ſcripta firmiter tenenda, Rom. 16. 17. Gal. 1. 8. 11. 2. Theſſ. 1. 15. 1. Cor. 11. 3. 34.

Doctrina Apoſtolorum eſt Chriſti doctrina, Luc. 10. 16. 1. Cor. 14. 37. 2. Cor. 2. 14. 17† 7. 20. 1. Theſſ. 2. 2. 13. Gal. 1. 11.

Doeg ſervus Saulis prodit ſacerdotem Abimelech, 1. Reg. 22. 9. 18. cædit Sacerdotes Domini, 22. 18.

Dolus, Jer. 9. 6. Pſ. 34. 20† 9. 28. Prov. 12. 17. Marc. 7. 22. Act. 5. 1. Rom. 1. 29.

Domus ædificata ſuper petram firma manebit, Pſal. 45. 2. Matth. 7. 24† 16. 18. Luc. 6. 48. Rom. 8. 35.

Domus corporis noſtri, 2. Cor. 5. 1. 2. Petr. 1. 14.

Domini & dominæ erga ſervos & ancillas totámque familiam officium, & poteſtas, Exod. 21. 2. 20. 26. Lev. 19. 13† 25. 38. Deut. 5. 14. 21† 15. 12. 16. † 24. 15 Job. 31. 13. Prov. 29. 19. Jer. 34. 9. 14. Eccli. 7. 22† 33. 31† 42. 16. Epheſ. 6. 9. Col. 4. 1.

Donaria recipere, ſitne prohibitum, Gen. 14. 22. Exod. 18. 21† 23. 8. Num. 22. 18. Deut. 10. 17† 27. 25. 1. Reg. 8. 3† 12. 3. 3. Reg. 13. 7. 4. Reg. 5. 16. 2. Par. 19. 7. Job. 15. 34. Pſ. 14. 5† 25. 10. Prov. 15. 27† 17. 23. Iſ. 1. 23† 5. 23† 33. 15† 45. 13. Ezec. 13. 19† 22. 12. Dan. 5. 17. Mich. 3. 11. Eccli. 8. 3† 20. 31. Act. 20. 35.

Drusilla uxor Felicis præfecti, audit do-

ctrinam Evangelicam à Paulo, Actor.24.24.

E.

EBRIETAS, & gula, Geneſ.9.21†19. 32.35† 25.29. Lev.10.9.1.Reg.25.36.2.Reg.11. 13†13. 28.3.Reg.20.12.16.Prov.20. 1†11.17†23.1.2.3.20. 29†31.4.Eccli.19.1†23.6 † 31. 12.17*.31.35 † 37. 32*.Iſa.5.11.22†22.13†28. 7†56.12. Ezech. 6.49. Dan. 5. 2. Oſee 4.11. Ioël 1.5. Mich.2.11. Habac. 2.5.16. Iudic.13. 4. Sap.2.7.1. Mach.16.16. Luc.12. 45†21.34. Rom.13.13. 1.Corinth.5. 10 † 6. 10†15. 32. Gal.5.21. Epheſ.5.18.1. Theſſ.5 7. 1. Tim. 3. 3. Tit.1.7.1.Petr.4.3.Hebr.12.16. vide Iejunium.

Ebrietas iram Dei provocat, Iſai.5.11. 22 † 28.1. Dan.5.2. Ioël. 1.4.5. 1. Cor.6. 10. mentem alienat, Proverb.23.31. Eccli.19.2.Iſaiæ.28.1.7.Oſee 4.11.ad libidinem incendit, Prov.10.1. Eph.5.18. facultates diſſipat,Prov.25.20.Eccli.19.1.ſecretum detegit,Proverb.31.4. Habac. 2. 15.ad furorem & rixas excitat, Prov.20.1†23.29. Eccli.31.38.4.Oſee 7.5.

ESRON, vide Hebron.

ECCLESIA accipitur pro templo materiali,Deut. 23.1. Iudic.20.2.Iud.6.21. Pſalm.67.27. Thren.1.10. Ioël.2.16.1.Cor.11.18†14. 34.

Eccleſia accipitur pro cœtu fidelium, Num. 19.20 †20. 4. 1. Reg.17.47.3.Reg.8.14. 55.1. Par.29.1*.2. Paral.1.5.Pſalm.21.26†25.12†34.18†106.32†149.1. 1.Machab.4. 37†5 16†14.19. Matth.16. 18. Actor.5. 11†8. 1†16.4. Rom.16.16.23. 1.Cor.6.5†11.16†12. 28†14.5. 2.Corinth.8.18.23. 24†11. 8†12. 13. Eph. 5.23. Philip.4. 15. Col.1.15.1. Timoth.3.5.15. Iac. 5.14.Apoc.1.11†22.16.

Eccleſia pro cœtu unius provinciæ, 3. Reg. 8. 14. Actor. 9. 31 † 11. 2. 6 † 12. 1†13. 1†15. 1 † 19. 32 † 20.17. Rom. 16. 2. 1. Corinth. 1. 2 † 16. 1. 2. Corinth. 8. 2. Galat.1. 2. 2.Theſſ.1. 1*. 1.Pet. 5.13. Apoc.2.1*.†3.1.

Eccleſia pro Prælatis & Præpoſitis. 3. Reg. 8. 14. Matth.18.17.

Eccleſia eſt una & viſibilis præfigurata per unam & viſibilem arcam Noë, Geneſ.6.14.1. Petr. 3. 20. per civitatem ſanctam Ieruſalem, Apoc.21.2.per hortum concluſum & fontem ſignatum, Cant.4.12. per unam columbam, 6. 8. per vineam, Pſalm. 79. 9. Cant.2.15.Iſ.5.2*. Jerem.2.21†12.10. Matth.20.1*. Marc.12.1. Luc.20.9. Apoc.14.15.per navem, Luc. 5.3. per ſagenam comprehendentem bonos & malos piſces, Matth. 13.47. per agrum, Matth. 13.24.

per regnum cælorum ; Matth.13*.† 25*.

Eccleſia firmamentum veritatis errare non poteſt, Iſaiæ 29.21.Matth.16.18†28 20. Luc.22.32. Joan.14.16†16.13†17.11.20.1.Tim.3.15*.1.Ioan.2.27.

Eccleſia eſt corpus Chriſti, Cant.4.7.9.11.12.Eph.1.22†4. 4†5.23. 1.Cor.12.27.

Eccleſia fidelium naſcitur & propagatur per ſanam doctrinam, Joan.1.12†3.3 Rom.8.13†9.8.Gal.3.20†4.19.Eph. 1.5. Tit.1.1. 1 Cor 4.15. Philip.10. 1.Pet.1.23. 1.Ioan.3.9†5.1.18.Jac.1.18.

Eccleſia ſeu fidelium cœtus, tenetur ſacerdotibus paſtoribúſque ſuis quæ ad vitam ſunt tuendam neceſſaria ſuppeditare, Deut 12.19†14.27.†16.11†25.4.1.Eſd.7.23. Matth.10.10. Lucæ 10.7. Rom. 15.27 1.Cor.9.7.11.Galat.6.8. Phil.2.29†4.10.16. 1.Theſſ.5.12. Heb 13.7. Tenetur etiam pro ſuis præfectis orare, Act.4.29†12.5. Rom.15.30. Epheſ.6. 18. Phil.1.19.Coloſſ.4.2. 2.Theſſ.3.1. Heb.13.18.

Eccleſia eſt ſponſa Chriſti, Pſal.44. 11. Ezech. 16.9. 2.Corinth.11 2. Epheſ.5.26. Apoc.19.8†21.10.

Eccleſiæ caput eſt Chriſtus, Oſee 2.2. 1.Cor.12.27. Epheſ.1.22†4.15†5.23. Col.1.18†2.10.

Eccleſiæ quaſi membra quædam ſunt veri fideles, eidem capiti Chriſto ejúſque vicario ſubjecti, cujuſcunque nationis fuerint, ſive Judæi, ſive Gentiles, Iſa.43.9.Joan.10.16. 1.Cor.12.12.Eph.3.6.

Eccleſiæ claves promittuntur, & poteſtas, Matt.16.19.traduntur, Joan.20.23. exercentur, Matth. 18. 17. vide Excommunicatio & Confeſſio.

Eccleſiam ſibi Chriſtus comparavit & emit Sanguine ſuo, Act.20.28. 1.Corinth.6.20†7.23.Epheſ.2.15. Coloſ 1.14.1.Petr.1.18. Hebr. 9. 12. 1. Joan.1.7. Apoc.1.5†5.9†14.4.

Eccleſiam ſuam Deus protegit, & cuſtodit, Exod.13. 21 †29. 45. Levit.26.12. Deut. 7. 20 † 23. 14†31.3. 3.Reg. 6. 13. Pſalm. 90.1. 11 † 131. 13. Iſaiæ 43. 2. Jer.46.28. Matth.18.20†28.20. Joan. 14.23.2. Corinth.6.16

E D O M frater Jacob, filius Iſaac, appellatur Eſau, Gen.25.25.

Edumæi negant Iſraëlitis tranſitum per ſuam regionem, Num.20. 14. cæduntur, & fiunt ſervi domui Iſraël, 2.Reg.8. 14. deficiunt ab Iſraël, & creant ſibi regem, 4.Reg.8.20.ſuperantur à Juda, 14.7.2.Paral.25.12.

contra Edumæos prophetia, Num. 24. 18. Pſal.136. 7. Iſaiæ 21. 11.† 34. 5. Jerem. 49. 7. Thren.

4. 22. Ezech. 25. 13. 14 † 32. 29 † 35*. † 36. 5. Amos 1. 11. Abdiæ 1. 1*. vide Eſau.

Eleazar filius Aaron, Exod. 6. 23 † 28.4. partitur cum Joſue terram Chanaan, Joſue 14. 1. juxta præceptum Domini, Num. 34. 17. conſecratur Sacerdos, Levit. 8. 24*. fit poſt mortem patris ſummus Sacerdos, Num. 20. 26. Deut. 10. 6. moritur & ſepelitur, Joſue 24. 23. fi ium habet cui Phinees nomen erat, Exod. 6.25. quem in demortui patris locum ſufficiunt, Num. 25.7.12.

Eleazar filius Saura occidit elephantem, quo in vulnere procumbente; ipſe oppreſſus ſuffocatur, 1. Machab. 6.43.

Eleazari ſenis martyrium, 2. Mach. 6.18.24.

Eleemosyna pauperibus eroganda, Exod. 22. 25 † 23.11. Levit. 19. 10 † 23. 22 † 25. 34. Deut. 15. 7. 10 † 24. 19. 3 Reg. 17.10. 2. Eſdr. 8.11. Eſther. 9. 22. Pſalm. 40. 1 † 81. 4 † 111.9. Proverb. 3.9.28 † 11.18. 25 † 14.21. 31 † 18. 17 † 21.13. 21 † 22. 9 † 28. 27 † 31. 20. Eccleſ. 11.1. Iſaiæ 58.7. Ezech. 16. 49 † 18.7. Dan. 4. 29. Eccli. 4. 2 † 7. 35 † 12. 3 † 14. 11 † 29. 12 † 35.4. Tob. 1.4 † 4.7. 17 † 12. 9 † 14.12. Matth. 6. 3 † 10. 42 † 19. 21 † 25.35.42. Luc. 3. 11 † 6. 35 † 11. 41 † 12. 33 † 14. 13 † 16.9. 21 † 19. 8 † 21.1. Actor. 2. 42 † 6. 2 † 9. 39 † 10. 2 † 11. 29 † 20.35. Rom. 12. 8 † 15.26. 1. Cor. 16. 1*. 2. Cor. 8.4. 15 † 9*. Eph. 4.28. Hebr. 13.16. 1. Joan. 3.17. Jac. 2. 15. quære Miſericordia.

Eli ſacerdos in Silo, 1. Reg. 1.3. filij ejus reprehenduntur, 2.12.22. è ſolio lapſus fractis cervicibus moritur, 4.18.

Elias. vide Helias.

Eliseus ungitur Propheta, 3. Reg. 19. 19. juxta præſcriptum Domini, 19.16. tranſit Jordanem, 4. Reg. 2.14. ſanat aquam, 2.20. revocat puerum ad vitam, 4. 32 mundat Naaman à lepra, 5.14. percutit Syrios cæcitate, 6.18. prædicit rerum abundantiam, 7.1. ægrotat, & moritur, 13. 14. 20. mortuum ejus corpus excitat mortuum, 13.21. commendatur, Eccli. 48.13.

Elymas magus fit cæcus, Actor. 13.8.

Emere & vendere quomodo oporteat, Geneſ. 23. 9. 14 † 25. 31 † 33. 19 † 41. 57 † 42*. Levit. 19.13. 35 † 25.14.46. Deut. 15. 1 † 25.13. 2. Reg. 4.21. Eccli. 27.3 † 42.25 Prover. 11.1. 26 † 16. 11 † 20. 10. 23. Iſaiæ 23. 18. Ierem. 32 6. Ezech. 45.10. Mich. 6.10. Matth. 7.2. Luc. 14.18. 1. Cor. 7.30. 1. Theſſ. 4.6.

Ephron, quia negabat Iudæ tranſitum, funditus perdita eſt, 1. Mach. 5.46. 2. Mach. 12.27.

Episcopi, eorum electio, & officium, Matth.20. 23.26. Luc.4. 16†22.26. Ioan.10.4. 14†21.15. Act. 1.24†6. 3†11. 22†14. 20†20.28. Rom.13.16.25. 1. Cor.3. 5†4. 1†16.1.9. 2.Cor.3.5†4. 5 † 10. 8 † 6. 4. Epheſ.1. 15†3. 2. Col.1.23.1. Tit.3. 1†4.6. 2. Tim.2. 1.15.24. Tit.1.1.5. 1.Pet.5.2. vide Concionator.

Erubescere nullus debet Evangelium, Pſalm. 39.11. Eccli.42.9.21. Mar.8.38. Luc.9.26. Rom.1. 16. 2. Tim.1.8.

Erubeſcendum propter peccata, Ezech.16. 52. Eccli.42.11.

Esaias. vide Iſaias.

Esau filius Iſaac naſcitur, Gen.25.24. vendit ſua primogenita, 25.31.Heb 12.16. ſupplantatur à fratre ſuo Iacob, Gen.27*. ducit filiam Iſmaëlis, 28.9†36. 3. procedit contra Iacob cum 400. viris. 32.6. oſculatur ſuum fratrem Iacob, 33 4. in Eſau pugnare prohibetur Iſraël, Deut.2. 4. vide Edom.

Esdras Scriba proficiſcitur ex Babylone, 1.Eſd.7. 6. ſeparat mulieres Gentiles ex Iſraël, 9*.†10*. legit coram multitudine librum Legis, 2. Eſdræ 8. 2. 3. Eſdr.9.39 appellatur Ioſedec.1. Paral.6.15.

Esurire juſtitiam, Iſaiæ 55.1.Pſal.106.9.Matt.5. 6. Luc.1. 53†6.21. Apoc.21. 6†22.17.

Eva formatur ex coſta Adæ, Gen.2.21.comedit fructum vetitum, 3.6.

Evangelium Chriſti ejúſque prædicatio, Gen. 3.15. Iſai.53. 1†55. 5†61.1. Matth.1. 21†11 28†28. 19. Marc.16.15.Luc.2.10†24. 46.Ioan.3.16†6. 35†8. 12†10. 9†12.46. Rom.1 16†3. 21. 24†8.3. 1. Cor.1. 15.29†4. 15†15.1. 2.Cor.5 18. Galat. 1.6. 11. Epheſ. 1.13. 1.Tim.1.15.2.Tim.1.8†2.8.1.Petr.4.17.

Evangelium adfert fiduciam, ſimul & timorem, conſolationem, & terrorem, Matth.3.7*.†5.20 23† 7.13.19.23†8.12†9.15†10. 33†11. 12†12.37. 41†13. 20.40.50†15. 13†16. 27†18.6. 7†20.16†22.13. 14† 24.12.24*.†25.12.13.30. 41*. Marc.10. 25. 31†13*. Luc. 3. 17†6. 24. 25†9. 62†12.20 40. 48†13. 5.26. 30†16. 22†17. 30. 34†19. 22*†20. 47†21*. Joan. 5. 28†15. 16. Actor.5.5.6*. Rom 1. 18†2.5.6*.†6. 23† 9.18*. †11. 20. 22†13. 2.3. 4 † 14. 12. 1. Corinth.3. 13. 17†5. 5†10. 8†11. 29*.† 15. 51 † 6.22. 2. Corint.7.1.8. 10†13.5.Galat.5.21. 24. Epheſ.5.5.Philem. 2.12.1. Tim.5.24. Hebr.9. 27†10. 27.21*. Jac 4.9†5. 1.1. Petr. 4.18 † 5. 8. 2. Petr. 1. 10 † 2. 4*.†3. 10*. Judæ 15.

Evangelizanti debetur neceſſaria vitæ ſuſtentatio.

Matth.10.9.Marc.6.8.Lucæ 9.4†10.7.Rom.13.26.1.Cor.9.7.11.13.Gal.6.6.1.Tim.5.17.2.Tim.2.6.

Eucharistia, Matth 26.26 Marc. 14.22. Luc. 22.19.1. Corinth.11.34*.†1 . 16. frequenter ſumenda, Actor.2.42†20.7. præfiguratur, Exod.16.15*.

Euchariſtia ſub altera tantùm nimirum panis ſpecie, Joan. 6. 58. data à Chriſto, Luc. 24. 30. 31. ab Apoſtolis, Actor.2.42†20.7.

in Euchariſtia non remanet ſubſtantia panis poſt conſecrationem, ſed eſt verum Chriſti corpus & ſanguis, Matth. 26. 26.Marc.14.22. Luc.22.19 Joan. 6.51

Euchariſtiam in publicis Supplicationibus circumferendam eſſe, præfiguratum, Joſ. 6.6.7.11*.20. 1.Reg.4.3.2.Reg 6.4.5.6.

Euchariſtia adoranda, Pſal. 31. 28.30† 98.5.Joan. 9.38.

Exactio, cenſus, & tributum debetur Principibus, Matth.17.24†22.17.Marc. 12.16. Lucæ 20.22. Rom 13.7.

Excommunicatio à Chriſto inſtituta & præcepta, Matth. 5.29†16.19†18.8.18. Marc. 9.42. Joan.20 23.

Excommunicatio in uſu fuit Apoſtolis, 1.Cor.5.3. 10.2.Theſſ.3 6.14.1.Tim.1.20. Tit.3.10.

Excommunicatio exercenda ad ædificationem & emundationem Eccleſiæ,& ad correctionem ejus qui excommunicatur, 1. Corinth. 5. 4. 1. Tim. 1.20. 2. Theſſ.3.14.ut ſpiritus ejus ſalvus fiat, 1.Cor.5*.

Excommunicatio Phariſæorum, Joan.9.22.34†12. 42 † 16.2.

Excommunicandi qui in moribus aut doctrina graviter errantes admoniti, nolunt reſipiſcere, Prov. 22.10.Matt.18.17.Rom.16.16.1.Cor.5*.2.Cor.2.8.2. Theſſ.3* 1.Tim 1.20†6. 5.2.Tim.2.17.21†3.5.Tit.3. 10.Joan.epiſt.2.10.

Excommunicati vitandi, Matt.18.17. 1. Cor. 5*. Tit.3.10.

Exequiæ celebrantur, Geneſ.23.2.3 † 50.10. Deut.34.8.2.Reg.3.31*.

Ezechias filius impii Achaz cùm eſſet rex, tamen pius fuit 4.Reg. 16. 20. frangit ſerpentem æneum, 18.4.deficit ab Aſſyriis, 18.7.mittit nuntium ad Iſaiam prophetam, 19.2.Iſa.37.2. decumbit ex gravi morbo,4.Reg.20.1.Iſa.38.1.oſtendit Babyloniis ſuum theſaurum,& reprehenditur, 4.Reg.20. 12.14.Iſa.39. 1.5.commendatur, Eccli.48.19.

EZECHIEL cum aliis captivis vehitur in Babylonem, Ezech.1.1.vocatur, & mittitur, 2. 3. commendatur, Eccli.49.10.

F.

FACERE pro ſacrificare in Scripturis, Levit. 15. 15.30. Num.6.11.16†8. 12†9.2.4.10.14. Jud.13. 16. Lucæ 22.19.

FAMA bona præſtantior divitiis, Prov.22.1.Eccleſ. 7.2.Eccli.41.15.16.

FAMES & annonæ caritas, Gen.12.10.†26.1†41*. 42*. 43*. 44*.45*. 47*. Exod. 16.3. Deut.28. 53† 32. 24.Ruth.1.1. 2.Reg.21. 1†24.13. 3.Reg.8. 37*. 18 2.4.Reg.4.38†6. 25†8. 1†25.3.2.Paral.6.28†20. 9. 2.Eſdr.5*. Pſal.36.19.Iſaiæ 5.13. Jerem. 14. 1. 12. 15†15. 2†29.17†34.17. Ezech.5.12. 16†11.Joël.1*. Amos 4.6. Agg.1.6. 10†2. 17.Matth.24.7.Luc.4.25† 15.14.Actor.7. 11†11.28. Rom.8. 35. 2.Cor.9. 14† 11.27. Apoc.6. 8†18.8.

Fames verbi Dei, 1. Reg.3.1. 2.Par. 15.3. Oſee 3. 4†4.1. Amos 8.11.

FAMULORUM famularúmque officium, Geneſ.16. 4.6†24*.†30. 25†31.4†39.1.6.Exod.21.2.20.4.Reg. 5. 20. 25. Proverb. 14. 35 † 17. 2 † 19. 10 † 29.19. Eccle.2.7.Eccli.5.22†1 .28. Jer.34.8. Joël.2.29.Luc. 12.37.45.Act.12.13. 1.Corinth.7.21.Epheſ.6.5.Coloſſ.3.22.1.Tim 6.1.Tit.2.9.1. Pet.2.18.

FELIX præfectus Judææ, Act.23. 24†24*.

FERMENTUM, mala doctrina, Levit.2. 11†6. 16. Deut.16.3. Matth.16.6. Marc. 8.15.Luc.12.1.Cor.5. 5.Gal.5.9.

FESTA Judæorum, & in primis feſtum Paſchæ, vide Paſcha.

Feſtum Pentecoſtes, Exod. 22. 16 † 34. 22. Num. 28.26. Deut.16.9.Joan.5.1.Act.2.1†20.16.

Feſtum tubarum, Levit. 23. 24. Num. 29. 1. 2. Paral.5.3.

Feſtum expiationum, Levit. 16. 30 † 23. 27. Num.29.7.8.

Feſtum tabernaculorum, Exod. 23.16. Levit. 23. 34. Num.22.12.Deut.16.13†31.10. 1. Eſdr. 3. 4. 2. Eſdr.8.15.17.2.Mach.1.9†10.6.Joan.7.2.

Feſtum Sabbati. vide Sabbatum.

Feſtum neomeniæ, Num.28.11.1.Reg.20.5.Ezech. 45.18.

Feſtorum violatio quàm graviter puniatur, Num. 15.32.

Festus præfectus Iudææ, Act.24.27.
Fides in Scripturis variè accipitur, videlicet pro fidelitate & veritate Dei in ſervandis promiſſis, Pſal. 32.4.Iſaiæ 11.5.Thr.3.23.Oſee 2.20†5.9. Rom. 3. 3. pro veritate & conſtantia verborum inter homines, Gen.39.16†44.32.Levit.6.2.Eccli.22. 28.Ierem.42. 5. 1.Mach.10.27.1. Tim.2. 7. pro virtute Theologica, Sap.1.2†3.14.Hab.2.4.Matth.8.13†9.22†17.20.Marc. 5.34.Luc.5.20.Rom.3.21†4.3 † 5.1. pro fide viva & formata per charitatem, Hab.2.4. Matth.9.22†15.28. Mar.5.34†10.52.Luc.7.50.Rom.3.22.Gal. 5. 6. Heb. 11*. pro fide mortua abſque charitate. Matth. 7. 21. 22.1.Cor.13.2†15.2.Iac.2.26.pro ſponſione ſeu voto, 1.Tim.5.12.pro fiducia, Iacob.1.6.
Fides charitate inferior.vide Charitas.
Fides viva quæ per charitatem operatur, magnæ virtutis eſt, Matth.9.2.22.29†21.22.Mar.16.16. Luc. 18.42.Ioan.1.12†3.15.16.36†6.35†7.38†11.25†14. 12.†20.29.Actor.3.16†10.43†15.9.†16.31. Rom.1. 16†3.22.Galat.3.8.Epheſ.2.7.Heb.11.6*.
Fides non facit nos certos aut ſecuros de accepta peccatorum remiſſione, aut conſequenda vita æterna.vide Certi.
Fides ſine operibus non juſtificat, 1.Cor.13.2.Gal. 5. 6.Iac.2.24.
Fides ipſa etiam appellatur opus bonum, Phil. 1.6.
Fides eſt una, Epheſ.4.5.
Fidei vivæ & operanti tribuitur iuſtitia & ſalus, Gen.15.6.Marc.16.16.Luc.1.45†8.48†23.41.Ioan. 5.24†17.3.Actor.13.38†16.31.Rom.3.22†4.3.22† 5 *.†10.1.10. Phil. 3.9.1.Pet.2.6. Hebr. 4.3.
Fidei prædicatio ad eorum qui præſunt in Eccleſia judicium referenda eſt, Gal.2.2.
Fidem Gentilium etiam reſpicit Deus, Ierem. 39. 18.Matt.8.5.13†15.28. Luc.7.9†10.33†17.16.Ioan. 4.47.Act.10.3†8.26.
Fideles Deus liberat à communi perditione, & internecione impiorum, Gen.6*.7*.8*.19*.Exod.8.22 †9.4.6.26†10.23†11.7.Num.16.20.26.31.Ierem.39. 18.Dan.6.22.2.Pet.2.7.
Infidelitas ſeu incredulitas punitur, Geneſ. 19. 11. 17.26.Num.11.21 † 14 2.11 † 20.12. Deut.9.20.4. Reg.7.2.17.4. Eſdr. 15. 4. Pſalm. 77.32.Eccli.2.15. 4.Pſalm.77.32.Eccli.2.15.Matth. 8.28†14. 30 † 17. 17.Marc.16.16.Luc.1.16†24.24.Ioan.3.18.36†6.7† 8.24†12.48†20.27.Rom.11.20.Heb.3.18†4.2 † 11. 6.Apoc.21.8.

FILIORUM officium erga parentes, Gen. 9.23†22. 2.7†27.1†28.7†37.14*. Exod. 20.12†21. 17. Levit. 19.3 32†20.9†21. Deut. 5.16 † 21.15.18 † 27.16. Iud. 14.1. 1. Reg. 2.11.18.22†3.1.7†8.1†18.5. 3. Reg. 2.19. 4. Reg. 2.23†12.2†22.1. 2. Paral. 34.3. Eccli. 3. 1. 8†6.18†7.29†8.7.11†22.3†23.18†25. 1) † 32. 24. Tob. 4. 1†14.5. Iob. 1.4†8. 4†32.4.6. Prov. 1. 8†4. 1 † 6.20 † 10.1 † 13.1†15.20†19.26†20.11.20†23. 15† 23.19.25†28.24†30.17. Jerem. 35. 16. Ezech. 22.7. Matth. 3.20†10.35†15.4†19.19. Marc. 10.19. Luc. 2. 48†18.20. Actor. 7.14†22.3. Epheſ. 6. 1. Coloſſ. 3.20. 1. Tim. 5.1. 1. Pet. 5.5.

FOENUM & herba citò tranſiens omnis homo, Pſalm. 89.6†128.6. Iſa. 40.6. Eccli. 14.15. 1. Pet. 1.24. Jac. 1.10.

FOENUS. vide Uſura.

FORNICATIO iram Dei provocat, Deut. 22. 21. Prov. 23.27. Eccli. 19.3. Jer. 5.7. Oſee 4.14. 1. Cor. 6.9.13.15. Col. 3.5. Hebr. 13. 4. corpus enervat, & facultates abſumit, Job. 31.12. Prov. 23.27†29 3 † 31.3. Eccli. 9.6. infamiam adfert, Eccli. 9.10†41.21. fornicationis occaſiones vitandæ, Eccli. 9.4.12†42 12. fornicatio non ſolùm in opere externo, ſed & in affectu prohibetur, Exod. 20.17. Matt. 5.28.

Fornicatio ſpiritalis, quæ eſt hæreſis & idololatria, 2. Deut. 31.16. Jud. 2.17†2.33. Iſai. 1. 21 † 57. 3. Jerem 3.1 Ezech. 6.9†16*. Oſee 1. 2 †. 2. 4 † 4.15. Apoc. 18.3.

FRATRES & ſorores Chriſti qui ſint, Matt. 12.49.† 28.10. Marc. 3.33. Luc. 8.21. Joan. 20.17. Heb. 2. 12. Pſalm. 21.23.

FRAUS. quære Dolus.

FRUCTUS boni operis. quære Opus.

FUNDAMENTUM eſt Chriſtus, 1. Corinth. 3. 11. Eph. 2.20. 1. Pet. 2.6. fundamentum etiam Apoſtoli. Eph. 2.20. Apoc. 21 14.

& peculiàriter Petrus, Matth. 16. 18 *. Joan. 21.15.17. cujus fides numquam deficiet, Luc. 22. 31.

FURTUM prohibetur, committitur, & punitur, Exod. 20.15†21.17†22.1. Lev. 19.11. Deut. 5.19†24. 7. Joſ. 7.1.19. Tob. 2.21. Prov. 6.30. Oſee 4.2. 2. Mach. 12.40. Mat. 19.18. Joan. 12.6. 1. Cor. 6.10. Apoc. 9. 21.

Fures dicuntur, verbum Dei & doctrinam veram adulterantes, Jerem. 23 30. Joan. 10.1.

G.

GAAL opponit ſe Abimelech, Jud. 9. 26. 35.39.

GABAONITÆ redimunt vitam aſtu quodam, Joſue 9*.obſidentur,& obſidione liberantur,10.5*.Propter ipſos injuſtè à Saule occiſos ſuſpenduntur filij Saulis,2 Reg.21 1.6 9.

GABELUS venit cum Raphael ad nuptias Tobiæ, Tob.9.7.

GABRIEL apparet prophetæ Danieli, Dan.8.16 † 9.21.Zachariæ ſacerdoti,Luc.1.11. Virgini Mariæ,1.26.

GAD filius Jacob ex Lia Gen.30.11†25.26.

Gadditæ recipiunt ſuam hereditatem, Num.32 *. Deut.3.12.Joſ.13.24.

Gad propheta admonet David, ut non maneat in terra Moabitarum,1.Reg.22.5.

nuntiat Davidi iram Dei,2.Reg.24.11.18.

GAIUS,1.Corinth.1.14.capitur,Actor.19.29. deducit Paulum in A[illegible], 20.4. hoſpitio eum ſuſcipit, Rom.16.23.

GALGAL,ſive Galgala,civitas Iſraël, Joſ. 4. 14. in Galgal circumciditur populus,& celebrat Paſcha, 5. 2.7.10.egreditur inde ad liberandos Gabaonitas, 10. 7.revertitur,10.43.

GALILÆA recipit Chriſtum,Ioan.4.45. in Galilæa incipit Chriſtus prædicare, Matth. 4. 12. Actor. 10. 37.

GAMALIEL, vir peritus Legis, Actor. 5.34 † 22. 3.

Gamaliel dux Manaſſitarum,Nu.1.10.

GAUDERE & lætari honeſtè licet,1.Par.29.9*. 2. Eſd. 12. 42. Pſal. 67. 4. Luc. 1. 14. 1. Theſſ. 1.6 † 5. 16.

Gaudendum non eſt more Gentilium, Eccle. 2. 2 † 7. 3. Oſee 9. 1. Amos 6. 8. Prov. 2. 14. Iac. 4. 9.Gaudium in perſecutione, Matt.5.12.Actor.5.41 † 20.24.Rom.5.3.Col.1.24.Heb.10.34†11.25.

Gaudium ſpiritus,Luc.10.21.Rom.12.12 † 14.17. Galat.5.22.Philip.4 4.1.Theſſ.5.16

Gaudium ſalutis æternæ, Iſa.25.18†26.1†35.20† 65.12.Sap.3.1.7.vide Beatitudo.

GEDEON dux & judex in Iſraël, Jud. 6*.† 7*. † 8 *.

GEMITUS quis probandus, quis improbandus, Exod.2.24.Ezech.9.4.Tob.3.1.2.Mach.6. 30. Rom. 8.22.Iac.5.9.

GENTIUM vocatio,Geneſ.49.10.Nu.24.17. Deut. 32.43.2.Reg 22.44.50.3Reg.8.41.Pſal. 2 8†21.28† 67.32†71.8.17†85.9†86.4. Iſaiæ 2.2†11.10†19.18.

†25.7†27.13†29.17†35*.†4.125†43.5†45.14†49.*.†51.5†54*.†55*.† 56.3.6†60.3.9†65.1†66.19.20.Ierem.9.24†12.16†16.19.Oſee 2.1.24.Ioël.2.28. Mich. 4.2. Soph. 3.9. Zach. 2.11†8.20†9.10.Matt. 2.2.7†8.11†21.31.43†22.9.Ioan.10.16.Actor.8.26.30†10*.1.Cor.12.13.Epheſ.2.10.

Gentilium mores non ſunt nobis imitandi,Lev.18.3†20.23.Ierem.10.2.

Genu omne flectendum Domino,Pſalm.21.30.Iſa.45.23.Rom.14.11.Phil.2.10.

Gerson filius Levi,Num.3.17.Gerſonitarum miniſterium,3.25†4.22.

Giesi miniſter Eliſei, 4.Reg.4.25.fit leproſus, 5.26.

Gladius non cuivis permittendus,Matth.26.51. Marc.14.47.Luc.22.49.Ioan.18.10.

Gladius ſpiritus eſt verbum [illegible] 4.Eſd.13.9.27. Iſaiæ 11.4† 27.1†31.8†49.2†66.16.Epheſ.6.17. Hebr.4.12.Apoc.1.16†2.16†19.15.2.Theſſ.2.8.

Gloria Dei in omnibus quærenda,Joſ.7.19.Pſal. 115.1.Matt.6.9.Joan.9.24†17.4.Actor.3.12†12.23.1. Cor.6.20†10.31.Phil.1.20.Col.3.17.Tit.2.10. quære Honor.

Gloria beatorum.vide Beatitudo.

Godolia filius Ahicam gladio interimitur,4.Reg. 25.25.Jerem.41.2.

Gratia in Scripturis accipitur pro beneficio, Ruth.2.20.2.Reg.2.6†15.20.Prov.4.9.Eccli.7.37†29. 20.pro favore,Gen.6.8†18.3†19.19†39.21. Exo.12. 36.Tob.3.13.Eſth 2.17.Prov.13.15.Eccli.4.25.Dan. 1.19.Act.2.47†24.27†25.9.pro præmio quod à Deo expectatur,Prov.1.9†12.2.2.Mach.12.46.Luc.6.33.1. Petr.2.19.pro dono aliquo gratis dato, Eſth. 15.17. Pſalm.44.3.Prov.3.22†16.23†22.11.1.Cor.12*. Eph. 4.7.1.Pet.4.10. pro dono ſupernaturali Deo gratum faciente,Pſal.83.12.Luc.1.28†2.40 Ioan.1.15.Rom.1. 7.1.Cor.16.23.2.Cor.1.12.Gal.5.5.Hebr.13.19. Jac. 4.6 pro re grata, pulchra, accepta, & amabili, Prov.31.30.Eccle.10.12.Eccli.7.21†11.19†26.16.19 †40.22. Luc.4.22 Eph.4.29.

Gratiæ donum quàm ſit occultum & reconditum, quódque nemo facilè illud ſibi arrogare debeat, Iob.9.20.21.Pſal.2.11†18.13†142.2.Prov.14.12†10. 9.Eccle.9.1.2.2.Eccli.5.5.Ierem.17.9.1. Corinth.4. 4. 2. Corinth. 10. 14 † 13. 5. Gal.6.3. Philip. 2. 12. 1. Petri 4. 18. 2. Petri 1. 10. 1. Ioan. 4. 1.

Gratia qua quis hominibus gratus eſt, etiam illa à Deo eſt, Exod. 3. 21 † 11. 3 † 12. 36. 4. Reg. 25. 27. 4. Eſd. 2. 5. Pſal. 105. 46. Ierem. 40. 2. 3. 4. Dan. 1. 9. Tob. 1. 13. 2. Act. 24. 23 † 27. 3. † 28. 19.

Gratus animus erga Deum & homines commendatur, Geneſ. 4. 3 † 8. 20 † 14. 21 † 23*. 24. 48 † 26. 25. Exod. 15. 1. Lev. 25. 6. Num. 15. 17 † 31. 48. Deut. 4. 9 † 6. 5. Iud. 5. 1. 1. Reg. 2. 1 † 14. 35 † 31. 11. 2. Reg. 10. 2 † 19. 33. 3. Reg. 2. 7. 1. Paral. 29. 10. 20. 2. Paral. 15. 11 † 20. 26. Eſther 6*. Tob. 9 † 12. 1. 7. Eccli. 7. 22 † 32. 28 † 35. 13. 1. Mach. 4. 24 † 5. 54. 2. Mac. 3. 33. Matt. 11. 25. Mar. 5. 10. Luc. 18. 43. Ioan. 11. 40. Actor. 4. 21 † 27 35. Rom. 6. 17. 2. Cor. 6. 1. Epheſ. 5. 19. Phil 4. 6. Col. 2. 7 † 3. 15. 1. Theſſ. 5. 18. 2. Theſſ. 1. 3. 1. Tim. 4. 3.

Gratiæ agendæ ante & poſt cibum ſumptum, Deut. 8. 10. 1. Reg. 9. 13. Iſa 62. 9. Matt. 14. 19 † 15. 36 † 26. 25. Marc. 6. 41 † 8. 6 † 14. 22. Luc. 9. 16. Joan. 6. 11. 23. Actor. 27. 35. Rom. 14. 6. 1. Cor. 10. 30. 1. Timot. 4. 3.

Gula. vide Ebrietas, & Ciborum luxus.

H.

Hæreticos & infideles relinquit Deus ad juſtorum probationem, Jud. 3. 1. 1. Cor. 11. 19.

Hæretici jam inde à temporibus Apoſtolorum extiterunt, 1. Tim. 1. 20. 2. Timot. 2. 18. 1. Joan. 2. 18. 2. Joan. 7. Apoc. 2. 15.

Hæreticos futuros etiam noſtris temporibus prædictum eſt, Matt. 24. 5. 24. Joan. 5. 43. 1. Tim. 4. 1. 2. Tim. 3. 1. 2. Pet. 2. 1 † 3 3. Iudæ 18.

Hæreticorum mores & doctrina, ibid.

Hæretici vitandi, Deut 13. 1. Matth. 7. 15. Rom. 16. 17. 2. Tim. 2. 17. † 3. 5. Tit 3. 10. 2. Theſſ. 3. 14. Ioan 2. 10.

Hæretici malè tolerantur à præfectis, Apoc. 2. 14.

Hæretici tollendi è medio, Deut. 13. 5 † 18. 20. 3. Reg. 18. 40* 4. Reg 10 25*.

Hæreſis, fornicatio ſpiritalis. vide Fornicatio.

Hazael famulus Benhadad regis Syriæ, 4. Reg. 8. 11. 15. juxta mandatum Domini, 3 Reg 19. 15. percuſſit Iſraël in univerſis finibus ſuis, 4. Reg. 20. 32 † 12. 17 † 13. 3. quemadmodum prophetatum eſt, 4. Reg. 8. 11. 13. moritur, 13. 24.

Helias vir piloſus, & zona pellicea cinctus renibus, 4. Reg. 1. 8.

Heliæ orationis efficacia, 3. Reg. 17.1. Jac. 5. 17. 18.alitur miniſterio corv:,3.Reg. 17.2. excitat puerum mortuum,17.19.occidit prophetas Baal, 18.40. fugit Jezabel,9. 3. mittitur in Damaſcum,ut ungeret Hazael regem Syriæ,19.15.mittitur ad Achab,21.17. ad Heliam miſſi principes quinquagenarij cum ſuis, igne cælitus demiſſo conſumuntur,4.Reg.1.10.aſſumitur per turbinem in cælum.1.11.apparet in transfiguratione Domini,Matt.17.3.Luc.9.30.

HELIODORUS à cubiculis Seleuco, tentat theſaurum templi auferre,2.Mach.3.7.13.punitur à Deo, 3. 24.

HELISEUS. vide Eliſeus.

Herodes Aſcalonita occidit innocentes pueros, Matt.2.16.& moritur,2.19.

Herodes Antipas filius Herodis,tetrarcha Galilææ, Luc.3.1.occidit Joannem Baptiſtam,Matt.14.9. Herodes & Pilatus morte Chriſti inter ſe reconciliantur, Lucæ 23.12.Act.4.27.

HERUS & Hera.vide Dominus & Domina.

HESRON filius Phares,Geneſ.46.12.Matth.1.3.relinquit poſt ſe Aram, & appellatur Jephone, 1. Par. 4. 15.

HESTER fit uxor Aſſueri, Eſther 2*:precibus ſuis apud Aſſuerum latam de Judæis uno die occidendis ſententiam revocat,Eſther.8.3.8.

HIEREMIAS. vide Jeremias.

HIERUSALEM. vide Jeruſalem.

HOLOFERNES dux Nabuchodonoſor mittitur contra Iſraël,Jud.2.4.blaſphemat Deum,6.1. obſidet Bethuliam, 7. 1. proprio gladio cervix ei præciditur,13.8. caput ejus conſpiciendum ponitur in muris civitatis, 14. 1. totus Aſſyricus exercitus ſe in fugam dedit, 15. 1.

HOMO creatus eſt ad imaginem Dei,Gen.1.26†2.7. †5.1†9.6.Sap.2.23.Eccli.17.1.Job.10.8.Pſal.118. 7. 3. Iac. 3. 9.

Homo maledicitur,Geneſ.3.17 benedicitur in Chriſto,Gen.12.3†22.18.Gal.3.8..

Hominis regeneratio,Matth.18.3.Ioan.1. 13†3.3 6†4.14†7.31.1.Corint.4.15.Galat.4.19.Epheſ. 4.22 Coloſ.3.8.Tit.3.5.1.Pet.1.23†2.2.Iac.1.18.

Homo pulvis & lutum, Gen. 2.7 † 3. 19 † 18. 28.Eccle.12.7 Eccli.17. 1† 8.8†41.13.Iob.4 19†10. 8†34 15.Pſam.77. 39† 02. 14 † 143. 4. Iſaiæ 40. 6.

HOMICIDIUM,latrocinium, & ſanguinis effuſio,

Geneſ. 4*. † 9.6†37.18.Exod.2.12†20.13†22.2 Lev. 24.21 Num.25.7*. Deut. 5.17†19.4.11†21.1†27.24. Ioſ.20.3.Iud.9.5.1.Reg 18.17.2.Reg 3.27†4.7.12.3. Reg.2.5.25.34.46.4.Reg.14.5†21.16.Prov.6 17†28. 17. Eccli. 34.25. 27. Thren. 4.13. Ezech. 11. 6 † 22.2†24.6 Oſee 4.2. Matth. 5.21†19.18†23.34†26. 5². Ioan. 8. 44. Rom. 13. 9. Gal. 5.21. 1. Ioan. 3. 12.Apoc.13.10.

Honor qui ab hominibus proficiſcitur,non magni faciendus,Num.16.1.Iud.9 1.1.Reg 10.27.2.Reg.15. 1.3.Reg.1.5.Eſth.3.1*.†6.6.Eccli 9.16†10.29.30 Ierem.9.23.Matt.6.1†8.4†9.30†17.9†20.21.26. Marc. 1.44†5.43†7.36†8.26†9.8†10.35.43. Lucæ 22.24. Ioan.6.15†8.50 † 12.43. Act. 10.26†14.14.Gal 6.2. Phil.2.3.1.Theſſ.2.6.1.Pet.5.3. 3.Ioſ. 9. Apoc. 19. 10 † 22. 9.

Honor Dei,quære Gloria.

Honorandi parentes.vide Parentes.

Hospitalitas commendatur,Iſa 58.7.Matt. 25. 36.Luc.14.13.Rom.12.13 1.Tim.3.2.Tit 1.8. 1. Petri 4.9.3 Ioan.5.9 Hebr.13.2.Iac.1.27.

Hoſpitalitatis exempla,Geneſ.18.3†19.2 † 24. 31. Ioſ.2*.Iud.13.15†19.4 2.3.Reg 17.10.17.4.Reg.4.8. Iob.1.4†31.17.Tob.2.1.Lucæ 10.38†19 6.Act.16.15, †28. 2.7.

Inhoſpitalitas , Iud. 8. 5 † 19. 18. 1. Reg. 25. 9. 14.Sap 19.13

Humilitas Deo grata eſt,Gen.18.27†29.31†41. 40.Iud.6.15.1.Reg.1*.†2.1.8†7.9.1 2. Reg. 6. 16. 21.2.Par.12.6.8†32.26†33.12†34.26.Pſ.33.19. Prov. 11.2†16.19†18.12†22.22†25.7†29.23.Iſai. 37.1†57. 15†66.2.Ier.1.6.Ion.3.5.Eccli.3.18†7.19.Iud.4.7. 11 †9. 16. Mar. 3.11 † 5.3 † 8. 8 † 11.20†15.27†18.4† 20.26†21.5†23.7.11.Mar.9.34†10.43.Luc.1. 48 † 9. 42†14.7.11†15.19†18.13†22 26.Ioan.13.4.Actor.10. 26.Rom.11.20†12.16.1.Cor.4.6†15.8.Phil.2.3. Col. 3.12.Hebr.11.24.1.Pet.5.5.Iac.1.9†4.10.Apoc. 4. 1 † 19. 10.

Hymenæus pſeudo apoſtolus,2.ad Tim.2.17.

Hypocrisis.1.Reg.15.11*.†18*.2.Reg.15. 2. 7. 4. Reg.1.6.9.Iob.8.13†13.16†15.34†20*.†27.8†36.13. Prov.30.13.Eccli.1.36†19.24.Iſa.29.13†38.2. Ierem. 9.8.Ezech.33.30.Mal.3.13.2.Mach.6.24. Matt. 2.7. 16†6.2.16†7.5†15.7†16.3.†22.18†23*.†24.51.Mar. 7.6.Luc.11.44†12.1.56†18.11. Actor.5.1†8.18†13. 8.Rom.2*.Gal.2.13.1.Tim.4.2.2.Tim.3.5. 1. Theſſ. 5.22.1.Pet.2.1.

I.

IABES in Galaad opprimitur ab Iſraël, Jud. 21. 10. obſidetur, 1.Reg.11.1. viri Jabes Galaad exhibeant miſericordiam Sauli, & filio ejus, 31. 12.

Jacob filius Iſaac naſcitur, Gen. 25. 23. emit à fratre Eſau primogenita, Gen. 25. 31. præripit Eſau benedictionem, 27. 5*. proficiſcitur ad Laban, 28. 10. videt ſcalam & vovet votum, 28.12.20.

ſervit Laban pro duabus filiabus, 29.18. revertitur in patriam, 31.17.

luctatur cum Angelo, 32. 24. vocatur Iſraël, 32. 28 † 35. 10. 3. Reg. 18. 31. mittit filios in Ægyptum, 42. 1.

migrat cum tota ſua familia in Ægyptum, 46 * Deut.10.22.filios Joſeph adoptat in ſuos, 48.5.8.

benedicit duodecim filiis,& moritur, 49. 33. ſepelitur cum patribus ſuis in terra Chanáan, 50.4.7. ſecundùm promiſſionem, 47. 29. & ſecundùm mandatum, 49. 29. commendatur, Eccli. 44. 24. vide Iſraël.

Jacobus Zebedæi filius vocatur, Matth.4.20. occiditur, Actor.12.2.

Jebus appellatur Jeruſalem, Joſ.15. 8. Jud.19. 10. 1.Par.11.4.

Jebuſæos expugnare non poterat Iſraël, Jud.1. 21, ſuperantur tamen à David, 2 Reg. 5.8.

Jehu filius Hanani prophetæ arguit regem Ioſaphat, 2.Par.19.2.

mittitur ad Baaſa regem Iſraël,3.Reg.16.1.7.

Iehu filius Ioſaphat filij Namſi ungitur ut rex eſſet Iſraël,ad delendam domum Achab,4.Reg.9.1.6. juxta præſcriptum, 3.Reg.19.16.

occidit Iezabel, 4.Reg.9.30.33.

occidit ſeptuaginta filios Achab, 10.1. jubet comprehendi & jugulari fratres Ochoziæ regis Iuda,10. 14. perdit ſervos Baal, 4. Reg. 10. 17 25. moritur, 10. 35.

Iejunium, & jejunandum eſſe, Ioël 2. 12. Tobiæ 12. 8. Matth.6.16*. Mar.2.20. Luc 2.36†5. 35. Rom.13.13.1.Cor.7.5.2.Cor.6.5† 11. 27. Actor. 13.2.3 14.22.Epheſ.5.18.1.Theſſ.5.6.Tit.2.2.1.Pet.1. 13†5. 8. vide Quadrageſima.

Iejunii meritum, Ier.35.14.19. Ion. 3. 7. 9.10. Iudith 4.8†8.6. Matt.17.21 † 6.17. Lucæ 2.37.

Iejunatur pro mortuis, 1.Reg.31.13. 2.Reg.1. 12†

3. 36. 1.Paral. 10. 12.

Iejunij exempla, Exod. 24. 18†34.28. Deut. 9. 9. 18. Iud.20.26.1. Reg.7.6†31.13.2.Reg.3. 35†12.16. 2. Paral.20.3.1.Eſdr.8 21.2. Eſdr. 1.4. Eſth. 4.3. Pſal. 34.13.Ier.36.9.Dan.10.3.Ion.3.5. Iud.4.7†8.5.Tob. 3.10.Marc.42.2†9.14.Luc.2.37†5. 33.Actor. 10. 30† 13.3†14.23.

Iejunium indictum à rege Saule, 1.Reg. 14. 24. à Ioſaphat, 2.Paral. 20. 3. à Ninivitis & eorum rege, Ion.3.5.7. ab Eſdra, 1. Eſdr.8. 21. ab Eſth. & Mardochæo, Eſth.4.16. vide Abſtinentia.

Ieremias propheta ex Anathoth, Ierem. 29.27. vocatur,& à Deo mittitur, 1.4.

Ieremias perſecutionem patitur Ierem. 18. 19†20. 1†26.7†33. 1†37. 12†38.4.7.

Ieremias invenit gratiam apud Nabuchodonoſor, Ierem.39.11.

Ieremias vinculis ſolvitur à Nabuzardan, Ierem. 40 1.

Ieremias luget Ioſiam, 2.Par.35.25.

Iericho expugnatur & exuritur, Ioſ. 6. 20. 24. reædificatur ab Hiel, 3.Reg.16. 34. appellatur civitas Palmarum, Deut.34.3.2. Paral. 28.15.

Ieroboam filius Nabat, ſervus Salomonis, fit inimicus Iſraëli, 3.Reg.11. 26.2. Paral. 13.6. fit rex decem tribuum, 3.Reg.12.20. juxta verbum Aiæ, 11. 29.erigit duos aureos vitulos, & falſum cultum Dei, 12. 28.31. ideóque punitur & exprobratur,14 7†15. 25†16. 19.26.4.Reg.3. 3†10. 29. 32†13. 2.6. 11†14. 24†15.9. 18.24†17.22†23.15.

manus ejus exareſcit, 3. Reg.13 4.

curatur, 13.6. moritur, 14.20.tota.

ejus domus perditur, 15.29.juxta quod prædictum fuerat, 14.10.contra Ieroboam, Amos 7 10.

Ieroboam filius Ioas fit rex Iſraël, 4.Reg 13. 13† 14 16. moritur, 14.29.

Ieruſalem expugnatur à filiis Iudæ, Iudic. 1.8. eligitur à Deo in habitaculum,3.Reg.8*. 2.Paral.6. 2†7.16

Ieruſalem appellatur Iebus, Ioſ. 15.8.Iud.19.10. 1. Par.11.4.

Ieruſalem appellatur Salem, Pſal.75 3.

Ieroſolymam quæ tribus Iacob inhabitaverint, 1. Par.9.3.2.Eſd.1.1.1.

Ieruſalem obſidetur à rege Syriæ & Iſraëlis, 4. Reg. 16.5. à rege Nabuchodonoſor, 4. Reg. 24. 10† 25. 1.

Ieruſalem exuritur, & evertitur, 4.Reg. 25. 9. iterùm excolitur & reparatur, 2.Eſdr.3*.†6.15.
contra Ieruſalem & ejus cives, 4.Reg 21. 12 †23. 27.Iſa.1.6†3.1†22.1.8†29.1.7†65.2. Ierem 4.3. 9†7*. †13*.†17. 19†19.3.6†21. 3†23. 39†25. 8†32. 3. 26 † 34. 1†38. 3†39.8. Ezech.3. 6†4*. †5*. †10.2†15*. †21.6†22*. † 23*. Soph 3.1.
Ieruſalem deſtruenda per Romanos, Dan. 9. 26. Zach.14.1. Matth. 24 1.15. Luc.13. 35†19 41 † 20 16†21.6. Ioan.11.48.
Ieruſalem ſpiritualis, Eccleſia ſancta, Pſal. 121. 3. Iſa.33.20†54. 11†60*. †62. 6†65.16.18.Tob.13.19. Baruch.5 1.7. Galat. 4.26.Heb.11. 10†12.22. Apoc. 3. 12†21. 2 10.
Iezabel impia, impij Achab conjux, 3. Reg. 16. 31†21.5.7.
occidit prophetas Domini, 18.4.13. minatur Eliæ prophetæ mortem, 19. 2. à canibus dilaceratur, 4. Reg. 9. 33. juxta verbum Eliæ prophetæ, 3. Reg. 21. 23.
Illuminati dicuntur baptizari, Hebr. 6. 4.
Imagines juſſit Deus fieri, Exod.25.18*.Num. 21. 8*.
Imagines fecit Salomon, 3.Reg.6.35†7.25.29. 36† 10.19. 2.Par.3.10.14†4.3.
Imaginum uſus, Num.21. 8. Sap.16.6. Ioſ. 2.26*. de altari in teſtimonium & memoriam extructo.
Immiſericordia, & ejus punitio, Exod. 1. 12. Deut.23.3. Iud.8.6.15.1. Reg.25.15. 38. Iob 20. 19. Prov.21.10. Eccli.12. 13. Amos 1.6. Matth. 18. 30. 34†25. 42. Luc.16.21. 23. Iacobi 2.13.
Impatientia, & ejus punitio, Exod. 14. 11† 15. 24†16. 1. 7†17.2. Num.11.1. 10†14.1. 26†21.5. Iob 3.1. Prov.12.16. Eccli.2.16.
Impiorum dicta, facta, & cogitata contra pios, Sap.2*. Pſalm.9*. 10*.11* 13. Prov.4.14.
Impiorum proſperitas, Iob 10. 3†21 7.10. Pſal.72. 2.8†9.1.8.4. Eſdr.3.28.31. Ierem.12.1. Hab. 1. 13. 2. Mach.6*
Impiorum proſperitas bonis admirationem parit, Iob 21. 7.13. Pſal.72. Eccle.7. 16. Ierem. 12. 1. Habac. 1.13. Malach. 3.15.
Impii incidunt in mala quæ piis pararunt, 1. Reg. 17. 42. † 31. 4. Eſth.7. 10. Pſal. 7. 16†9. 16 † 34 8† 36. 14. Prov.26.27. Eccle.10. 8. Iſa. 33.1. Ierem.48*. Dan.3. 22 † 6. 24†13. 62. Eccli 27. 28. Iudith 13. 4. Apoc. 18.6.

Impij

Impij incidunt frequenter in malum quod timent, Iob 6.16. Prov. 1. 26†10. 24. Iſa.66.4.

Impiorum ſubita & improviſa punitio, diſperſio & everſio, Gen.7.21†14.15†19. 24†34.25. Exod.14. 24. Lev.10.2. Num.11.33†16.31. Ioſ.10. 9†11.7. Iud.4. 20†7.12.15. 21†8. 11†16.28. 1. Reg. 30. 16. 2.Reg.13.28. 3.Reg.16. 2†18. 40†20.13.19. Iob 4. 8†5. 3†8. 13†15. 20†18*. †20*. † 27. 14 † 36.12. Pſalm.1. 5†36*. Prov.1.27†6. 15†10. 25†12.7. Iſa. 5.24†47.9. Ierem.15.8. Dan.5.30. 1. Mach.2.62†4. 3. Matth.24.38. Luc.12.20. 46†16. 23. 25†17. 27. 29. 1.Theſſ.5.3.

Impiorum punitio bonis eſt ad timorem & cautionem, Deut.13.11†17.18†19. 20†21.21.Prov.19. 25†21.11.Eccli.23.37. Act.5.11. 1.Tim.5.20.

Impios deridebit Deus, Pſal. 2. 4†36. 13 † 58.9. Prov.1. 26.Sap.4.12.

Impositio manuum varia in veteri Teſtamento, Gen.48.14. Ex. 29.10. Lev.1. 4†3. 2. Num. 27. 23. Dan.13.34.Mar.10.16.

Impoſitio manuum in Sacramento ordinis & confirmationis, Actor.6.6†8. 17†13. 3†19. 16. 1. Tit. 4.14†5. 22. 2. Tim.1.6.

Impudicitia contra naturam, Geneſ.19. 5†38. 7. Lev.18. 22†20.13. Jud. 19.22. 3 . Rom. 1. 27. 1. Cor.6.10. Epheſ.5. 12.1.Tim.1.10.2.Pet.2.7.8.

Incantationes & maleficia, Exod. 7. 11 † 8. 18†22. 18. Lev. 19. 11†20.6.27. Num.23.23.Deut. 18.10. 1.Reg.28*.4.Reg.17. 17†21. 6. Iſaiæ 2. 6† 44. 25†47.13. Ierem. 10.2. Dan.2.2.10. Mich.5.11. Actor.8. 8†13. 6†16. 16†19.19. Galat.5.20. Apoc. 18.23†21.8.

Incestus grave peccatum, Lev.18.6.7 † 20. 12. 14. Deut.22.30. 1.Cor.5.1.2.

Indulgentiæ, 2.Corinth.2.10.

Infernus & damnatio parata diabolo & angelis ejus. vide Damnatio.

Inferni pœna varia & horribilis, Deut. 32.22. Iob 24.19.Pſalm.10. 6†20. 10†48. 5†111. 10. Sap. 11. 17. Eccli. 21.10. Iſaiæ 30. 33†33. 11.13. 14†34. 9. Ierem.9.15. Mal.4.1. Matth. 8. 12. Luc. 13. 27†16. 23. Apoc.14. 9†18. 7†20.14. numquam terminanda, Iſa. 66. 24. Matth.25.41.46. Marc.9.47. 2. Theſſ. 1. 9.

Infidelitas. vide Fides.

Infirmitas corporalis. vide Ægrotatio.

Ingratitudo, & ejus punitio, Gen. 31. 1†40.

23. Exod.1.8. Deut.23.3*. Jud.2. 1†6. 8†8. 33†12. 1. 1.Reg.10. 18†12. 8†25.3 10.2.Reg.14.30. 2.Paral. 24.21. Prov.17.13. Iſa.1. 2†5.4. Jer 2. 5. 6. Ezech. 16*. Oſee 10.1†13. 2.6. Mich.6.3. Sap. 16. 29. 1. Mach.16.16.19. Matth.11.20. Luc. 17. 18. Ioan. 11. 46.Rom.1.21.2.Tim.3.2.

Inimicus non paſſim contemnendus eſt, 1. Reg. 14. 14†17.43.2.Reg.21.20. 3.Reg.20*.4.Reg.14.8.

Inimico reconciliato non temerè credendum eſt, 1.Reg.24.17*.26.21.2.Reg.3.26.1.Mach.12.24.

Iniquitas abundabit, 4. Eſdr. 5.2†14.16.Matth. 24.12.1. Ioan.5.19. vide Impij & Mali.

Innocentia ſua cuique tuenda, & malæ ſuſpiciones amovendæ, Ioſ.22.22. 1.Reg.1.14 3 Reg.18. 17. Ierem.37.12. Actor.2.14†6. 14†7. 2†28.17.

Inobedientia ejúſque punitio, Gen. 3.16.17† 19. 17.26. Lev. 10. 1†26. 14*. Num.14.28. 41†16. 31†20.24. Deut.11.16. 28†17. 12†18. 19. 20.†27. 16*.†28. 15*. 1.Reg.12. 15†13. 11†15. 24†28. 16. 2.Reg.6.6. 3.Reg.11. 9†12.15. 21†14. 17†20. 35*. 2.Par.7.19†26.16. 19. Iſa.24. 5. Ierem.11.3. 8†13. 8†17. 2†26. 4†35*. Jon.1.3. Matth. 17. 17. Act.7. 39.Rom.2.8.Galat.8.10.2.Theſſ.1.8.

Invidia & odium, Geneſ.4.5†26.14†27.41†30. 1†37.4.11. Exod.1.8†20. 13. Levit.19.17.Num.12. 1†35.20.23. Deut.19.11. 1.Reg.18.7.11. Sap. 2. 24. Prov.10.12.18. Ezech.25.15. Dan.6.3. Luc. 15. 28. Joan.12.4. Rom.1. 29†13. 13. Gal.5.15. 2 : Jac. 3. 14†4.2. 1.Pet.2.1. 1.Joan.3.13.15†4.20.

Joab filius Sarviæ, 2. Reg.2.13. confodit Abner, 3. 27. reconciliat Abſalonem per Thecuam, 14*. confodit Amaſa. 20.9. confoditur ipſe, 3. Reg.2.28. 34. juxta mandatum David, 2.5.7.

Joachaz filius Iehu, rex Iſraël, 4.Reg. 10. 35† 13. 1.

Joachaz filius Ioſiæ exuitur regno, & vehitur in Ægyptum, ubi & moritur, 4. Reg.23.34. captivitas ejus prædicitur Ezech.19. 4. appellatur Iohanan, 1. Par.3. 15. poſt ipſum creatur rex frater ejus Eliachim, 4.Reg.23.34.

Joachin filius Ioacim fit rex Iuda, 4.Reg.24.8. ducitur captivus à Nabuchodonoſor in Babyloniam, 24.12.15. dimittitur ex carcere, & ad honores evehitur, 25.24. appellatur Jechonias, Ierem. 37.1. appellatur Neri, Luc.2. 27. ei ſuccedit patruus Matthanias, 4.Reg.24.17.

Joacim, anteà dictus Eliacim, filius Joſiæ, fit rex

Iuda, 4.Reg.2:.34.3.Eſdr. 1. 37. combuſſit libros ſermonum Ieremiæ, Ier. 36. 21, appellatur Melchi, Luc.3.24. moritur, 4.Reg. 24. 1. 5. poſt ipſum conſtituitur rex filius Ioachin, 4.Reg.24.6.

IOANNA uxor Chuſæ ſequitur Chriſtum, Luc.8.3.

IOANNES Baptiſta filius Zachariæ, Luc. 1. 55. 59. 6-. Evangelium regni denuntiat, & baptizat, Matth.3.1. Marc.1.4.5. Io.1. 28†3. 23. 26. veſtitus ejus ex pilis camelorum, & victus locuſtæ, & mel ſilveſtre, Marc.1.6. noluit haberi major quàm erat. Io.1.19.20.26†3.28. mittit diſcipulos ad Chriſtum, Matth.11.2. capite truncatur, Matth. 14. 8. dicitur Elias, Mal.4.5. Matt.11.14†17. 10. Luc.1.17.

Ioannes filius Zebedei vocatur, Matt. 4. 22. unicè à Chriſto diligitur, Ioan. 13. 23†19. 26†20. 2†21. 7. 20. ſcribit quæ vidit Ioan. 19. 35†21. 24. 1. Ioan. 1. 1.

IOAS filius Ochoziæ ſolus evadit, dum ſenatus regius occiditur, 4.Reg.11.2. coronatur rex in Iuda, 11.12. occidit Zachariam filium Ioiadæ, 2.Par.24.21. Matth.23.35. occiditur à ſuis miniſtris, 2.Paral. 24. 25. 4.Reg.12.20. poſt ipſum filius ejus Amaſias rex conſtitutus eſt, 1.Paral.3.12.2.Par.24.27.

Ioas filius Ioachaz rex Iſraël, 4. Reg.13.9. pugnat contra Amaſiam, ſubvertit mœnia Ieruſalem, deſtruit templum, & moritur, 4 Reg.14.13.16.

IOIADA Sacerdos juſſit occidi Athaliam reginam, 4.Reg.11.15.2.Par.24.14.moritur,24.15.

IONAS prophetat, 4. Reg. 14. 25. præcipitatur in mare, Ionæ 1. 15. deglutit eum piſcis à Domino præparatus.2.1. in cujus ventre erat tribus diebus & tribus noctibus, ibid. Matth.12.40.

IONATHAS filius Saulis proſternit Philiſthæos, 1.Reg.13.3†14.1. 11. liberatur per populum à patre ob mel deguſtatum occidendus, 14.45. ferit fœdus cum Davide, 18.3†20. 8†23. 18.cæditur,31.7.

Ionathas filius Mathathiæ, præfectus militaris Iudæorum, 1.Mach. 9.31.fœdus init cum Demetrio, 10.3.15. capitur, 12. 48. occiditur cum ſuis filiis, 13.23.

IORAM filius Ioſaphat rex Iuda, 3.Reg.22.51. occidit ſex fratres ſuos, 2.Paral. 21.4.moritur, 4.Reg.8. 24. 2.Par.21.19.

Ioram rex Iſraël, 4. Reg. 1. 17† 3. 1. procedit contra Hazaël regem Syriæ, 8. 28. accepto vulnere curatur in Iezrahel, 9.15. moritur, 9.24.

IOSAPHAT filius Aſa rex Iuda, 3.Reg.22.41. mittit qui verum Dei cultum doceant in civitates Iuda, 2. Paral. 17. 7. fœdere jungitur cum impio Achab, 18.3. ideóque arguitur à Propheta, 19. 2. jungit ſe Ochoziæ, 2.Par.20.35.moritur, 21.1. habuit ſucceſſorem filium Ioram, 1.Par.3.11.

IOSEPH filius Iacob, Gen.30.23. videt ſomnium, 37.5.9.venditur à fratribus Iſmaëlitis, 37. 26. Pſal. 104. 17. falsò accuſatur, Geneſ. 39. 17. mittitur in carcerem, 39.20 † 41. 14. conſtituitur dominus univerſæ Ægypti, 45.40. datur ei filia Putipharis uxor, 41.45. detegit ſe fratribus ſuis, 45.1. moritur, 50.24. oſſa ejus transferuntur ex Ægypto, Exod.13,19.ſepelitur in Sichem, Ioſue 24.32.

Ioſeph conjux B.Virginis Mariæ, Matth. 16. fugit in Ægyptum, 2.14.

IOSIAS filius Amon rex Iuda, 4.Reg.21. 24†22*. ejus nativitas prædicta eſt, 3.Reg.13.2. legit librum Legis, 4.Reg.23.2. celebrat Paſcha, 23. 21. vulneratur à ſagittariis, & moritur, 2. Paral. 35.23.24. 4. Reg.23.29. lugetur, 2 Paral. 35. 24. ei ſuccedit Ioachaz, 4.Regum 23.30.34.

IOSUE pugnat contra Amalech, Exod. 17.9.13. mittitur exploraturus terram Chanaan, Num. 13. 2. eam populo commendat, 14. 6. conſtituitur loco Moyſis dux populi, 17.18. Deut.3.21 † 31. 3.7. 14. Ioſue 1.6. mittit exploratores, 2.1.tranſit Iordanem, 3.16. erigit duodecim lapides in Galgal, 4.3. 8. 20. angelus Domini apparet ei, Ioſue 5. 13. benedicit populo, 8.33. aſcendit Ioſue ad liberandos Gabaonitas, 10.7.Sol & Luna ſteterunt ad imperium Ioſue, 10. 12. revertitur Ioſue in Galgal poſt liberatos Gabaonitas, 10.43. percutit 31. reges, 12*.

accipit ſuam portionem in diviſione terræ, 19.49. moritur, 24.29. Iud.2.8.commendatur, Eccli. 46. 1.

IRACUNDIA, quantum mali pariat, Gen.4.5.Iob 5.2. Prov. 12. 16†14. 3†15. 18†17. 19†19. 19 † 27. 3†29. 22. Eccle.7.10. Eccli.25. 22†28.6. 14†30.26. Matth.5.22. Luc.4.28. Gal.5.20. Epheſ.4.26. Col.3. 8.Tit.1.7. Iac.1.19.

IRÆ alterius cedendum potiùs quam repugnandum, Geneſ.27.42. Prov.22. 24†29.22. Eccli. 8. 19. Matt.2.13.

ISAIAS filius Amos, Iſai.1.1. vocatur & mittitur, 6. 8†49.1.

ISMAEL filius Abrahæ ex Agar naſcitur, Gen.16. 15. moritur, 25.17.

Iſmael filius Nathaniæ occidit Godoliam, alióſque Iudæos, Ierem.41.2.6.

ISRAEL appellatur, qui antè Iacob dicebatur, quære Iacob.

Iſraël populus & hereditas Domini, Exod 3. 7†5. 1†6. 7†19.5. Levit.30.26, Deut.4. 20†7. 6†9. 29†10. 15†14. 2†26. 18†32.9. 1.Reg. 1 . 1†12. 22. 2. Reg.7.23. 3.Reg.8.53.Iſai.10.25†43.1.Ierem.13.11.

decem tribus Iſraël ſeparant ſe à domo David, 3. Reg.12.3.9.16.ſecundùm verba Ahiæ prophetæ,11. 29.transferuntur in Aſſyriam, 4.Reg.15.29†17. 6. ſecundùm prophetiam, Deut. 4. 26. multi ex Iſraël ſequuntur Levitas in Ieruſalem, 2.Paral.11.13.

contra decem tribus, vide Samaria.

IUDÆORUM cærimoniæ erant umbra futurorum, Exod.13.9.14. Num.15.38.Deut.16.1. Ezech.20.10. 1.Cor.10.1. 2. Corinth.3.13. Heb. 7. 17†8. 5†9.1. 10. 23†10.1.

Iudæorum quædam certæ conſuetudines, Gen.32. 31. Iud.11.40. Ruth.4.7. 2.Paral.35.25.

IUDAS filius Iacob naſcitur, Gen. 29. 35. neſcius concumbit cum filii ſui uxore Thamar, 38.15. ſpondet pro fratre ſuo Benjamin, 43. 9. prædicitur ſceptrum non auferendum de Iuda, donec veniat Meſſias, 49. 10. Deut. 33. 7. Iud. 1. 2. 2. Reg. 7. 12. 2. Par. 6. 6.

contra Iudam & Ieruſalem. vide Ieruſalem.

Iudas Machabæus eligitur dux fratrum ſuorum, 1.Machab.2.66.pugnat ſtrenuè, 3*.†4*.†5*.†7. 25. 2. Mach.8.1†10.16*.†11. 6†12*. †13*. †14*. †15*. cæditur, 1.Machab.9.17.

Iudas Iſcariotes eligitur in Apoſtolum, Matth. 10.4. init pactum cum Phariſæis, Luc.22.4. prodit Chriſtum, Matth.26.20.46. Marc. 14.43. Ioan. 18. 5. ſecundùm Prophetiam, Pſalm. 40. 10 † 54. 14† 108.8. Ioan.6. 70†12. 4†13.21*. ſuſpendit ſe, Matt. 27.4. Actor.1.18.

Iudas Galilæus diſperſus cum ſuis, Actor. 5. 37.

Iudas & Silas cum Paulo & Barnaba Antiochiam mittuntur, Actor. 15.22.27.

IUDICABUNT Sancti de hoc mundo, Sap.3. 8†5. 1.Matth.19.28.1.Cor.6.2.Iud.14.

Iudicium perverſum, Eccli. 11.9. Matth.7†12.7. Luc.6.37†7. 33.Ioan.7.24†9.16. Actor.28.4.Rom. 2. 1†14. 4. 13. 1.Corinth.4.5. 1.Tim. 5. 21. Iacob. 4. 11.

Iudicium Dei extremum, & quemadmodum Chri-

ſtus in fine mundi judicaturus ſit, 1.Reg. 2.10.&c. vide Dies noviſſimi.

Iudicium debet præcedere deliberatio & cognitio cauſæ, Gen.3.11†11. 5†18. 21. Exod.3. 8 †23. 2. Deut. 13. 6†17. 9†19. 18. Ioſ. 7. 19 †22. 13. Iud. 20.3.12. Prov.18.13. Eccli.11.7. Dan.13.51,1. Machab.7.7.

Iudicium hominum. vide opinio.

Iudicum officium, & auctoritas, Exod.18.13.21†21*. †22*. †23*. Lev.19.15†24.11.23. Deut.1.13. 16†17*.† 18.15†25. 1†27.19. Ioſ.7. 19.1. Reg. 8†12.5. 2. Paral.19.6. Eccli. 4.50†10. 11†42.12. Pſal. 81*. Prov.18.5.19†24. 23†28.15. Iſa. 5. 16†10. 1. Ierem.5.26. Luc.18. 2†23. 1.13.23. Ioan.7. 24†8. 15.Iac 2.4.

Iudices Iſraël rexerunt circa 350. annos, Actor. 13.20.

Iudex univerſi mundi eſt Deus. vide Deus.

IUDITH vidua Bethuliæ dives & honeſta, Iudith 18. 1*. præcidit Holoferni caput, 13. 10. moritur, 16.28.

JURARE quatenus liceat vel non liceat, & quàm variis modis contingat, Gen.14. 22†21. 24†22. 16†24. 3†25. 33†26. 3. 31†31. 53†42. 15†47.31†50. 5. Exod.13. 19†20. 7†22. 11†23. 13. Lev. 5. 4†19. 12. Num.14. 21†30*. Deut.6. 13†7. 8†10. 20. Ioſ. 2. 12†6. 22†9. 15†23.7. Iudic.21.1.7.18. 1.Reg.14. 24†19. 6†24. 23†25. 34†28. 10†30.15. 2. Reg. 3. 35†19. 7†21.2.17. 3.Reg. 1. 13. 29†2. 8†8. 31†19. 2. 2.Paral.6.22†15.14†36.13. 1. Eſdr.1. 5.12.Eſdr. 10. 29. Iob 27. 1. Pſal.14. 4†23. 4†62. 12†88. 4†94 11†101. 9†109.4. Iſa.14. 24†19. 18.45. 23†49. 18†54. 9†65.15. Ier.4. 2†5.2. 7†12. 16†22. 5†44. 26†51.14. Oſee 4.15. Amos 6. 8†8.7. Soph. 1. 5. Zach.8.17. Iud.1.12. Eccli.23.9.17. Matt. 5. 33†23. 16.18.20.21.22. Hebr.6.13.16. Apoc.10.6.

Jurandum non eſt temerè, nec per cælum, nec per terram, nec per aliquid quod in iis eſt, Matth. 5.34. Iac. 5.12.

JUSTI verè in hac vita, Luc. 1. 6†15. 7. Ioan. 8. 36†17.17.19.1.Cor.6.11. Hebr. 12.23*.2. Pet.2.7. 1. Ioan.3.1.7. Apoc.3.4†14.5. vide Peccatum.

JUSTITIÆ ſumma perfectio non habetur in hac vita, in qua ſine peccato non vivimus, Gen. 6.5†8. 21. Exod.34.7. Num.14.18. 3.Reg.8.46. 2.Par.6.36. Iob 4. 17†9.1.15. 20†25. 4. Pſalm. 13. 1†50. 7†52. 1†129. 3†142. 2. Proverb.20.9. Eccle.7.21. Iſa. 64.

4. Ierem.2.19. 20†30.11. Mich.7.2. Nah. 1. 7. Sap. 12.10. Matth.6.12. Luc.17.3.10. Rom. 3. 9. 23†7*, Galat.5.22. Epheſ.2.3.1. Io.1.8. vide Peccatum.

Iuſtitia noſtra eſt per Chriſtum, & primam iuſtificationem, peccatorúmque remiſſionem nulla præcedunt merita, Gen.15.6. Iſa. 45.25†53. 8. 13. Ier. 23. 6†33.16. Dan.6.22. Heb.2.4. Zach.9.11. Actor. 10.43†13.39. Rom.1.17.†3.22. 24†5.1. 18†10.4.10. 1.Cor.1.30. Galat.2.16†3. 11†5. 5. Phil.3.9. Tit.3.7. 1.Pet.3.18.

Iustificatio qua quis ex iuſto fit iuſtior, aſcribitur bonis operibus, Eccli.18.22. Rom.2.13. Iac.2. 21.24. Apoc.22.11.

Iuſtificatio impij non ſolùm fidei aſcribitur, ſed etiam aliis virtutibus, ut Spei, Rom.8. 23. Charitati Exod.20.6. Proverb.10.12. Luc.7.47. 1. Cor. 13. 4. Gal.5.6. 1.Pet.4.8. 1.Ioan. 4.7.8.9. Timori, Eccli.1. 27.28. Pœnitentiæ operibus, Sap.11.24. Ezech. 18. 21.22. Matth.3.2. 8. Lucæ 7. ubi ponitur exemplum Magdalenæ, 15. exemplum filij prodigi, 18. exemplum Publicani.

L.

Laban hoſpitio excipit famulum Abrahæ, Gen.24.32. mercede conducit Iacob, 29.14. 20. perſequitur Iacob, 31.22.

Labor & dolor communis omnibus hominibus, Gen. 3.17. Exod.20. 9†34. 21. Deut. 5. 13. Tob. 2. 19. Pſal.127.2. Prov.6.6†10. 4†14. 4†20. 4. Eccle. 5.11. Eccli.29.19. Ioan.21.3. Actor. 18.3†20. 34. 1. Cor.4.12. Epheſ.4.28. 1.Theſſ.2. 9†4.1. 2. Theſſ.3. 8. 12.

Labor non ditat ſine Dei benedictione, Geneſ. 3. 17†26.3. 12†30.27. Deut. 8. 18. Job 42. 12. Prov. 10.22. Eccli.11.6.

Laboranti merces debetur, Lev.19. 13. Deut. 24. 15†25.4. Tob.4.15. Eccli.7. 22†34. 25. 26. Jer. 22. 13. Mal.3.5. Matth.10.10. Luc.10.7. 1.Cor.9.9.14. 1.Timoth.5.18. Jac.5.4.

Laboris manuum & agriculturæ laus & utilitas, Prov.12.11†13. 4†14. 23†24. 27†28.19.

Lachis traditur in manus Iſraëlis, Joſ.10.32. extruitur, 2. Par.11.9.

Laici ne ſe ſacris præter officium miſceant, Lev. 10.1*. Num.1.51†3.10. nec vaſa ſacrata temerè contingant, Num.1.51†4.15.19.20†18.7. 2.Reg.6.6. 2. Par.26.18.

LAIS oppugnatur à Danitis, expugnatur, ædificatur, & appellatur Dan. Iudith 18. 27. appellatur Leſen, Ioſue 19.47.
LAUDANDUS Deus ante & poſt ſumptum cibum, Deut.8.10. vide Gratia.
Laudare Deum pro merito non poſſumus, Pſalm. 95.4†105. 2†118. 164†144.3. Eccli.43.2.32.
Laudes Deo canendæ, Pſalm. 46. 2†146. 7†149. 1. Iſa.12.4.Epheſ.5.19.Col.3.16. Heb.13.15. Iacob. 5.13.
LAZARUS jacet ante oſtium divitis epulonis, Luc. 16.20.
Lazarus ſuſcitatur à morte, Ioan. 11. 43. perſecutionem ſuſtinet à Iudæis, 12.10.
LEBBAUS cognomine Thaddæus diſcipulus Chriſti, Matth.10.3. appellatur Judas filius Jacobi, Luc. 6.16.
LEPRA quomodo cognoſcatur, Lev.13*. 14*.
Lepram mittit Deus propter peccatum, Exod. 4.4. Num.12.8.4. Reg.5.1.27†15. 5. 2. Par. 26. 18. 19.21.
Lepra mundatur, Exod.4.7. Num.12.15. 4.Reg.5. 14. Matt.8.2. Luc.17.14.
Leproſorum ſegregatio, Levit.13.49. Num.5.2.4. Reg.15.5.
LEVI naſcitur, Gen.29.34.
occidit cum fratre ſuo Simeone Sichemitas, 34. 25. punitio iſtius facti, 49.5.
Levitarum habitatio, jus, & debita vitæ ſuſtentatio, Levit.10. 12†25. 32. Num.18.21. 24†35. 2.7. Deut.10. 8†12.12. 19†14. 27†18. 1†26.11.Ioſ.13. 14. 33†18. 7†21*. 2. Eſdr.10.33. 37†13.10.Ezech. 48.13. Eccli.7.32.
Levitarum miniſterium & officium, Num. 1. 49† 3*.†4. 1†8*.†18.2.23. Deut. 10.8. Ioſ.3.6.1. Paral. 6.31*. †9.14*.2.Par.19.8.Ezech.44.11.
Levitas aſſumit ſibi in miniſterium Deus pro primogenitis Iſraëlis, Num.3.12.40*.†8.16.
Levitæ puniunt peccatum erecti vituli, Exod. 32. 26.
Levitæ expelluntur ex Iſraël, 2. Par.11.14.
LEX prima, & præceptum datur, Gen.2.16. violatur,3.4.6.
Lex decem mandatorum datur Moyſi, Exod. 20*. Deut.5*.
Legis tabulæ dantur, Exod. 31. 18. Deut. 5. 22. franguntur, Exod.32.19. Deut.9.17. dantur aliæ ta-

bulæ, Exod.34.27, Deut.10.1.
Legis natura, officium & operatio, Rom.3. 20†4. 15†5. 20†7.1.7. Galat.3.19. 1. Timoth. 1. 8. Hebr. 7.18.27.
Legem Dei ſine ſpiritu ejus non poſſumus implere, Deut.5.29. Pſalm.118.24. Luc.18.22.Act.15.10. Rom. 8.2.
punitio vel merces eorum, qui Legem Dei prævaricantur, vel obſervant. vide Obedientia, & inobedientia.
Legis cærimoniæ abrogantur per Chriſtum, Matt. 11.13, Marc.15.38.Act.13. 38†15.11. Rom.6. 14†7. 4†8.3. Galat.3. 13†4.5. Epheſ.2. 13. Col. 2. 14. 1. Pet.1.11.18.
Lex legitur, Deut.1.5†31 9.11. Ioſ.8.33. 4. Reg. 23. 2. 2. Eſdr. 8. 8†9.3. 3. Eſdr. 9.39. 2. Machab.8. 19. 23.
Lex nova Chriſtianorum conſiſtit potiſſimum in Charitate, Matt.5.44†7. 12 † 22. 36 Ioan. 13. 34. Rom.13.10. Galat.5.14†6. 2.1.Tim 1.5.
LIA nubit Iacob patriarchæ, Gen.29. 21. gignit ei multos liberos, 29.31.
LIBER vitæ, Exod. 32.31.Pſalm.68. 29. Phil.4.3. Apoc.3. 5†20. 12†21.27.
LIBERUM arbitrium etiam poſt lapſum in homine manſit, Gen.4.7. Deut.30.19 Ioſ.24. 15. Pſalm. 26. 9. Sap. 5. 10. Eccli. 15. 18†31.10.1. Corinth.3. 9†7.37.
Liberum arbitrium cooperatur gratiæ Dei, 1. Reg. 7.3. 2. Par.12.1. Pſalm.9. 17†72.13. Prov.16. 1. 5. 9. Eccli.2.20. Iſa.1.16. 17. 18†40. 3†46 8†55.6.7. Ierem 3.1.12.22†4.3.4. 14†7. 3†18.8. 11†25. 5 †26. 13†32.15. Ezech.18.21.22.27.18.30.31†33. 14. 15. 16 19. Zach.1.3.Mal.3.7. Matth.3. 2. 3 † 11.33†12. 28. Marc.1.3. Luc.3.4. Ioan.1.23†7.37. Actor.13.19† 8. 22†9.6. Rom.10.13.3. 1.Cor.3. 9†15.10.2.Cor.7. 1. Eph.5.14. Phil.2.12.13†4.13. Col. 1. 29†3. 9. 10. 1.Tim.4.16.2.Tim.2.21. Heb.4.16†12.12. 13. Iac. 4. 8.1. Pet.1.22.1.Ioan.3.3.Apoc.3.20.
Libertas Evangelica, Ioan.8. 32. Rom. 6. 18†8.2. 21. Gal. 5.13.1. Pet.1.18†2.16*.2.Pet.2.9.
Libertas prava, & improbanda, Iob 11, 12. Ier. 34. 15. Oſee 7.16.2. Pet.2.18.
A LINGUA mala cavendum, Lev. 19. 16. Iob 5. 21. Pſal.5. 4†139.4. 12†140. 3.Prov. 4. 24†10. 18† 11. †12.13. 19†15. 2†16. 27. 28†17. 20†18*.†20. 19†21. 23†26. 20†30.11. Eccle.5.2. Sap.1.11. Eccli.

5.16†25.12†28*. 1.Cor.15.33. 1.Pet.2.1.Iac.1.19†3. 5.8†4.11. vide Detractio.

Lingua diſcretè moderanda, Prov.10.19†12.14†13. 2.3†17.27†15.21†21.23. Eccli. 14. 1 † 20. 5 † 22. 33†23.17. Matth.12. 36. Luc.6.45. Iac. 1. 19 † 3. 2. 1. Pet.3.10. vide Loquenda.

LOBNA occupatur, Ioſ. 10. 29. deficit à Iuda, 4. Reg.8.22.oppugnatur ab Aſſyriis,19.8.

LONGANIMITAS. vide Patientia.

LOQUENDA ſunt vera, honeſta, & quæ audientibus prodeſſe queant, Exod.22.28.Pſal. 14*. Prov.13. 2†24.26†25. 11†29.20. Eccle.5.2. Eccli.7.37.Matth. 5. 37†12.36. Epheſ.4. 29†5.3. Col.3.8.1.Pet.3.10.

Loquendi tempus & opportunitas,Prov.15.23†25. 11. Eccle.8.5.Eccli. 11. 8†20. 6†32. 4. quomodo loquendum, Iob 6.29. Prov. 15. 4†16. 20. 22†29.11. Eccli.4.34†5. 16†6.5.Col.4.6.

LOT liberatur ab incendio Sodomorum, Geneſ.19. 15.17. 2.Pet.2.7. uxor ejus mutatur in ſtatuam ſalis, Gen.19. 26. Sap. 10. 7. Luc. 17. 32. concumbit cum duabus filiabus ſuis, Gen.19.31.35.

LOTIO pedum, Geneſ.18. 4†19. 2†24. 3†43.24. Ioan.13.4.14.1.Tim.5.10.

LUCAS medicus, Col.4. 14. manet cum Paulo, 2. ad Tim.4.11.

LUCIFER cecidit è cælo, Iſa. 13.12.

Lux eſt Chriſtus, Iſa. 9. 2†42. 6†60. 1.19†49.6. Ioan.1.5†8. 12†9. 5†12. 35.46.1.Ioan. 1.5†2.8.

Lux ſunt Chriſtiani, Prov.4.18. Iſa. 62.1. Matt.5. 15.Rom.2.19. Phil.2.15.

LYDIA purpuraria credit in Chriſtum, Actor. 16. 14.

LYSIAS dux exercitus Antiochi. 1. Machab.3.32. pactum init cum Iudæis, 6. 58. capitur & juſſu Demetrij occiditur, 7. 2.

M.

MAACHA filia Tholmai regis in Geſſur, mater Abſalonis, 2.Reg.3.3.

Maacha filia Abeſſalom, mater Abiam regis Iuda, 3.Reg.15.2.

appellatur Michaia, 2. Par.13.2.

MACEDONIA mittit eleemoſynas pauperibus Ieroſolymitanis, Rom.15.26. 2.Cor.8.1.

Paulus vocatur in Macedoniam, Actor.16.9.

MADIAN filius Abraham, Gen.25. 2. Deus præ-

cipit ut cædantur Madianitæ, Num.25.16. Madianitæ cæduntur cum ſuo rege, 31.7.

opprimunt Iſraëlem, Iudic. 6.1. irruit in eos Gedeon, 7*.

MAGDALENA. vide Maria.

MAGI Pharaonis virgas ſuas vertunt in colubros Exod.7.12.

Magi primitiæ Gentium Chriſtum adorant, Matt. 2.11.

Magia. vide Incantationes.

MALALEEL naſcitur, Gen.5.12.

MALCHO præcidit Petrus auriculam, Ioan.18.10.

MALEDICTIO & benedictio, Gen.3.14.17†8.21†9.25†24.41†27.28†48.15.20†49.7. Num.5.21. Deut.11.26†27 15. Ioſ.8.34.Iud.9.20.1.Reg.17.43. 2.Reg.2.5†16.7. 4.Reg.2.24.2. Eſdr.5.13.Prov.26.2. Ierem.29.22†49.13. Zach.8.13.

Maleficia. vide Incantationes.

MALUM dicens bonum, punietur, Iſa. 5.20. Mal.2.17. Prov.24.24.

Malum declinandum, & bonum faciendum, Prov. 3.7. Iſa.1.16.Ezech.18.21.

Malorum conſortium vitandum, Pſalm. 1*.†25.4. Prov.1.10†14.7†24.21†29.24. Eccli. 8 18†13*. 2. Cor.6.14.2.Ioan. 10. Apoc.18.4.

Malum non eſt reddendum pro malo, Prov. 20.22†24.29. Rom.12.14.17.1.Corinth.4.12. 1.Theſſ.5.15. 1.Pet.3.9.

Malum pœnæ eſt à Deo,Deut.32.23.3.Reg.9.9†21.29.Iſa.45.7. Ier.11.11†32.42. Baruc.2.2. Amos 3.6. Ion.3.10. Mic.1.12†2.3.

Malum culpæ ſummè averſatur Deus, tantum abeſt ut eum auctorem habeat, Exod.23.7.2.Par.19.7.Iud.5.21. Iob 34.10. Pſal.5.5.7†44.8. Prov. 15.8.9. Sap.4.9. Eccli.15.21. Oſee 13.9. Rom.9.14.2. Cor.6.15.Iac.1.13.

Malos rectores & præpoſitos permittit Deus ob peccata populi, 3. Reg.11.24. Iob 34.30. Iſa.29.10. Ezech. 14.9. Oſee 13.11.2.Theſſ.2.11.

jubétque obedientiam illis præſtare, Matth.23.3.

Malorum etiam miniſtrorum opera utitur Deus, Matt.7.22.Marc.9.38. Luc.9.49.

MANAHEM rex Iſraël,4.Re.15.14.

MANASSES primogenitus Ioſeph naſcitur, Gen. 41.51†48.14.

Manaſſes impius, filius pij Ezechiæ, rex Iuda, 4. Reg.21.1.6. 2.Par.32.33†33.1. Ierem.15.4. ducitur

vinctus in Babylonem, & per pœnitentiam convertitur ad Dominum, & exauditus recuperat regnum, 2. Par 33. 11. 13. relinquit poſt ſe Amon, 4. Reg. 21. 18. Matth. 1. 10. appellatur Her, Luc. 3. 28.
MANENDUM eſt nobis in Chriſto, Jo. 15. 4. Rom. 8. 1. 1. Cor. 4. 15†12. 13. Col. 2. 6. 1. Joan. 2. 6. 28†3. 24†4. 13.
MANNA, Exod. 16*. Num. 11. 7. Deut. 8. 3. Joſ. 5. 12. Pſalm. 77. 24. Sap 16 20. Joan. 6. 31.
MANSUETUDO, Joſ. 7*. 19. 1. Reg. 25* 2. Reg. 16. 10. Prov. 15. 1. Eccli. 1. 29. Matt. 5. 4†11. 29. Galat. 5. 23†6. 1. Epheſ 4. 2 Coloſſ. 3. 12. 1. Timoth. 2. 25. Tit. 3. 2.
MARDOCHÆUS defenſor & tutor Eſther, captivus abductus in Babylonem, Eſther 2. 5. 7. à rege ſummo honore affectus, 6. 10. revertitur de captivitate in Jeruſalem, 1. Eſd. 2. 2. 2. Eſdr. 7. 7.
MARE creatur, Gen. 1. 9. concluditur ſuis terminis E. 9. Job. 26. 10. 28. 26. Proverb. 8. 29. Jer. 5. 21. cedit filiis Iſraël, Exod. 14. 21. ſedatur verbis Chriſti, Matt. 8. 26.
MARIA ſoror Aaron laudat Dominum, Exod. 15. 21. fit leproſa, Num. 12*. Deut. 24. 9. moritur, Num. 20. 1.
Maria virgo prænuntiata, Gen. 3. 15. Num. 24. 17. Pſalm. 18. 6†44. 1†45. 5†84. 2†86. 3†131. 8. Prov. 31. 10. 29†9. Cantic. 1*. 2*. 3*. 4*. 5*. 6*. Eccli. 24*. Iſa. 7. 14†11. 1†19. 1†45. 8. Jerem. 31. 22.
Maria vocatur & eſt mater Domini, Luc. 1. 43. mater Jeſu, Matt. 2. 13. Joan. 19. 25.
Mariæ perpetua virginitas ſignificatur, Exod. 3. 2. Jud. 6. 37. 38. 39. 40. Pſalm. 18. 6. Cant. 2. 2†4. 7†6. 9. Iſai. 7. 14†11. 1†35. 1. 2†66. 7. Ezech. 44. 2. Dan. 2. 34. Matth 1. 20. Luc. 1. 35.
Maria virgo multis dotata virtutibus, fide dives, Prov. 31 18. Luc 1. 38. 45. Jo. 2. 5. ſpe plena, Eccli. 24. 24. Joan. 2. 5. charitate perfecta, Eccli. 24. 24. Luc. 1. 56†2. 7. Joan. 2 3†19. 25. caſta, vide ſuprà, Mariæ perpetua virginitas, caſtitatem vovit perpetuam, Luc. 1. 35. humilis, Luc. 1. 38. 48. miſericors, Joan. 2. 3. prudens, Luc. 2. 19. modeſta, Luc. 2. 48. pia, Luc. 1. 46. 47. benigna, Luc. 1. 40. fortis, Proverb. 31. 10*. Joan. 19. 25. ſapiens, Prov. 31. 26. Joan. 2. 5.
pauper, Matth. 2. 11. Luc. 2. 7. 24. patiens, Matth. 2. 13. Luc. 2. 35. virtute præcellens omnes, Prov. 31. 29. Eccli. 24. 25. Luc. 1. 28. 48.
Maria ſalutatur ab Angelo, Luc. 1. 28. viſitat Eli-

ſabeth, & laudat Deum, Luc.1. 39. 46. proficiſcitur cum Ioſeph in Bethlehem, Luc.2. 4. in Ægyptum, Matt.2.14. revertitur inde in terram Iſraël, Matth.2. 14. invenit Chriſtum in templo, Luc. 2. 46. aſſiſtit cruci,& Apoſtolo Ioanni commendatur, Ioan.19.25. manet cum Apoſtolis, Actor.1.14.

Maria Magdalena deflet ſua peccata, Luc. 7. 38. obtinet peccatorum remiſſionem, Luc.7. 48. liberata ſeptem dæmoniis,adhæret & miniſtrat Chriſto,Luc. 8.2.3 ungit Dominum, Matt.26.6.Matth.14.3.Ioan. 11.2†12. 3. adeſt Chriſto in cruce morienti, Ioan.19. 25. ſtat ad monumentum plorans, Ioan. 20.11.

Chriſtus ei apparet poſt reſurrectionem, Marc.16. 9.Ioan.20.14.

nuntiat reſurrectionem diſcipulis, Io.20.18.

MARITI officium & auctoritas in uxorem,Geneſ. 3.16. Num.5.12. 18†30. 7.13. Deut. 22. 5. 13†24. 1. Prov.5.18†18.22†31. 10. Eccle. 9.9. Eccli.7. 28†9. 1†25.2 27†26.1. Mal.2.14.16.1.Cor.7*. †11. 2. 10. Epheſ.5.22. Col. 3. 18. Tit.2.4.1. Timoth.2. 11. 1. Pet.3. 1.

MARTHA hoſpitio excipit Dominum,Luc.10.38. oſtendit ſuam fidem, Ioan.11.27.

MATHAN ſacerdos Baal occiditur, 4.Reg. 11.18. 2.Par.23.17.

MATHIAS eligitur in Apoſtolum, Actor.1.26.

MATHUSALEM filius Henoch naſcitur, Gen. 5. 21. vivit 969. annis, & moritur, Gen.5.27.

MATRIMONIUM, Gen.1.27.28†2.21.22.23.24†3. 6. 12. 17 † 4. 1. 17 † 9. 1 † 19. 26 † 24. 3†29.21. Exod.2. 1†20.17. Lev. 18*.20.10. Deut. 5. [illegible] † 7. 3†22. 23†24.1. Ioſ.23.12. Iud.3. 6†14. 2.7. 15.Eſdr. 9.2.2. Eſdr.13.23. Eſth.2.17. Tob.4.13†6. 17†7.15. 16†8.9. Prov.18. 22†19.14. Eccli.25.2. Ierem. 3. 1. Matt.5.32†19.3.5†22.24.30. Mar.6.18†10.2.6.7.8. 9†12.20*.Luc.2.5†3.19†16.18†20. 34. Ioan.2.1.2. Rom.7.2.3. 1.Cor.7*. Epheſ.5.31.32.1.Tim.3.2†5.9. Heb.13.4.1.Pet.3.1.

Matrimonium indiſſolubile,Gen.2.Matt.5. 32†19. 7.Marc.10.11. Luc.16.18.1.Cor.7.10.

Matrimonium ſpiritale,quære Connubium.

Matrimonium cujus rei ſacramentum, Epheſ.5.32. confert gratiam & ſanctificationem,1. Theſſ.4.4.

NATTHÆUS publicanus vocatur, Matt.9.9†10.6. appellatur Levi filius Alphæi, Mar.2.14. Luc.5.27.

MATTHANIA patruus Ioachim conſtituitur rex Iuda,4.Reg.24.17.appellatur Zedechias,1.Par.3.15.

MATTHATHIAS Sacerdos oſtendit ſtudium pro tuenda religione, 1.Mach.1. 24. pugnat ſtrenuè, 2. 41. monet filios ſuos ad obſervationem legis Dei, 2. 49. 64.

MEDI occupant regnum Babyloniæ Dan.5.31.

MELCHISEDECH Sacerdos, & rex Salem, Geneſ. 14.18. Pſal.109.4. Hebr.7.1.

MENDACIUM, Gen.3. 4†37. 19†39. 17. Lev. 19. 11. 2 Reg.1.2.7. 4.Reg.5.25. Prov 6.19†12.22. Sap. 1.11. Eccli.7.13†20.26.28†25.4. Oſee 4.2.Joan 8.44. Actor.5.3.8. Eph.4.25 Col.3.9. vide Teſtimonium.

MENELAUS proditor patriæ uſurpat ſibi ſummum Sacerdotium, 2. Match.4.24. extremo ſupplicio afficitur,2.Mach.13.4.5.6.

MENSURA qua menſi fuerimus remetietur nobis, Exod.21.23. Jud.1.7. 1. Reg.15. 33. 2. Reg. 22. 25. Pſal.17.21. Proverb.22. 23. Iſa. 33. 1†65. 6†66. 4. Jerem.50.15. 29†51.49. Ezec.16.59. Joël.3.7. Matt. 7.2.Mar.4.24.Luc.6.38.

Menſuræ & pondera debent eſſe juſta, Lev.18.35. Deut.25.13. Ezech.45.10. Mich. 6. 11. Amos 8. 5. Prov.16.11†20.10.

MERARI filius Levi, Num.3.17.

Meraritarum officium, 3.33†4.42.

Merces debetur operibus, Gen.4.7†15.1. Pſ. 118. 112.Prov.11.18. Sap.5.16†10.17. Eccli.2.8†11.24† 18.22†36.18†51.30.38. Iſa.3.10. Jerem.31.16 Matt. 5.12†6. 1†10.41. 32†20.8. Marc.9 41.Luc.6.35†10. 7. Joan.4.36. Rom.4.4.1 Cor.3. 8.1.Tim.5.18. Apoc. 22.12.

MERITA operum, Eccli. 18. 31†16. 15†38. 18. vide Opera.

MEROB filia Saulis, 1. Reg. 14. 49. promittitur Davidi in uxorem, 18.17.

MESSIAS, id eſt Chriſtus, & verus unctus eſt Dominus noſter Jeſus, Joan. 1. 4†4. 25†7. 41† 11. 27. Matt.26.64. Marc. 14.62. Luc. 22. 67. Act. 17. 3†18. 28†19. 4.1. Joan.5.1.

MICHA parat ephod idolo matris ſuæ, Iud. 17. 5. conducit Levitam,17.7.10. idolum & ephod auferuntur,ſimiliter & Sacerdos adducitur, 18.13.18.20.

Micha, filius Miphiboſeth, 2.Reg.9.12.

MICHÆAS prophetat contrarium pſeudoprophetis,3.Reg.22.13.15.23. 2.Par.18.14.

MICHAEL pugnat cum diabolo, Dan.10.13. Iud. 9. Apoc.12.7.

MICHOL ſive Michal filia Saulis, datur Davidi in

uxorem, 1. Reg.18.27. juxta promiſſionem regis, 17. 25. conſervat Davidi vitam, demittens eum per feneſtram, 19.12. ſubducitur ei, & datur Phalti, ſive Phaltiel, 25.44. redditur ei, 2.Reg.3. 14.15. deridet ipſum ſaltantem coram Domino, 6.16.

MILITARE. vide Bellum.

MINISTRORUM etiam malorum opera dignatur uti Dei bonitas, Matth.7.22. Marc.9.38. Luc. 9. 49. quos & jubet audiri, Matth.23.3.

MIPHIBOSETH filius Ionathæ, 2. Reg.4.4. invenit gratiam coram Davide, 9.7*. parcit ei David, 21. 7. appellatur Neribbaal, 1.Par.9.40.

Miphiboſeth filius Saulis ſuſpenditur, 2.Reg.21 8.

MIRACULA operatur Deus per Sanctos & eorum reliquias. vide Sancti & Reliquiæ.

MISERICORDIA. vide Bonitas Dei. item Charitas.

Miſericordiæ opera proximo exhibenda, 1. Reg. 15.6. 2.Par.28.9.15. Pſalm. 111. 5.9. Prov. 24. 21. 31†19.7.25.21. Eccli.4.2. 29†35.18. Iſa.58.7. Oſee 6.11. Mich.6.8. Zach.7.9. Mach. 5.7 † 9. 13 † 10. 41†18. 33†25. 41. Matth.9.40. Luc. 6. 35†11. 33. Rom.12.13. Gal.6.12. Col.3.12. 1.Tim.5. 10. quære Eleemoſyna.

MISSÆ ſacrificium olim prædictum & prænuntiatum, Lev.26.9.10.11.12. Pſalm.22. 5†109. 4. Iſa. 2.2. 3†19.19. 20†56. 7†61.6†66. 19.20.21. Ierem. 31.31†33. 16.17.18. Dan.12.11. Amos 9. 11. Malac. 1.10.11.

Miſſæ ſacrificium per varias figuras veteris Teſtamenti ſignificatum, Gen.14.18†16. 6†21. 13. Exod. 12.5. 24†25. 30†29.2.15.Lev.2.1. 13†3. 12†4. 23† 5. 7. 11†6. 15†9. 8†14. 4†16. 3†19. 21. Num. 15. 24†18.17. 1.Reg.21.4.3.Reg.19.6.4.Reg.4.41. Dan. 8.12. appellatúrque juge ſacrificium, Dan.11.31†12. 11. nec interibit offerens ſacrificium, Ier. 33.18. 21.

Miſſæ ſacrificium à Chriſto inſtitutum, Lucæ 22. 19. & ab ejus diſcipulis uſitatum, Actor.13.2. Λειτουργούντων δ' αὐτῶν.

Miſſæ ſacrificij mentionem facit Paulus, 1. Cor. 10.16†11.23*.

MOAB filius Lot & filiæ ejus natu majoris, Gen. 19. 37. contra Moabitas pugnare, Iſraëlis à Deo prohibetur, Deut. 2.8. factus eſt Moab ſerviens Davidi ſub tributo, 2. Reg. 8. 2. deficiunt Moabitæ ab Iſraël, 4.Reg.1. 1†3.5. irruunt latrunculi de Moab in terram Iſraël, 13.20. non admittebantur in eccle-

ſiam, Deut.23.3. 2. Eſdr.13.1. contra Moab prophetatur, Num.21.29†24. 17. Pſalm.59.10†107. 10.Iſa.16*.†25.10. Ierem. 48. 1. Ezech. 25. 8. Amos 2.1. Soph.2.8.

Molcch idolum, Levit. 18. 21†20. 2. appellatur Melchom, 1. Par. 20. 2. Ierem. 49. 1. Amos 1. 15. Soph. 1. 5. de Moloch vide item, 3. Reg.11.5. 7. 4. Reg.23.10.

Morbus. vide Ægrotatio.

Mors eſt pœna peccati, Gen. 2. 17†3. 19. Rom. 5. 12. 17†6. 23. 1. Corinth.15.21. Epheſ.2.2. Col 2.13. 1.Tim.5.6. Iac.1.15.

Mors & certus dies mortis omni homini conſtitutus eſt, Deut.31.14. Ioſ.23.14. 1.Reg.26.10. Iob 14.5. Pſalm.88.49. Eccleſ.3.3†8. 8†9. 5. Eccli. 17. 3†41.1. Ioan.7. 30†8. 20. Rom. 5. 12†6. 23. Hebr. 9. 27.

Mortis hora incertiſſima, Eccle.9. 12. Matt. 24.43. Luc.12.40.1. Theſſ.5. 2. 2. Theſſ. 2.2. Iac. 4. 13.

Mors corporis, juſtis eſt quaſi ſomnus quidam, & dormitio, Deut. 31. 16. 2.Reg. 7.12. 3. Reg. 2. 10† 11. 21. 43†14 20. Sap.3. 3. Matth. 9.24. Ioan.11.11. Act 7.60†13. 36. 1.Corinth.11. 29.1.Theſſ.4.13.

Mortem noſtram ſua morte devicit Chriſtus, Iſa. 25 8. Oſee 13.14. Rom.6.9. 1. Cor.15.54. 2.Timoth. 1.10. Hebr.2.14. Apoc.21.4.

Mortem qui ſibi intulerint, Iud. 9. 54 † 16. 29. 1. Reg.31.4. 2.Reg. 7.23. 3.Reg. 16. 18. 2. Mach. 10. 13†14.41. Matth.27.5. Actor.1.18.

Mortuos lugere quatenus permittatur, aut prohibeatur, Levit.19.28. Deut.14.1†34.8. 2.Reg.1.11†3. 32†10. 2†12. 16†14. 2†19. 1† 21. 10. 13. Eccli. 22. 10†38.16. 1.Mach.9.20†12.52†13. 26. Matth.9.3. Luc.7.13. Ioan.11.33. Act.8.2†9.39. 2. Theſſ.4.13.

Mortui ad vitam revocantur, 3.Reg.17.20. 4.Reg. 4. 33†13.21. Matth.9. 25†27. 52. Marc.5 41. Luc.7. 13†8. 54. Ioan.11.43. Act.9.40†20.10.

Mortuorum ſepultura. vide Sepeliendi mortui.

Mortuorum ſuffragia. vide Purgatorium.

Moyses naſcitur ex Levi, Exod.2.1†6. 20. Act.7. 20. percutit Ægyptium, & fugit in Madian, Exod. 21. 2. 15. accipit Sephoram Madianitem uxorem, Exod.2.21.

mittitur ad Pharaonem in Ægyptum, 3. 10*. †5. 1†6. 12†7*. †8*. †9*. † 10*. revertitur cum uxore & liberis in Ægyptum, 4. 20. orat pro Pharaone, 8. 12. 30†9.28.33†10.17.

orat pro populo, 14.15†17.4.11 † 32. 11. 13. 31. Num.11. 2†14.13.17†21. 7. Deut.9. 18. 26. accipit primò tabulas, Exod.31.18.has confringit videns populi idololatriam, Exod.32.19.
accipit iterùm novas, 34.28.
in faciem ejus intueri non poterat populus Iſraëliticus, 34.30.2.Cor.3.7.
mittit exploratores in terram Chanaan, Num.13. 2. probat ſe à Deo eſſe miſſum, Num. 16. 28.31. videt terram promiſſionis & moritur, 20. 12†27. 12. Deut. 34. 1. 5. apparet in transfiguratione Chriſti, Matth.17.3.Luc.9.30.commendatur, Eccli. 45.1.
diabolus altercatur cum Angelo Michaële de Moyſis corpore, Jud.9.
MUNDI corde, Pſal.23.4†50. 12†72.1.Matt.5.8. 1. Pet.1.22.
Mundities interior & exterior commendatur, Mat. 23.25. Luc.11.39.2.Cor.7.1.
MURMURATORES quos imitentur, & quæ illis pœna meruenda, Exod. 14. 11†15.24†16.2.7.8†17. 2. Num.11.1*.†12. 1.9.10†14.2.27*.†16. 3†17. 13† 20.2†21.5*. Deut.1.27.Joſ.9.18. Jud.8.10.Sap.1.11. Matt.20.12.Luc.15.2†19.7. Joan.6.41* Act. 6. 1. 2. Cor.10.10.Jud.16.

N

NAAMAN militum præfectus apud regem Syriæ mundatur à lepra, 4.Reg.5.14. Luc.4. 27.
NAAS rex Ammonitarum pugnat contra Jabes, 1. Reg.11.1. moritur, 2. Reg.10.11.
Naas pater Abigail, 2.Reg.17.25.
NABAL vir iniquus, 1. Reg.25.25.26.
NABOTH, quia regi Achab vineam negabat, lapidatur, 3.Reg 21.2.13.
NABUCHODONOSOR potentiſſimus rex Babylonis, Jerem. 27. 6. invadit Ægyptum, 4. Reg.24.7. Jerem.46.2. aſcendit in Jeruſalem, 4. Reg.24.1. 10† 25.1. Jerem. 39.1. juxta prophetiam,Jerem.25.8†32. 28. erigit auream ſtatuam, Dan. 3. 1. habitat ſeptem annos inter feras, 4.28.30. ingens ſuperbia ejus, amplitudo dominij, & crudelitas explicatur, Iſai. 14. 2. 8.
NABUZARDAM dux militiæ regis Babylonis deſtruit domum Dei, muros Jeruſalem, & populum, qui remanſerat, transfert, cum omnibus vaſis templi,in Babylonem,4.Reg.25.8.Jer.39.9.11†52.12.

Nachor avus Abraham, Gen.11. 23.25.
Nadab & Abiu igne abſumuntur, Levit. 10.2. 16 1. Num.3. 4†26.61.
Nadab rex Iſraël, 3.Reg.14.20.cæditur, 15.28.
Nahasson filius Aminadab princeps, & dux tribus Iuda, Num.1.7†2. 3†7. 12.
Nahum prædicat in Ninive, Nahum 1*.†2*.†3*.
Nathan filius Davidis, 2. Reg.5. 14. appellatur Matthata, Luc.3.31.
Nathan propheta mittitur ad Regem David, 2. Reg.7. 4†12.1.
Nathanael dux tribus Iſſachar, Num.1.8.
Nathanaël videtur à Chriſto, Ioan.1.47.
Chriſtus manifeſtat ſe ipſi Nathanaël, 21.2.
Nechao rex Ægypti, 4.Reg. 23. 29. 2. Par. 35. 20†36.3.
Negotiatio. vide Emere & Vendere.
Nehemias pincerna Artaxerxis, 2 Eſd.1.11.mittitur in Iudæam ad ædificandum quæ erant deſtructa, 2.9. appellatur Atherſata, 8.9.
Nemrod potens erat & robuſtus venator, Gen. 10.8.
Nicanor dux Lyſiæ, 1.Mach.3.38.& etiam dux exercitus Demetrij, 7. 26. minatur ſe ſuccenſurum templum, 7.34 cæditur, 7.43.1.Mach 15. 28.
Nicodemus occultus diſcipulus Chriſti, Ioan. 3. 1†7. 50†19.39.
Ninive ædificatur ab Aſſur, Gen. 10. 11. pœnitentiam agit de peccatis ſuis, Ion.3. 5*. deſolatio & deſtructio Ninive, Nah. 1*.†2*. †3*. Soph. 2. 13. Tob.14.5.
ſtabit in judicio, & condemnabit obcæcatos Iudæos, Matt.12.41.
Noe filius Lamech, Gen.5.30.
præco divinæ juſtitiæ, 2.Pet.2.5.
ædificat arcam, Gen.6*. ingreditur arcam, 7. 17. egreditur, 8.15.
accipit ſignum fœderis 9 8.14.
commendatur, Eccli. 44. 17.
Noemi uxor Eſmelech, Ruth 1. 2.
Novum Teſtamentum Ierem.31.31 Matth.26.28. Mar.14.24 Luc.22.20. 1.Corinth.11.24.Heb.8. 8†9. 15†12. 16†13 20.
Novum cælum & nova terra poſt mundi innovationem, Iſa.65.17†66. 22. 2.Pet.3.13. Apoc.21.1.
Nudi veſtiendi, Iſa 48.7.Ezech.18.7.Tob. 1. 17. Matth.25.26.39. vide Miſericordia.

O.

OBED filius Booz ex Ruth, Ruth 4. 17. Mat. 1. 5.
OBEDIENDUM Deo ejúſque præceptis, & quæ obedientibus ſit conſtituta merces, Gen. 12. 4†17. 9. 23†22*. †26. 5. Exod. 1. 17†15. 26†19. 5†20. 6 † 23. 22. 25. Lev. 20. 22†26. 3. 11. Deut. 4. 40†7*. †11*. †15. 4†17. 15†18. 15†24. 8†27. 10†28. 1. 12. Ioſ. 22. 1. 3. Reg. 12. 14†15. 22. 4. Reg. 10. 30. 2. Par. 7. 17. Prov. 1. 8. 33†15. 31. Iſa. 1. 19†48. 18†55. 2. Ier. 7. 23 † 11. 4†17. 24. 35* Dan. 3. 16. Eccli. 35. 7. 2. Mach. 7. 30. Matth. 4. 19†7. 24†8. 21†15. 3†17. 5†25. 3. Luc. 5. 4†10. 16. Joan. 2. 7. Actor. 4. 19†5. 32. Rom. 16. 19. Phil. 2. 8. 12. 1. Theſſ. 4. 3†5. 18. 1. Pet. 1. 22. Iac. 1. 22.
Obedientia inferiorum erga ſuperiores. vide Subditorum officium.
OBLATIO omnis debet eſſe ſine vitio aut macula, Levit. 1. 3†3. 1†22. 19. Num. 28. 3. 31. Deut. 15. 21. Eccli. 35. 14. Ezec. 43. 23. Mal. 1. 8. 14.
Oblationes Deo gratæ cælitus accenduntur, Gen. 4. 4†8. 20†17. Levit. 9. 24. Iud. 6. 21†13. 19. 3. Reg. 18. 38. 1. Paral. 21. 26. 2. Par. 7. 1. 2. Mach. 1. 22†2. 10.
Oblationes quotidianæ, Exod. 29. 38. Num. 28. 1. Eſd. 3. 2.
Oblationes propriorum filiorum, Lev. 18. 21†20. 2. Deut. 12. 31†18. 10. Iud. 11. 39. 4. Reg. 3. 27 † 16. 3†17. 17†21. 6. 2. Paral. 28. 3. Pſal. 105. 37. Iſai. 57. 5. Ier. 7. 31†19. 5. Ezech. 16. 20. 36†20. 31†23. 37.
Oblationum convivia cum gaudio celebrantur, Gen. 31. 46. Exod 18. 12†32. 6. Num 25. 2. Deut. 12*. †27. 7. 1. Reg. 1. 4†9. 12*. †16. 5. 2. Reg. 15. 12. 3. Reg. 1. 9†3. 15. 1. Par. 29. 21.
Oblationes impiorum, Geneſ. 4. 3. 1. Reg. 15. 21. Pſalm. 39. 7†49. 7†50. 18. Prov. 15. 8†21. 27. Eccli. 35. 15. Iſa. 1. 10†43. 23†61. 8†66. 3. Jerem. 6. 20†7. 20†14. 12. Oſee 5. 6†8. 13†9. 4. Amos 5. 22. Mich. 6. 7. Mal. 1. 7. 13. Matth. 9. 13†22. 7. Mar. 12. 33. Heb. 10. 5.
OCCIDERE vide Homicidium.
OCHOSIAS filius Joram rex Juda, 4. Reg. 8. 24. fugit in Mageddo a facie Jehu, & cæditur, 9. 27. habet ſibi ſucceſſorem Ioas regem, 1. Par. 3. 11.
OCULUS ſimplex & rectus, Eccli. 35. 12. Matt. 6. 22. Luc. 11. 34.
Oculus nequam, Gen. 6. 2. Prov. 6. 13. Eccle. 4. 8. Eccli. 14. 8†31. 14. Matt. 6. 22. Marc. 7. 22. Luc. 11. 34. 1. Ioan. 2. 16.
Oculorum cuſtodia quantopere ſit neceſſaria ad

vitandum peccata, Gen.3.6†6.2†34.2†38.15†39.9.7. 2 Reg.11.2*.†13.1. Prov.23.26.33. Eccli.*.5.7.8.9.11*.†25.28*.†41.25†42.12.Iudith.10.17.18*.†.12.16. Dan.13.8*. Matth.5.28.2.Pet.2.14.

Oculus mentis vel intellectus, Num. 24. 3. Deut. 29.4. Iſa. 6:9 Luc 24.29. Actor.26.18. Epheſ.1.18.

Odium. vide Invidia.

Odio habenda malitia, Pſal.96.10†138.21. Amos 5.15†6.8. Rom.12.9.

Offerre pro defunctis, 2. Mach.12.13.

Officium ſubditorum. vide infra Subditorum.

Og rex Baſan cæditur, Num.21.33. Deut.3.2†29.7†31.4.Pſal.135.20.

Onesiphoro optat Paulus miſericordiam, 2. Tit.1.16.

Onias ſummus ſacerdos offert pro Heliodoro, 2. Mac.3.32. cæditur,4.34.

Operum merita,& retributio ſeu merces,Pſal.118.112. Prov.11.18.Eccli.36.18.Iſa.3.10. Matt.5.12†10.42†16.27†25.34.Rom.2.6. 1.Cor.15.28 2.Cor.5.10.2.Tim.4.8 Hebr.6.10†10.35†11.26. Iac.2.24. Apoc.20.7.8†22.12.

Opera mala Deo diſplicent, & pœnam merentur, Gen.3.11†4.7†6.3.5.6.7†7.4†9.6†11.4*.†17.14†18.20†19.11.24.26†10.3†42.21†44.16.Exod.3.9†7* 8*.9*.10*.11*.12*.14*.20*.21*.22*.†32.1.13.†32.9.27.28.33. Levit.10.12.& deinceps per omnes ſacræ ſcripturæ libros.

Opera bona Deo grata ſunt,& præmium merentur, Gen.4.4.7†5.24†6.8.9†8.20.21†2 .7†22.16*.†26.4.5†29.32. Exod.1.20†20*†23.22.25. Levit.11.43.44.45. & ſic deinceps per totam ſcripturam.

Operari benè propter mercedem & retributionem licitum eſt, Pſ.118.112. Matth.5.12.2.Tim.4.8.Heb.11.26.

non in quolibet Opere homo peccat,2.Pet.1.10.1.Ioan.3 6 9†5.18.

Operum bonorum commemoratio, 4. Reg. 20. 3. Iob.6.2.3. Pſal.17.21. 22. 25†131.1. Iſa.38.3.

Opera bona quæ ſint. vide Bona opera.

Opera à nobis proximo exhibita tamquam ſibi facta reputat Deus,ſive bona ſint,ſive mala,Iſa.37.23. Ier.1.19.Zac.2 8 Matth.25.40. Act.9.5.1.Cor.8.12.

Opiniones & cogitationes hominum frequenter ſunt erroneæ,Lev.10.1. Num.15.39. Deut.12. 8†29.30.1.Reg.15 9. 2.Reg.6.6. Prov. 12. 15†14. 12†21.2. Iſa.5.21†7. 12†14. 13†55 8.Matth.3.14†16.22. Mar.

8. 32. Ioan. 12. 4 † 13. 8.
ORARE in nomine Jeſu, Joan. 14. 13 † 15. 16 † 16. 23. 2... 1. Joan. 5. 14.
Orare quemadmodum oporteat, frequenter ignoramus, Matth. 20. 20 Marc. 10. 35. Rom. 8. 26. Jac. 4. 3.
Orare noctes & dies, Pſalm. 118. 62. Luc. 18. 1. 1. Theſſ. 3. 10. 1. Tim. 5. 5. 2. Tim. 1. 3.
Orare ſine intermiſſione, Matth. 7. 7. Luc. 11. 9 † 18. 1. Act. 10. 2. Eph. 6. 18. Col. 4. 2. 1. Theſſ. 5. 17.
Orare ut fidei prædicatio ſucceſſus habeat felices, Epheſ. 6. 19. Col. 4. 3. 2. Theſſ. 3. 1.
Orare alium pro alio, Jerem. 42. 2. 20. Baruch. 1. 13. 2 Mach. 1. 6. Epheſ. 6. 18. Col. 4. 2. 1. Theſſ. 5. 25. 2. Theſſ. 3. 1. 1. Tim. 2. 1. Jac. 5. 16.
Orare pro inimicis, Num. 16. 22. 46. 2. Mach. 3. 33. Matth. 5. 44. Luc. 6. 28 † 23. 34. Act. 7. 60.
Orare Sanctos cum Chriſto regnantes. vide Sanctos.
Orare pro defunctis. vide Purgatorium.
Oratio quomodo, quando, cui & ubi fieri debeat, & quid petendum, Num. 11. 16 24. Deut. 4. 7. Jud. 10. 10. 15. 1. Reg. 1. 11. 2. Reg. 22. 2. 7. 3. Reg. 3. 7. Iſa. 65. 24. Amos 7. 2. Eccli. 35. 26. Tob 3. 11*. Iud. 4. 11. Matth. 6. 5. 9 † 7. 7 † 18. 19 † 20. 20 † 21. 22 † 26. 38. Marc. 11. 24 † 13. 33. Luc. 11. 2. 9 † 18. 1 † 22. 40. Joan. 4. 23 † 9. 31 † 14. 13 † 15. 7 † 16. 23. Act. 1. 14 † 2. 42 † 4. 24. 31 † 10. 2 † 1. 23. Rom. 8. 26 † 12. 12. 1. Cor. 14. 13. Epheſ. 6. 18. Col. 4. 2. 1. Th. 5. 17. 1. Tim. 2. 1. Heb. 13. 18. 1. Pet 3. 12. 1. Joan. 5. 4. Jac. 1. 6 † 4. 3 † 5. 13. Apoc. 19. 10 † 22. 9.
Orationes quæ fiunt quemadmodum oportet, exaudit Deus, Gen. 16. 11 † 21. 17. Exod. 2. 24 † 3. 7 † 6. 5 † 22. 23. 27 Deut. 4. 7 † 15. 9. 1. Reg. 7. 9. 10 † . 16 † 12. 18. 2. Reg. 22. 4. 7. 3. Reg. 13. 6 † 17. 22 † 18. 36. 4. Reg. 13. 5 † 20. 5. 2. Par. 32. 22. † 33. 13. 4. Eſd. 15. 7. Jud. 4. 8. 12. Tob. 3. 24. Pſ. 3. 5 † 4. 4 † 9. 13 † 17. 7 † 21. 25 † 33. 7 † 49. 15 † 54. 17 † 117. 5 † 119. 1 † 144. 19. Prov. 15. 29. Eccli. 4. 9 † 21. 6 † 36. 24. 26 † 48. 22. Iſa. 30. 19 † 37. 15. 21 † 55. 7. Jerem. 29. 12. Thr. 3. 56. Dan. 13. 44. Ion. 2. 3. Zach. 13. 9. 2. Mach. 3. 22. Ioan. 9. 31. Act. 10. 4.
Orationes quorumdam quare non exaudiat Deus, Deut. 1. 45 † 31. 18. Iud. 10. 1. Reg. 8. 18. Prov. 1. 28 † 15. 29 † 21. 13 † 28. 9. Eccli. 34. 29. 31. Iſa. 1. 15. Ier. 7. 16 † 11. 11. 14 † 4. 12 † 15. 1. Ezech. 8. 18 † 14. 16. 20. Mich. 3. 4. Zach. 7. 13. 4. Eſdr. 1. 26. 2. Mach. 9. 13. Ioan. 9. 31. Heb. 12. 17. Jac. 4. 3.
Orationum Sanctorum exempla, Gen. 32. 9. Exod. 32. 11. 13. Num. 14. 19. Deut. 9. 26. 3. Reg. 8. 15*. 4.

Reg. 20.3.2. Par.6.16*.† 14.11†20.6.12. 1.Eſd.9.6*.2. Eſdr.1*. Sap.9* Eccli.23.2†36.1. 11†51*.Baruc. 1.17.21†2. 6*.†3.1.9. Tob 3.1.12†8. 7 †13.1. Iud.9.2†16*. Eſth.14.3.Iſa.33.2†37.16†64*.Ier.10.24†17.13. 14†18. 19†34.16. Thre.5*.Dan.9.6†13.42. Ionæ 2*. Habac.3*.3. Eſdr.8.74.4. Eſdr.3*.1†6.38*.1.Mac.7.37. 2.Mach.6.30.Act.4.24.

ORDINIS ſacramentum,Ioſ.20.22.1.Tim.4.14†5.22.2.Tim.1.6.Tit.1.5.

OREB & Zeb interficiuntur, Iud.7.27.

OSCULUM pudicum,pacis,& charitatis ſymbolum, Gen.29.13†45.14†48.10.Exod.4.27.Luc.15.20.Act.20.37.Rom.16.15.1.Cor.16.20.2.Cor.13.12.1.Theſ.6.26.1.Pet.5.14.

OTIUM. vide Acedia.

OZIAS ſacerdos recipit Achior in domum ſuam, Iud.6.19.

præſcribit Domini miſerationi tempus quinque dierum,7.23.

Ozias. vide Uſia.

P.

PACTUM cum quibus non ſit incundum, Exod.23.32†34.15.Deut.7.3†20.13.3.Reg.20.36.42.

Pactum contra Dei voluntatem cum infidelibus initum, punitur, Iud.1.24.27†3.5.3.Reg. 20. 34.41. 2.Par.19.2.

Pactum init Deus cum populo, Gen.17.2.7.Exod. 19.5.Deut.5.2.Jerem.31.31.33.

Pactum init populus cum Deo, Ioſ.24.25. 4.Reg. 23.3.2.Par.15.12†23.16.2. Eſdr.10.29.

PARENTUM officium,Gen.18.19†21.19†24.2†25.6†34.4. 29†49*.Exod.10.2†12. 26†13.13.14†21.10. Lev.19.29.Num.30.6.Deut.4.9†6.7.20† 11.19†21.19†22.15.19†32.46. Ioſ.4.21. 1.Reg.2. 23†3.13. 3. Reg.2.1.Iob.1.5.Pſal.77.3.Prov. 1. 8†4.1†5. 7†11. 29†13.24†19.18†20.2†22.6.15†23.13†29.17.Eccli. 4.23 †7. 25†8.11†17.1†25.10†26.13†30.1. 11†33. 32†42.5. Tob.1.10†4*.†10.13†14.5.11. 1.Mach.2.49.64.2.Mac.6.24.28†7.20.21.27.Dan.13.3.Matt.10. 37.Epheſ.6.4.Col.3.21.2.Tim.3.15.Tit.2.4.

PASCHÆ feſti inſtitutio & celebratio, Exod.12*.†13.6†23.15†34.18.Lev.23.5. Num.9.2. 11†28. 17. Deut.16.1.5. Ioſ.5.10. 4.Reg.23.21. 2.Par.30.1. 15†35.1.1.Eſdr.6.19. 3Eſd.1.10†7.10.Ezech.45.21.Matt. 26.19.Marc.14.12.Luc.22.7.

PASTORES, præceptores,& alij præfecti qua debeant eſſe ſolicitudine & cura in eos quos ſuæ fidei

commiſſos habent, Prov.27.23.24.Sap.6.23.26.Ezec. 34.4*.Matt.18.12†24.45.Luc.15.4. Ioan. 10. 11*. †13.1*.†17.9.11*†18.8. Act.20.22.28.31. Rom.9.2. 3†12.7.8.1.Cor.4.14.2.Cor.11.28.29.Galat.3.19.

PATIENS & longanimis eſt Deus,Gen.6.3.Exod. 34.6.Num.14.18. Pſal.85.15†102. 8†144.8.Eccle. 8.12.Iſa.30.18.Joël.2.13.Jonæ 4.2, Nahum 1.3. Sap. 11.24†15.1.Mat.18.27.Ro.2.4.1.Tim.1.16.2.Pet.4.9.

Patientia & longanimitas fidelium in omni genere afflictionum,Gen.12.4.6.2.Reg.16.10.Job 1.20†2.9† 7.2.Pro.3.11†14.29†15.1†16.32†25.15.Eccli.1.29† 2.4.4.Eſd.10.15.Tob.2.8.2.Mach.6.20†7*.Matth.5. 39.Rom.5.3†12.12†15.4.2.Cor.6.4. Gal.5.22. Eph. 4.2.1.Theſſ.5.14.2.Theſſ.1.4.7. 1.Tit.6.11. 2.Tim. 2.3.12.1.Pet.1.6†2.1†3.14.17†4.1.2.Pet.1.6.Hebr. 10.36†11.25†12.1.Jac.5.7.

Impatientia & ejus punitio, Exod.14. 11†15. 24† 16.2.7†17.2.Num.11.1. 10†14.1. 28†21. 6. Iob.3. 1.Eccli.2.16.

PAUPERES. vide Eleemoſyna.

PAULUS Judæus ex tribu Benjamin, Rom. 11.1. Phil.3.5.natus & educatus Tarſi, Act.22.3.perſequitur Chriſtianos,9.1.Gal.1.13. 1.Tim.1.13. converſio ejus ſingularis, Actor.9*.

Paulus doctor gentium, Rom.11.13†15.16.Gal.2. 2.8 1.Tim.2.7.2.Tim.1.11.prædicat Antiochiæ, Act. 13.16*.Iconiæ,14.1. Lyſtri, 14. 6.13. Theſſalonicæ, 17.1.Berœæ,17.10.Athenis,17.22.28. Cor.18.1. vocatur in Macedoniam,Act.16.9.capitur,21.27 deducitur Cæſaream,23.23.30.vehitur Romam,27*.28*.ſiſtitur Neroni,2.Tim.4.4.22.

Paulus nemini voluit eſſe oneri, Actor. 20. 33. 2. Cor.11.9.11†12.13.1. Theſſ.2.9.2. Theſſ.3.8. vocabatur olim Saulus, Act.7.59†9. 1†13.1.

PAX quædam temporalis,quædam æterna, Gen.13. 6.8†26.22†45.24.Lev.26.6.Num.6.27.Jer.29.7. Eccli.25.2†28.15.19.Matth.5.9.Marc.9.50.Luc.14.32. Act. 9.31.Rom.12.18.1.Cor.14.33.Eph.4.3.2. Tim. 2.22.1.Pet.3.11.Heb.12.14.Jac.3.18.Apoc.6.4.

Pax interna qualis eſt inter Deum & ejus amicos, Iſa.2.4†9.6†11.6.7†66.12.Oſee 2.14.20. Mich.4.3. Zach.9.10. Luc.2.14†24.36.Ioan.14.17†16.33†20. 19.Act.10.36.Rom.5.1.Eph.2.14. Phil.4.7.

Pacem & miſericordiam promittunt mendaces prophetæ,Jer.6.14†8.8.12†14.13†23.16. Ezech.13.10. 16. Mich.3.5.1.Theſſ.5.3.

PECCATI origo, Gen.2.17†3.6.Rom.5.12. 1.Cor. 15.21.

Peccatum originale, Job. 14.4†15.14. Pſ. 50.7. Rom. 3.9.23†5.12*. effectus ejus, Gen. 8.21. Eccli. 17.30. Rom. 5.12.17†6.23†7.8.11.13.17*. Gal. 5.17. Ephe. 2.3. tollitur ejus reatus per Chriſtum, Ioan. 1.29. Rom. 3.23.24†5.9.15.17.18.19†6.3†7.24†8.1.2. Gal. 3.22. Epheſ. 2.5.

Peccatum ſolus Deus propria auctoritate remittere poteſt, Exod. 34.7. Pſal. 18.13†31.5†102.12. Iſai. 43.25†44.22†53*. Ierem. 31.34†33.8. Mich. 7.18. Matt. 9.1. Mar. 2.5. Lucæ 5.20†7.48.

Peccatum Sacerdos remittit auctoritate divina, Matt. 18.18. Ioan. 20.23.

Peccatum remittitur per Chriſtum, Iſa. 53*. Dan. 9.24. Matt 1.21†9.2†11.28†20.28†26.27. Marc. 2.5. Luc. 24.46. Ioan. 1.29. Act. 2.38†4.12†10.35.43†13.38. Rom. 4.25†5.9. 1. Cor. 6.11†15.3. 2. Corint. 5.21. Gal. 1.4. Col. 1.14. Eph. 1.7†5.25. 1. Tim. 1.15. Tit. 2.14. 1. Pet. 1.18†2.14†3.18†4.1. Hebr. 1.3†9.12.14. 1. Ioan. 1.7†2.12†3.5. Apoc. 1.5.

Peccatum in Spiritum ſanctum, Matt. 12.31. Marc. 3.28. Luc. 11.15†12.10. Heb. 6.6†10.26. 1. Ioan. 5.16.

Peccatum vindictam clamans, Geneſ. 4.10†18.20. Exod. 22.23.27. Eccl. 35.18. Iac. 5.4.

Peccanti in nos fratri condonandum. vide Remittendum.

propter Peccatum unius aut paucorum puniuntur multi, Gē. 3*. Nu. 16.20*. Ioſ. 7*. Iud. 19.25. 2. Re. 24*.

Peccatum contra naturam, Gen. 19*. Iud. 19.22*. Lev. 20.13. Rom. 1.27. 1. Cor. 6.10. 1. Tim. 1.10.

Peccatum ex ignorantia, Lev. 42†5.15. Num. 15.27. Luc. 23.34. Ioan. 9.41†15.24. Act. 3.17. 1. Tim. 1.13.

Peccatum ex malitia & data opera, Nu. 15.30 Eccli. 10.14. Mat. 28.13. Jo. 11.49. Act. 4.18. Heb. 6.5†10.16.

Peccatorum confeſſio. vide ſupra Confeſſio.

Peccatum non ſolùm non imputatur, ſed etiam verè remittitur, & anima abluitur ac mundatur, Pſalm. 50.12. Act. 2.38 1. Cor. 6.11. 2. Pet. 1.9. 1. Ioan. 1.9.

PECULIUM Dei ejus populus, Exod. 19.5. Deut. 7.6†14.2. Ioan. 1.11. Eph. 1.14. 1. Pet. 2.9.

PEDUM lotio. vide ſuprà Lotio.

PEREGRINIS benefaciendum eſt, Gen. 18.2. Ex. 22.21†23.9. Lev. 19.33†23.22. Nu. 15.14. Deu. 10.18†14.21†24.14.17†26.11*. Ezech. 22.29†47.21. Zach. 7.10.

Peregrini ſumus & advenæ in hac vita, Gen. 15.13†23.4†47.9. 1. Par. 29.15. Pſ. 38.13†118.19. 2. Cor. 5.8. Phil. 3.20. Heb. 11.13. 1. Pet. 2.11.

Peregrinationes pietatis gratia ſuſceptæ ſunt uti-

les,

les, 3.Reg.8.41.4.Reg.5.10.

PERJURII & falſi crimen, Exod.8.8.15.28. Lev.5.4.1.Reg. 9.6*.3.Reg.8.31.Jer.7.9.Zach.5.3. Mal.3.5.1.Mach.6.62†7.15.18†11. 53†13.16.19.2.Mach.4.34†12.3.Matth. 26.72.1.Tim.1.10.

PERSÆ invadunt Babylonem, Dan.5.28.juxta prophetiam Iſaiæ,21.9.Jer.51.8.11.41.55.

PERSEVERANTIA, Gen.19.15.16. Job 2.3.Prov.3.31†23.17.Ezec. 18.24 33.13.Eccli.2.2†11.11†35.9.Matth.10.22†15.22†24.13. Luc.9.54. Joan.6.62. Act.2.42†11.23†13.43†14.21.Heb.3*.2.Pet.2.20.1.Joan.2.24.Apoc.2.16.

PERSECUTIO. vide Crux.

PERSONARUM acceptio illicita, nec Deus perſonam reſpicit, Lev.19.15. Deut. 1. 17†10. 17†17.2.1. Reg.16.7.2.Par.19.7.Sap.6.8.Job 34.19.Prov.18. 5†24.23†28.21.Eccli.35.15.16. Iſ.11.3.Malac.2.9.Mat.22.16.Mar.12.14.Luc.20.21. Act.10.34. Rom.2.11. Gal.2.Eph.6.9.Col.3.25.1.Pet.1.17. Jac.2.9.

PETERE. vide Orare.

PETRUS à Chriſto vocatur, Matt.4.18. confitetur Chriſtum,16.16.appellatur Simon,4. 18†10 2. Joan. 20. 2. appellatur Cephas, Joann.1.42. 1. Cor.1. 12†3. 22† 9. 5. Galat.2.9. appellatur Simon Bar-Jona, & Simon Joannis, Matth.16.17. Joan.21. 15. negat Chriſtum, & de negotiatione facta pœnitentiam agit, Mat.26.69.70.72.75. prædicat,& loquitur, Act.1.16†2*.†3.12*.†4.1†10.34.ſanat claudum,3.4.conjicitur in carcerem,12.3.

Petrus primus Apoſtolorum, Matth.10.2†16. 18†16.24*.Lucæ 22.31*.Ioan.21.17*.

PHACEE filius Romeliæ, poſtquam occidit Phaceiam, fit rex Iſraël, 4. Reg.15.25.27. pugnat contra Jeruſalem, Iſai.7. 1. occidit de Juda centum viginti millia virorum uno die,2. Par.28.6.

PHACEIA filius Manahem fit rex Iſraël, 4. Reg. 15.22.23.

PHANUEL turris ſubvertitur à Gedeone, occiſis habitatoribus civitatis, Jud. 8. 8. 13. 17.

PHARAO affligitur propter Saram uxorem Abraham, Gen.12.17.

Pharao ſomnia videt, Gen.41.1. quæ ei à Ioſeph explicantur, 41.25.

Pharao Iſraëlem opprimit ſervitute, Exod. 1. 8*, ſubmergitur cum omni ſuo exercitu,14.24.28.

Pharaonis filiam accipit Salomon uxorem,3.Re.3.1.

Pharao Nechao capit regem Joachaz,4.Reg.23.34.

PHARISÆUS invitat Chriſtum, Luc.7.36.
Phariſæus & publicanus orant ſimul in templo, Luc.18.10.
Phariſæi graviter increpantur, Matth.3. 7†7.1†16. 4†23*.Joan.8.44.Act.7.51†23.3. phil.3.2.
PHASSUR percutit Jeremiam prophetam, Ier.20 2.
PHEGIEL dux tribus Aſer, Num.1.13.
PHIGELLUS & Hermogenes avertuntur à paulo, 2.ad Timoth.1.15.
PHILIPPUS vocatur à Chriſto, Joan.1.43. recenſetur inter Apoſtolos, Mat.10.3.cupit videre patrem, Joan.4.8.
Philippus diaconus eligitur, Act.6.5. prædicat in Samaria, Act.8.5.baptizat Æthiopem eunuchum.Act. 8.37.ſuſcipit paulum & ſocios ejus hoſpitio, Act.21.2.
PHILISTHÆI perſequuntur Iſraëlem, Jud.3.3†10. 7†15.9.1.Reg.4*.† 5*.† 13.5†17*†.23.1†28. 1†29. 1†31.1.2.Reg.5.17.22†21.15.18.
Philiſthæi cæduntur, Iud 3.31.1.Reg.7.11†13. 3† 14*. †17. 50†18.27†19.8†23.5.2.Reg.5.24†8. 1. 4. Reg.18.8.
contra philiſthæos, vide Iſa. 14.29. Ierem.47.1.4. Ezech.25.15.Amos 1.Sophon.4.2.5.Zach.9.6.
PHINEES filius Eleazari, Exod.6.25. Iud.20. 28. placat Deum zelo ſuo, Num.25.7. 12. Pſal.105.30. mittitur in terram Galaad, Joſ.22.13.
Phinees filius Heli, 1.Reg. 1. 3. periit propter ſua peccata, 4.11.
PHUL rex Aſſyriorum copias adducit contra Ieruſalem, 4.Reg.15.19.
PIETAS. vide Bona opera.
PIGNUS ſalutis noſtræ eſt Spiritus ſanctus, Rom. 8.16.2.Cor.1.22†5.5.Eph.1.13†4.30.
PIGRITIA. vide Acedia.
PILATUS & Herodes fiunt amici, Luc.23.12.
Pilatus Chriſtum innocentem morti addicit, Matt. 27.26. Ioan.19.16.
PLAGA Dei ſeu vindicta, Exod. 7*.8*.9*. 14. 4. Reg.8.28.2.paral.6.28 pſal.77.44†104.27.Ier.15.2.
POENA peccati non ſtatim univerſa remittitur remiſſa culpa, Num. 14.20.22.23. 2.Reg.12. 13. 14*† 24*.1.Paral.21*.
POENITENTIA, & ſatisfactio pro peccatis, pſal. 6.7.Matt.3.8.Luc.3.8.Act.2.38†8.22.2. Cor.7.10.
Pœnitentia prædicatur, Ierem.7.3. Matth.3.2†4. 17.Luc.3.3.8†13.3†24.47. Actor.2.38†3.19†8. 21† 17.30†20.22†26.20.

Pœnitentiæ veræ & non fictæ promiſſa eſt venia, Deut.4.29†30.2. 1.Reg.7.3.2.paral.7. 14†20. 6†34. 26.Iob 22.23 Prov.28.13. Pſal. 31. 5. Eccli.17.23. Iſai.1.16†30.18†45.22†55. 7†59.20. Ierem. 3. 10. 17†18.8†29.12.31.18.20. Ezech.18.21. 27†33.14. Oſee 14.2. Joël 2.12. Jon.3.8. Zach.1.4. Malac.3.7. Luc.15.18.Act.3.19†26.18.20.

Pœnitentia agenda eſt dum ſani ſumus, Eccli.17. 24†18.25.

Pœnitentiæ veræ exempla, Jud.10.15. 2.Reg.12. 13†24.10.17. 2. Paral.12. 6†33.12. Jonæ 3*. Judith. 4.8.Matt.26.75.Luc.7.37.44†15.18†18. 13†19. 8† 22.62†23.41.Act.2.37.

Pœnitentiæ falſæ exempla,Gen.4 13†17.38.Exo. 8.8†9.27†10.16.Ioſ.7.20.Iud.1.7.1.Reg.15.24. 3 † 24.19. 3.Reg.13. 6†21.27. Sap.5.3.1. Mach.6.12.2. Mac.9.12.Matt.27.4.Actor.8.13.23. Heb.12.17.

Prædicatores. vide Concionatores.

Præfecti. vide Superiores & Paſtores.

Precari. vide Orare.

Primitiæ fructuum debentur Deo ejúſque Sacerdotibus, Exod.23.19†34.26. Levit.23. 10. Num. 18.13.Deut.18.4†26.2.10.2.Par. 31.5. 2. Eſd.10.35. 37.Prov.3.9.Tob.1.7.

Primogenita omnia Ægyptiorum moriuntur, Exod.12.29. Pſal.77.51†134.8†135.10.

Primogenitum omne Deo conſecratur, Exod.13. 2†22.29†34.20.Levit.27.26.Num.3.13†3.17. Deut. 15.19.1.Reg.1.24.Luc.2.23.

Primogenitorum jura, privilegia, & Prærogativæ, Gen.25.31†49.3.Deut.21.15.2.Par.21.3.

Primogeniti aliquando à Deo rejiciuntur, Geneſ. 48.17†49.4.Rom.9.13.

Proditio, & ejus punitio, Gen.37.2. Iud.1.24. 1.Reg.23.19.Iſaiæ 22.15.2.Mach.3. 4†4. 1†10. 20† 13.21. Matth.26.14.47.

Promissio. vide Votum.

Promiſſiones Dei cum conditione fiunt,Deut.19. 8†28*.†33.4. Levit.26*.1.Reg.2.30.Ezech.18*.†33. 15.19. Marc. 16.16. Ioan.3.16. 36†6. 47†8. 31†13. 17†15.7.14.Rom.8.17.Col.1.23.Heb.3.14. 2.Pet.1. 4.Apoc.2*.†3*.†21.7.

Prophetæ. vide Concionatores.

Providentia. vide gubernatio & providentia.

Pseudoprophetæ, & eorum punitio, & quòd non ſint audiendi, Deut.13. 1†18.20. 3.Reg. 13. 11† 18.40†22.6.10.4.Reg.10.19.Prov.28.10. Iſa.3.11†

N 2

28.7†56.10.Ierem.14.13. 15†23*.†27. 9†28*.†29. 8 21.25.Ezec.13*.†14. 9†22.25†34.2.8.18. Amos 7. 10.Mich.3.5.Zach.13.2.Matth.7.15†24. 11. Luc.12. 1.Act.20.29.1.Cor.15.12.Phil.3.2.Col.2.8. 1. Tim. 4.1.2.Tit.1.17†3.1.2.Pet.2*.1.Ioan.4.1.Jud.4.8*.

Pſeudoprophetæ habentur qui currunt antequam per ordinariam poteſtatem mittantur, Jerem.14. 14† 23. 32.27.15.Ezech.13.6.

Ptolemæus oppugnatur ab Antiocho,1.Mach.1. 19.init amicitiam cum Alexandro filio Antiochi, 10. 51.pugnat cum Alexandro,& moritur 11.1.18.

Ptolemæus Macer veneno vitam ſuam finivit, 2. Mach.10.12.13.

Publius ſuſcipit hoſpitio Paulum. Actor.28.8.

Purgatorium, id eſt, locum ubi ſunt animæ, quæ vivorum præcibus & operibus juvari poſſunt, & purgantur, eſſe confirmatur,2. Mach. 12.43.46*. Matth.5.25†12.32.1.Cor.3.16. Phil.2.10.2.Timoth. 1.18.1.Joan.5.16.Apoc.5.3.13.

Q.

Quadragesimalis jejunij exempla, Moyſes, Exod.24. 18†34.28. Deut.9.9.18. Elias.3. Reg 19.8.Chriſtus, Matth.4.2.vide jejunium.

Quæstiones inutiles quæ ſunt vitandæ, Gen.3. 1.6.Prov.25.27.Eccle.7.11. Eccli.3.21. Matth.24.3. Joan.6.52.21.21.Actor.1.6.1.Tim.1.4†6.3.2. Tim.2. 16.Tit.3.9.

Quiescendum à peccatis,Rom.6.6*.Gal,2.18.

Quies continget populo Dei, Heb.4.9.

Quietem & pacem certam conſequentur juſti, Sap.3.3†4.1.Iſai.57.2.Luc.16.22.Apoc.14.13.

Quietem invenire animæ ſuæ,Jer.6.16.Mat.11.29.

R.

Rabba obſidetur,2.Reg.11. 1†12.26. 1 Par.20.1.

Rabsaces Sennacherib archipincerna,4.Reg. 18.17. Iſa.36.37.

Rachel paſcit oves patris ſui, Gen.29.9. traditur Jacob in uxorem, 29. 29. clàm tollit idola patris ſui,31.19.ob difficultatem partus periclitatur, 35.17.

Rahab exploratores miſſos in urbem Jericho, excipit hoſpitio, Joſ.2.1. Jac.2.25. ſervatur cum ſuis, Joſ.6.17.23.

Rahab uxor Salmon, 1.Paral.2.11.Matth.1.5.

Raphael Angelus Domini medicus & dux Tobiæ, Tob.5. 5†6*.†.12.12.

RATIONEM Deo quiſque pro ſe redditurus eſt, Matt.12.36†18.23†45.31†*.Ro.14.12.2.Cor.5.10.

RAZIAS Judæus gladio ſe interimit, 2.Mach.14.37.41.

. RAZON adverſarius Iſraëlis. 3.Reg.11.23.

REBECCA filia Bathuëlis, Gen.22.23.uxor Iſaac. 24.50. parit geminos,25.24.

RECHAB pater Jonadab, amici Iehu regis Iſraël, 4.Reg.10.15.

REDIMERE novit Deus ſuos multis modis ex anguſtia,Gen.19*.Exod.14*.†18.8.1.Reg.23.14.26. 4.Reg.7*.2.Paral.18. 31†20.24.1. Eſdr.8.22. Pſalm. 4.9†90.9.Eſth.7.5.Iſ.41.10†43.1. Dan. 3.91†6.21. 23.2.Pet.2.9.

REFUGII civitates, Exod. 21.13. Num.35.11. Deut.4.41†19.2.7. Joſ.20*. 3.Reg.1.50†2.28.

REGENERATIO. vide Homo.

Regeneratio eſt immutatio carnis in ſpiritum,Ioan. 3.5. carnalium affectionum in ſpiritalem affectum, Rom.8.5.13. infidelitatis in fidem, Ioan.1 12.Gal.3. 26.1.Ioan.5.1. innovatio mentis per Spiritum ſanctum,Tit.3.5.Gal.4.6. atque adeò carnalis naturæ in divinam naturam, 2.Petr.1.4. Col.2.11. ut qui mali fuimus,ſanctificemur,1.Cor.6.11.Epheſ.5.8.

Regenerati interiùs,etiam exteriùs in novitate vitæ ambulabunt, Rom.6*.†7.6†12. 1. Epheſ. 4.22. Col.3.9.1.Cor.5.7.2.Cor.5.15.1.Petr.4.1.

REGES quid facere,quídve fugere debeant, Deut. 17.19.1.Reg.8*.3.Reg.2.2†10 9. Par.9.1†19.5.Sap. 6*.†9* Iob 34.30. Pſalm.2.10†100*. Prov. 14.28† 19. 12†20.8.26†28.15†29.4.14†31.4. Ierem. 22.2. vide Superiorum officium.

REGNUM Dei vim patitur, Matth.11.12. Luc.16. 16.Gal.5.16. Apoc.2*.†3*.†21.7.

Regnum Dei ſpirituale, internum & æternum, Gen.49.10.Num.24.17.1.Reg.2. 10†7. 9.10. 1.Par. 18.11†29 2.4. Pſalm.2.2.6†9.8†21.28†44.7†71.1† 109*.†144.11. Iſa.9.6†11*.†32.16†40. 9†42. 1.Ier. 23.5.6†33*. Ezech.34.23†37.24. Dan.2. 44†4. 33† 7.14.27†9.24.25.Oſee 3.5. Mich.4.1. 4†5.1. Zach. 9.9.Matt.13*.Luc. 1. 28†12. 31. 32†22. 29†23. 2. Ioan.6.14†12.14.34†18.33.36.1.Timoth.1.17.Heb. 1.8†2.9.

RELINQUENTES omnia propter Chriſtum,centuplum recipient,Matt.19.29.Marc.10.29.Luc.18.28.

RELIQUIÆ & veſtes Sanctorum quam vim à Deo habeant,quídque per eas operetur Deus, ut pallium

Eliæ, 4 Reg. 2. 14. oſſa Eliſæi, 4. Reg. 13. 21. fimbria Chriſti, Matt. 9. 20†14 36. ſudaria Pauli, Act. 19. 12. umbra Petri, Act. 5. 15.

REMITTENDUM proximo in nos peccanti, Eccl. 28. 8. Matth. 5. 23†6. 13†18. 22. 35. Luc. 17. 3. 3. Epheſ. 4. 32. Col. 3. 13.

REPUDII libellus, Deut. 24. 1. Iſa. 50. 1. Ierem. 3. 3. Malach 2. 16. Matth. 5. 30†19. 7. Marc. 10. 4.

RESPHA concubina Saul, ad quam ingreſſus eſt Abner, 2. Reg. 3. 7.

cuſtodit corpora eorum qui in crucem ſublati erant, 21. 10.

RESURRECTIO mortuorum, & carnis ad gloriam facta mutatio, Exod. 3. 6. Iob 14. 13†19. 26†21. 30. Iſa. 26. 19†66. 14. Ezech. 37. 1. 9. Dan. 12. 12. Ionæ 2. 11. Soph. 3. 8. 4. Eſd. 2. 16†14. 35. 2. Mach. 7. 9. 14. 23. Matt. 22. 23. 31. Luc. 20. 35. Ioan. 5. 21. 28†6. 39†11. 24. Actor. 24. 15. 1 Cor. 15*. 2. Cor. 4. 14†5*. Col. 3. 4. Phil. 3. 21†4. 3. 1. The. 4. 13. 16. 2. Tit. 2. 11. Apoc. 20. 12.

REVELATIONES & viſiones, Ioſue 5. 13. 4. Reg. 17. 9. 2. Mac. 3. 24†5. 2†10. 29†11. 8. vide Apparitiones.

ROBOAM filius Salomonis, rex Iuda conſtituitur, 3. Reg. 12. 1. deficit Iſraël à Roboam ad Ieroboam, 12. 19. præcipit ei Deus ne pugnet contra Iſraël, 2. Paral. 11. 2. oppugnatur à Siſac rege Ægypti, 12. 2. 9.

moritur, 3. Reg. 14. 31. regnat Abiam filius ejus pro eo, 15. 1.

ROMANI, cum Iudæis pacis & ſocietatis fœdera ineunt, 1. Mach. 8. 14. 17. 27†12. 1†14. 17. 20.

Romanorum Gentilium laus, 1. Mach. 8. 2. 9.

Romanorum Chriſtianorum laus, Rom. 1. 8.

Romanos deſtructuros Jeruſalem & templum Domini, Num. 24. 24. Iſa. 5. 26†6. 11. Dan. 9. 26†11. 30. 31. Luc. 19. 41†21. 20. Ioan. 11. 48.

RUBEN primogenitus Iacob naſcitur Gen. 29. 32. violat thorum patris ſui, 35. 22. dantur ob id primogenita ejus filiis Ioſeph, 49. 5. 1. Par. 5. 1. nititur fratrem ſuum Ioſeph liberare, Gen. 37. 21. 22. 2?.

dicit patri, Duos filios meos interfice, ſi non reduxero Benjamin, 42. 37. filiis Ruben primò requies datur, Num. 32*. Deut. 3. 12†29. 8. Ioſue 1. 12†13. 23. cæduntur, 4. Reg. 10. 33. transferuntur ad terram Aſſyriorum, 15. 29. 1. Par. 5. 26. ſecundùm prophetiam, Geneſ. 49. 4. ædificant altare, Ioſ. 22. 10. dimicaverunt contra Agarenos, 1. Par. 5. 19.

RUTH Moabitis, Ruth. 1. 4. accipit eam uxorem Booz, & parit Obed, 4. 13. 1. Par. 2. 12. Matth. 1. 5.

S.

SABBATUM, Gen.2.2. Exod.16.23†20.8†23.12†31.14. 17†34. 21†35.2. Levit.19.3†23.3.15†25.4. Num.15.32†28.9. Deut.5.12. Iſa.56.2. 4†58.13†66.25. Ier.17.21.27. Ezech.20.12†22.8. Eſd.13.16.22. 1.Mach.1.47†2.33. 41. 2.Mach.15.1. Matth.12.1.10. Marc.2.23†3. 2†6.2. Lucæ 4.16.31†6. 1†13.11.14†14. 1.Ioan.5.10†7.22†9.14. Actor. 13.14.27.44†15.21†18. 4†20.7. 1.Cor.16.2. Heb.4.4.10.

SACERDOTES Legis, & horum munus, Exod.29.44†30.7. Lev.10.1.6.9†21*.†22*.†24.3. Num.3.10†4.5.11†10.8†18.1.7. Deut.21.5. 1.Reg.2.28. 35. 1.Par.6.49. 2.Par.26.17. Eze.44.15.20. Heb.5.7†10.11.

Sacerdotum multitudo in veteri Lege, 1.Par.23.3. ubi numerantur, 38000.

Sacerdotum Legis indumenta, ornamenta, & ordinatio. Exod.28*.†29.1†39.1†40.12. Lev.8.1.8.

Sacerdotibus dabantur decimæ & primitiæ, Num.5.9.10†18.8.11*. Deut.18. 3. ut liberi à ſolicitudine comparandi victum, poſſent vacare Legi Dei, 2. Par.31.4*. vide Decimæ.

Sacerdotibus Legis aſſignabatur neceſſaria vitæ ſuſtentatio, Exod.29. 26. Levit.2.3. 10†5. 13†6.9.19†7.6. 32†10. 13†24.9. Num. 3.48†5. 9†18. 8.11.28. Deut.18.1. 1.Reg.2.28. 4.Reg.12.16. 1. Paral.6.54. 2.Par.31.4. 2.Eſd. 10.36. Eccli.45.25.

Sacerdotes mali, & eorum punitio, Num. 16*. 1.Reg.2.22*†3.13. 3.Reg.2.26. Iſa.3.11. Ierem.2. 5†8.7. Oſee 4.6.9†5*. Mal.1*.†2.1. 8.Mach.7.5.9.21.

Sacerdos, non Lex aut Scriptura eſt judex quæſtionum exorientium, Deut.17.9.12. Malach.2.7.

SACRIFICIUM novi Teſtamenti appellatur juge ſacrificium, Dan.11.31†12. 11. celebrabitur donec veniat Dominus, 1.Cor. 11. 6. quære Miſſæ ſacrificium & Oblatio.

SADDUCÆI negant mortuorum reſurrectionem, Matt.22.23. Act.4.1†23.8.

SALMANASAR rex Aſſyriorum egreditur primò contra Samariam, & transfert Iſraël cum Oſee rege in Aſſyrios. 4.Reg.17.6. ſecundò capit Samariam, 18.9.

SALOMONIS filij Davidis nativitas promittitur, 2.Reg.7.12.

naſcitur, 2.Reg.5.14†12.24. ungitur in regem ſuper Iſraël, 3. Reg. 1. 33. Dominus apparuit ei per ſomnium nocte in Gabaon, à quo ſapientiam poſtulat, 3.5. 9. 2. Paral.1.7. dirimit litem meretricum, 3.Reg.3.16.24. de ejus ſapientia, magnitudine divitia-

rum, poteſtate, & miniſtris. 2. Paral. 9. 3. init fœdus cum Hiram rege Tyri, 3. Reg. 5. 12.
poſtquam ædificavit templum, dedit Hyram viginti oppida, 9. 21. venit ad eum regina Saba, 10. 1. Matt. 11. 42. Luc. 11. 31. ædificavit fanum Chamos idolo Moab in monte, 3. Reg. 11. 7.
Chananæos facit ſibi tributarios, 1. Paral. 8. 7. ungitur ſecundò in regem, 1. Paral. 29. 22. moritur, 3. Reg. 11. 43. ſuccedit ei filius Roboam, 14. 21.
SALUS. vide Beatitudo.
SAMARIA, quæ poſteà metropolis fuit decem tribuum Iſraël, extruitur, 3. Reg. 16. 17. obſidetur à Syriis, 4. Reg. 6. 24. obſidetur ab Aſſyriis uſque ad tertium annum, capitur, & abducitur populus, 4. Reg. 17. 5.
contra Samariam prophetatur, Iſa. 7. 3 o† 9. 7. Ezec. 23* Oſee 8*. †13*. Amos 3. 12. Mich. 1. 5.
Samaria nolebat recipere verbum Dei, Luc. 9. 52. recipit verbum Dei. Act. 8. 5.
Samaritanus miſeretur vulnerati, Luc. 10. 33.
Samaritana loquitur cum Chriſto apud puteum, Joan. 4. 7.
SAMSON naſcitur, Iud. 13. 24. juxta promiſſionem Angeli, 13. 3. uxorem accipit in Thamnata, & dilacerat leonem, 14. 1. 5. 10.
nocet Philiſthæis, eiſque vim infert, 15. 4. 8. moritur, 16. 29. 30.
SAMUEL, 1. Reg. 1. 20. adducitur ad domum Domini in Silo. 1. 24. vocatur à Domino, 3. 4. 10. congregat univerſum Iſraël in Maſphat, & clamat ad Dominum pro Iſraël, 7. 5. 9. poſuit filios ſuos Judices, Iſraël, 8. 1. probat ſe innocentem, 12. 3. interficit Agag, 15. 33.
David regem ungit, 16. 13. moritur, 25. 1. prophetat Sauli poſt mortem, 28. 15. 16. Eccli. 46. 23. laudatur, Eccli. 45. 16.
SANABALLAT præfectus Samariæ conatur impedire templi ædificationem, 2. Eſdr. 2. 10.
SANCTUS eſt Deus, Iſa. 6. 3. Apoc. 4. 8.
Sancti & mundi eſſe debemus, Levit. 11. 44† 19. 2† 20. 7. 26† 21. 6. Deut. 26. 19. Epheſ. 5. 26. 1. Theſſ. 4. 3. 1. Petr. 1. 16. qui ſanctus, ſanctificetur adhuc, Apoc. 22. 11.
Sanctum Domini, Exod. 35. 2. Levit. 16*. Pſal. 113. 2. Matth. 7. 6. Luc. 1. 31.
Sancti pro nobis orant, Jerem. 15. 1. 2. Mach. 15. 14. Apoc. 5. 8† 8. 3. propter eorum preces & merita

multa nobis largitur Deus, quamvis illi vita functi ſunt, Geneſ.26.5.24. Exod.32.13.14. 3. Reg. 11. 12. 13.32.34†15.4.5. 4.Reg.19. 34†20. 6. Iſa. 37. 35. Eccl.44.24.

Sanctos oramus ſine injuria Mediatoris, ut pro nobis orent, ſicut & petimus ab aliis hominibus preces ut Paulus Rom.15.30. Col.4. 3. Epheſ.6.19. 1. Theſſ.5.25. 2.Theſſ.3.1. Hebr. 13. 18. Nec mirum Sanctos noſtras preces cognoſcere : quia ſunt ſicut Angeli Dei, Matth. 22. 30. Luc, 15. 10. & offerunt Deo noſtras preces, Tob.12.12. Apoc.5. 8†8.2. Nec huic contrarium eſt, quòd Deus ſolus eſt inſpector cordis,quia & homines cognoverunt ſecreta cordium Deo revelante,Dan.2 29.4.Reg.5.26†6.12.

Sanctorum miniſterio aliquando tribuitur quod ſoli Deo præcipuè convenit, Matth.18.16.18. Joan. 20.13.Rom.11.14. 1.Cor.9.20.21. 1.Timoth. 4. 16. Iacob. 5.19.vide titulum,Deo ſoli attributa,&c.

in Sanctorum memoriam Deum orare, docent nos majorum exempla, Gen.31.9†48.16. Exod. 32. 13. Deut.9.27. 3.Reg.18.36.1. Paral. 29. 18. 2. Paral.5. 42.Tob.7.15.Eſth.13.15†14.18.Iſ.65.17. Dan.3.35.

Sancti ſunt cum Chriſto in cælis regnantes, Joan. 12.26†17.24.2.Cor.5.8.Phil.1.23. Apoc.3. 21†7.9† 14.13.

Sancti etiam vita defuncti rectè à nobis laudantur, Eccli.44*. Joan.12.26.

in Sanctis ſuis Deus laudatur. Pſal.150.1.

Sancti judicabunt, quære Judicabunt.

Sancti faciunt miracula, ut Moyſes & Aaron,Exo. 7†8 †9† 10† 11. Elias excitat puerum mortuum, 3. Reg.17.22. claudit cælum ne pluat, 17. 1. Jac. 5. 17. aperit clauſum, 3.Reg.18.41.45. Jac.5.18. Eliæ pallium dividit aquas, 4. Reg. 2. 8. 14. Eliſæus excitat puerum viduæ mortuum, 4.Reg. 4. 35. ſanat aquas miſſo in eas ſale,2.21.22. oleum multiplicat, 4. 6. mittit farinam in ollam, 4. 41. Naaman Syrum ſanat, 5.14.facit natare ferrum,6.6.Eliſeus mortuus per contactum oſſium ſuorum operatur,13.21.

Apoſtoli ejiciunt dæmonia, Marc.6.13†16.16.17. Luc.10.17.Joannes & Petrus ſanant claudum.Act.3.6.

Petrus excitat Tabitham, 9. 41.

etiam ſola ſua umbra ſanat, 5. 15.

Paulus reſtituit claudum, 14. 9.

etiam per ſudaria curat infirmos, 19. 12. reddit vitæ puerum ex lapſu mortuum, 20.10.

Sancti plura quoque alia fecere miracula, quæ

longum eſſet enumerare, ad Heb.11.32*.
SANGUINIS conſperſio, Exod. 24 6†29.20. Lev. 1.5.11†3.2.8. 13†4.6. 16†7. 2†8.19. 30†9. 18†16. 14.18†17.6. 2.Par.30.16. Ezech. 43.20. Heb. 9. 13. 14.19.21.22.
Sanguinis Chriſti conſperſio, Heb.9. 14†10. 19† 12.24. 1.Pet.1.22.
Sanguinis eſus prohibitus. Gen.9.4.Levit.3. 17†7. 26†17 10. 14†19.26. Deut.12.16. 23†15.23. 1.Reg. 14.32. Actor.15.20†21.25.
Sanguinis fluxus ſiſtitur, Matth.9.20.
Sanguinis innocentis effuſio, Deut.19.5. 11†27. 24. 2.Reg.20.9. 3.Reg.21.13. 4.Reg.21. 16 † 24. 4. 2.Par. 24.22.Prov.6.17†28.17. Iſa. 26. 11. Ierem.7. 6†22.3. Ezech.22.4. 4.Eſdr.1.32. Matth.23.34.Luc. 11.50 Apoc.6.10†18.24.
Sanguinis innocentis effuſio clamat vindictam coram Deo, Gen. 4.10.4. Eſd.15.8.Apoc.6.10.
Sanguine Chriſti empti ſumus, 1.Cor.6. 20†7. 23. Actor.20.28.1.Pet. 1.18.Apoc.5.9.
SAPIENTIÆ divinæ origo, proprietas, laus & utilitas, Deut.4.6†29.9.Iob 28. 20†32.7.Eccl.7.12.†9. 13.Sap.6.13. 16†7*.8*.9*.10*. Eccl.1*.†3. 1.31†4. 12.28. 29†21.12†24*.†39.14. Luc.21.15.Rom.11. 33.1.Cor.1. 17†2.6. 10†3.19.Col.2.3.Iac.1. 5†3.15.
SAPHIRA mentitur Spiritui ſancto, & cadit in terram mortua, Act.5.1.8.
SARA filia Raguelis Tobiæ in uxorem traditur, Tob.7.10.15.
SARVIA. vide Zarvia.
SATISFACTIO. vide Pœnitentia.
SAUL de tribu Benjamin quærit aſinas, 1.Reg.9.3. ungitur in regem à Samuele, 10. 1†11. 14. Act.13. 21. juxta mandatum. 1.Reg.9.15.percuſſit Ammon. 11.11. obtulit holocauſtum. 13. 9. à regno rejicitur, 13.13†15.22.26. 28†16*. exagitat eum ſpiritus nequam, 16. 14†18. 10†19. 9. nititur David configere, 18.10†19.10.perſequitur eum, 23*.trucidat ſacerdotes Domini, 22.18. mulierem habentem Pythonem conſulit 28.7.ſeipſum interficit, 31. 4. ſepelitur, 31. 13. filij ejus in crucem tolluntur, 2.Reg.21.9.
SCANDALUM ſeu offendiculum proximo, nec in vita nec in doctrina ponendum, Levit. 4.3. Num.31. 16.2.Reg.11.14. 1.Eſdr.8.22. Prov.28.10.2.Mach.6. 24. Matth.17. 27†18.6.Marc.9.42. Luc.17. 1. Rom. 14.1.15.1.Cor.8*.†10.32.2.Cor.6.3.1.Theſſ.5.22.
quicumque nobis ſcandalo eſſe poſſent, vitabi-

mus, Exod.34.12. Deut.7.2.16†13*. Matt.5.29†16.22.Marc.9.42.Rom.16.17.

Scientia Dei. vide Dei.

Scriptura ſacra unde ſit, & quis ejus uſus, Exod.17.14†34.27.Deut.4.1†17. 18†31.9. Joſ.1.8. Iſa.8.9†30.8†34.16. Jer.30. 2†36.2. 10†45.1. Baruch 1.3.14†4.1. 2.Eſdr.8 2.3.Eſdr.9.3 9.4.Eſdr.15.1. Dan 10.21. Matth.4. 4†22. 29. Luc. 4. 4†16. 29. Joan.5.39†10.44†20.30 Actor.15. 21†17.11. Rom.1.2†4.23†15 4. 1.Cor.9. 9†10. 11 † 15. 3. 2. Tim.3.15.2 Pet.1.20†3.1.Apoc 1.19.

Scriptura difficilis intellectu, 2. Pet.3.15. nec omnia ſcriptis Apoſtoli mandarunt, Joan.20. 30†21.25. 1 Cor.11.34.2.Theſſ.3.15.Joan.epiſt.2.12†epiſt.3.18.

Scriptura nec lex eſt judex, ſed Sacerdos,Deut.17.18.Ezech.44.24*. Malach. 2. 7. quære Sacerdotum officium.

Seb & Oreb interficiuntur, Jud.7.25.

Sebæ, quia regnum affectarat, caput præciditur, 2 Reg.20. 22.

Securitas perfecta de peccatorum remiſſione aut ſalute conſequenda non habetur in hac vita, Eccleſ.91.2.vide Certi.

Sedecias pſeudopropheta, 3.Reg. 22. 11. 2. Par.18.10.comburitur. Jer. 29. 22.

Sedecias. vide Zedecias.

Seditiosi puniuntur, Num.16.31* vide Murmuratores.

Seleucus Aſiæ rex, 2. Mac.3.3.

Semaia mittitur ad Roboam, 3.Reg.12.22.2.Paral.11.2†12.5.7.

Semei maledicit Davidi,2.Reg. 16.5. 13. veniam impetrat à David.2.Reg. 19. 23. occiditur ex præcepto David,3. Reg.2.9.42.46.

Sennacherib oppugnat univerſas civitates Juda munitas, 4.Reg.18.13 2. Paral. 32. 1. blaſphemat Deum, Iſa.36*. interimitur à filiis. 4.Reg. 19. 37. Iſa.37.37. ſecundùm verba Iſaiæ, 10.33†31.8†33.1.

Sepelire mortuos, opus miſericordiæ, Geneſ.23 19 †25. 9†35. 19.29†50.5. 13. 25. Num 20. 1. Deut.10.6†21.23. Joſ.24.30. Iud.12. 7. 1. Reg. 25.1†31.13. 2.Reg.2.32†3.32. 3. Reg.2. 10. 31. 34†11.43†13. 29†14.31. 4.Regum 13. 20.2.Paral.16. 14†24.16†35.24. Tob.1. 20†2.3. 7†4.3. 18†8.14†12.12†14.13.16. 4.Eſdr.2.23. Eccli.7.37†38.16.Matth.14.12†27.58.Ioann.19.39.Actor.13.29.1.Cor.15.4.

Sephora. vide Ziphora.

Sermo Chriſtianorum. vide Loquenda.
Serpens æneus erigitur, Num.21.8. tollitur, & appellatur Nehuſtan, 4. Reg. 18. 4. cujus typum geſſerit, Ioan.3.14.
Siba. vide Ziba.
Siceleg. vide Ziceleg.
Sichem filius Hemor Dinam rapit & concumbit cum illa, Gen.34.2.necatur, 34.26.
Signa futurorum, Geneſ.9.12. Exod.31.13.Joſ.2.18.1.Reg.2.34†10.2. 2.Reg.5.24. 4.Reg.19.29. Iſa.38.7.Tob.5.3.Luc.2 12.
Signa in memoriam præteritorum, Exod. 12. 3. 8. Num.15.38†16.38. 40†17.10. Joſ.4.6*.
Signa & miracula fiunt, ut per ea omnipotentia, veritas,& juſtitia, & bonitas Dei innoteſcat, Exod. 4.2. 6†7.17†16.12. Joſ.3.10. 14. 3. Reg. 13. 4†17. 14†18. 38†20.13.28. 4.Reg.5.14†20.9.Matt.8.26† 9.2†14.28.
Sihon rex Amorrhæorum concedere noluit, ut Iſraël tranſiret per fines ſuos, Num.21.23. Deut. 2. 30 percuſſus eſt in ore gladii, Num.21.24.
Silas cum Paulo mittitur Antiochiam, Act. 15. 27. profectus eſt cum Paulo, 15.40. remanſit Berœæ, 17.14.
Silere eſt utile, Prov.17.20. Eccl.3.7. Eccli.20. 6†32. 12.
Silo locus in quo fuit domus Dei, Joſ.18.1. Jud. 18. 31†20.8. 1.Reg.1. 3. convenerunt omnes in Silo propter Rubenitas,Ioſ.22.12.de Silo affertur arca, 1.Reg.4.4. Ierem.7.12†26.6.
Simeon naſcitur, Geneſ.29.33. interficit cum Levi Sichemitas,34.25. eam ob rem arguuntur à patre,49. 5. in vinculis tenetur in Ægypto, 42.25.
Simon in Bethania excipit Dominum,Matth.26.6. Marc.14.3. Ioſ.12.1.
Simonia. vide Vendi dona Dei.
Simplicibus & humilibus revelat ſubinde Deus quod abſcondit iis qui ſibi videntur ſapientes, Iſa. 29.18.24.32.4.Eccl.9.15.Matt.11.25. Luc.2.9 5†5. 8†10.21.Actor.4.13.1.Cor.1. 24†2.1*.
Simplex & rectus,Gen.20.6. Iob.1.8. Matt.10.16. Actor.2.46.Rom.16.18. Eph 6.5. Col.3.22.
Simulatio & hypocriſis cavenda, Eccli. 1. 36. Iſaiæ 32.6. Ierem.9.6.Iob 15.34.2.Mach.6.24.Matt. 23*.
Sobrietas. vide Temperantia.
Societas bonorum quærenda, malorum vitanda,

Gen.19.15. Lev.7.19. Num.16.25†25.4. Ioſ.23.12. 2.Par.19.2. Iob 31.1. Pſalm.25.4.8†36.1. Proverb.1. 10†4. 14†6. 25†13. 20†20. 19†22.10. 24†23. 6. 17 †24.1. 21†29 27. Ierem.16.8. Eccl.6.35†8. 1. 18†9. 21†12 10†13.1.20. Tob.1.5. Matt.7. 11. 2.Tim.4. 14. Apoc.18.4.

SODOMA & Gomorrha amœniſſimo loco ſita, Gen. 13.10. ſpoliantur, Gen. 14. 11. ſubvertuntur à Domino. Gen. 19.25. Deut.29.23. Sap.10.6.7. ſecundùm verba Domini. 18.20. cauſa, Ezech.16.49.

SOL & luna creantur, Gen. 1. 16. ſteterunt ad imperium Ioſue, Ioſ. 10. 12. retroceſſit ſol decem gradibus ad petitionem Ezechiæ, & preces Iſa. 4. Reg. 20. 11. amittet lumen, Matth.27.44. Marc. 15. 33. Luc.23.4.

SOLICITUDO nimia, Exod. 34. 2. Lev.25. 20. Deut.8.3. Iob 7.8. Pſalm 54 23†144. 15. 16. Prov. 10. 3†13.25. Matt.6.25†10.9.23†13. 22†16.7. Luc. 8. 14†12. 22†14. 18†21.31. 1.Cor.7.32. Philip.4.6. Heb.13.5. 1.Pet.5.7.

SOMNIA & viſiones in quibus olim Deus ſuam voluntatem aperiebat, Geneſ. 20. 3†28. 12†31. 24† 37. 5.9†40. 8.†41.2†46.2. Num. 12. 6. Iud.7.13.15. 1.Reg.3.4.8. 11†28.6. 2.Reg.7.4. 3.Reg.3.5.15. Iob 7.13†33.15. Dan.2.1†7.1. 2.Mach.15.11.14. Matth.1. 20†2.13. Actor.16.9†18.9†23 11†27.23.

Somnia & viſiones, quæ non conveniunt cum doctrina Chriſti & Eccleſiæ, ſunt contemnenda, Deut. 13.1. Eccl.5.2. Eccli.34.1*. Ierem. 23. 16. 25†27. 9† 29.8.

SOROBABEL filius Salathiel, 2.Eſdr.12.1. Matt.1.13. Luc. 3. 27. inſtaurat templum Domini Jeroſolymis, 1.Eſdr.3.3. 3 Eſdr.5.70. Eccl. 49. 13. genuit Abiud, Matt.1.13.

SORORES Chriſti. vide Fratres.

SORS, Lev.16.8. Num.17*.†26. 55†33. 54. Ioſue 7.14†18.10. 1.Reg.10. 20†14.17.42. 1.Par.25.5. 2. Eſdr.11.1. Prov.16. 33†18.18. Ezech.21. 19. Jonæ 1. 7. Act.1.17.

SOSIPATER comes Pauli, Act.20.4.

SOSTHENES princeps Synagogæ percutitur, Act. 18.17.

SPES juſtorum non in temporalibus rebus, ſed in Deo ejúſque promiſſionibus fundatur, Geneſ.26.5. Jud.7.24. 1.Reg.4. 3†17. 45†22. 1. 3.Reg. 20. 28. 1. Paral.19.13. 2.Par.25. 7†32. 7†16. 7†20. 15.20. Jud. 9.13. Pſalm.9.11†13. 6†21.5.10†4. 2†30. 2†39. 5†

61.*.†70.1†92.2†113.9.10.11†141.6†145.5.Prov.3.5†22.19†28.25†30.5. Sap.3.4.9. Eccli.2.6.12†33.9†34.14. Iſai.26.4†29.19†30.1.15†31.1†36.7†40.30. Jerem.2.33†7.4†9.22†17.7†39.18.Thren.3.24.Ezech.29.6.Oſee 12.6.Mich.7.5.7. Nahum.1.7.1.Mach.3.18. Matt.10.37†12.21.Rom.5.2†8.24.2.Cor.5.2.Col.1.27.1.Theſſ.1.3.Tim.1†6.17.Heb.2.6.1.Pet.1.13.

Spes non facit nos ſecuros, nec excludit timorem. vide Timor.

Spes impiorum evaneſcet, & in quibus confidunt, vana ſunt omnia,4.Reg.18.21.Job 8.13†11.20†14.19†20.4. Prov.10.28†11.7.23†25.19.Sap.5.15.Eccli.5.1.10. Iſa.28.15.18†30.2.12†57.11. Ierem.9.12†17.7.1 Mach.2.62.

Spinæ appellantur ſolicitudines hujus mundi,divitiæ, & voluptates vitæ, Matth.13.7.22†19.22. Marc.4.7.18†10.22. Luc.8.7.14†18.22.

Spiritus ſanctus promittitur,Iſa.44.3.Ezech.11.19†36.26†39.29.Joël.2.28.Matth.3.11.Joan.7.39†14.16.23†15.26†16.7.mittitur,Act.2.1.

Spiritus Dei edocet mentes,Exod.4.12. Pſal.31.8. Iſa.54.13. Matth.10.20.Marc.13.11. Luc.12.11†21.14.Ioan 6.45†24.16.26†15.26†16.13. Rom.8.16.26.2.Cor.1.22†5.5.Eph.1.13†4.20.21. 1.Ioan.2.27.

Spiritus probandi ſunt utrùm à Deo ſint, Iudit.8.28.1.Cor.14.29.1.Theſſ.5.21.1.Ioan.4.1.

Sponſus ſpiritualis eſt Chriſtus, Iſai 54.5†62.4. Ier.31.22.Ezec.16.8.Matt.9.15†25.1.Mar.2.19. Luc.5.34.Ion.3.29.2.Cor.11.2.Eph.5.24.Apoc.19.7†21.2.

Sponſa Chriſti, vide Eccleſia.

Stephanus eligitur, Act.6.5. accuſatur, 6.11. reſpondet ad accuſationem,7*. lapidatur,7.57.

Stultitia, Prov.14.29.†20.3†26.1†27.22. Baruch.3.23.Eccleſ.10.2. Eccli.33.5. Matth.7.26†25.2. Marc.7.22.Epheſ.5.4.

Stultitia eſt apud Deum ſapientia hujus mundi,1.Cor.1.18*.†3.19.

Stultorum corda in eorum ſunt ore, & contra ſapientum os in corde eſt, Eccli.21.23.

Subditorum officium, Exod.10.28†22.28.Num.16*. Ioſue 1.16.2.Eſdr 5.16. Baruch.1.11. Prov.13.13†20.2†24.21†25.6.Eccle.8.2†10.16.Jer.29.7.Mat.17.24†22.16.21.Luc.20.22.Rom.13.1.7.1.Theſſ.5.12.1.Tim.2.1.Heb.13.17.Tit.3.Pet.2.13.

Superiorum judicum & rectorum officium & poteſtas in ſubditos, Gen.9.6. Exod.1.8*.†5*†.18.

13.17†22.8. Levit.24.10.23. Num.11.16. 24†25.4† 27.15.18.Deut.1.13.17†17.1†19.17. Ioſ.1.10. Iud 2. 7.16.1 Reg.10.24. 3. Reg.3.7.2 Par.19.5.8. Iob 29*. †34.30.Pſalm.81*.Prov 8.15†11.14†12.24†16.10† 20.8†28. 15†29.4 14†31.4 Eccle.10.1.12. Sap.1. 1† 6*. Eccli.7.4†10.1.24†17.18.Iſai.1.23.26†3.2†10.1† 32.1.Ier.5.26†22.2†27*. Ezech.22.6.12†45.9.Dan.2. 21. Oſee 13.1 .Mich.3.1.9. Matth.22.17. 21 †26.5.1. Luc.20.22. Ioann.3.31†19.11.1.Cor.15.24. Rom.12. 8†13.1.2.Tit.21.Tit.3.1.Heb 13.17.1.Pet.2. 13. vide Rex, Iudex.

SUPERBIA prohibetur, committitur & punitur, Gen.3.17†11.5.7 Exod.5.2†14.26.1.Reg.17*.4.Reg. 18.19*.†19.35. Tob.4.14. Iud.9.16†13*. Prov.6.17 †11.2†13.10†15.25†16.5.18†18.12†25 6†29.23.Eccli.10.9.11.16†25.4. Iſai.3.15. 17†9. 8†10. 8†14. 9† 36*.†37.10.24†39.2. 5†47.8.Ierem.48. 29†49. 16. Ezech.16.49†28.2†31.10.Dan.4.19.27†5.22.Abdiæ 1.3.Malach.2.11†2. Mach.9.4.6. Luc.1. 47†10. 15† 14.7.11†18.11†22.24. Act.12.21.Rom.1. 30†11.20. 2.Tim.3.2. 1.Pet.5.5. 2.Pet.2.18. Iud.16.Apoc.18*.

SUSANNÆ hiſtoria,Dan.cap.13*.

SYRI imperant Iſraël, Iud. 3. 8. opprimuntur ab Othoniel,3.10. cæduntur à Davide, eiſque fiunt tributarij, 2.Reg.8.5. juvant filios Ammon contra David,10.6.fugientes à facie Iſraël, occiduntur à David,10.13.18.Samariam obſidentes cæduntur, 3 Reg. 20.21.pugnant contra Iſraël 4 Reg. 6.8. mentis ſtupore immiſſo, quaſi cæci ducuntur in Samariam,6. 18.19.

Obſident Samariam, 6.24. territi à Deo ſolvunt obſidionem, 7.6.7. vaſtantur à rege Aſſyriorum, & transferuntur Cyrenem.4.Reg.16.9. deſolatio eorum prænuntiatur,Iſa.17.1.Ier.49.23.Amos.1.3.

T.

TABITHA ſuſcitatur à mortuis, Act.9.36. 40.

TEMPERANTIA in cibo, potu & concubitu, Tob.6.15.Eccl.3.6. Eccli.31.18†32.7. Dan. 1. 8. 11. Rom.13.13†14.17.1.Cor.7*. Gal. 5.23. 1.Tim.3.2.2. Tim 1.7.Tit.1.8†2.6.12 1.Petri.1.13†5.8. 2.Pet.1.6.

TEMPLUM Salomonis quando, quanto tempore, & qua forma ſit extructum,3.Reg.6*.†7*.2.Par.3*.4*. promiſſio ejus, 2.Reg.7.13. extruitur ope Gentilium, 3.Reg.5*. conſecratur,8*. 2.Par.7. 7. profanatur per Achaz,2.Par.28.21.iterum conſecratur per Ezechiam, 2.Paral. 29*. profanatur, & denuò conſecratur per Manaſſe, 2.Paral.33.7.15.exuritur,4.Reg.25.9. prout

prædictum erat, 2.Par.7.20.iterùm extruitur, 1. Eſdr. 1*.3*.4*.5*.†6.3.7.ſpoliatur & accenditur, 1.Mach. 1.23.33. profanatur, 1.49.57. mundatur & conſecratur, 4.36.2.Mach.10.1.ejus devaſtatio, Dan.9.26.Matt. 24.2.Mar.13.2.Luc.19.41.

contra Templum prophetatur, Levit.26.31.3.Reg. 9.7.4.Reg.21.12. 2.Par.7.20.Pſal.73.6.Iſai.66.Ierem. 7.3.17†26.6.12.Amos 9.1.Mich.3.12.Zach.11.2.

Templum ſpirituale & domus Dei, 2. Reg. 7. 13. Prov.9.1. Aggæi 2.8. Matth.7 24†16.18. Ioan.1.19. 1.Cor.3.16†6.19.2.Cor.6.16.Epheſ.2.20.1.Tim.1.15. Heb.3.6.1.Pet.2.5.vide Eccleſia.

Templa idolorum, 1.Reg.5. 2.†31.9. 3.Reg. 11.7. 4.Reg.10.21†17.32†19.37.1. Paral.11.10. Baruch.6. 16.30.54. Iſai.37.38. Ierem 43.12.Dan.14*. 1.Mach. 1.50†6.2†10.83.2.Mach.'.2.Actor.19.27.

Templum domus Dei,& domus orationis vocatur, Iſa.56.7.Matth. 21.13. Chriſtus ipſe & omnes fideles frequenter in templo verſabantur, Matth. 24. 1. Marc. 11.11†12.35. Luc.2.30†19.45.Act.2.46†3. 1† 5.20.21†21.26†22.17.

in Templo oratur Deus, & exaudit, 3.Reg.9.3†8. 29.2. Par.6.19.Matth.21.13.

Templa manufacta non inhabitat Deus quaſi iis concludi poſſit, vel illis indigeat, ut homo ædibus, 3. Reg.8.27.2.Par.6.18.Iſ.66.1.Ier.23.24.Act.7.48†17.3.

alioqui Deus in Templis materialibus habitare dicitur, 3.Reg.6.13†8.12. 1.Par.23.25.Pſal.77. 60†131. 13.Ier.7.3.7.Matt.23.21.Act.7.46.

Templum dicitur locus ſanctus, Gen.28.17. Exod. 3.5.

Templum magnis muneribus dotatum, 2. Par 1*. 2*.3*.4*.5*. 2.Mach.3.2.

Templi profanatores à Deo puniuntur, Iſai. 56. 5*. 2. Machab. 3.25. 26*.Matt.21.12.Ioan.2.15.

TEMPORIS opportunitas in omnibus rebus obſervanda, Eccle.3.1†8.5. Eccli.20.6†32.20.Rom.12.11.

TENEBRÆ trium dierum in Ægypto, Exod.10.22. Pſal.104.28. Sap.17.2†19.16.

in Tenebris verſatur mundus,& amat eas, 4. Eſdr. 14.20.Iſai.9.1†59.9†60.2.Ioan.1.5†3. 19†8. 12†12. 35.Actor.26.17. 1.Theſſ.5.7.1. Ioan.2.11.

TENTARE Deum non licet, Exod. 14.11 † 17.2. Deut.6.16. Iudith 8.11. Matt.4.7. 1.Cor.10.9.

Tentat ſeu veriùs probat Deus ſuos variis modis, Gen.22.1*. Exod.15.25†16. 4†20.20. Deut.8.2†13. 3. Iud.2.22†3.1.2.Paral.32.21.Tob.28.Iob 1.12*.Sap.

3.5.Eccle.2.4†27.18. Zach.13.9. Rom.5.4. 2.Pet.2.9. Iacob.1.2.
Tentari non patitur Deus ſuos ſupra id quod poſſunt, 1.Cor.10.13.2.Pet.2.9.Apoc.2.10.
TERTULLUS Orator accuſat Paulum, Act.24.2.
TESTAMENTUM, Galat.4.24.Heb 9.1†13.20.vide Novum Teſtamentum.
TESTIMONIUM tum verum, tum falſum, Exod. 20.16†23.1. Num.35.30. Deut.5. 20†17.11†19.15. 18.3.Reg.21.10. Pſal.26.12†34.11.Prov.6. 19†14.5† 19.5.9†21.28†24.28†25.18. Dan.13.34*. Matth.18. 16†19.18†26.59†28.13. Marc.10.19. Joan.8.17. Act. 6.11.Rom.13.9.2.Cor.13.1.1.Tim.5.19. Heb.10.28. vide Mendacium.
THADDÆUS. vide Lebbæus.
THAMAR concumbit cum Juda ſuo ſocero, Gen. 38.15.gignit geminos Phares & Zara, 38.27†46.12.
Thamar violatur ab Amnon fratre ſuo, 2.Reg.13.14.
Thamar filia Abſalonis, 2.Reg.14.27.
THARE pater Abraham, Geneſ.11.26.
THEBES obſidetur, Jud.9.50.
THEBNI rex Iſraël, 3.Reg.16.21.
THECUITIS mittitur ad regem David, ut impetret reductionem Abſalom, 2.Reg.14.2*.
THEGLATH-Phalaſar devictam magnam partem Iſraëlitarum tranſtulit in Aſſyrios, 4.Reg.15.29*.
THEODAS occiſus eſt. Act.5.37.
THESAURUS minùs diligendus magis diligitur, Oſee 9.1.Matth.6.19†19.22.Marc.10.22. Luc.12.22. 33†18.23.Ioan.6.26.2.Cor.4.18.
THOLA dux in Iſraël, Jud.10.1.
THOLOMAI rex Geſſur, 2.Reg.13.37.
THOMAS Dydimus paratum ſe offert cum Chriſto ire in mortem, Ioan.11.16.erat incredulus, 20.25.27.
TIMENDUS eſt Deus, & ante oculos habendus, Geneſ.22.12†31.49. Exod 1.17†20.20. Deut.4.9†6. 2.13.24†10.12.2 †13.4.Ioſue 24.14. Iud. 6. 10. 4. Reg.17 36. 2.Paral.20.15. Iob 1. 8†28. 28. Pſal. 26. 1†32.8†33.8.10†110. 5†111.1†127. 1. Prov. 1.7†3. 7†9. 10†14.2. 27†15. 16†16. 6†22. 4†24.21.Eccle. 12.11.Eccli.1. 11*.†2.7.12. 18†7. 31†10. 23†15. 1† 25. 16†33. 1†34. 16†41.16. Iſaiæ 8. 5†41. 10†43. 1†51.12. Ierem.10.7†32.39. Baruch 3. 7. 4. Eſd. 16. 68.Matth.10.28.Luc.12.5.1.Pet.2.17.3.15.Apoc.14.7.
Timoris Dei fructus, utilitas & laus, Geneſ.20.9. Pſalm.102.17†124. 1†117*. Proverb.10.27†14.27† 19.23†22.4.ejus defectus, cauſa peccandi, Gen.20.11.

Timore punit Deus & terrore, Gen.35.5. Exod.23.27. Levit.26.36. Deut.2.24†11. 25†28.10.65. Ioſ.2.9†10.10. Iud.4. 5†7.21. 1.Reg.7.10 4. Reg.7.6. 1. Par.15.17. 2.Par.14. 14†17. 10†20.29. Pſal.9.20.Ier.49.37. Jud.14.14†15.1.2.Machab.3.24.

Timoris Dei exempla, Exod.1.17†14.31.3.Reg.18.3. 2.Para.19.7. Tob.1*.†2.9. 13†3.18†9.12.Jud.8.8. Job.31.23. Jonæ 1.16. Prov. 31. 30. 2. Mach. 6. 30. Luc.2.25.Act.8. 2†9. 31†10.2.35.

Timor & ſolicitudo non repugnat fidei, aut ſpei, Pſal.2.11. Eccle.9.1.2.Eccli.5.5.Rom.11.20*.1.Cor.9.27†10.12. Philipp.2.12*.†3.11.13. Hebr.3. 14†4.1*.2.Pet.3.17.

Timent & reverentur bonos etiam mali, Gen 20.8. Exod.14.25. 1.Reg.18.13. 4.Reg.1.14.2. Eſdr.6.16.1.Mach.3.25†12.28. Marc.6.20.Act.5. 13†16.29.

Timotheus circumciditur, & proficiſcitur cum Paulo, Act.16.3.mittitur cum Paulo in Macedoniam, 19.22. accepit gratiam per impoſitionem manuum, 1. Timoth.4.14.2.Tim.1.6.

Titum Gentilem noluit Paulus circumcidi, Gal.2.3. Titus à Paulo conſtitutus Epiſcopus Cretenſis, Tit.1.5.

Tobias vir pius,& in pietate conſtans, Tob.1.1*. fit cæcus,2.11.viſum recipit,11.14.

Traditiones etiam ſine ſcripto ab Apoſtolis acceptæ,ſervandæ nobis ſunt,2.Theſſ.2.15.

Tradiderunt Apoſtoli quædam viva tantùm voce,1.Cor.11.43.epiſt.Joan.2.verſ.12.& 3.verſ.13.

Tribulatio. vide Crux.

Tributum. vide Exactio.

Trinitas figurata, & declarata, Gen.1.26†18.2. Exod.3.6.15. 16†4.5. Pſal.32.6. Iſai.6. 3 † 34. 16† 48. 16†61. 1.Matth.3. 16†10. 20†17. 5†28.19.Luc.4.18.Joan.3.35†14.16.26†15.26†16.3. 1.Joan.5.7.

Tripudiare. vide Choreas ducere.

Triſtari immoderatè propter temporalia, minimè laudandum, Prov.12.25†15. 13†17.22 Eccl.30.22†38.19.1.Mach.6.8.2.Cor.7.10.

Tryphon partium Alexandri tranſit ad Emalchuel Arabem.1.Mach.11. 39. cupiens regnum Antiochi occupare,& fingens ſe amicum apud Ptolemaida, dolo capit Jonathan,12.39. 49. à Simone accepta pecunia Ionathan occidit cum filiis,12.19.23. interimit Antiochum filium Alexandri.13.31.

Tuba clangent angeli in conſummatione ſæculi, Matth.24.31.1.Cor.15.52. 1.Theſſ.4.16.

V

VÆ, væ quibus & quas ob cauſas interminetur Scriptura, Num.21.29. Eccle.4. 10†10.16.Iſa.1. 4.24†3.9. 11†5.8.18†6. 5†10. 1†.17. 12†18.1†24. 16†28. 1†29. 1†30. 1†31. 1†33. 1†45. 9. Jerem. 4. 31†13. 27†22. 13†23. 1†45. 3†48. 1. Ezech. 6. 11† 13 3. 18†16. 23†30. 2†34.2. Oſee 7 13. Joël.1.15*. Amos 5.18†6.1. Mich.2.1 Nahum 3.1. Habac. 2.6. 12. Soph.2.5†3.1. Jud.16.20. Eccli.2.14†41.11. Mat. 11.21†18. 7†23.13*. Luc.6.24†10. 13†11. 42†17.1. 1.Cor. .16.Judæ 11.Apoc.8.13†9.22†11.14†12. 12† 18.10.16.

VASTHI ſpernit regis imperium, & ab eo repudiatur, Eſther 1.9.19.

VENDI non debent dona Dei, 4.Reg. 5. 22. 26*. Dan.5.17. Matth.10.8. Actor.8.20†20. 35.1. Cor.9. 15.2.Cor.11.9†12.13.quære Emere.

VENTER pro Deo eligitur, Rom.16. 18. Philip. 3. 19.

VERBUM Dei ſemper ob oculos ponendum, Deut. 4.1†6.6. 17†11.18. Num.15.39.Pſal.1.2.Proverb.3. 1†4.1.20†6. 20†7.1.

à Verbo Dei non recedendum, Deut.4. 2†5. 32† 28.14.Ioſ.1. 7†23.6.Prov.4.27.Iſaiæ.30.21.

Verbum Dei univerſum non eſt ſcriptis traditum, Ioan.14.26†20.21†21.25.1.Cor.11.34.2.Theſſ.2.15. 2.Ioan.12.3.Ioan.18.

Verbum Dei, non audiendum ſolùm & loquendum, ſed & corde credendum & factis præſtandum. Deut. 5. 1. 27†6. 1†31.12. Iſa.29.13.Ezech.33. 31. Matth.5.22†7. 24†15. 8†28.20. Luc.6. 47†11. 28† 12.47.Ioan.13.17. Heb.4.2.Iacob.1.22.

Verbi Dei contemptus & punitio ejus, 3.Reg.13. 4. 4.Reg.17.14.19. 2.Paral.30.6. 10†36.15.Prov.1. 24. 28†28. 9. Iſaiæ 28. 14†30. 9 14†65. 10†66.4. Ierem.2. 5†5.12. 20†7. 13†16. 9†19.†25.4.Ezech. 33.30. Matth.10. 14†11.20. Luc. 10. 10. Actor.13. 45†18.6. Rom.1.21. 30. 2.Theſſ.2.10. Heb.2.3. vide Inobedientia.

Verbum Dei manet in æternum, Num.23.19.Tob. 14.6. Pſalm.32. 11†116. 2†118.89. Iſai 40.8†51.6† 54.10. Matth.5.18†24.35. Marc.13.31. Luc. 16. 7† 21.31. 1.Pet.1.25.

Verbum Dei quantæ ſit virtutis & efficacitatis, Gen.1*. Pſalm.32.9. Iob 38.11.Iſai. 46. 10†55. 11.

Matth.8.13.26. Mar.1.27.Luc.5.13. 24†8.24†18.42.

Verbum Dei eſt cibus animæ, Deut.8.3. Sap. 16. 26. Ierem.15.16.Ezech.3.3. Matth.4.4. Luc.4.4.

Verba ſunt ponderanda & non leviter effutienda, Pſal.111.5. Prov.15.2.23.13. 3†20. 15†17. 27†21. 23 †25.11. Eccle. 5. 2†12.10. Eccli.5. 12†20. 7†23. 7† 28. 29†32. 18. Matth.12.36. Col.4.6. Iacob. 1.19.

Veritas, Iſai.59.15.3.Eſdr.3.12†4.33. 4.Eſdr 1. 17.Zach.8.16. Epheſ.4.25.

Vestiendi ſunt nudi, Iſai. 58. 7. Tob. 1. 17. Ezech.18.7. Matth.25.36.vide Eleemoſyna.

Veſtium abuſus. vide Abuſus.

Veſtes ſcindere, Gen.44.13. Ioſ.7.6. Iud. 11. 35. 1.Reg.4.12.2.Reg.13.31.3.Reg.21.27.4. 4.Reg.5.7† 6.30†11.14†18†37.†19.1†22.11.14 Eſther.4.1.Ier. 36.24.Joël.2. 13. 1. Mach.2. 14†3. 47†4. 31†11. 71. Matth.26.65.Actor.14. 13†16. 22.

Via per quam juſti ambulant, quæ & qualis ſit Pſal.118.5. Prov.3.6.17†16.5. 27, Eccli. 5. 12. Iſai. 26.7†30.3 †35.8†40.3.Ierem.31.21.Oſee 14. 10. 1. Theſſ.4.1.Heb.12.13.

Via juſtorum à Domino dirigitur, Tob.4.20 Pſal. 16. 5†24. 4†118.35. Prov.4.12. 18†13. 6†16,9†20. 24.Iſa.48.17.Ier.10.23.Mich.4.2.

Via juſtorum remunerationem à Deo expectat, Pſalm.24.12.Prov.12.28.Ier.6.16†7.3.

Via impiorum qualis, Pſalm. 118.3. Prov. 4. 19. 26. 27†12. 15†21. 2†22.Iſa. 57.10.

Viæ impiorum exitus & finis, Iob 6. 18. Prov. 14. 12†28. 18. Eccli.2.16†21.11.Ierem 2.36†4.18.

Victoria à Deo expectanda eſt, Gen. 14. 14. Exod.17.9.Deut.7.18. Ioſ.11.6.Iud.7.7. 1.Reg. 14. 6†17.45. 2.Par.14.11†16. 8†24. 24†25.8. Pſal.117. 16.Prov.21.31. Iud.9.15.

Victoria potiuntur pauci contra multos; Gen. 14. 14.Iud.7.2.4.Ioſ.11.1.7. 1.Reg.14.6.14.2.Par.13. 14† 14.11. 12†24.24.1.Mach.3.16. 22. poſt partam victoriam triumphus inſtituitur, Num.31.13. Iud. 11. 34. 1.Reg.18.6.2.Mach.3.7.

Viduis benefaciendum eſt, Exod. 22. 22. Deut. 16.14†24. 17.19†26. 12†27. 19. Iudith 16. 28. Iob 24.3†31.16. Eccli. 4.10.Iſai.1 27. Ierem. 22.3. Zach. 7.10.Mal.3.5.Matth.23.14.1. Tim.5.3.16. Iac.1.27.

Viduas pias quid deceat, Iud. 8. 4. Luc. 2. 37. 1. Tim.5.3.5.Tit.2.3.

Vigilare. vide Adventus Domini.

Vindicta ſoli Deo ejúſque miniſtris ac magi-

ſtratui commiſſa, unde & aliis eſt prohibita, Geneſ. 15.14. Levit.19.18. Deut.32.35. Jud. 8.20†16. 20. Pſal.7. 7†9. 13†93.1.Prov.17. 11†20.22†24.29†28. 22. Eccli.28.1.Ezech.25.12.14. Nahum.1.2. Matth. 5.39. Luc.9.54†18.6.7.8. Rom.12. 19. Galat.5. 10. 1.Theſſ.5.15.2.Tim.4.14.Heb.10.30.1.Pet.3.9.Iac.5. 4.Apoc.6.10. vide Remiſſio.

VINEA, Gen.9.20.Deut.23.24.Iſa 5.1 Cant.8.11. Matth.20.1†21.33.

VIRGINITAS commendatur, Matt. 19.12. 1.Corinth.7.25*. Apoc.14.4.

Virginitas præfertur conjugio, 1.Cor.7.38.40.

Virgines ſervantur, Num.31. 18†21.11.

Virgines olim ut nunc concluſæ, 2.Mach.3.19.

VISITARE & conſolari infirmos ſeu ægrotos, opus miſericordiæ, Geneſ.48.1. 4. Reg. 8. 29†13. 14. Job 2.11. Pſal.40.4. Eccleſ.7.3. Eccli. 7.28†38.13. Matt. 25.37.40. Ioan.11.3†12.9. 2.Cor.1.4.

VISERE Sanctos deſiderat Paulus, Rom.1.11†5. 23.32. Gal.4.20.1.Theſſ.2.17.

VITA fidelium ad quam regulam ſit inſtituenda, Gen.17.1. Exod.20. 11*. Levit. 11. 44†19. 2†20.7. 29†21.7.Matth.5.48†11.29. Luc.6. 36. Ioan.12. 26† 13. 13†15. 12†21. 15. Rom.6. 4†8. 29†13. 14†15.2. Ephe.2. 9†4.1. 23†5.1.9. Phil.1. 27†2. 5. 14. Col.2. 6†3.9.12*. 1.Theſſ.4.3.Tit.2 11†3.8. Hebr. 12.2. 1. Pet.1.15†2*.†3. 17†4.1. 1.Joan.1.7†2.6.

Vitæ humanæ brevitas & vanitas, Geneſ.3.19.2. Reg.14.14.1. Paral.29.15. Job 3.20†7. 6†8. 9†9.21. 25†13.28†14.1.Pſalm.38. 6†89.5. 9†101.4.12†102. 15†108. 23†143. 4. Eccle.2. 23†3. 10†7. 1. Sap. 2. 5†5.9. Eccli.14. 18†17. 31†18. 8†40. 6†41.1.Tob. 4.23. Iſ.40.6. Lucæ 12.18. Epheſ.5.16. Hebr.13.14. 1.Pet.1.14.Jac 1.10.4.14.

Vitam pro fratribus ponere, Eſth.4.15. Jud.13.3. 25. Joan.15.13.1.Joan.3.16.

VITIS, Geneſ.49.11.Iud.9.12.Zach.3.10.1.Mach. 14.12.Ioan.15.1.

Vitis palmes appellatur populus Iſraëliticus, Oſee 10.1.Ioan.15.5.

VITULUS erigitur in idolum, Exod. 32.4.Deut.9. 16.3.Reg.12.28.4.Reg. 10. 29†17. 16. Pſalm. 105. 19.Oſee 8.5.Actor.7.40.

VIVENDUM Deo, non ſibi, Rom.14.7. 2. Cor.5. 15. Gal.2.20.2. Theſſ.5.10. 1.Pet.4.2.

UNCTIONIS extremæ Sacramentum, Iac.5.14.

VOLUNTAS noſtra accommodanda voluntati divi-

næ, 1.Reg.3.18. 2.Reg.10. 12†15.20. 1.Mach.3.60. Matth.6.10†26.39. Marc.14.36. Luc.22.42. Act.21. 41. 1.Cor.4.19. Heb.6.3.Iac.4.15. vide Abnegatio.
Voluntas Dei, Matth.7. 21†12. 5. Marc. 3. 35. Ioan.6.39.Rom.12.2.Eph.5.17.Coloſſ.1.9. 1.Theſſ. 4.3.1.Tim.12.4.1. Ioan.2.17.
Voluntas Dei non eſt ut aliquis pereat, Ezech.18. 23. Ioan.6.39.1. Timot. 2. 4.2.Petri 3. 9.
Voluntatem pro opere acceptat Deus, Geneſ.20.3. 6†22.2. 2.Reg.11.14.†12.9. 3.Reg.21.19. vide Cor.
Voluptas carnis. vide Concupiſcentia.
Votum, Geneſ.28.20. Levit.27.1. Num.6*.†21. 2†30*. Deut.23.21. Iud. 11.30. 1.Reg.1 1.2.Reg.15. 8. Pſalm.75.12. Eccle.5.3. Baruch 6. 34. Matth.14. 7. Actor.18.18†21. 23†23.12.
Votum caſtitatis ſervandæ, ſeu non cognoſcendi virum, Lucæ 1.34.
non ſine damnatione violatur, 1.Tim.5.12*
Urias defert litteras Davidis ad Ioab, 2. Reg. 11. 14.
Urias prophetat contra Ieruſalem,ideóque eductus de Ægypto, occiditur à Ioacim, Ierem.26.20.23.
Urias Sacerdos juxta præceptum regis Achaz extruit altare, 4.Reg.16.11.
Uriel angelus,4.Eſd.4.1†5.20.
Usia rex Iuda pugnat adverſus Philiſthæos,ſumit ſibi officium Sacerdotum, adolere volens incenſum, lepra punitur, moritur, 2.Par.26.17.20.23. appellatur Azarias, 4.Reg. 15. 1. appellatur Ozias, Matth. 1. 9.
Usura, Exod.22.25. Lev. 25.35. Deut. 23. 19. 2.Eſd.5.7. Pſal.14.5. Prov. 22. 16†28. 8. Ierem. 15. 10. Ezech.18.8. 13†22.12. Luc.6. 34†19.8.
Uxoris officium, Geneſ.2.22†3.16. Num. 30. 7. 13. Deut.22.5. Eſther 1.10*.Tob.10.12.Prov.11.16† 31.4.Iſa.3.15.17.1.Cor.7*†11.5. 9†14. 34. Epheſ.5. 22.Col.3.18.1.Tim.2.11†3.11†5.2.10. Tit. 2. 4. 1. Pet.3.1.vide Mariti officium.

Z.

Zachæus excipit Chriſtum ſuis ædibus, Luc. 19. 6.
Zacharias filius Ioiadæ ſive Barachiæ ſacerdotis lapidatur, 2.Par.24.20.Matth.23.35.
Zacharias propheta tempore Darij, Zach.1.1.
Zacharias pater Ioannis Baptiſtæ, Luc.1.5.

Zadoch filius Abiathar fit ſummus Sacerdos, 3. Reg.2.35.

Zalphaad filiæ poſtulant hereditatem, Num. 27. 1. 7†36.2. Ioſue 17.3.

Zaruia filia Iſai ſoror Davidis genuit Abiſai, Ioab, & Aſaël, 2.Reg.2.18. 1.Paral.2.16.

Zebedæus pater Iacobi, & Ioannis Matth.4.21. uxor ejus Salome intercedit pro filiis apud Chriſtum, Matth.20.20.

Zebee & Salmana reges Madianitarum capiuntur, Iud. 8.*

Zedecias, qui & Mathanias, patruus Ioachin ſubſtituitur pro eo in regno Juda, 4. Reg.24.18. Ierem.37.1. obſeſſa à Nabuchodonoſor Ieruſalem Zedecias effoſſis oculis ac vinctus, necatíſque coram ſe filiis, in Babylonem ducitur, 4.Reg.25.1.6.7. Ierem. 39.4. 7†52.3. quemadmodum ei prædictum erat, Ier. 27.12†27.16. Ezech.12.3†17. 16†21.*

Zelus & Zelotypia, Gen.34.2. 25. 27. Exod. 32. 19.27. Num.25.7. Iud. 20.1.8. 1.Reg.11.6†15 11. 32. 3.Reg.18. 40†19.10.14. 4.Reg.10*. 1.Mach.2. 24.Matth.21.12 Ioan.2.17. Actor.9.1. Phil.3.2.

Ziba ſervus Saulis conſtituitur procurator Miphiboſeth, 2.Reg.9.9. donantur ipſi omnia bona Miphiboſeth, 16.2. procedit obviam Regi David, 19.17.

Siceleg donatur regi David, 1.Reg.27.5. exuritur ab Amalechitis, 30.1.

Ziphora uxor Moyſi, Exod. 2. 21. circumcidit filium ſuum, 4.25.

Zorobabel. vide Sorobabel.

FINIS.

MANUELE
BIBLIOTECA